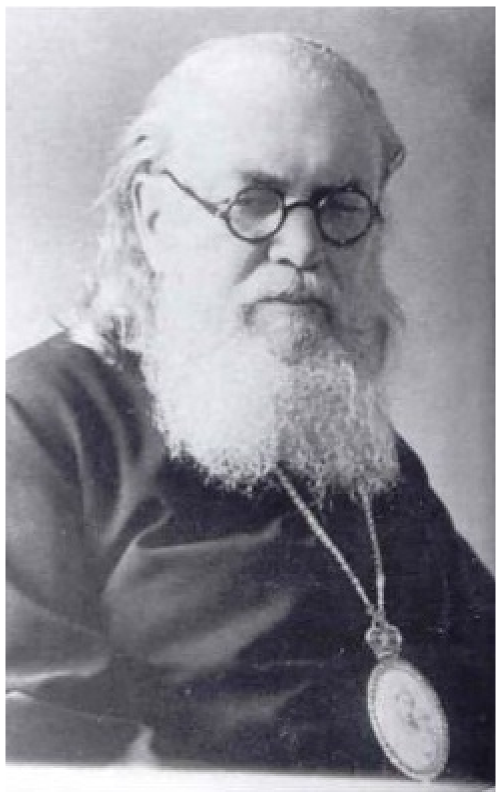
Sfântul Luca al Crimeii (1877 - 1961)

Am iubit pătimirea

Autobiografie

Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Părinte GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Sophia, București

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

SĂ NU UITĂM DE SFINȚII NOI MUCENICI MĂRTURISITORI AI ÎNCHISORILOR COMUNISTE ROMÂNE

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

Powered by **ABBYY FineReader** 11

Download PDF: http://www.archive.org/details/SfantulLucaAlCrimeiiautobiografie-AmIubitPatimirea

Download ODT, Office: http://archive.org/details/SfantulLucaAlCrimeiiautobiografie-AmIubitPatimireaapacheOpen

Traducere: Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas

Cuprins

Prefață la ediția în limba română

Prin cartea de faţă, oferim cititorului român o lucrare aparţinând unui gen rarisim în literatura duhovnicească: **autobiografia unui Sfânt**. Mai mult: ea aparţine unui contemporan al părinţilor noştri şi - ceea ce vine să adauge la savoarea şi ineditul acestei minunate cărţi - încă unuia cu totul neobişnuit între marile figuri ale vremii sale. Urmaş al unei vechi familii princiare, artist înzestrat, chirurg genial, profesor universitar care în plină teroare roşie refuza să apară la cursuri altfel decât în haine preoţeşti şi opera (în sala de operații) doar cu icoana pe peretele sălii (scandal nemaivăzut în epocă şi neegalat decât de comportarea la fel de eroică şi mărturisitoare a lui Pavel Florenskin), pătimitor pentru credinţă în temniţele bolşevismului, păstor şi învăţător, unul din cei mai mari predicatori ai secolului, Sfântul Luca Voino-Iaseneţki, arhiepiscop al Crimeii, apare ca o stea de o strălucire unică pe cerul Ortodoxiei vremurilor din urmă. Canonizat în rândul Sfinţilor Ierarhi Mărturisitori, el face parte în aceeaşi măsură şi din soborul Doctorilor fără de arginţi, iar Premiul Stalin - cea mai înaltă recunoaştere a meritelor ştiinţifice în Uniunea Sovietică de atunci - nu a putut adăuga nimic la înălţimea duhovnicească a doctorului care toată viaţa sa a păzit cuvântul Marelui Doctor al sufletelor şi trupurilor noastre: *În dar aţi luat, în dar să daţi*.

Viaţa acestui om uimitor a fost slujire şi mărturisire de la un cap la altul: medic în slujba trupurilor, preot şi arhiereu în slujba sufletelor, mărturisind ca medic în faţa pacienţilor şi a oamenilor de ştiinţă, mărturisind ca pătimitor pentru Hristos înaintea mai-marilor acestei lumi, mărturisind ca slujitor al altarului, ca propovăduitor şi învăţător

în faţa turmei sale. Arhiepiscopul Luca a fost unul dintre acei oameni atât de rari ce şi-au păstrat verticalitatea fără să urască şi au spus întotdeauna adevărul fără dorinţa de a răni. Răzbunarea i-a fost străină, şi singurul lucru pe care n-a putut să-l ierte a fost faptul că prigonitorii l-au împiedicat să ajute celor care aveau nevoie de geniul lui medical.

Când îţi vei aţinti privirile asupra rândurilor acestei cărţi, adu-ţi aminte, cititorule, că Sfinţii au fost şi sunt oameni la fel ca noi, cu slăbiciuni şi neputinţe omeneşti, care au urcat la desăvârşire atrăgând, prin pocăinţă, harul lui Dumnezeu; şi, nu în ultimul rând, ia în seamă faptul că acolo unde nu o cerea slava numelui lui Dumnezeu, ei vorbeau mai mult despre cele rele, nu despre cele bune ale lor. Dintre faptele vrednice de pomenire, pe care Sfântul Luca le-a trecut sub tăcere o bună parte, sunt istorisite în notele foarte cuprinzătoare întocmite de redacţia rusă în parantezele pătrate.

Adevărata lărgime şi lungime şi înălţime şi adâncime (Efeseni 3, 18) a nevoinţei lui sunt cunoscute însă numai de Bunul Dumnezeu, iar nouă ne rămâne doar să ne mulţumim cu acele „fărâmituri ale ospăţului” duhovnicesc al arhiepiscopului Luca pe care Stăpânul a binevoit să ni le descopere.

Editorii

Tinerețea

Tatăl meu era catolic, foarte evlavios; mergea întotdeauna la biserică şi se ruga îndelung acasă. A fost un om de o curăţie sufletească uimitoare; nu vedea nimic rău în nimeni, avea încredere în toţi, chiar dacă în postul său era înconjurat de oameni necinstiţi. În familia noastră ortodoxă, el, catolic fiind, era întrucâtva izolat.

Mama se ruga acasă cu osârdie, dar la biserică, după cât se pare, nu mergea niciodată. Pricina? S-a smintit de lăcomia preoţilor şi certurile dintre ei, pe care le văzuse cu ochii săi.

Cei doi fraţi ai mei, jurişti, nu dădeau semne de religiozitate. Totuşi, mergeau întotdeauna la scoaterea Epitafului şi îl sărutau, şi erau nelipsiţi la Utrenia Paştilor.

Sora mai mare, pe când era studentă, a fost atât de zguduită de catastrofa de pe câmpul Hodânsk, încât s-a îmbolnăvit psihic şi s-a aruncat pe fereastră de la etajul al doilea, suferind fracturi grave de femur şi humerus, precum şi rupturi ale rinichilor, în urma cărora s-a îmbolnăvit de litiază renală, care i-a pricinuit şi moartea la numai douăzeci şi cinci de ani [Este vorba de tragedia care s-a petrecut în ziua unei adunări prilejuite de încoronarea ţarului Nicolae al II-lea, când au murit călcaţi în picioare numeroşi oameni (nota traducătorului)].

Sora mai mică, în viaţă şi sănătoasă până în ziua de astăzi, este o femeie minunată, foarte cucernică.

Educaţie religioasă nu am primit în familie şi dacă se poate vorbi de o religiozitate moştenită, pe aceasta am moştenit-o, probabil, mai ales de la tata, care era foarte evlavios.

Din copilărie, am avut pasiunea desenului şi, o dată cu gimnaziul, am absolvit

şcoala de artă din Kiev, unde am arătat capacităţi artistice vrednice de luat în seamă, luând parte şi la o expoziţie itinerantă cu un tablou nu prea mare, care înfăţişa un bătrân sărac cu mâna întinsă. Atracţia mea către pictură era atât de mare că, după terminarea gimnaziului, am hotărât să intru la Academia de Arte din Petersburg.

În vremea examenelor de admitere însă au pus stăpânire pe mine îndoieli grele: este oare bun drumul pe care vreau să mi-l aleg în viaţă? Şovăielile, care n-au ţinut multă vreme, s-au încheiat cu hotărârea că nu am dreptul să mă ocup cu ceea ce îmi place mie, ci cu ceea ce este de folos pentru oamenii care suferă. Din Academie i-am trimis mamei o telegramă în care îmi arătam dorinţa de a intra la facultatea de medicină. Toate locurile fiind deja ocupate, mi s-a propus să intru la facultatea de ştiinţele naturii, ca mai apoi să mă transfer la medicină. Am refuzat, întrucât nu iubeam deloc ştiinţele naturii, în schimb aveam un interes puternic faţă de ştiinţele umaniste, mai ales faţă de teologie, filozofie şi istorie. Ca atare, am preferat să intru la facultatea de drept şi, vreme de un an, am studiat cu interes istoria şi filozofia dreptului, economia politică şi dreptul roman.

După un an însă am simţit din nou o atracţie nebiruită către pictură. Am mers la Munchen, unde m-am înscris la şcoala particulară de artă a profesorului Knirr. Totuşi, după trei săptămâni, dorul de patrie m-a mânat acasă fără putinţă de împotrivire. Am plecat la Kiev şi timp de încă un an m-am ocupat intens, împreună cu un grup de prieteni, cu desenul şi cu pictura.

În această perioadă a început prima dată să se manifeste religiozitatea mea. În fiecare zi, uneori şi de două ori pe zi, mergeam în Lavra Pecerska, deseori mergeam şi în bisericile Kievului şi la întoarcere desenam ceea ce văzusem în Lavră şi în biserici. Am făcut numeroase desene, schiţe şi crochiuri (desen rapid, schiță) având ca subiect oamenii care se roagă, închinătorii din Lavră, veniţi acolo de la nenumărate verste (verstă = aproximativ 1 kilometru; unitate de măsură veche în Rusia), şi pe atunci era deja cristalizată orientarea activităţii artistice pe care aş fi susţinut-o de nu aş fi lăsat pictura.

Aş fi mers pe drumul lui Vasneţov şi al lui Nesterov [celebri pictori ruşi de la sfârşitul secolului 19 şi începutul secolului 20 (nota traducătorului)], fiindcă în îndeletnicirile mele picturale era deja bine definită orientarea religioasă. În acea perioadă am înţeles limpede scopul creaţiei artistice. Pretutindeni - pe străzi şi în tramvaie, în pieţe şi bazaruri - observam toate trăsăturile puternic marcate ale chipurilor, figurilor, mişcărilor şi, după întoarcerea acasă, desenam toate aceste lucruri. La expoziţia organizată la şcoala de artă din Kiev, am primit chiar un premiu pentru aceste desene.

Ca să mă odihnesc de această muncă, în fiecare zi mă plimbam câte două verste pe malul Niprului, pe drum cugetând adânc la probleme teologice şi filozofice din cele mai dificile. Din acele cugetări, fireşte, nu a ieşit nimic, fiindcă nu aveam nici o pregătire ştiinţifică.

În acea vreme am căpătat o atracţie pătimaşă către învăţătura lui Lev Tolstoi şi am devenit, se poate spune, tolstovist înrăit: dormeam pe podea, întins pe covor, iar vara, mergând la vila de la ţară, coseam iarbă şi secară cot la cot cu ţăranii. Totuşi, tolstovismul meu n-a ţinut multă vreme - doar până când am citit lucrarea lui interzisă, editată în străinătate, intitulată „În ce constă credinţa mea", care mi s-a părut foarte respingătoare din pricina batjocoririi credinţei ortodoxe. Am priceput îndată că Tolstoi este un eretic, foarte îndepărtat de creştinismul autentic.

Concepţia corectă despre învăţătura lui Hristos mi-o formasem nu cu mult timp înainte, citind tot Noul Testament, pe care, după bunul obicei vechi, îl primisem de la directorul gimnaziului o dată cu înmânarea atestatului de maturitate, drept tovarăş de drum în viaţă. Foarte multe locuri din această Carte Sfântă, pe care am păstrat-o zeci de ani, au produs asupra mea o impresie cât se poate de adâncă, şi le-am însemnat cu creionul roşu.

Nimic însă nu a putut să se compare în privinţa uriaşei impresii făcute asupra mea cu acel loc din Evanghelie în care Iisus, arătându-le ucenicilor câmpul cu grâne

coapte, le-a grăit: „Secerişul este mult, iar lucrătorii puţini: deci, rugaţi pe Domnul secerişului să scoată lucrători la secerişul Său" (Matei 9, 37-38). Inima a început pur şi simplu să-mi tremure şi am strigat fără cuvinte: „O, Doamne! Nu cumva sunt puţini lucrătorii Tăi?!". Mai târziu, după mulţi ani, când Domnul m-a chemat să lucrez în ţarina Sa, am dobândit încredinţarea că acest text evanghelic a fost prima chemare a lui Dumnezeu la slujirea Lui.

Astfel a trecut acel an destul de ciudat. Aş fi putut să intru la facultatea de medicină, însă din nou m-a prins curentul gândirii de tip narodnic [este vorba de „poporanismul" partidului revoluţionar „Narodnaia Volia", răspunzător pentru numeroase acte teroriste, între care asasinarea ţarului Alexandru al II-lea (nota traducătorului)] şi în aprinderea tinereţii am hotărât că trebuie să mă apuc cât mai degrabă de o activitate practică, folositoare pentru poporul simplu. Mă bătea gândul să devin felcer (agent sanitar) sau învăţător de ţară, şi în această dispoziţie sufletească am mers odată la directoral şcolilor populare din circumscripţia şcolară Kiev cu rugămintea de a-mi da un post la una din aceste şcoli. Directorul s-a arătat a fi un om inteligent şi pătrunzător. El a apreciat corect năzuinţele mele narodnice, dar m-a înduplecat cu multă energie să-mi părăsesc planul şi să mă înscriu la facultatea de medicină.

Aceasta corespundea cu năzuinţele mele de a fi folositor ţăranilor, care stăteau atât de prost în ce priveşte asistenţa medicală, însă în calea mea stătea simţământul foarte apropiat de scârbă pe care îl aveam faţă de ştiinţele naturale. Totuşi, mi-am biruit această scârbă şi am intrat la facultatea de medicină a universităţii din Kiev.

În timp ce studiam fizica, chimia, mineralogia, aveam senzaţia, fizică aproape, că îmi silesc creierul să lucreze cu lucruri care îi sunt străine. Creierul, întocmai ca o minge de cauciuc comprimată, tindea să arunce afară conţinutul ce îi era străin. Totuşi, luam numai note maxime şi am căpătat pe neaşteptate un interes enorm pentru anatomie. Studiam oasele, le desenam şi acasă le modelam din argilă, iar prin felul în care preparam

cadavrele am atras imediat atenţia tuturor colegilor şi a profesorului de anatomie. În anul doi, colegii hotărâseră deja în unanimitate că eu voi fi profesor de anatomie - şi prorocia lor s-a împlinit. După douăzeci de ani am devenit, într-adevăr, profesor de anatomie şi chirurgie topografică.

În anul trei am dobândit o atracţie pătimaşă faţă de studierea operaţiilor pe cadavre. A avut loc o evoluţie interesantă a însuşirilor mele: capacitatea de a desena cu mare fineţe şi dragostea mea pentru formă s-au transformat în dragoste de anatomie şi muncă artistică de fineţe în realizarea preparatelor anatomice şi a operaţiilor pe cadavre. Dintr-un artist ratat, am devenit artist în anatomie şi chirurgie.

În anul trei am fost ales pe neaşteptate şef de an. Iată cum s-a întâmplat asta: înaintea unui curs am aflat că unul dintre colegii de an, polonez, lovise peste faţă pe un alt coleg, care era evreu. După sfârşitul cursului, m-am ridicat şi am cerut atenţie. Toţi au tăcut. Am rostit o cuvântare pătimaşă ce înfiera fapta urâtă a studentului polonez. Am vorbit despre cele mai înalte norme morale, despre răbdarea jignirilor, am amintit de marele Socrate, ce îndura liniştit faptul că arţăgoasa lui nevastă i-a aruncat în cap o oală cu lături. Acea cuvântare a produs o impresie atât de mare încât am fost ales în unanimitate şef de an.

Examenele de stat le-am susţinut strălucit, numai cu note maxime, şi profesorul de chirurgie generală mi-a spus la examen: „Doctore, acum ştiţi cu mult mai mult decât mine, deoarece cunoaşteţi minunat toate ramurile medicinii, în vreme ce eu am uitat deja multe lucruri ce nu privesc în mod direct specialitatea mea”.

Doar la examenul de chimie medicală (acum se numeşte biochimie) am primit un trei [sistemul de notare rus cuprindea atunci, ca şi mai târziu, note de la 1 la 5 (nota traducătorului)]. La examenul teoretic am răspuns excelent, însă trebuia să efectuez şi o analiză de urină. Aşa cum era, din păcate, obiceiul, laborantul destăinuia studenţilor, în schimbul unei sume oarecare, ce trebuie aflat în prima retortă şi eprubetă - şi eu ştiam că

în urina pe care trebuia să o analizez se află glucoză. Totuşi, datorită unei mici greşeli, reacţia Trommer nu mi-a ieşit, şi când profesorul a întrebat fără să mă privească: „Ei, ce aţi găsit acolo?" aş fi putut să spun că am descoperit glucoză, însă am spus că reacţia Trommer n-a decelat glucoză.

Acest singur trei nu m-a împiedicat să primesc diplomă de merit.

După ce toţi am primit diplomele, colegii de an m-au întrebat cu ce am de gând să mă ocup. Când am răspuns că sunt hotărât să devin medic de ţară, au zis cu ochii căscaţi de uimire: „Cum, dumneavoastră să fiţi medic de ţară?! Doar sunteţi savant de vocaţie!". Am fost necăjit de faptul că nu mă înţeleg deloc, fiindcă eu studiasem medicina cu singurul scop de a fi toată viaţa medic de ţară, pentru a da ajutor oamenilor sărmani.

Activitatea în spitalele de țară

Nu am putut deveni îndată medic de ţară, fiindcă am terminat universitatea în toamna lui 1903, chiar înainte de începerea războiului cu Japonia - şi începutul activităţii mele de medic a constat în chirurgie militară de campanie în spitalul Crucii Roşii kievene de lângă oraşul Cita.

În spitalul nostru erau două secţii chirurgicale: una era condusă de un experimentat chirurg din Odessa, iar pe cealaltă medicul şef mi-a încredinţat-o mie, cu toate că în detaşamentul medical se aflau încă doi chirurgi mult mai în vârstă decât mine. Am început îndată să desfăşor un mare efort chirurgical, operând răniţii, şi, fără a avea pregătire specială în domeniul chirurgiei, am început fără întârziere să fac operaţii majore pe oase, articulaţii, craniu. Rezultatele erau pe deplin mulţumitoare, cazuri nefericite nu existau. În această muncă mi-a ajutat mult strălucita carte a chirurgului francez Lejart, apărută nu cu mult timp în urmă şi intitulată „Chirurgia de urgenţă”, pe care o studiasem temeinic înaintea călătoriei în Extremul Orient.

Nu am fost propriu-zis medic militar şi niciodată nu am purtat uniformă militară.

În Cita, m-am căsătorit cu o soră de caritate ce lucrase mai înainte în spitalul militar din Kiev, unde o numiseră „sora sfântă”. Ea m-a cucerit nu atât prin frumuseţea sa, cât prin excepţionala bunătate şi blândeţe a caracterului. Acolo îi ceruseră mâna doi medici, dar ea făcuse legământ că va rămâne fecioară. Căsătorindu-se cu mine, a călcat acest legământ, şi în noaptea dinaintea căsătoriei noastre religioase, ce a avut loc în biserica construită de decembrişti [este vorba, probabil, de unii dintre acei participanţi la conjuraţia decembristă care au fost exilaţi sau întemniţaţi în Siberia (nota traducătorului)], s-a rugat înaintea icoanei Mântuitorului şi dintr-o dată i s-a părut că Hristos Şi-a întors

faţa şi icoana Lui a dispărut din chivotul ei. Aceasta, pare-se, a fost spre a-i aduce aminte de legământ, şi pentru încălcarea lui Domnul a pedepsit-o greu, şi anume cu o gelozie insuportabilă, patologică.

Am plecat din Cita înainte de terminarea războiului şi m-am angajat ca medic în judeţul Ardatov din gubernia Simbirsk. Acolo am ajuns şef de spital orăşenesc. În condiţii grele şi mizerabile, am început fără întârziere să fac operaţii din toate ramurile chirurgiei şi oftalmologiei. Totuşi, peste câteva luni a trebuit să renunţ la munca din Ardatov din pricina dificultăţii ei insuportabile.

Trebuie remarcat că în spitalul din Ardatov m-am izbit imediat de marile dificultăţi şi pericole ale aplicării anesteziei generale în condiţiile unui personal auxiliar de proastă calitate, şi îmi venise deja gândul că este absolut necesar să se evite pe cât posibil anestezia generală şi aceasta să fie înlocuită pe scară cât mai largă cu anestezia locală. M-am hotărât să mă transfer cu munca într-un spital mic, şi am aflat unul în satul Verhnii Liubaj din judeţul Fatej, gubernia Kursk. Totuşi, nici acolo nu era mai uşor, fiindcă într-un spital mic, de zece paturi, am început să operez - şi în scurtă vreme am dobândit o asemenea faimă încât veneau la mine bolnavi din toate părţile, chiar şi din alte judeţe ale guberniei, precum şi din gubernia vecină, a Orlovului.

Îmi amintesc un caz curios, când un tânăr sărac, orb din fragedă copilărie, a început să vadă în urma operaţiei. După două luni, a adunat o mulţime de orbi din toată circumscripţia şi au venit cu toţii la mine într-un şir lung, ţinându-se unul de toiagul altuia şi aşteptând vindecare.

Pe atunci a apărut prima ediţie a cărţii profesorului Braun „Anestezia locală, fundamentarea ei ştiinţifică şi aplicaţiile practice”. Am citit-o cu lăcomie şi din ea am aflat pentru prima dată de anestezia regională, ale cărei metode, reduse la număr, fuseseră publicate nu cu multă vreme în urmă. Mi-am amintit, între altele, că Braun socotea realizarea anesteziei regionale a nervului sciatic aproape imposibilă. în mine s-a trezit un

viu interes faţă de anestezia regională şi mi-am fixat ca sarcină să mă ocup de elaborarea unor noi metode ale acesteia.

În Liubaj am întâlnit câteva cazuri chirurgicale rare şi foarte interesante, şi despre ele am scris primele mele două articole: „Elefantiazis al feţei, neurom plexiform” şi „Strangularea retrogradă în hernia de ansă intestinală”.

Faima exagerată devenise cu neputinţă de suportat. Trebuia să primesc o sumedenie de bolnavi în ambulatoriu şi să operez în spital de la nouă dimineaţa până seara, să merg pe teren având de acoperit o suprafaţă apreciabilă şi noaptea să cercetez la microscop ţesuturile excizate în cursul operaţiilor, să fac pentru articolele mele desene ale preparatelor microscopice - şi în curând nici tinerele mele puteri nu au mai fost îndeajuns pentru această muncă uriaşă.

Merită amintită şi prima mea traheotomie, făcută în condiţii cu totul excepţionale. [traheotomie = incizarea traheii urmată de introducerea în conductul traheal a unui tub, în vederea restabilirii respiraţiei în caz de obstrucţie severă a căilor respiratorii superioare (nota traducătorului)]. Venisem pentru a inspecta şcoala judeţeană din apropiere de Liubaj. Orele se terminaseră deja. Pe neaşteptate, dă fuga în şcoală o fată, ţinând în mâini un copil ce se asfixia. Acesta se înecase cu o bucăţică de zahăr. Nu aveam decât un briceag, puţină vată şi puţină soluţie dezinfectantă. Totuşi, am hotărât să fac traheotomia şi am rugat-o pe învăţătoare să mă ajute - însă aceasta, închizând ochii, a fugit. Ceva mai vitează s-a arătat băbuţa care făcea curat în şcoală, dar şi aceasta m-a părăsit când am purces la operaţie. Am aşezat copilul înfăşat pe genunchi şi i-am făcut repede traheotomia, care a decurs cum nu se poate mai bine. În locul tubului special am introdus în trahee o pană de gâscă, pregătită dinainte de băbuţă. Din păcate, operaţia nu a ajutat, întrucât bucăţica de zahăr se oprise mai jos - pe cât se pare, în trahee.

Conducerea locală m-a transferat în spitalul judeţean din Fatej, dar nici acolo n-am rămas pentru multă vreme. Judeţul Fatej era cuibul celor mai înverşunaţi partizani ai

Sutelor Negre [organizaţie de dreapta, monarhist-patriotică, născută în deceniile premergătoare revoluţiei bolşevice din 1917 şi având scopul de a contracara activitatea din ce în ce mai puternică a mişcărilor revoluţionare de stânga. La fel de controversată în Rusia ca mişcarea legionară la noi, pentru unii reprezintă o adunătură de bandiţi şi asasini fanatici, pentru alţii o întruchipare a eroismului şi patriotismului (nota traducătorului)] - şi cel mai extremist dintre aceştia era preşedintele conducerii locale, Botezatul, care cu mult înainte de război devenise vestit prin proiectul său de lege cu privire la emigrarea forţată în Rusia a ţăranilor chinezi pentru a fi daţi ca robi moşierilor.

Botezatul m-a socotit revoluţionar pentru faptul că nu am mers imediat, lăsând toate baltă, la ispravnicul care se îmbolnăvise, şi prin hotărârea conducerii am fost eliberat din slujbă. Oricum, afacerea a ieşit prost pentru ei. Într-o zi de târg, unul dintre orbii vindecaţi de mine s-a suit pe un butoi, a rostit o cuvântare incendiară pe tema concedierii mele şi, sub conducerea lui, mulţimea a început să devasteze sediul conducerii, ce se afla chiar în piaţa unde se ţinea târgul. Acolo se afla un singur membru al conducerii, care de frică s-a băgat sub masă. După aceea a trebuit, fireşte, să plec cât mai repede din Fatej. Asta s-a întâmplat în anul 1909.

În anul 1907 s-a născut în Liubaj primul meu copil - Mişa, iar în cel următor, 1908, s-a născut fiica mea Elena. Îndatorirea de moaşă a fost împlinită chiar de mine. Din Fatej am plecat la Moscova, şi acolo am fost ceva mai puţin de un an extern în clinica de chirurgie a profesorului Diakonov. Potrivit regulilor acelei clinici, toţi externii erau obligaţi să-şi susţină teza de doctorat, şi mie mi s-a propus tema „Tuberculoza articulaţiei genunchiului”. După două-trei săptămâni m-a chemat profesorul Diakonov şi m-a întrebat cum merge lucrul la dizertaţie. Răspunsul meu a fost că am parcurs deja bibliografia, însă tema nu mă interesează. Inteligentul profesor a dat atenţie răspunsului meu şi, aflând că am propria mea temă, a început să-mi pună cu viu interes întrebări asupra ei. A reieşit că el nu ştia nimic despre anestezia regională, şi a trebuit să-i povestesc despre cartea lui

Braun. Spre bucuria mea, el mi-a propus să continui munca pe tema anesteziei regionale, abandonând tema iniţială.

[Textele incluse între paranteze drepte sunt notele redacţiei ruse. Datorită mărimii lor, în general apreciabile, şi, totodată, marelui interes pe care îl prezintă, am considerat că este oportun să le inserăm în acest mod (nota traducătorului)]

[Cu privire la felul în care se raporta arhiepiscopul Luca la munca sa, este grăitoare următoarea scrisoare către soţie: „Din Moscova nu vreau să plec mai înainte de a lua de la ea lucrurile de care am nevoie: cunoştinţele şi abilitatea de a lucra ştiinţific. După obiceiul meu, nu am măsură în muncă şi deja sunt extenuat... Iar munca ce îmi stă înainte este mare: pentru dizertaţie trebuie să învăţ limba franceză şi să parcurg vreo cinci sute de lucrări în limbile franceză şi germană. Pe lângă asta, trebuie să lucrez mult pentru examenele de doctorat... În orice caz, nu voi putea deveni doctor în medicină înainte de ianuarie 1910, şi asta numai dacă în tot acest răstimp voi fi liber de orice altă ocupaţie. În schimb, după aceea voi avea înainte perspective largi...”]

Dat fiind că tema mea cerea cercetări de anatomie şi experienţe cu gelatină colorată pe cadavre, am fost nevoit să trec în Institutul de anatomie şi chirurgie topografică, al cărei director era profesorul Rein, preşedintele Societăţii chirurgicale moscovite. S-a dovedit însă că nici acesta nu auzise şi nu citise nimic despre anestezia regională.

Nu după multă vreme, am reuşit să descopăr un mijloc simplu şi eficace de injectare a anestezicului în nervul sciatic, chiar la ieşirea lui din bazin, lucru pe care Heinrich Braun îl credea aproape cu neputinţă. Am descoperit şi metoda injectării nervului median şi anesteziei regionale a întregii încheieturi a mâinii. Cu privire la toate aceste descoperiri ale mele am înaintat un raport Societăţii chirurgicale moscovite, raport

ce a stârnit un mare interes.

[Îndeletnicindu-se cu munca ştiinţifică, Vlădica urmărea întotdeauna scopuri practice, având ca imbold dorinţa de a uşura suferinţele bolnavilor şi efortul medicilor. În acea vreme, anestezia generală, foarte puţin perfecţionată, era adeseori, după propriile lui cuvinte, „incomparabil mai periculoasă decât operaţia în sine”, şi aplicarea unei metode atât de perfecţionate de anestezie locală era o necesitate practică uriaşă, mai ales la medicii de ţară. Chirurgia avea pentru Vlădica Luca o însemnătate uriaşă, întrucât mulţumită ei putea sluji oamenilor săraci şi în suferinţă.

În anii 1908-1909, apar în revista „Chirurgia” cele dintâi lucrări ştiinţifice al lui V. F. Voino-Iaseneţki, dedicate problemelor anesteziei. În primii 12 ani de activitate chirurgicală, viitorul episcop a publicat 19 dintre cele 42 de lucrări ştiinţifice pe care le-a elaborat]

Nu aveam însă din ce să trăiesc în Moscova cu soţia şi doi copii mici, aşa încât am fost silit să plec în satul Romanovka din judeţul Balaşovsk, gubernia Saratov, pentru a lucra într-un spital cu douăzeci şi cinci de paturi, unde am susţinut o intensă activitate chirurgicală şi am elaborat o dare de seamă tipărită după modelul dărilor de seamă din clinica profesorului Diakonov.

[Romanovka este un imens sat de stepă situat pe râul Hoper, cu două biserici şi patru cârciumi. De fiecare praznic, pe uliţele largi ale Romanovkăi începeau beţii, gâlcevi, bătăi cu şişuri (cuțit lung ascuns într-un baston). Potrivit relatărilor bătrânului medic Victor Fedosievici Elatomiev, care a lucrat în Romanovka la scurtă vreme după Voino-Iaseneţki, bolile căpătau acolo o amploare uriaşă: de sifilis putea fi bolnav la un moment dat tot satul, „pneumonia o vedeai de la o poştă, în flegmoane era puroi cu vadra”. Doi medici, trei felceriţe şi un felcer (agent sanitar), lucrând fără odihnă zile şi

nopţi întregi, de-abia făceau faţă afluxului de bolnavi. În ambulatoriu veneau câte o sută, o sută cincizeci de bolnavi. Pe lângă asta, medicul trebuia să meargă călare sau cu brişcă prin satele mai mici din împrejurimi. De lucru era destul şi acolo, fiindcă în grija medicului din Romanovka erau douăzeci de sate şi douăsprezece cătune, unde adeseori trebuiau făcute operaţii sub narcoză şi aplicaţii de forceps pe teren.

Iată cum se prezenta spitalul local din Romanovka potrivit „Privirii de ansamblu asupra stării medicinii din judeţul Balaşov pe anii 1907-1910 şi o parte a anului 1911”:

„Circumscripţia Romanovka. Suprafaţa: 580 verste pătrate. Populaţia: 30506 oameni. Mai mult de 70% dintre locuitori domiciliază la mai mult de 8 verste de casa doctorului. În ambulatoriu sunt în medie 31640 de solicitări pe an. Circumscripţia este de două ori mai mare ca suprafaţă şi de trei ori mai mare ca populaţie şi volum de muncă decât norma”.

Primind 25-30 de bolnavi pe oră, puteau fi acordate fiecăruia nu mai mult de două minute. Examinarea şi diagnosticul trebuiau să fie fulger. Ziua de muncă ţinea până la 5-7 seara. După calculele autorului „Privirii de ansamblu...”, „numai în 45 de cazuri din 100 putea fi pus un diagnostic relativ exact, iar 55 rămâneau nediagnosticate. Unui singur medic îi revenea nu rareori sarcina să primească până la 200 de oameni într-o zi... În localul pentru ambulatoriu este prea puţin spaţiu. În circumscripţia Balaşov, de exemplu, trei doctori dau consultaţii în aceeaşi cameră, doi dintre ei împărţind aceeaşi masă. În acelaşi loc, în spatele unei perdele, se efectuează consultaţiile ginecologice, alături, în sala de pansamente, se fac incizii, vaccinuri copiilor; toate acestea pe un fond sonor de ţipete şi plânsete. În sălile de aşteptare este înghesuială şi gălăgie; au fost înregistrate cazuri de lipotimie (leşin) din pricina lipsei de aer. Despre vreo auscultaţie (ascultarea cu stetoscopul a inimii sau a respirației) a bolnavului nici nu poate fi vorba”.

În această înghesuială, atmosferă înăbuşitoare şi gălăgie a lucrat şi Valentin

Felixovici. În afara consulturilor şi a muncii de teren, în sarcina lui cădea toată activitatea chirurgicală. „Am făcut în Romanovka nu mai puţin de 300 de operaţii pe an”, scrie el într-un curriculum vitae din anul 1945. „Privirea de ansamblu” confirmă: în anul 1909 chirurgul a făcut 292 operaţii. La începutul anului următor tempoul a crescut şi mai mult...]

La problema anesteziei regionale am continuat să lucrez la Moscova pe timpul concediilor de o lună din fiecare an, muncind de dimineaţă până seara în Institutul profesorilor Rein şi Karuzin pe lângă catedra de anatomie descriptivă. Acolo am studiat sute de cranii şi am descoperit o metodă foarte valoroasă de anesteziere a celei de-a doua ramuri a nervului trigemen chiar la ieşirea din foramen rotundum. Când am ajuns la sfârşitul acestei lucrări nu mai eram în Romanovka, ci eram medic şef şi chirurg al spitalului judeţean cu cincizeci de paturi din Pereiaslav-Zalesski.

[Spitalul din Pereiaslav nu se deosebea aproape deloc de cel din Romanovka: nu tu curent electric, nu tu aparat Roentgen, apa era adusă de sacagiu cu butoiul, iar curăţarea aproape zilnică a gropii puturoase care ţinea loc de canalizare paraliza pentru câteva ceasuri activitatea din spital. Acesta servea drept centru de asistenţă medicală pentru întreg judeţul, aşa încât la consultaţii veneau mai ales ţăranii din împrejurimi. La opt şi jumătate dimineaţa, Alexandru, vizitiul spitalului, venea cu brişcă la casa medicului şef. Familia Voino-Iaseneţki ocupa o casă din lemn, destul de spaţioasă, a moşieresei Lileeva de pe strada Troiţkaia, nu departe de locul unde şoseaua Moscova-Iaroslav intersectează vechiul val de pământ. De la locuinţă până la spital nu era mai mult de o verstă, dar medicul şef nu pierdea nici această vreme, ci lua cu sine în brişcă 15-20 de fişe cu cuvinte germane şi franceze şi le învăţa pe drum.

Fiul cel mare al Vlădicăi Luca, Mihail Valentinovici, amintindu-şi de

vremurile acelea, povestea: „Tata lucra ziua, seara, noaptea. Dimineaţa nu-l vedeam, fiindcă pleca la spital devreme. Luam prânzul împreună, dar tata rămânea şi atunci tăcut, şi de obicei citea la masă o carte. Mama se străduia să nu-i distragă atenţia. Nici ea nu era prea vorbăreaţă”.

Fosta menajeră a familiei Voino-Iaseneţki, care s-a aflat şapte ani în serviciul ei, Elisaveta Nikanorovna Kokina, îşi aminteşte despre ei cu multă dragoste: „Ana Vasilievna era cea mai arătoasă femeie din tot oraşul, înaltă, zdravănă la înfăţişare, însă obosea repede. Şi cum să nu obosească? Să coşi hainele şi să faci mâncare pentru şase oameni nu-i lucru de glumă. Pe atunci nu era ca acuma, să te duci la magazin şi să cumperi tot ce-ţi trebuie.

Bărbatul şi-l iubea la nebunie, în nici o privinţă nu trecea peste voia lui. Poate că erau şi între ei neînţelegeri, dar în faţa copiilor şi a servitorilor nu arătau nimic. Stăpânul era sever. De treburile casei nu se atingea. Niciodată nu vorbea în plus. Dacă ceva nu-i plăcea la prânz, se scula şi pleca în tăcere, iar Ana Vasilievna se uita îndată în farfurie să vadă ce nu-i mersese la suflet.

Stăpânul lua micul dejun singur la opt dimineaţa. De prânzit venea să prânzească la cinci. După prânz se odihnea puţin, după care primea bolnavii în cabinet. După ceaiul de seară pleca la el în cabinet. Scria acolo şi citea până se termina gazul din lampă. Deseori îl chemau noaptea la spital. Se îmbrăca în tăcere şi pleca. Niciodată nu se supăra când era chemat...”. „Era om drept”, a repetat de câteva ori Elisaveta Nikanorovna.

„Duceau o viaţă liniştită. O dată pe lună venea o igumenă cunoscută din mănăstirea Feodorov şi lua ceaiul cu ei. Femeie cu minte mare. Mai venea în vizită doctorul Mihnievici cu soţia, Sofia Mihailovna. Erau colegi la spital. Cu copiii”, continuă Elisaveta Nikanorovna, „stăpânul şi stăpâna erau foarte drăgăstoşi. Nu-i pedepseau niciodată, nici vreun cuvânt mai grosolan nu le spuneau. Numai pe Mişa îl mai închidea

câteodată mama lui în magazie pentru ştrengării, dar nu-l ţinea acolo mult”.

Mihail Valentinovici nu-şi mai amintea de magazie, dar atmosfera mângâietoare din familie i s-a întipărit adânc în amintire. „Mobila din casa de la Pereiaslav era cât se poate de urâtă”, povestea el. „Tata n-a avut economii nici atunci, nici după aceea”. Despre aceasta vorbeşte şi E. N. Kokina: „Familia Iaseneţki n-avea cu ce să se împăuneze. Vin, tutun nu ţineau în casă, nici delicatese n-aveau niciodată. Doar cărţi îi veneau lui multe, prin poştă. Avea multe cărţi. Nu mergeau nici la teatru, nici în vizite, şi rareori venea cineva la ei”]

Nu cu multă vreme înainte de plecarea noastră din Romanovka, s-a născut fiul nostru Alioşa, cu care a fost o întreagă aventură. Se apropia vremea naşterii, dar am riscat să merg în Balaşov pentru şedinţa Comitetului sanitar, sperând să mă întorc în scurtă vreme. Fără să mai aştept încheierea şedinţei, am grăbit spre staţie şi am văzut că trenul dădea deja pentru a doua oară semnalul de plecare. Neapucând să-mi mai iau bilet, m-am aşezat în vagon, dar după scurtă vreme am băgat de seamă că în el sunt numeroşi tătari, ceea ce nu se întâmpla în trenul de Romanovka. S-a dovedit că nimerisem nu în trenul meu, ci în cel de Harkov, aşa încât am fost nevoit să cobor la prima staţie şi să mă întorc la Balaşov. Însă Dumnezeu mi-a ajutat, şi în Romanovka mi-am găsit fiul deja născut: la naştere asistase o doctoriţă care se întorsese înaintea mea de la şedinţă şi trecuse pe acolo în drum spre circumscripţia sa.

În anul 1916, pe când locuiam în Pereiaslav, mi-am susţinut la Moscova dizertaţia de doctorat despre anestezia regională. Comisia a fost alcătuită din profesorul Martânov, un privat-docent în anatomie şi chirurgie topografică al cărui nume nu mi-l amintesc şi profesorul Karuzin.

Interesantă a fost aprecierea profesorului Martânov. El a spus: „Ne-am

obişnuit ca dizertaţiile de doctorat să fie scrise de obicei pe o temă dată cu scopul dobândirii unor funcţii mai înalte şi ca atare să nu aibă mare valoare ştiinţifică. Când am citit însă cartea dumneavoastră am rămas cu impresia că este cântecul unei păsări care nu poate să nu cânte şi am apreciat-o în mod deosebit”. Iar profesorul Karuzin, foarte emoţionat, s-a apropiat precipitat de mine şi, scuturându-mi mâna, mi-a cerut din tot sufletul iertare pentru că nu se interesase de munca mea din podul unde se păstrau craniile şi nu bănuise că acolo se înfiripă o lucrare atât de strălucită.

Pentru dizertaţia mea am primit de la Universitatea din Varşovia importantul premiu Hoinaţki, în valoare de nouă sute ruble aur, oferite „pentru cele mai bune lucrări care deschid noi căi în medicină”. Totuşi, nu am ajuns să primesc banii, deoarece cartea fusese tipărită într-un tiraj mic, de numai 750 de exemplare, şi se vânduse grabnic în librării, unde făcusem imprudenţa să o trimit, şi n-am putut prezenta Universităţii din Varşovia numărul cerut de exemplare.

Pentru un medic de ţară, cum am fost eu treisprezece ani, duminicile şi sărbătorile sunt cele mai ocupate zile, în care se depune o muncă uriaşă. Ca atare, nici în Liubaj, nici în Romanovka, nici în Pereiaslav-Zalesski n-am avut posibilitatea să merg la slujbe şi mulţi ani nu am postit. Totuşi, în ultimii ani ai şederii mele în Pereiaslav am reuşit, cu mare greutate, să merg la biserică, unde aveam locul meu statornic - lucru ce a stârnit o mare bucurie între credincioşii Pereiaslavului.

În viaţa mea a mai fost un mare eveniment căruia Domnul i-a pus început în Pereiaslav.

Chiar de la începutul activităţii mele chirurgicale în Cita, Liubaj şi Romanovka, înţelesesem limpede ce însemnătate uriaşă are chirurgia septică şi cât de puţine cunoştinţe despre ea dobândisem în universitate. Mi-am luat ca sarcină studiul aprofundat, de sine stătător, al diagnozei şi terapiei bolilor septice. La sfârşitul şederii

mele în Pereiaslav mi-a venit în gând să îmi expun experienţa într-o carte separată: „Studii de chirurgie septică”. Am alcătuit planul acestei cărţi şi i-am scris prefaţa. Şi atunci, spre mirarea mea, mi-a venit un gând stăruitor şi extrem de straniu: „Când această carte va fi terminată, pe ea va sta numele unui episcop”.

Nici nu visam să fiu cleric, cu atât mai puţin episcop, însă neştiutele căi ale vieţii noastre sunt pe deplin ştiute de Atotştiutorul Dumnezeu încă din vremea când suntem în pântecele mamei. După cum veţi vedea mai departe, după câţiva ani gândul meu cel stăruitor: „Când această carte va fi terminată, pe ea va sta numele unui episcop” a devenit pe deplin real.

În Pereiaslav-Zalesski am trăit şase ani şi jumătate. Acolo s-a născut fiul meu cel mai mic, Valentin.

În spitalul orăşenesc şi în cele de pe lângă fabrică am susţinut o vastă activitate chirurgicală şi am fost unul dintre pionierii operaţiilor majore, noi pe atunci, pe căile biliare, stomac, pancreas şi chiar pe creier. Pe lângă asta, în anii 1915-1916 am condus un mic spital pentru răniţi.

La începutul anului 1917, a venit sora mai mare a soţiei mele, care tocmai îşi îngropase în Crimeea fiica moartă de tuberculoză galopantă. Din nenorocire, ea adusese cu sine plapuma vătuită sub care zăcuse fiica ei bolnavă. I-am spus soţiei că în plapumă a fost adusă la noi moartea. Aşa s-a şi întâmplat: sora Anei a stat la noi două săptămâni, iar la scurtă vreme după plecare ei am descoperit la Ana semne vădite de tuberculoză pulmonară.

Asta se întâmpla atunci când, în urma unui concurs foarte puternic, la care participasem în urma unui anunţ din presă, am primit invitaţia de a ocupa în Taşkent postul de chirurg şi medic-şef al marelui spital orăşenesc. Ne-a însoţit acolo o servitoare ce tocmai născuse. La jumătatea drumului de la Pereiaslav la Moscova am fost nevoiţi să

ne oprim pentru o săptămână în arhondaricul Lavrei Troiţe-Serghieva, ca urmare a faptului că Ana făcuse febră mare. Călătoria cu copiii mici pe tren până la Moscova şi în continuare la Taşkent a fost cumplit de grea, întrucât circulaţia feroviară era deja foarte dezorganizată.

În Taşkent am primit excelentul apartament de pe lângă spital, cuvenit medicului-şef, apartament de cinci camere. Totuşi, nu rareori a trebuit să spăl singur podelele din pricina inevitabilei dezorganizări produse de revoluţie.

[Începând cu sfârşitul anului 1917, situaţia din Taşkent a început să se înrăutăţească simţitor. S-au scumpit alimentele, pieţele erau sărăcăcioase. Menajera familiei Voino-Iaseneţki stătea la cozi de dimineaţa până seara. Pe deasupra curţii spitalului şuierau gloanţele. Găurile pricinuite de acestea acopereau precum vărsatul zidurile. În vremea unui asemenea schimb de focuri a fost rănită în coapsă sora de chirurgie Sofia Sergheevna Beleţkaia. Altă dată un glonţ a şuierat chiar pe lângă urechea medicului-şef.

Profesorul antropolog Lev Vasilievici Oşanin, care a lucrat trei ani ca medic în spitalul din Taşkent sub îndrumarea lui Voino-Iaseneţki şi care nutrea un mare respect faţă de acesta, îşi aminteşte în manuscrisul său *Studii privitoare la istoria comunităţii medicale din Taşkent*:

„Erau vremuri de tulburare. Făceam gărzi tot la două-trei zile. În anii 1917-1920, în oraş era întuneric. Pe străzi se trăgea noaptea mereu. Cine şi de ce trăgea nu ştiam, dar răniţii erau aduşi la spital. Eu nu sunt chirurg şi, cu excepţia cazurilor uşoare, îl chemam întotdeauna pe Voino-Iaseneţki pentru a hotărî dacă bolnavul trebuie pansat şi lăsat până dimineaţa sau operat fără întârziere. La orice oră a nopţii el se îmbrăca imediat şi venea la apelul meu. Uneori răniţii veneau încontinuu. Adeseori erau operaţi imediat,

aşa încât noaptea trecea fără somn. Se întâmpla ca Voino-Iaseneţki să fie chemat noaptea pentru consultaţie sau operaţie imediată acasă la un bolnav sau în alt spital. El purcedea fără întârziere la acele drumuri de noapte ce nu erau nici pe departe lipsite de primejdie, fiindcă jafurile erau la ordinea zilei. La fel de prompt venea când îl chemai în secţia de interne pentru consult. Niciodată nu se vedea pe faţa lui supărare, nemulţumire că este deranjat pentru lucruri care în ochii unui chirurg cu experienţă sunt nişte fleacuri. Dimpotrivă, se simţea disponibilitatea totală de a ajuta.

Nu l-am văzut niciodată mânios, înfierbântat sau pur şi simplu iritat. Vorbea întotdeauna liniştit, fără grabă, fără să ridice vreodată vocea. Asta nu înseamnă că era nepăsător: multe lucruri îl nemulţumeau, dar niciodată nu îşi ieşea din fire, ci îşi arăta nemulţumirea cu acelaşi glas calm".

Sănătatea Anei Vasilievna se înrăutăţea, nervii ei erau mereu încordaţi. Spre iarnă a venit de-a binelea foametea. Ana umbla de bine, de rău prin casă, dar nu mai putea nici să gătească, nici să deretice (a aranja prin casă). Copiii îşi amintesc că Valentin Felixovici spăla seara podelele, înfăşurând bandaje vechi pe peria de frecat podele. Masa a început să li se aducă de la bucătăria spitalului: varză murată dubioasă care plutea într-o zeamă tulbure. Pe Ana Vasilievna o trata doctorul Moise Slonim, cel mai bun internist al oraşului, care trata persoanele sus-puse şi avea cabinet particular. Om bun, acesta se străduia s-o întărească pe bolnavă nu numai cu medicamente, ci şi prin îmbunătăţirea regimului de hrană: îi trimitea de la propria sa masă prânzuri destul de bogate pentru acele vremuri. Dar nici prânzurile lui Slonim, nici alimentele pe care, în ascuns de Voino-Iaseneţki, le trimitea soţiei lui familia chirurgului Rotenberg nu au adus mare folos. Ana împărţea mâncarea copiilor, iar ea mânca aceeaşi ciorbă de varză ca soţul său. În cele din urmă, sănătatea ei a fost definitiv distrusă de arestarea lui Valentin Felixovici în vremea revoltei regimentului turcmen]

În anul 1919, în oraş au avut loc lupte între garnizoana fortăreţei şi regimentul de soldaţi turcmeni condus de un comisar militar care trădase revoluţia. Prin tot oraşul, chiar pe deasupra spitalului, zburau din amândouă părţile numeroase obuze, şi trebuia să merg la spital trecând pe sub bombardament.

[Comisarul militar al Republicii Turkestan, K. Osipov, a încercat în ianuarie 1919 să dobândească puterea în Taşkent. Nu se ştie dacă acea revoltă a fost pricinuită de grozăviile bolşevicilor sau Osipov a încercat pur şi simplu să devină dictator, dar cu prilejul înăbuşirii revoltei au suferit numeroşi oameni nevinovaţi]

Revolta regimentului turcmen a fost înăbuşită şi a început răfuiala cu contrarevoluţionarii. Cu acest prilej, atât eu cât şi directorul economic al spitalului am trecut prin ceasuri de groază. Am fost arestaţi de un oarecare Andrei, lucrător la morga spitalului, care nutrea ură faţă de mine întrucât fusese pedepsit de comandantul oraşului în urma unei plângeri făcute de mine. Eu şi directorul economic am fost duşi în atelierele căilor ferate, unde avea loc judecarea regimentului turcmen. Când am trecut pe podul de cale ferată, muncitorii care stăteau pe şine i-au strigat ceva lui Andrei. După cum aveam să aflu mai apoi, îl sfătuiseră să nu se mai împovăreze cu noi, ci să ne împuşte sub pod.

Uriaşa clădire era plină cu soldaţi din regimentul revoltat. Aceştia erau chemaţi pe rând într-o cameră separată, unde aproape în dreptul fiecăruia se punea, pe lista numelor, cruce. Din tribunal făceau parte şi Andrei împreună cu un alt lucrător al spitalului, care a reuşit să îi prevină pe ceilalţi judecători că eu şi directorul economic fuseserăm arestaţi de Andrei din ură personală. În dreptul numelor noastre nu s-a pus cruce şi am fost eliberaţi în scurtă vreme. Când am fost conduşi înapoi la spital, muncitorii de pe drum au fost foarte uimiţi de faptul că ni se dăduse drumul din ateliere.

[Profesorul Oşanin povesteşte despre arestarea lui Voino-Iaseneţki

următoarele:

„Medicul-şef a fost arestat împreună cu cel mai apropiat discipol al său, chirurgul R. A. Rotenberg, de o patrulă formată din doi muncitori şi doi matrozi (soldat în marină). Aceştia fuseseră aduşi în secţia chirurgicală de Andrei, lucrător la morgă - beţiv şi hoţ, căruia Voino-Iaseneţki, cu toată răbdarea sa, îi promisese de mult că-l va concedia. Vestea că Valentin Felixovici a fost dus în atelierele căilor ferate a stârnit în spital o deznădejde adâncă. Atelierele aveau o reputaţie cumplită. Însăşi propoziţia: „a duce în atelierele căilor ferate" era în acele zile sinonimă cu „a împuşca". Asta s-a întâmplat dimineaţa devreme, şi până noaptea târziu nimeni nu aflase nimic despre soarta celor arestaţi. Amănunte ne-a adus la cunoştinţă Rotenberg, care se întorsese însoţit de doi muncitori. În ateliere fuseseră duşi într-o încăpere destul de spaţioasă, unde erau mulţi alţi arestaţi. O uşă ducea în camera unde se afla „troika extraordinară". Totul se hotăra cu repeziciune. De acolo se întorceau puţini. Majoritatea condamnaţilor (pentru a hotărî soarta fiecăruia, „tribunalul" pierdea nu mai mult de trei minute) erau scoşi pe o altă uşă, iar sentinţa era executată fără întârziere.

Cei doi medici au petrecut înaintea uşii fatale mai mult de o jumătate de zi. În tot acest timp, Voino-Iaseneţki a rămas absolut netulburat. La desele întrebări pline de îngrijorare ale lui Rotenberg: „De ce nu ne cheamă? Ce poate să însemne asta?", Valentin Felixovici răspundea: „O să ne cheme când va veni vremea, staţi liniştit". Seara târziu, prin „sala morţii", a trecut un comunist de vază, care îl cunoştea pe medicul-şef după figură. Acesta s-a mirat văzându-l acolo pe faimosul chirurg, a întrebat ce s-a întâmplat şi a dispărut în camera de judecată. După zece minute, medicilor li s-au înmânat permise de liberă trecere până la spital. Comunistul ce îi eliberase nu i-a lăsat, totuşi, singuri: situaţia din oraş era prea încinsă, medicii puteau fi împuşcaţi de orice patrulă întâlnită în cale, în ciuda ştampilei „troikăi".

Vestea că arestaţii s-au întors a făcut grabnic înconjurul spitalului. În camera

de gardă au început să se adune în fugă medicii şi surorile; fiecare voia să se încredinţeze cu proprii ochi de faptul că doctorul Voino-Iaseneţki este viu. Acesta i-a prevenit, totuşi, că cere nu numai să nu fie îngăduite nici un fel de ovaţii, ci, îndeobşte, nici un fel de izbucnire emoţională. La ora stabilită, bolnavul a fost pregătit şi adus în sala operatorie. Toţi se aflau la locurile lor. Cu o punctualitate desăvârşită, chirurgul s-a apropiat de masa operatorie şi a început să acţioneze cu scalpelul ca şi cum nimic nu se întâmplase”]

Mai târziu am aflat că, în seara aceleiaşi zile, în uriaşul cămin al atelierelor, fusese organizat un groaznic abator uman, fuseseră ucişi soldaţii regimentului turcmen şi numeroşi orăşeni.

Iar biata, bolnava mea Ana ştia că fusesem arestat, ştia unde fusesem dus şi trăise ceasuri cumplite până la întoarcerea mea. Acea profundă zguduire sufletească s-a reflectat în mod foarte vătămător asupra sănătăţii ei, şi boala a început să progreseze repede. Au venit şi ultimele zile ale vieţii ei. Ardea de febră, nu mai putea deloc să doarmă şi se chinuia foarte mult. Ultimele douăsprezece nopţi am şezut la căpătâiul ei, iar ziua lucram în spital. A venit cea din urmă şi înfricoşătoare noapte. Pentru a uşura suferinţele muribundei i-am făcut o injecţie cu morfină, şi ea s-a liniştit vizibil. După douăzeci de minute aud: „Mai fă-mi o injecţie”. După o jumătate de oră aceasta s-a repetat, şi în decurs de două-trei ore îi făcusem o mulţime de injecţii, depăşind cu mult doza admisă. Acţiune toxică însă nu am observat. Deodată Ana s-a ridicat în capul oaselor şi a spus cu glas destul de puternic: „Cheamă copiii”. Au venit copiii şi i-a însemnat pe toţi cu semnul crucii, dar nu i-a sărutat, temându-se pesemne să nu îi molipsească. După ce s-a iertat cu copiii, s-a întins, zăcând liniştită cu ochii închişi, şi respiraţia i s-a rărit din ce în ce mai mult, până ce a venit şi ultima suflare.

Sicriul fusese pregătit din vreme. Dimineaţa au venit infirmierele mele, au spălat şi au îmbrăcat trupul lipsit de viaţă şi l-au pus în sicriu. Ana a murit în vârstă de

treizeci şi opt de ani, la sfârşitul lui octombrie 1919, şi am rămas cu patru copii, dintre care cel mai mare avea 12 ani, iar cel mai mic 6 ani.

Două nopţi am citit eu însumi deasupra sicriului Psaltirea, stând la picioarele răposatei în deplină singurătate. În cea de-a doua noapte, la ora trei, citeam psalmul 112, al cărui început se cântă la intrarea arhiereului în biserică: *De la răsăriturile soarelui până la apusuri* (Psalmi 112, 3), şi ultimele cuvinte ale psalmului m-au uimit şi m-au cutremurat, fiindcă le-am primit fără nici o îndoială ca pe nişte cuvinte ale lui Dumnezeu Însuşi către mine: *Cel ce face a locui cea stearpă în casă, maica ce se veseleşte de feciori* (Psalmi 112, 9).

Domnul Dumnezeu ştia ce cale grea, spinoasă mă aştepta şi, îndată după moartea mamei copiilor mei, S-a îngrijit de ei El Însuşi, şi a uşurat starea grea în care mă aflam. Din oarecare imbold lăuntric, am înţeles din acele cuvinte din psalm, ce mă cutremuraseră, că Dumnezeu îmi arată spre asistenta mea Sofia Sergheevna Beleţkaia, despre care ştiam numai că îşi înmormântase nu demult soţul şi nu avea copii şi toată relaţia dintre noi se reducea la convorbiri legate de operaţii. Şi totuşi, am luat, fără nici o îndoială, cuvintele: *face a locui cea stearpă în casă, maica ce se veseleşte de feciori*, ca pe un semn al lui Dumnezeu că trebuie să pun asupra ei sarcina îngrijirii şi educării copiilor mei.

[Soţul Sofiei Sergheevna fusese ofiţer al Ţarului şi pierise pe front. Într-o fotografie unde ea apare împreună cu colegii în sala de operaţie vedem o femeie uscăţivă de vreo patruzeci de ani, cu o faţă vioaie, plină de bunăvoinţă şi compasiune: adevărată soră de caritate de şcoală veche. Era apreciată pentru măiestrie şi modestie: fără nici un cuvânt de prisos, ghicea din mers de ce instrument are nevoie chirurgul în clipa următoare...

Sofia Sergheevna a murit la adânci bătrâneţi în casa lui Valentin Voino-

Iaseneţki, fiul cel mai tânăr al Vlădicăi Luca]

De-abia am aşteptat să vină orele şapte dimineaţa şi am mers la Sofia Sergheevna, care locuia în secţia de chirurgie. Am bătut la uşă. Deschizând-o, ea s-a dat înapoi cu uimire văzându-l la o asemenea oră pe severul său şef, şi a ascultat adânc mişcată ceea ce se întâmplase noaptea lângă sicriul soţiei mele.

Am întrebat-o numai dacă crede în Dumnezeu şi dacă vrea să împlinească porunca dumnezeiască de a o înlocui, pentru copiii mei, pe mama lor decedată. Sofia Sergheevna s-a învoit cu bucurie.

Ea a spus că i-a venit foarte greu să privească doar de la depărtare cum se chinuia soţia mea şi că ar fi vrut foarte mult să ne ajute, dar se sfiise să ne propună ajutorul său. Ea îi iubea pe copiii mei mai mici, dar se temea că n-o să se împace cu Mişa, fiul meu cel mare, fiindcă îi necăjea pe cei mai mici. Aşa s-a şi întâmplat. Pe cei trei copii mai mici îi iubea foarte mult, şi mai ales mezinul, Valia, nu se mai dădea jos de pe genunchii ei. Pe Mişa însă a trebuit să-l reeduce.

Apartamentul meu de medic-şef era alcătuit din cinci camere atât de fericit dispuse că Sofia Sergheevna a putut să ocupe o cameră cu totul izolată de cele pe care le ocupam eu. Ea a trăit în familia mea vreme îndelungată, însă a fost doar o a doua mamă pentru copii, fiindcă Cel preaînalt ştie că legătura dintre noi a fost cu totul curată. Mă voi opri aici, iar despre marile binefaceri pe care copiii mei le-au primit de la Dumnezeu prin Sofia Sergheevna voi povesti mai apoi.

Preoția

În curând am aflat că în Taşkent există o frăţie bisericească şi am mers la una dintre adunările ei. La una din temele discutate am intervenit cu o cuvântare destul de întinsă, ce a produs mare impresie, care s-a transformat în bucurie când au aflat că sunt medicul-şef al spitalului orăşenesc.

[Mai înainte de a începe operaţia, viitorul episcop îşi făcea întotdeauna semnul crucii şi se ruga concentrat, întorcându-se către icoana Maicii Domnului care a atârnat mulţi ani în sala de operaţie a spitalului orăşenesc. Doctorii atei au încetat până la urmă să dea atenţie acestui fapt, iar credincioşii îl socoteau un lucru cât se poate de obişnuit. La începutul anilor 1920, una dintre comisiile de revizie a dispus să fie dată jos icoana. Drept răspuns, Valentin Felixovici a plecat din spital, declarând că se va întoarce doar după ce icoana va fi pusă la locul ei. Potrivit amintirilor profesorului L.V. Oşanin, comisia s-a pronunţat la modul că „sala de operaţie este a statului. La noi Biserica este separată de stat. Dacă chirurgul vostru vrea să se roage, nimeni nu îl împiedică, dar să îşi ţină icoana acasă”.

Voino-Iaseneţki a repetat că nu se va întoarce în sala de operaţie. Între timp însă, un membru de partid important şi-a adus la spital soţia în vederea unei operaţii care nu suferea întârziere. Femeia a declarat categoric că doreşte să fie operată de Voino-Iaseneţki. „A fost chemat la camera de gardă”, scrie profesorul Oşanin. „A repetat că îi pare foarte rău, dar potrivit convingerilor sale religioase nu va intra în sala de operaţie până când icoana nu va fi pusă la loc... Soţul bolnavei şi-a dat cuvântul de onoare că icoana va fi a doua zi la locul ei dacă bolnava este operată fără întârziere. Iaseneţki a intrat imediat în aripa de chirurgie şi a operat-o pe femeie, care s-a însănătoşit complet. În

dimineaţa următoare, icoana atârna într-adevăr la locul ei”]

Cunoscutul protoiereu Mihail Andreev, parohul bisericii de lângă gară, organiza adunări la biserică în zilele de duminică, adunări la care el sau alţi doritori, din rândul celor de faţă, vorbeau pe teme scripturistice, după care cântau cu toţii cântări duhovniceşti. Luam parte des la adunările acestea şi nu rareori susţineam discuţii serioase. Nu ştiam, fireşte, că ele vor fi doar începutul uriaşei lucrări de propovăduire care mă aştepta în viitor.

Când a apărut „Biserica vie” cea de rea pomenire [grupare schismatică susţinută de bolşevici, care a produs multe suferinţe Bisericii Ortodoxe Ruse în anii de început ai stăpânirii sovietice (nota traducătorului)], pretutindeni era, precum se ştie, judecată activitatea episcopilor în congrese locale ale clerului şi mirenilor, şi unii dintre ei erau înlocuiţi de la catedre. Astfel, „judecarea” episcopului de Taşkent şi Turkmenia a avut loc la Taşkent într-o cameră mare pentru cântăreţi, foarte aproape de catedrală. Am fost de faţă şi eu, în calitate de invitat, şi asupra unei probleme de mare importanţă am ţinut o cuvântare lungă şi aprinsă.

Luări de cuvânt dure nu au fost, şi activitatea Preasfinţitului Inochentie (Pustânski) a primit o apreciere pozitivă. După ce s-a terminat congresul şi participanţii au plecat, m-am ciocnit pe neaşteptate în uşă cu Vlădica Inochentie. Acesta m-a luat de braţ şi m-a dus pe platforma din jurul catedralei. Am înconjurat de două ori catedrala, şi Preasfînţitul mi-a spus că discursul meu a produs mare impresie - după care, oprindu-se dintr-o dată, mi-a spus: „Doctore, trebuie să deveniţi preot!”

Precum am spus mai înainte, nici prin cap nu-mi trecuse vreodată să devin preot, dar am primit cuvintele Preasfinţitului Inochentie ca pe o chemare a lui Dumnezeu prin gură arhierească, şi fără a sta pe gânduri nici o clipă, am răspuns: „Bine, Stăpâne! Voi fi preot, dacă aşa îi place lui Dumnezeu!”

Totuşi, mai târziu am vorbit cu Vlădica despre faptul că în casa mea locuieşte asistenta Beleţkaia, pe care în urma unei vădite şi minunate porunci a lui Dumnezeu am adus-o în casă ca *maică ce se veseleşte de feciori*, iar preotul nu poate locui în aceeaşi casă cu o femeie străină. Vlădica însă n-a dat însemnătate obiecţiei mele, spunând că nu se îndoieşte de credincioşia mea faţă de porunca a şaptea.

În duminica următoare, în timp ce se citeau ceasurile, îmbrăcat într-o dulamă străină, am fost dus de doi diaconi, la arhiereul care stătea pe catedră [este vorba de un podium ridicat în mijlocul naosului, după obiceiul rusesc, în vederea slujbelor arhiereşti (nota traducătorului)] şi am fost hirotonit de el întru citeţ, ipodiacon, iar în vremea Liturghiei întru diacon.

Fireşte, acest eveniment neobişnuit al hirotonirii întru diacon a unui profesor care se bucura de o înaltă apreciere, a produs o uriaşă senzaţie în Taşkent, şi la mine a venit un grup mare de studenţi ai Facultăţii de medicină în frunte cu unul dintre profesori.

[Pentru primirea hirotoniei, părintele Valentin a fost luat în răspăr (bătaie de joc) de către toţi colaboratorii săi. Tinerele studente îndrăzneau să-i facă observaţie şi să-l „demaşte" pe chirurgul-preot. La aceasta el răspundea, din câte îşi aminteşte prof. Z.I. Umidova, doar printr-un zâmbet plin de condescendenţă. Iar în prima zi când părintele Valentin a venit la spital în rasă, studenta lui A. I. Veniaminovici a declarat: „Eu sunt atee şi orice aţi inventa, vă voi spune doar pe nume. Pentru mine nu există nici un *părinte* Valentin!"]

Fireşte, ei nu puteau să înţeleagă şi să aprecieze gestul meu, fiindcă erau depărtaţi de religie. Ce ar fi priceput ei dacă le-aş fi spus că la vederea mascaradelor blasfemiatoare şi a batjocurilor îndreptate asupra Domnului nostru Iisus Hristos inima mea striga cu putere: „Nu pot să tac!" şi simţeam că datoria mea este să apăr prin

propovăduire pe Mântuitorul nostru jignit şi să laud nemăsurata Lui milostivire faţă de neamul omenesc?

După o săptămână de la hirotonirea întru diacon, de praznicul întâmpinării Domnului din anul 1921, am fost hirotonit întru preot de către episcopul Inochentie.

Mai devreme am uitat să amintesc de faptul că am fost unul dintre iniţiatorii deschiderii Universităţii din Taşkent. Majoritatea catedrelor de medicină au fost ocupate de profesori aleşi din rândul doctorilor în medicină, originari din Taşkent şi numai eu, nu ştiu de ce, am fost ales de Moscova la catedra de anatomie şi chirurgie topografică.

[Universitatea din Taşkent s-a deschis în toamna anului 1920. Devenind profesor, Valentin Felixovici a fost nevoit să muncească mai mult şi mai încordat în fiecare zi. El se pregătea cu conştiinciozitate pentru cursuri, neţinând seamă de liniştea şi odihna sa. Între timp, alţi oameni prefăceau viaţa cetăţenilor Taşkentului într-un coşmar insuportabil.

În Taşkent bântuiau malaria, holera, tifosul exantematic. Foametea de pe Volga mâna în Turkestan mase de refugiaţi flămânzi. Mergând la cursuri, profesorul întâlnea căruţe încărcate de cadavre despuiate, care veneau din secţia de tifos exantematic, plină dincolo de orice imaginaţie. Bolnavi şi cadavre zăceau chiar şi lângă porţile spitalului. În faţa nesfârşitului potop de suferinzi, pe medici îi copleşea neputinţa, în timp ce autorităţile continuau măcelul început în anul 1917, măcel al cărui sfârşit nu se întrezărea.

În tot Turkestanul erau vânaţi cei ce aveau vreo oarecare legătură cu fostul regim: funcţionarii mari şi mici ai administraţiei ţariste, deputaţii Dumei de stat, ofiţerii. Pentru „foşti” nu existau dezvinovăţiri. Erau împuşcaţi fără judecată. Un general care îşi arătase deplinul dispreţ faţă de prigonitorii săi a fost împuşcat într-o celulă de închisoare... prin ferestruica uşii. În ziar s-a scris despre asta ca despre o întâmplare obişnuită.

Potrivit amintirilor profesorului Oşanin, părintele Valentin „umbla prin oraş în rasă, cu crucea pe piept, şi prin aceasta enerva foarte tare conducerea Taşkentului. Pe atunci era medic-şef al spitalului orăşenesc, recunoscut de toată lumea ca cel mai bun chirurg, preşedinte al Uniunii Medicilor. În Universitate le preda studenţilor cu crucea pe piept. Preda bine, studenţii îl iubeau, chiar dacă se şi temeau puţin de el. În afara operaţiilor şi a cursurilor, Voino-Iaseneţki se ocupa mult şi cu pictura: zugrăvea icoane pentru biserică şi desena planşe de anatomie pentru cursuri. Autorităţile au răbdat vreme îndelungată, încercând să-l convingă să renunţe la îndeletnicirile bisericeşti, dar el nu se lăsa înduplecat”. Iar în spital, chirurgul-şef binecuvânta bolnavii înainte de operaţie.

Cei ce îl socoteau pe Voino-Iaseneţki „pierdut pentru ştiinţă” au fost, probabil, dezamăgiţi întâlnindu-se cu părintele Valentin la primul Congres ştiinţific al medicilor din Turkestan, ce a avut loc la Taşkent în anul 1922, unde preotul-chirurg a prezentat patru comunicări de dimensiuni mari şi a luat de zece ori cuvântul în dezbateri, având o mare experienţă ştiinţifică şi practică.

Mulţi medici povesteau că părintele Valentin arăta multă dragoste şi profundă atenţie fiecărui bolnav, că atitudinea lui faţă de bolnav era „ideală”]

Am fost nevoit să îmbin activitatea chirurgicală cu susţinerea de cursuri în cadrul Facultăţii de medicină, pe care veneau să le asculte şi mulţi studenţi de la alte cursuri. Predam în rasă, cu crucea pe piept; pe atunci încă se mai putea ceea ce acum este cu neputinţă. Am rămas şi chirurg-şef al spitalului orăşenesc din Taşkent, drept care slujeam la catedrală numai duminicile.

Preasfinţitul Inochentie, care predica rar, m-a numit al patrulea preot al catedralei şi mi-a încredinţat toată lucrarea propovăduirii, spunându-mi cu cuvintele apostolului Pavel: „Lucrarea dumneavoastră *nu este să botezaţi, ci să binevestiţi* (1 Corinteni 1, 17).

[În vara anului 1921, părintele Valentin a fost nevoit să ia cuvântul în mod public la un proces. Profesorul Oşanin îşi aminteşte:

„În Taşkent a fost adus din Buhara un grup de militari răniţi ai Armatei Roşii, care fuseseră bandajaţi pe drum în trenul sanitar. Era vară însă, şi pe sub bandaje s-au dezvoltat ouă de muşte... Rănitii au fost internaţi în clinica profesorului Sitkovski. Ziua de lucru se sfârşise şi medicii au plecat acasă. Medicul de gardă a făcut rapid pansamente acolo unde era neapărată nevoie, iar pe ceilalţi răniţi i-a bandajat superficial, amânând tratamentul radical pentru a doua zi dimineaţa, îndată s-a răspândit nu se ştie de unde zvonul că medicii clinicii se ocupă cu sabotajul, îi infectează pe ostaşii răniţi, ale căror răni sunt năpădite de viermi”.

Pe atunci, Ceka locală era condusă de letonul Peters. Acesta avea în oraş sinistra reputaţie a unui om de o cruzime implacabilă şi foarte rapid în ce priveşte pronunţarea sentinţelor capitale. La ordinul lui au fost imediat arestaţi şi închişi profesorul P.P. Sitkovski şi toţi medicii clinicii lui. Au fost arestaţi şi doi-trei medici din Comisariatul poporului pentru sănătate.

Peters a hotărât să facă un proces exemplar. La fel ca majoritatea letonilor din Ceka, vorbea o rusă mizerabilă. Cu toate astea, s-a numit singur acuzator public. În acest rol, a rostit un discurs acuzator nu prea corect gramatical, însă „zdrobitor”. Acesta conţinea, bineînţeles, şi expresiile „canalii albe”, „contrarevoluţie” şi „trădare evidentă”. Pe acuzaţi îi ameninţa împuşcarea.

„Nu-mi aduc aminte alte luări de cuvânt”, scrie profesorul Oşanin, „afară de cea a lui Voino-Iaseneţki, care fusese citat alături de alţii ca expert-chirurg. Acesta l-a atacat imediat, fără teamă, pe înfricoşătorul Peters, literalmente l-a demolat ca pe un ignorant desăvârşit, care se apucă să judece în probleme pe care nu le înţelege deloc, ca pe un demagog neruşinat, care cere pedeapsa capitală pentru oameni absolut cinstiţi şi bine

intenţionaţi”.

Profesorul S.A. Maximov îşi aminteşte despre proces următoarele:

„Sala de judecată era plină. Cei mai numeroşi erau muncitorii, dar câteva permise primiseră şi medicii oraşului. La ordinul lui Peters, profesorul Sitkovski a fost adus din închisoare sub paza cavaleriştilor. Profesorul a mers pe stradă cu mâinile legate la spate, iar de amândouă părţile călăreau paznicii cu săbiile scoase din teacă. Procesul era necesar pentru scopuri „educative”, ca să fie arătaţi mai bine clasei muncitoare duşmanii ei - servitorii capitalismului mondial. Însă spectacolul măiestru conceput şi regizat s-a dus de râpă când preşedintele tribunalului l-a chemat la bară, în calitate de expert, pe profesorul Voino-Iaseneţki.

- Popo şi profesore Iaseneţki-Voino - se adresă Peters părintelui Valentin - consideraţi că profesorul Sitkovski este vinovat de dezordinile descoperite în clinica lui?

Întrebarea viza primul cap de acuzare. Directorului clinicii i se pusese în spate vina prăbuşirii disciplinei în rândul bolnavilor şi personalului de deservire. Răniţii internaţi în clinică se îmbătau, se băteau, aduceau în saloane prostituate, iar medicii şi asistentele, pasămite, îi acopereau.

- Cetăţene acuzator public - urmă răspunsul expertului Voino-Iaseneţki - cer ca pentru aceasta să fiu arestat şi eu, deoarece şi în clinica mea domneşte aceeaşi dezordine ca la profesorul Sitkovski.

- Nu vă grăbiţi, va veni şi vremea dumneavoastră! - urlă Peters.

În clinicile de chirurgie ale oraşului aveau loc, într-adevăr, neorânduieli cumplite. Majoritatea răniţilor internaţi în clinicile profesorilor Sitkovski, Voino-Iaseneţki şi Borovski erau soldaţi ai Armatei Roşii. În uriaşele săli pentru instrucţia de marş ale corpului superior de cădeţi, transformate în saloane de spital, gaşca ce îşi făcuse de cap pe fronturi bea fără întrerupere samagon (votcă de casă), fuma mahorcă, desfrâna pe faţă în

saloane. Tot acolo zăceau cei grav răniţi, dar când aceştia cereau să se facă linişte, cei cu răni uşoare nu le dădeau nici o atenţie.

Odată, doctoriţa Beniaminovici i-a raportat profesorului la vizită despre o nouă orgie care avea loc în salon. Valentin Felixovici a dispus ca dezmăţaţii să fie chemaţi la el. Însă de-abia a urcat la etajul doi în cabinetul său, că o întreagă ceată de soldaţi beţi a năvălit pe scară „ca să-l bată pe popă”. Doctoriţa Beniaminovici a reuşit să se încuie în sala de operaţii, dar pe profesor l-au bătut. L-au bătut crunt, lovindu-l cu picioarele şi cu cârjele. După bătaia încasată, şeful clinicii a fost ţintuit la pat pentru câteva zile.

Medicii aflaţi în sală ştiau bine istoria aceasta, ştiau şi despre celelalte dezordini pricinuite de ostaşi în spital. Dezordinea din clinica lui Sitkovski, pe care o descrisese Peters în discursul său, nu a mirat pe nimeni: ca şi Voino-Iaseneţki, profesorul Sitkovski n-avea putere, fizic, să se descurce cu pacienţii turbulenţi.

A doua întrebare a acuzatorului public privea întâmplarea cu „viermii”. Voino-Iaseneţki a explicat amănunţit tribunalului că sub bandajele ostaşilor nu erau nici un fel de viermi, ci ouă de muşte. Chirurgii nu se tem de asemenea cazuri şi nu se grăbesc să cureţe rănile de ouă, dat fiind că s-a observat de multă vreme că ouăle de muşte au o acţiune binefăcătoare asupra cicatrizării rănilor. Medicii englezi chiar au folosit ouăle de muşte în calitate de stimulatori s*ui generis* ai cicatrizării. Vorbitor cu experienţă, Valentin Felixovici a lămurit atât de convingător miezul problemei încât prin partea muncitorească a sălii a trecut un murmur de aprobare.

- Ce ouă... De unde ştiţi toate astea? - s-a enervat Peters.

- Cetăţeanul acuzator public să ia la cunoştinţă - răspunse cu demnitate Voino-Iaseneţki - că nu am terminat şcoala sovietică de doi ani pentru felceri, ci Facultatea de medicină a Universităţii „Sfântul Vladimir” din Kiev.

În sală au răsunat aplauze.

Ultimul răspuns l-a scos definitiv din sărite pe atotputernicul cekist. Înalta poziţie a reprezentantului autorităţilor cerea ca îndrăzneţul expert să fie fără întârziere nimicit, umilit, zdrobit.

- Spuneţi, popo şi profesore Iaseneţki-Voino, cum se face că noaptea vă rugaţi, iar ziua tăiaţi oameni? - continuă Peters.

De fapt, Sfântul Patriarh mărturisitor Tihon, aflând că profesorul Voino-Iaseneţki a primit cinul preoţesc, i-a dat binecuvântare să se ocupe în continuare cu chirurgia. Părintele Valentin nu s-a apucat să-i dea explicaţii lui Peters, ci a răspuns:

- Eu tai oameni ca să-i salvez, dar în numele a ce dumneavoastră tăiaţi oamenii, cetăţene acuzator public?

Sala a întâmpinat nimeritul răspuns cu hohote de râs şi aplauze. Toate simpatiile erau acum de partea preotului-chirurg, pe care îl aplaudau şi muncitorii, şi medicii. Următoarea întrebare trebuia, după socotelile lui Peters, să schimbe dispoziţia auditoriului muncitoresc:

- Cum se face că credeţi în Dumnezeu, popo şi profesore Iaseneţki-Voino? Oare l-aţi văzut pe Dumnezeu al dumneavoastră?

- Într-adevăr, pe Dumnezeu nu L-am văzut, cetăţene acuzator public. Dar am operat mult pe creier şi deschizând cutia craniană nu am văzut vreodată acolo nici mintea. Şi nici conştiinţa n-am găsit-o.

(Clopoţelul preşedintelui fu înăbuşit de hohotul prelung al întregii săli.)

„Cazul medicilor” a suferit o cădere răsunătoare. Totuşi, pentru a salva prestigiul lui Peters, „judecătorii” i-au condamnat pe profesorul Sitkovski şi colaboratorii lui la şaisprezece ani de închisoare. Această vădită nedreptate a pricinuit nemulţumire în oraş. Atunci cekiştii au suspendat complet sentinţa „tribunalului”. După o lună au început să le dea drumul medicilor în clinică pe timpul zilei, iar după două luni i-au pus definitiv

în libertate. După părerea tuturor, de împuşcare au scăpat datorită cuvântării preotului-chirurg Voino-Iaseneţki.

După mai multe săptămâni, în oraş s-a aflat că, în seara când fuseseră aduşi soldaţii răniţi, profesorul Sitkovski nu avusese cum să vină în clinică; soţia lui încercase să se otrăvească şi el o salvase.

La cinci luni după procesul profesorului Sitkovski, comisia de revizie, care se întrunea la intervale regulate, a dispus să fie scoasă icoana din sala de operaţii a spitalului orăşenesc. Părintele Valentin a declarat că nu va merge la muncă până când icoana nu va fi repusă la locul ei şi a plecat acasă. La sfârşitul anului 1921, un asemenea „sabotaj" era pedepsit ca o crimă politică de cea mai mare greutate. Pe Voino-Iaseneţki îl ameninţa arestul. Prietenul lui, M.I. Slonim, a mijlocit pe lângă Rudzutak, preşedintele Biroului Central-Asiatic al CC al partidului comunist rus, spunând că dacă va fi arestat excepţionalul chirurg, savant şi pedagog Voino-Iaseneţki, va avea de pierdut în primul rând republica muncitorilor şi ţăranilor, medicina şi ştiinţa ei. Rudzutak a promis că profesorul nu avea să fie deocamdată arestat, lăsând în sarcina medicilor înşişi să afle o soluţie.

Părintele Valentin nu ştia nimic de mijlocirea lui Slonim. Trecuseră deja câteva zile de când se afla în grevă. Chirurgii trimişi la el în calitate de „iscoade" au povestit că medicul-şef lucrează tot timpul la birou, ba scrie, ba citeşte. Să încerce să-l convingă era inutil. Potrivit amintirilor profesorului Oşanin, o delegaţie alcătuită din doi sau trei medici a fost trimisă la arhiepiscopul Turkestanului. Vlădica a făgăduit că va vorbi cu părintele Valentin, şi în ziua următoare Voino-Iaseneţki a mers la lucru.

Medicul-şef însă a protestat vreme îndelungată împotriva îndepărtării icoanei. Nu s-a prezentat la Societatea ştiinţifică medicală, unde avea de prezentat o comunicare. Iar când la următoarea şedinţă, părintele Valentin, îmbrăcat ca întotdeauna în rasă, s-a suit la tribună pentru a-şi prezenta comunicarea, a început prin a face următoarea declaraţie:

„Prezint Societăţii scuzele mele pentru faptul că nu mi-am prezentat comunicarea în ziua desemnată, dar asta s-a întâmplat nu din vina mea, ci din vina lui Helfgott, comisarul nostru pentru ocrotirea sănătăţii, în care s-a sălăşluit dracul. Acesta a profanat icoana”.

În sală s-a înstăpânit o linişte mormântală; comisarul Helfgott era de faţă la şedinţă. Pe cât se pare însă, acesta se temea de scandal. Preşedintele Societăţii ştiinţifice, profesorul M.A. Zaharcenko, i-a şoptit secretarului Societăţii, doctorul L.V. Oşanin, ca în nici un caz să nu treacă în protocolul şedinţei cuvintele lipsite de respect la adresa reprezentantului puterii.

Până şi colegii atei nu puteau să nu vadă înalta moralitate a preotului ortodox şi viitorului arhiepiscop. Fosta asistentă medicală a spitalului orăşenesc din Taşkent, M. Gh. Nejanskaia, vorbea despre el, în anii 1970: „În problemele care cereau o decizie pe plan moral, Valentin Felixovici se purta ca şi cum în jurul lui nu ar fi fost nimeni. El stătea totdeauna singur înaintea propriei conştiinţe, şi judecata cu care se judeca singur era mai aspră decât orice tribunal”]

El ştia bine ce spune (Preasfințitul Inochentie), iar cuvântul lui a fost aproape prorocesc: şi acum, în al treizeci şi optulea an de preoţie şi al treizeci şi şaselea an de arhierie, înţeleg cât se poate de limpede că chemarea mea de la Dumnezeu a fost tocmai propovăduirea şi mărturisirea numelui lui Hristos. În lungul răstimp al preoţiei mele n-am săvârşit aproape nici o ierurgie, nici măcar n-am botezat o singură dată după rânduiala întreagă. Afară de predicile de la slujbe, pe care le ţineam Preasfinţitul Inochentie şi cu mine, purtam la catedrală, în fiecare duminică după vecernie, discuţii lungi pe teme teologice însemnate şi dificile, care atrăgeau mulţi ascultători. Un întreg ciclu al acestor discuţii a fost dedicat criticii materialismului. Educaţie teologică nu aveam, însă cu ajutorul lui Dumnezeu am biruit uşor dificultăţile discuţiilor cu pricina.

Pe lângă aceasta, de-a lungul a doi ani, am purtat dispute publice în faţa unui

numeros auditoriu cu protoiereul apostat Lomakin, fost misionar în eparhia Kurskului, ce conducea propaganda antireligioasă în Asia Centrală.

De regulă aceste dispute se încheiau prin faptul că apostatul se făcea de râs şi credincioşii îl petreceau cu întrebarea: „Spune-ne, când minţeai: când erai popă sau acum?”. Nefericitul hulitor al lui Dumnezeu a ajuns să se teamă de mine şi îi ruga pe organizatorii disputelor să-l scape de „filozoful acela”.

Odată, lucrătorii căilor ferate m-au invitat la clubul lor fără ştirea lui pentru a lua parte la o dispută despre religie. În aşteptarea disputei, eu stăteam pe scenă în spatele draperiei lăsate, când deodată am văzut că pe scenă se suie oponentul meu obişnuit. Văzându-mă, s-a tulburat foarte tare, a mormăit: „iarăşi doctorul ăsta”, a salutat şi a coborât. Primul a vorbit el, dar ca întotdeauna i-am zdrobit toate argumentele şi muncitorii m-au răsplătit cu aplauze răsunătoare.

Asupra nefericitului hulitor al Duhului Sfânt s-a împlinit în chip înfricoşător cuvântul psalmistului David: *moartea păcătoşilor este cumplită*. El s-a îmbolnăvit de cancer rectal şi la operaţie s-a descoperit că tumora penetrase deja în vezica urinară. În bazin i s-a format în scurtă vreme o cavitate profundă, extrem de fetidă, plină cu puroi, fecale şi urină, în care colcăiau o mulţime de viermi. Vrăjmaşul lui Dumnezeu s-a înrăit îngrozitor în urma suferinţelor, încât până şi asistentele comuniste care fuseseră numite să-l îngrijească nu puteau suporta răutatea şi blestemele lui şi refuzau să se mai ocupe de el.

În această perioadă grea pentru mine, când am avut de îmbinat slujirea şi propovăduirea în catedrală cu activitatea la catedra de anatomie şi chirurgie topografică, am fost nevoit să învăţ în grabă teologie. Şi aici mi-a ajutat Domnul Dumnezeu printr-unul din cei care veneau la discuţiile şi disputele pe care le susţineam - un anticar credincios, care mi-a adus atâtea cărţi de teologie încât în scurtă vreme am căpătat o bibliotecă decentă.

Dar nu numai atât: am continuat să lucrez ca medic-şef al spitalului, să operez pe scară largă în spital în fiecare zi şi chiar nopţile, şi n-am putut să nu îmi prelucrez în mod ştiinţific observaţiile. Pentru aceasta am fost nevoit să fac nu rareori cercetări pe cadavre în morga spitalului, unde veneau zilnic căruţe încărcate vârf cu cadavre de refugiaţi din Povoljie, unde bântuiau foametea cruntă şi epidemii de boli contagioase. Munca pe aceste cadavre trebuia s-o încep prin a le curăţa cu mâinile mele de păduchi şi murdării. Multe din aceste cercetări pe cadavre au stat la baza cărţii mele „Studii de chirurgie septică", care a cunoscut trei ediţii într-un tiraj general de 60.000 de exemplare. Pentru ea, am primit premiul Stalin clasa întâi.

[„Calea extrem de grea de chirurg rural autodidact, pe care am parcurs-o eu, m-a învăţat foarte multe lucruri, pe care aş dori acum, spre apusul activităţii mele chirurgicale, să le împărtăşesc colegilor tineri, ca să le uşurez grelele sarcini", scria Vlădica Luca în prefaţa la prima ediţie a monografiei sale unice, care a devenit carte de căpătâi a medicilor.

Medicii dau mărturie că monografia Vlădicăi Luca este cu adevărat o lucrare clasică, fundamentală, care cuprinde practic toate aspectele chirurgiei septice. Materialul cărţii este expus neobişnuit de limpede, inteligibil şi totodată cu un înalt profesionalism. Astfel putea să scrie doar un om care a început el însuşi să lucreze fără ajutor şi îndrumare practică.

Înainte de epoca antibioticelor, când nu exista altă posibilitate de a lupta cu puroiul în afara celei chirurgicale, cartea era pur şi simplu indispensabilă - iar având-o, tânărul chirurg putea realiza operaţii complexe în condiţiile dificile ale unui spital de ţară. Mulţi savanţi observă că „Studiile de chirurgie septică" au fost scrise cu mare dragoste pentru omul aflat în suferinţă şi cu mare dragoste către cititor.

„Publicarea în anul 1934 a «Studiilor de chirurgie septică» a stârnit interesul

general. Eminentul chirurg I.I. Grekov a emis aprecieri entuziaste la adresa cărţii. De atunci - şi sunt deja mai mult de 40 de ani - nu apare nici o lucrare cât de cât importantă în domeniul chirurgiei septice care să nu facă trimiteri la «Studiile de chirurgie septică» şi la autorul lor...” - scria în anul 1977, V.I. Kolosov în „Vestnik Hirurghii” („Vestitorul chirurgical”, Nr. 9). Tirajul, cărţii s-a epuizat instantaneu. Adeseori s-a cerut reeditarea ei.

Sunt mărturii ale unor atei potrivit cărora, chiar neştiind că „Studiile de chirurgie septică” sunt scrise de episcopul Luca, nu se poate să nu remarci că lucrarea a fost scrisă de un creştin. Sunt în ea rânduri care arată cât de creştinească era atitudinea Vlădicăi faţă de bolnav:

„Când purcedem la operaţie, trebuie să avem în vedere nu numai cavitatea abdominală, ci întreg bolnavul, pe care din păcate medicii îl numesc atât de des „caz”. Omul este cuprins de tristeţe şi frică de moarte, inima i se cutremură nu numai la propriu, ci şi la figurat. Ca atare, nu vă mulţumiţi cu îndeplinirea sarcinii foarte importante de a întări inima cu camfor sau digitalice, ci aveţi grijă să îl scăpaţi de greaua traumă psihică produsă de vederea mesei de operaţie, a instrumentelor întinse, a oamenilor în halate albe, măşti, mănuşi de cauciuc: adormiţi-l în afara sălii de operaţie. Aveţi grijă de încălzirea lui în timpul operaţiei, fiindcă acesta este un lucru extrem de important”]

Totuşi, munca pe cadavre acoperite de păduchi m-a costat scump. M-am molipsit de tifos recurent într-o formă foarte severă, însă prin milostivirea lui Dumnezeu boala s-a limitat la o criză gravă şi încă una lipsită de însemnătate.

În primăvara anului 1923, nu cu multă vreme înainte de schismă şi apariţia „Bisericii vii”, episcopul Inochentie a convocat un congres al clerului din eparhia Taşkentului şi Turkestanului, care trebuia să aleagă doi candidaţi la ridicarea în rangul arhieresc. Alegerea a căzut asupra arhimandritului Visarion şi asupra mea.

La scurt timp a avut loc revolta preoţilor din Moscova şi Petrograd împotriva

Patriarhului Tihon, revoltă condusă de protoiereul Alexandru Vvedenski. În toată Rusia s-a produs împărţirea clerului în cei statornici şi tari cu duhul, credincioşi Bisericii Ortodoxe şi Patriarhului Tihon, pe de o parte, şi pe de alta, în cei mici la suflet, fără credinţă, sau care n-au avut discernământ în furtunoasele evenimente bisericeşti, care au intrat în „Biserica vie" condusă de Vvedenski şi câţiva părtaşi ai acestuia, ale căror nume nu mi le mai amintesc.

Schisma a avut urmări şi în eparhia noastră. Arhiepiscopul Inochentie, care propovăduia foarte rar el însuşi, a ţinut o predică îndrăzneaţă, puternică, despre faptul că în Biserică are loc o răzvrătire şi că este neapărată nevoie să rămânem credincioşi Bisericii Ortodoxe şi Patriarhului Tihon şi să nu intrăm în nici un fel de legături cu episcopul „Bisericii vii", a cărui venire era aşteptată.

Spre surprinderea tuturor, doi protoierei de vază, oameni socotiţi absolut de nădejde, au trecut de partea schismei; acestora li s-au alăturat şi alţii, încât credincioşii au rămas puţini.

Preasfinţitul Inochentie s-a grăbit să săvârşească hirotonia arhimandritului Visarion. Împreună cu episcopul Serghie (Lavrov), care nu demult fusese mutat în Taşkent din Aşhabad, care era locul lui de exil, a săvârşit după toată rânduiala hirotonia întru episcop a arhimandritului Visarion. În ziua următoare însă noul episcop a fost arestat şi exilat din Taşkent. Mai târziu el s-a alipit la schisma gregoriană şi a primit rangul de mitropolit.

Preasfinţitul Inochentie era foarte speriat şi a fugit în taină, noaptea, la Moscova, nădăjduind să ajungă de acolo în mănăstirea Valaam. Acest plan, fireşte, nu i-a reuşit, şi numai după multă vreme a reuşit să ajungă în satul său natal, Pustânka.

Episcopul plecase. În Biserică era schismă. Atunci, protoiereul Mihail Andreev şi cu mine i-am unit pe toţi preoţii şi epitropii rămaşi credincioşi, am organizat

un consiliu al credincioşilor rămaşi, am prevenit GPU-ul despre aceasta [Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie (Direcţia Politică de Stat) - Poliţia politică sovietică a vremii (nota traducătorului)], cerându-le permisiunea şi trimiterea unui observator. Eu şi protoiereul Andreev am luat asupra noastră conducerea treburilor eparhiale şi am convocat în Taşkent, la adunarea eparhială, pe acei preoţi şi membri ai consiliului bisericesc ce respinseseră „Biserica vie". Am rugat GPU-ul să-şi trimită reprezentanţii la aceste adunări, însă n-au venit nici măcar o dată. S-ar fi părut că totul este perfect, dar în special pentru asta m-am ales cu primul exil.

Pe atunci a venit în Taşkent un arhiereu de mare vază - Preasfinţitul Andrei (nu-mi amintesc numele de familie). Aflând cum stau lucrurile la noi, el m-a numit paroh al catedralei şi m-a hirotesit protoiereu.

La scurtă vreme după aceasta, a fost mutat din Aşhabad în Taşkent alt exilat, Preasfinţitul Andrei Ufimski, în lume cneaz Uhtomski [Episcopul Andrei (în lume cneazul Alexandru Uhtomski, 1872-1944). În anul 1925 s-a abătut în schisma celor de rit vechi. Cu toate că nu şi-a declarat unirea cu cei de rit vechi, a fost dat în vileag şi oprit de la slujire de către locţiitorul scaunului Patriarhal, mitropolitul Petru al Krutiţkului (nota redacţiei ruse)]. Nu cu multă vreme înainte de arestarea şi exilarea sa în Asia Centrală, acesta fusese în Moscova, şi Patriarhul Tihon, care se afla sub arest la domiciliu, i-a dat dreptul de a alege candidaţi pentru ridicarea în cinul de episcop şi de a-i hirotoni în taină.

Ajungând în Taşkent, Preasfinţitul Andrei a încuviinţat alegerea mea de către soborul clerului din Taşkent drept candidat la hirotonia întru episcop şi m-a tuns în taină întru monahism în dormitorul meu.

[Alexei, fiul mijlociu al Vlădicăi Luca, povestea: „Odată, când eram întins în patul meu (care se afla în cabinetul tatei), a venit Sofia Sergheevna. Crezând că dorm, ea a

încercat cu lacrimi în ochi să-l convingă pe tata ca de dragul nostru, al copiilor, să nu intre în monahism. Tata însă a rămas neclintit”.]

El mi-a spus că voia să-mi dea numele lui Pantelimon vindecătorul, dar după ce a luat parte la o Liturghie săvârşită de mine şi a ascultat predica mea a găsit că mi se potriveşte cu mult mai bine numele apostolului-evanghelist, doctor şi iconar, Luca.

Preasfinţitul Andrei m-a trimis în oraşul tadjic Pendjikent, aflat la 90 de verste de Samarkand. În Pendjikent trăiau doi episcopi exilaţi: Daniil al Volhovului şi Vasilie al Suzdalului [Preasfinţitul Vasilie (Summer), episcop al Suzdalului, vicar al eparhiei Vladimirului, s-a săvârşit în acelaşi an în exil, în localitatea Ura-Tube din Asia Centrală (nota redacției ruse)]; episcopul Andrei le-a transmis, prin mine, o scrisoare în care îşi arăta dorinţa ca ei să mă hirotonească întru arhiereu.

Precum am scris mai sus, am fost timp de doi ani şi patru luni preot al catedralei din Taşkent, continuând să lucrez ca medic şi chirurg-şef al spitalului orăşenesc. Plecarea mea la Samarkand trebuia să aibă loc în taină, şi de aceea am fixat pentru ziua următoare patru operaţii, iar seara am plecat cu trenul la Samarkand însoţit de un ieromonah, de un diacon şi de fiul meu cel mare, Mihail, care avea atunci şaisprezece ani.

Am ajuns la Samarkand dimineaţa, însă ne-a fost aproape cu neputinţă să găsim un birjar care să ne ducă în continuare până la Pendjikent; nici unul nu voia să meargă, fiindcă toţi se temeau de atacurile basmacilor [bandiţi musulmani din Asia Centrală (nota traducătorului)]. În cele din urmă s-a găsit un îndrăzneţ care s-a hotărât să ne ducă. Am mers vreme îndelungată. La jumătatea drumului ne-am oprit într-o ceaihane [han şi ceainărie din Asia Centrală (nota traducătorului)] să ne odihnim şi să hrănim caii. În ultimele două nopţi nu dormisem nici un minut şi acolo, îndată ce m-am întins pe platforma din scânduri unde beau ceai uzbecii, m-am cufundat într-un somn adânc ca într-o prăpastie. Am dormit doar trei sferturi de ceas, dar somnul m-a întărit şi m-am odihnit

minunat. Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns la ţintă cu bine.

Preasfinţiţii Daniil şi Vasilie ne-au întâmpinat cu dragoste. Citind scrisoarea episcopului Andrei Uhtomski, au hotărât săvârşirea hirotoniei pentru Liturghia de a doua zi şi au slujit fără întârziere Vecernia şi Utrenia în bisericuţa Sfântului Nicolae al Mirelor Lichiei, fără sunet de clopote şi cu uşile închise. Împreună cu episcopii, locuia protoiereul moscovit Svenţiţki, cunoscut scriitor bisericesc, care a fost şi el de faţă la hirotonirea mea. La Vecernie şi la Liturghie au citit şi au cântat tovarăşii mei de drum şi protoiereul Svenţiţki.

[Protoiereul Valentin Svenţiţki s-a născut în Kazan, într-o familie aristocratică, în anul 1882. În tinereţe, a studiat în Universitatea din Moscova, a fost membru al unor diverse cercuri filozofice, mai ales cu orientare religioasă, a scris povestiri, nuvele, drame, a ţinut conferinţe. Atât în anii de tinereţe, cât şi mai apoi V.P. Svenţiţki avea o neobişnuită înrâurire (influență) prin cuvântul său asupra oamenilor, atât când ţinea conferinţe, cât şi când predica sau purta discuţii particulare.

El povestea că în copilărie credea în Dumnezeu, după care urmase o perioadă de şaisprezece-şaptesprezece ani când ajunsese la deplină tăgăduire a Lui şi deznădejde. Starea lui sufletească era insuportabilă, aproape că îşi ieşise din minţi: dar iată că a mers la mănăstirea Optina, renumită pentru stareţii ei cu viaţă sfântă, şi a ajuns la stareţul Anatolie (Potapov). Stareţul l-a influenţat profund pe tânăr şi acesta şi-a recăpătat credinţa, încă mai adâncă şi mai serioasă decât fusese înainte.

Evenimentele anului 1905 au făcut ca V.P. Svenţiţki să fie atras de ideile socialismului creştin şi l-au determinat să organizeze societatea ilegală „Frăţia creştină de luptă”, din care mai făceau parte P. Florenski, V. Ern, A. Elceaninov, părintele Iona Brihnicev. Mai apoi V. Svenţiţki avea să renege complet ideile socialiste.

În anul 1917 a primit preoţia la Petrograd, după care s-a mutat la Moscova,

unde a slujit şi a predicat adeseori în diferite biserici. La scurtă vreme, părintele Valentin a fost exilat în localitatea Pendjikent din Asia Centrală.

După ce s-a întors în anul 1925 din primul exil, părintele Valentin Svenţiţki a început să slujească în biserica sfinţitului mucenic Pangratie, unde purta în mod regulat discuţii, cu enoriaşii, despre credinţă şi viaţa în Biserică. Având binecuvântarea Patriarhului Tihon, a ţinut şase predici despre Taina spovedaniei, îndreptate împotriva practicii spovedaniei publice, care începea pe atunci să se răspândească. În predicile sale, părintele Valentin a dovedit cu numeroase argumente istorice deplina ei necanonicitate şi faptul că o astfel de practică reprezintă o deformare a Tainei.

Declaraţia mitropolitului Serghie (Stragorodski) din data de 16/29 iulie 1927 a stârnit protestele vii ale părintelui Valentin [celebra declaraţie de loialitate faţă de puterea sovietică, atât de discutată şi contestată până în ziua de astăzi, care a provocat desprinderea aşa-numitei „Biserici din catacombe" (nota traducătorului)]. Acesta s-a alipit la schisma iosifiană [este vorba de schisma sus-pomenită, condusă iniţial de mitropolitul Iosif (nota traducătorului)], chiar interzicând fiilor săi duhovniceşti să mai meargă la bisericile rămase sub jurisdicţia mitropolitului Serghie. În anul 1928, părintele Valentin a fost arestat din nou şi exilat în Siberia. Acolo, într-un sătuc aflat la optzeci de kilometri distanţă de staţia feroviară Taişet a fost lovit de o boală gravă şi chinuitoare. În exil, părintele Valentin a ajuns, prin pătimire, la hotărârea de a se întoarce în comuniunea cu mitropolitul Serghie. Înaintea morţii, el s-a pocăit fără făţărnicie. Iată extrase din scrisoarea părintelui Valentin către mitropolitul Serghie:

„Înalt Preasfinţia voastră, preamilostive arhipăstor şi părinte, mor.

De mult mă chinuie conştiinţa faptului că am păcătuit greu faţă de Sfânta Biserică, şi înaintea morţii am ajuns să nu mă mai îndoiesc deloc că aşa stau lucrurile. Vă rog să îmi iertaţi păcatul şi să mă uniţi iarăşi cu Sfânta Biserică Ortodoxă. Aduc pocăinţă

pentru faptul că am avut trufia ca, în pofida sfintelor canoane, să nu vă recunosc drept prim episcop legiuit, punând înţelegerea mea personală şi simţămintele mele personale mai presus de înţelegerea sobornicească a Bisericii... Nu am nevoie de nimic - nici de libertate, nici de îmbunătăţirea condiţiilor exterioare de viaţă -, fiindcă acum îmi aştept sfârşitul, ci primiţi, pentru Hristos, pocăinţa mea şi lăsaţi-mă să mor în unire cu Sfânta Biserică Ortodoxă”.

Din scrisorile către fiii duhovniceşti:

„Părintele vostru duhovnicesc a făcut o cumplită greşeală duhovnicească şi a păcătuit greu. Acum trei ani m-am despărţit de mitropolitul Serghie şi mi-am scos turma din sânul Bisericii Ortodoxe. Vai celui prin care vine în lume sminteala - iar eu am smintit pe mulţi... Mor şi în faţa morţii îmi recunosc acest cumplit păcat înaintea Sfintei Biserici şi înaintea voastră. Pentru Hristos, iertaţi-mă şi întoarceţi-vă împreună cu mine în sânul Bisericii Ortodoxe, aducând pocăinţă pentru despărţirea, pentru căderea de la Ortodoxie în care v-am aruncat. Acela dintre voi care, în ciuda cumplitei mele rătăciri, nu-şi pierde credinţa în mine ca îndrumător duhovnicesc, să rămână în unire cu mine”.

„Înţelepciunea omenească a făcut să nu se mai vadă ceea ce este veşnic şi preaînţelept. Sinoadele au prevăzut toată istoria, ştiau ce grozăvii vor face oamenii aşezaţi pe tronurile patriarhale, câte lupte, cruzimi, nedreptăţi, compromisuri inadmisibile, vecine cu crima aveau să fie, şi ştiau ce sminteală va fi aceasta pentru sufletele omeneşti, sminteală asemenea celei în care v-am dus eu pe voi... Ele au îngrădit în chip preaînţelept sufletele omeneşti de aceste sminteli prin canoane cât se poate de stricte, statornicind că putem să nu-i recunoaştem pe întâi-stătătorii Bisericii numai atunci când sunt stricate dogmele de credinţă... Îmi este aproape cu neputinţă să povestesc cum s-a întâmplat că mi s-a descoperit pe deplin adevărul, dar să ştiţi că aceasta are legătură nemijlocită cu

sfârşitul meu, şi poate că Domnul m-a păzit înaintea morţii şi mi-a dat putinţa să aduc pocăinţă... Cumplit lucru, peste puterea omului este conştiinţa, înfricoşător lucru. Ea pune asupra lui poveri înspăimântătoare, dar fără ea nu se poate trăi”.

Părintele Valentin Svenţiţki a murit pe 20 octombrie 1931, după ce a primit deplină iertare de la mitropolitul Serghie. A fost dată permisiunea ca trupul răposatului să fie adus la Moscova. În timpul slujbelor de pomenire, un şuvoi nesfârşit de oameni a urmat sicriul.]

Preasfinţiţii Daniil şi Vasilie au fost puşi în încurcătură de faptul că nu eram arhimandrit, ci doar ieromonah, şi nu avusese loc alegerea mea în cinul de episcop. Totuşi nu au şovăit multă vreme, şi-au amintit o serie de precedente când fuseseră hirotoniţi întru episcop ieromonahi şi s-au liniştit. în dimineaţa următoare am mers cu toţii la biserică. Am închis uşile şi nu am tras clopotele, ci am început imediat slujba şi la începutul Liturghiei au săvârşit hirotonia.

La hirotonie cel hirotonit se apleacă peste prestol, iar arhiereul ţine deasupra capului său Evanghelia deschisă. În acest moment însemnat al hirotoniei, când au citit rugăciunea de săvârşire a Tainei, am fost cuprins de o emoţie atât de adâncă încât tremuram cu tot trupul şi mai apoi arhiereii aveau să spună că nu mai văzuseră niciodată asemenea emoţie. De la biserică Preasfinţiţii Daniil şi Vasilie împreună cu protoiereul Svenţiţki s-au întors acasă ceva mai devreme decât mine şi m-au întâmpinat cu urarea cuvenită arhiereului: Ton despotin ke arhierea imon... [„Pe Stăpânul şi Arhiereul nostru, Doamne, îl păzeşte întru mulţi ani!” în limba greacă veche (nota traducătorului)]. Am devenit arhiereu pe 18/31 mai 1923. În Taşkent ne-am întors cu bine în ziua următoare.

Când această hirotonie a fost adusă la cunoştinţa Sanctităţii Sale, Patriarhul Tihon, acesta a confirmat-o şi a recunoscut-o ca legitimă fără să şovăie vreo clipă.

Pe 21 mai, într-o duminică, de pomenirea Sfinţilor, întocmai cu apostolii, Constantin şi Elena, am săvârşit prima mea slujbă arhierească. Preasfinţitul Inochentie plecase deja. Toţi preoţii catedralei fugiseră ca şobolanii de pe o corabie care se scufundă, şi prima mea priveghere de toată noaptea şi Liturghie le-am putut sluji doar cu protoiereul Mihail Andreev.

La prima mea slujbă a fost de faţă, în altar, Preasfinţitul Andrei al Ufimei; acesta se temea că nu voi putea sluji fără să fac greşeli. Din mila lui Dumnezeu însă n-au fost greşeli.

Săptămâna următoare s-a scurs în linişte şi am slujit netulburat cea de-a doua priveghere de toată noaptea. După ce m-am întors acasă, citeam rânduiala după împărtăşirea cu Sfintele Taine. La ora 11 seara s-a auzit o bătaie în uşă: a urmat percheziţia şi primul arest. M-am iertat cu copiii şi cu Sofia Sergheevna şi am intrat pentru prima dată în „cioara neagră", cum era numit automobilul GPU. Aşa au început cei unsprezece ani ai închisorilor şi exilurilor mele.

[Cunoscând popularitatea Vlădicăi Luca (profesorului Voino-Iaseneţki), autorităţile se temeau să nu iasă vreo tulburare şi, ca atare, arestul lui a fost însoţit de o campanie denigratoare în „presa muncitoresc-ţărănească". Au urmat câteva articole calomniatoare, evident la comanda GPU. Şi mai apoi gazetele sovietice aveau să-l clevetească nu o dată pe Vlădica Luca; printre alţii, l-a atacat în presă fostul protoiereu Lomakin, care se lepădase de Dumnezeu.]

Cei patru copii ai mei au rămas în grija Sofiei Sergheevna. Ea şi copiii au fost alungaţi din apartamentul meu de medic-şef şi repartizaţi într-o cămăruţă unde abia aveau loc să stea, deşi copiii erau cazaţi în paturi suprapuse, „pe două etaje". Totuşi, Sofia Sergheevna nu a fost dată afară din serviciu; primea douăzeci de ruble pe lună şi din

acestea trăiau ea şi copiii.

Pe mine m-au închis în beciul GPU. Primul interogatoriu a fost absolut stupid. Am fost întrebat de legăturile mele cu oameni pe care nu-i cunoşteam deloc, despre colaborarea mea cu cazacii din Orenburg, despre care, fireşte, nu ştiam nimic.

[Vlădica Luca a fost învinuit atunci de legături cu englezii, pe care le-ar fi întreţinut, pasămite, peste graniţa cu Turcia. Povestind despre asta, Vlădica a observat zâmbind: „Nu puteam fi participant la conspiraţia căzăcească şi lucrător al spionajului internaţional din două motive: în primul rând acest lucru ar fi contravenit convingerilor mele, iar în al doilea rând cekiştii au afirmat că acţionam simultan în Caucaz şi în Urali. Toate încercările mele, de a-i lămuri că pentru un singur om lucrul acesta este fizic imposibil, n-au dus la nici un rezultat”]

Odată am fost chemat noaptea la un interogatoriu care s-a prelungit vreme de două ore. Acesta a fost condus de un cekist foarte important, care mai apoi a ocupat un post de marcă în GPU-ul moscovit [potrivit lui M. Popovski, acesta era Peters (nota redacției ruse)]. El m-a interogat cu privire la vederile mele politice şi raportarea mea la puterea sovietică. Auzind că am fost dintotdeauna un democrat, a pus problema decis: „Ei bine, cine sunteţi dumneavoastră: prietenul nostru sau adversarul nostru?”. Eu am răspuns: „Şi una şi alta. Dacă nu aş fi fost creştin, probabil că aş fi devenit comunist. Dar dumneavoastră aţi pornit prigoană împotriva creştinismului şi, ca atare, fireşte că nu vă sunt prieten”.

Pentru o vreme am fost lăsat în pace şi din beci am fost mutat într-un loc mai confortabil. Eram ţinut într-o curte mare amenajată în pripă ca închisoare GPU împreună cu dependinţele sale. La interogatoriile ce au urmat, am fost acuzat în mod stupid că aş fi avut legături cu cazacii din Orenburg, punându-mi-se în spate şi alte născociri.

În anii de preoţie şi muncă în calitate de medic-şef al spitalului din Taşkent n-am încetat să scriu la „Studiile de chirurgie septică”, pe care vroiam să le public în două volume, lucru pe care presupuneam că îl voi face în curând: rămăsese să scriu ultimul eseu din primul volum: „Despre inflamaţia purulentă a urechii medii şi complicaţiile ei”.

M-am adresat directorului secţiei de închisoare în care mă aflam cu rugămintea să mi se dea posibilitatea de a scrie acest capitol. Acesta a fost atât de amabil încât mi-a dat dreptul de a scrie în cabinetul său după ce îşi încheia programul. În scurtă vreme, am terminat primul volum al cărţii. Pe pagina de gardă am scris: „Episcop Luca. Profesor Voino-Iaseneţki. Studii de chirurgie septică”.

Aşa s-a împlinit în chip uimitor tainica şi neînţeleasa de către mine prevestire dumnezeiască despre această carte, prevestire pe care am primit-o cu ani în urmă, când încă mă mai aflam în Pereiaslav-Zalesski: „Când această carte va fi încheiată, pe ea va sta numele unui episcop”.

Să public cartea în două volume nu am reuşit; ea a fost tipărită pentru prima dată, într-o ediţie departe de a fi completă, doar după primul meu exil. Cuvântul „episcop” a fost, fireşte, cenzurat.

[Mai înainte de a fi trimis în exil, Vlădica Luca a reuşit să-i scrie comisarului poporului pentru cultură, A.V. Lunacearski, care diriguia de asemenea ştiinţa şi problemele editoriale. Profesorul întemniţat i-a cerut comisarului nu libertate şi nici o judecată corectă. El şi-a exprimat numai dorinţa ca pe coperta viitoarei monografii medicale să fie menţionat alături de numele autorului şi cinul lui duhovnicesc. Lunacearski a răspuns printr-un refuz hotărât. O editură de stat sovietică nu putea scoate cărţile unui episcop. Vlădica avea să arate mai târziu, în exil, cu multă amărăciune, studentului medicinist F.I. Nakladov răspunsul bătut la maşină al comisarului poporului.

Mai apoi, Vlădica a publicat în reviste din străinătate câteva lucrări în limba

germană, pe care le-a semnat „Episcop Luca”]

În închisoare n-am fost ţinut multă vreme: mi-au dat drumul pentru o zi ca să merg la Moscova în libertate. Fostul meu apartament de medic-şef a fost plin toată noaptea de enoriaşii catedralei care veneau să se ierte cu mine. Pe atunci scaunul arhieresc al Taşkentului era deja ocupat de către Nicolae, mitropolitul „Bisericii Vii”, pe care îl numisem „mistreţ sălbatic” suit pe locul de sus [este vorba de locul din altar unde se află tronul arhieresc (nota traducătorului)] şi le-am interzis credincioşilor să aibă împărtăşire cu el. Această poruncă a mea i-a făcut să turbeze pe cekişti.

[S-a păstrat integral textul poruncii Vlădicăi Luca, ce a fost alcătuită poate cu câteva ceasuri înainte de plecare:

„Spre împlinire cu tărie şi fără abatere vă poruncesc: staţi neclintiţi pe calea pe care v-am povăţuit.

Să vă supuneţi silniciei dacă vă vor lua bisericile şi le vor da în seama mistreţului sălbatic ce s-a suit pe locul de sus al bisericii noastre. De felul în care sunt la arătare slujbele să nu vă lăsaţi smintiţi şi batjocura de slujire pe care o săvârşeşte mistreţul să nu o socotiţi slujire. Să mergeţi la bisericile unde slujesc preoţi vrednici, care nu s-au supus mistreţului. Dacă mistreţul va pune stăpânire pe toate bisericile, să socotiţi că Dumnezeu v-a lipsit de biserici şi v-a aruncat în foamete de auzire a cuvântului dumnezeiesc. Cu mistreţul şi cu slugile sale să nu aveţi nici o împărtăşie şi să nu vă înjosiţi până la a vă sfădi cu ei.

Împotriva stăpânirii rânduite de Dumnezeu pentru păcatele noastre să nu vă răsculaţi defel şi să vă supuneţi ei cu smerenie întru totul.

Cu stăpânirea de urmaş al apostolilor cea dată mie de Domnul nostru Iisus

Hristos vă poruncesc vouă, tuturor fiilor Bisericii Turkestanului, să păziţi cu străşnicie şi fără abatere diata mea. Pe cei ce se vor depărta de ea şi vor intra în împărtăşire de rugăciune cu mistreţul, îi ameninţ cu mânia şi osânda lui Dumnezeu. Smeritul Luca”.

În timpul anchetelor GPU, episcopul Luca spunea despre cei din „Biserica Vie”: „Calcă dreptatea lui Hristos cel ce, dându-se bine pe lângă puterea sovietică, sfinţeşte şi acoperă cu autoritatea Bisericii lui Hristos toate faptele ei”.

Spre mijlocul lui august, toate bisericile din oraş au trecut la „Biserica Vie”... dar au rămas pustii. „Diata” episcopului Luca, sub forma câtorva zeci de exemplare bătute la maşină, a avut asupra credincioşilor o mult mai mare înrâurire (influență) decât imprecaţiile (mizeriile) din gazete ale propagandiştilor de partid şi ale celor din „Biserica Vie”. La GPU au priceput: Vlădica Luca trebuia scos cât mai repede dintre graniţele Turkestanului]

Dimineaţa, după ce m-am iertat cu copiii, m-am îndreptat spre gară şi am ocupat loc nu în vagonul pentru arestaţi, ci într-unul de pasageri. Sirena locomotivei a răsunat o dată, de două ori, de trei, dar trenul nu s-a mişcat din loc preţ de douăzeci de minute. Precum aveam să aflu după multă vreme, trenul nu putea să se mişte din pricină că o mulţime de popor se întinsese pe şine în dorinţa de a nu mă lăsa să plec din Taşkent - dar acest lucru a fost, fireşte, cu neputinţă.

Primul exil

În Moscova, m-am prezentat la GPU-ul central unde, după un interogatoriu scurt şi nesemnificativ, mi s-a declarat că pot locui în libertate în Moscova o săptămână, după care va trebui să mă prezint din nou la GPU. În cursul acelei săptămâni, am fost de două ori la Patriarhul Tihon şi am slujit o dată împreună cu el [în biserica cu hramul înălţării Domnului din Kadaşî (nota redacției ruse)].

Când m-am înfăţişat pentru a doua oară la GPU, am fost arestat şi trimis la închisoarea Butârka. După ce am stat o săptămână în carantină, am fost plasat într-o celulă pentru deţinuţii de drept comun, unde bandiţii şi escrocii s-au purtat totuşi cu mine destul de cuviincios. În spitalul închisorii, am făcut cunoştinţă pentru prima dată cu mitropolitul Arsenie al Novgorodului [mitropolitul Arsenie (Stadniţki) a murit exilat în Taşkent, în anul 1936 (nota redacției ruse)].

În celula vecină, tot a celor de drept comun, se afla un preot care avea mare influenţă asupra bandiţilor şi escrocilor. Aceasta s-a terminat brusc atunci când în celulă a fost adus un hoţ bătrân, pe care cei de drept comun l-au întâmpinat cu mare cinste, ca pe conducătorul lor.

În fiecare zi, eram scoşi la plimbare în curtea închisorii. Întorcându-mă din curte la etajul unu, am observat pentru prima dată că am dispnee.

Odată, spre marea mea mirare, am fost chemat la vorbitor. Printre gratii am stat de vorbă cu fiul meu mai mare, Mişa. Mi-a spus că, în căutare de lucru, avusese de trecut prin multe încercări. De pildă, în Kiev fusese nevoit să vopsească podul de cale ferată, fiind suspendat în leagăn deasupra Niprului.

În biblioteca închisorii Butârka am reuşit, spre marea mea bucurie, să capăt

Noul Testament în limba germană, pe care îl citeam cu râvnă. Spre mijlocul toamnei, un lot numeros de deţinuţi a fost mânat pe jos prin toată Moscova până la închisoarea Taganki. Eu mergeam în primul rând, iar nu departe de mine mergea bătrânul hoţ ce poruncea criminalilor din camera vecină la Butârka.

În închisoarea Taganki, am fost băgat nu cu criminalii, ci în celula deţinuţilor politici. Toţi deţinuţii, inclusiv eu, am primit cojocele de la soţia scriitorului Maxim Gorki. Mergând către closet, pe coridorul lung, am văzut prin uşa cu zăbrele a unei celule izolate, pustii, unde apa ajungea până la glezne, un hoţ prăpădit, pe jumătate gol, care şedea lângă coloana de apă şi tremura. I-am dat cojocelul, care nu-mi trebuia. Lucrul acesta i-a făcut o impresie teribilă bătrânului conducător al hoţilor şi, de fiecare dată când treceam pe lângă camera celor de drept comun, mă saluta cu multă prietenie, numindu-mă „părinte". Mai târziu, în alte închisori, aveam să mă încredinţez nu o dată cât de mult preţuiesc hoţii şi bandiţii purtarea omenoasă faţă de ei.

În închisoarea Taganki m-am îmbolnăvit de o răceală severă, probabil virală, şi am zăcut cam o săptămână în închisoarea spitalului cu febră în jurul a 40 de grade. De la medicul închisorii, am primit o adeverinţă în care era scris că nu pot merge pe jos şi trebuie să fiu transportat cu căruţa. În închisorile moscovite am ajuns să stau împreună cu protoiereul Mihail Andreev, care venise din Taşkent împreună cu mine. Împreună cu el, am plecat şi din Moscova în primul meu exil, la începutul iernii anului 1923.

Când trenul a ajuns în oraşul Tiumeni, era o seară liniştită cu lună şi am vrut să merg la închisoare pe jos, deşi paznicul propusese să mergem cu căruţa. Până la închisoare nu era mai mult de o verstă, dar, din nefericire pentru mine, eram mânaţi în pas alergător şi la închisoare am ajuns cu o dispnee puternică. Pulsul era slab şi rapid, iar pe picioare îmi apăruseră edeme mari până la genunchi.

Aceasta a fost prima manifestare a miocarditei pe care mi-a pricinuit-o, fără îndoială, tifosul recurent de care suferisem în Taşkent, la un an după primirea preoţiei. În

închisoarea din Tiumeni nu ne-am oprit prea multă vreme - în jurul a două săptămâni - şi am zăcut tot timpul lipsit de asistenţă medicală, dat fiind că singura fiolă de preparat digitalic am primit-o abia după douăsprezece zile. În închisoarea din Tiumeni ne-am întâlnit pentru prima dată cu protoiereul Ilarion Golubiatnikov şi mai departe am mers împreună cu el.

Cea de-a doua oprire am făcut-o în oraşul Omsk, însă cu privire la ea nu mi-au rămas nici un fel de amintiri. De la Omsk am mers până la Novosibirsk într-un vagon „tip Stolâpin” pentru deţinuţi, alcătuit din camere separate cu uşi zăbrelite şi un coridor îngust cu ferestre mici, aflate sus. În camera unde fuseserăm repartizaţi eu şi tovarăşii mei de drum, cei doi protoierei, au mai fost băgaţi un bandit care omorâse opt oameni şi o prostituată care mergea noaptea să „practice meseria” cu paznicii. [contele Stolâpin, asasinat în cele din urmă de terorişti, a fost ministru de interne în timpul revoluţiei nereuşite din 1905, care a eşuat în bună măsură datorită energicelor lui măsuri (nota traducătorului)]

Banditul ştia că la Taganki îi dădusem cojocul hoţului care tremura şi a fost foarte respectuos cu mine. El m-a asigurat că niciodată şi nicăieri nu voi fi necăjit de nimeni din frăţia lor delicventă. Totuşi, chiar în închisoarea din Novosibirsk, în timp ce mă spălam în baie, mi s-au furat câteva sute de ruble, iar mai târziu, în aceeaşi închisoare, mi-a fost furat geamantanul cu lucruri.

În închisoarea cu pricina am fost băgaţi la început într-o celulă separată, însă în scurtă vreme am fost mutaţi într-o celulă mare pentru deţinuţii de drept comun, unde hoţimea ne-a întâmpinat cu atâta vrăjmăşie încât am fost silit să scap de ei cu fuga. Am început să bat în uşă sub pretextul că trebuie să merg neapărat la closet, iar după ce am ieşit i-am declarat supraveghetorului că în nici un caz nu mă mai întorc în cameră.

De la Novosibirsk până la Krasnoiarsk am mers fără peripeţii deosebite. La Krasnoiarsk, am fost băgaţi într-un beci mare al casei cu două etaje a GPU. Beciul era

foarte murdar şi plin de excremente omeneşti pe care am fost nevoiţi să le curăţăm fără să ni se dea nici măcar lopeţi. Alături de beciul nostru se afla altul, unde se aflau cazacii dintr-un detaşament răsculat. Numele conducătorului lor nu mi-l amintesc, însă nu voi uita nicicând cum se auzeau focurile de armă când au fost împuşcaţi cazacii. În beciul GPU nu am stat multă vreme şi am fost trimişi mai departe pe drumul de iarnă în oraşul Eniseisk, la trei sute douăzeci de kilometri nord de Krasnoiarsk.

Despre acest drum, îmi amintesc puţine lucruri. N-am uitat însă operaţia pe care am ajuns s-o fac, la unul dintre popasurile de noapte, unui ţăran în vârstă de treizeci de ani. După o osteomielită gravă netratată de nimeni, acestuia îi ieşeau dintr-o rană căscată, aflată în regiunea deltoidiană, întreaga treime superioară humerală cu capul humeral cu tot. N-aveau cu ce să îl panseze, încât cămaşa şi patul lui erau mereu inundate de puroi. Am cerut să mi se facă rost de un cleşte de lăcătuş şi cu acesta am extras fără nici o dificultate un sechestru imens.

În Eniseisk, am primit o locuinţă bună în casa unui om avut şi am trăit acolo în jur de două luni. Ni s-a alăturat încă un preot exilat şi săvârşeam cu toţii, în zilele de sărbătoare, privegherea de toată noaptea şi Liturghia. Asta se întâmpla în locuinţa noastră, ce cuprindea şi o cameră de oaspeţi. În Eniseisk erau foarte multe biserici, dar şi aici, ca şi în Krasnoiarsk, preoţii se abătuseră în schisma „Bisericii Vii” şi împreună cu aceştia fireşte că nu puteam să ne rugăm. Un singur diacon rămăsese credincios Ortodoxiei şi l-am hirotonit întru presbiter.

Într-una din zilele de sărbătoare, am intrat în camera de oaspeţi ca să încep Liturghia şi dintr-o dată am văzut un bătrân monah necunoscut care stătea în picioare lângă uşa din capătul celălalt. Acesta a rămas pur şi simplu înlemnit văzându-mă şi nici măcar nu a făcut închinăciune. După ce şi-a venit în fire a zis, răspunzând întrebării mele, că în Krasnoiarsk poporul nu vrea să aibă împărtăşire cu preoţii necredincioşi şi l-a trimis în oraşul Minusinsk, la trei sute de verste depărtare spre sud de Krasnoiarsk, unde trăia un

episcop ortodox al cărui nume nu mi-l mai amintesc. Monahul Hristofor (aşa îl chema) n-a mers însă la el, căci o putere nevăzută l-a atras la mine, în Eniseisk.

„Dar ce ai înlemnit aşa văzându-mă?” - l-am întrebat. „Cum să nu înlemnesc?! Cu zece ani în urmă am văzut în vis că mă aflu în biserică şi un arhiereu necunoscut mă hirotoneşte întru ieromonah. Acum, când aţi intrat, l-am recunoscut în dumneavoastră pe arhiereul cu pricina”.

Monahul mi-a făcut închinăciune până la pământ şi la Liturghie l-am hirotonit întru ieromonah.

Cu zece ani înainte, când mă văzuse el în vis, eram chirurg în târgul Pereiaslav-Zalesski şi nici nu mă gândeam la preoţie sau arhierie. Iar la Dumnezeu eram pe atunci deja episcop. Iată ce necunoscute sunt căile Domnului.

Venirea mea în Eniseisk a produs foarte mare senzaţie, ce a ajuns la apogeu când am efectuat extracţie de cataractă congenitală unor băieţei orbi - trei fraţi - redându-le vederea. La rugămintea doctorului Vasilii Alexandrovici Başurov, directorul spitalului din Eniseisk, am început să operez la el - şi în două luni cât am trăit în Eniseisk am făcut nu puţine operaţii chirurgicale majore, inclusiv ginecologice. În acelaşi timp consultam din plin acasă iar doritorii erau atât de mulţi încât chiar din primele zile s-a dovedit indispensabilă înscrierea bolnavilor pe o listă de programare. Această listă, începută în primele zile ale lui martie, a ajuns repede la ziua Sfintei Treimi.

[În toate locurile, unde a fost exilat Vlădica Luca, trăiesc şi în ziua de astăzi zeci de oameni ce îi păstrează o amintire plină de recunoştinţă. Vlădica nu refuza ajutorul său nici celor mai săraci şi umili oameni, nu lua nici o plată pentru tratament şi era în stare să-şi bată capul zile întregi cu copilaşii bolnavi şi murdari de la ţară.

Pentru fiecare operaţie efectuată cu participarea episcopului Luca, era nevoie de permisiune specială, care era dată în silă, şi popularitatea crescândă a exilatului îi irita

pe mai-marii oraşului. În Eniseisk se povestește că episcopul a fost odată chemat la Ceka. Îndată ce a trecut pragul cabinetului, îmbrăcat ca de obicei în rasă şi cu crucea pe piept, cekistul a început să urle: „Cine v-a permis să practicaţi ?” Vlădica Luca a răspuns: „Eu nu practic în sensul pe care îl daţi cuvântului dumneavoastră. Eu nu iau bani de la bolnavi - iar să-i refuz (pe bolnavi), iertaţi-mă, nu am dreptul”.

La episcopul-doctor au fost trimise de câteva ori „iscoade” (spioni), dar s-a dovedit că el nu lua nici o plată de la bolnavi, iar ca răspuns la recunoştinţa pacienţilor obişnuia să spună: „Dumnezeu este Cel ce v-a vindecat prin mâinile mele. Rugaţi-vă Lui”. După aceasta, autorităţile au început să privească mai îngăduitor activitatea medicală a profesorului exilat.

Pe Enisei bântuia pe atunci trahomul [conjunctivită infecţioasă cu evoluţie cronică, produsă de Chlamydia trachomatis, care, netratată, duce în timp la orbire (nota traducătorului)]. Din pricina acestei boli, mulţi băştinaşi - keţi, selkuni, evenci - îşi pierdeau vederea. Fostul şef al transportului fluvial de pe Enisei, I.M. Nazarov, redă următoarele cuvinte auzite în anii 1930 de la văcarul evenc Nichita, din Imbaţkul de Jos: „Un şaman mare cu barbă albă a venit pe râul nostru, un popă-şaman. Popa-şaman spune un cuvânt, orbul începe să vadă pe dată. După aceea a plecat popa-şaman, şi iarăși s-au îmbolnăvit oamenii”. Căpitanul Nazarov crede că este vorba de profesorul Voino-Iaseneţki, care opera cu mult succes bolnavii cu sechele de trahom]

Nu cu multă vreme înainte de venirea mea în Eniseisk, fusese închisă o mănăstire de femei şi două surori din acea mănăstire mi-au povestit câtă pângărire şi batjocorire a celor sfinte însoţise faptul cu pricina.

[În Eniseisk, aveau o deosebită amploare neorânduielile ateilor-comsomolişti. Un fost miliţian povestea cu multă satisfacţie cum el însuşi scosese pe atunci

îmbrăcăminţile din aur de pe icoanele catedralei Adormirii, cum încărcase în căruţă potirele şi cădelniţele confiscate, cum ajutase să fie date jos clopotele. În timpul confiscării, credincioşii - uneori se adunau câteva sute de oameni - îi ocărau de la oarecare depărtare pe reprezentanţii autorităţilor şi pe activiştii comsomolişti. Se auzeau blesteme şi rugăciuni pentru pedepsirea hulitorilor lui Dumnezeu. Miliţianul trăgea împuşcături de avertisment în aer, pe unii îi ducea la secţie. În iarna anului 1924, comsomoliştii au dărâmat bisericuţa din satul Sotnikovo „aşa, pentru distracţie”, cum spuneau ei. O fostă conducătoare de pionieri îşi aminteşte că în Eniseisk s-au auzit detunături tot anul 1924: comsomoliştii, conduşi de secretarul lor, organizator de carnavaluri şi reprezentaţii profanatoare, distrugeau bisericile.

Vlădica Luca a rostit de câteva ori predici în care înfiera (condamna) păgânătăţile săvârşite, îi făcea de ruşine pe demolatorii bisericilor; a luat parte şi la o dispută publică, în faţa unui numeros auditoriu, cu tânărul medic ateu Cegleţov. Astfel a pornit şi mai mult împotriva sa conducerea sovietică din Eniseisk.

Duşmănos se purtau cu episcopul Luca şi unii dintre medicii locali, probabil foşti felceri (asistenți) care pe atunci practicau în particular înlocuind medicii cu experienţe. Voino-Iaseneţki îi lipsea de clientelă. Întreprinzătorii din medicină, care adunaseră capitaluri în vremea NEP-ului (Novaia Ekonomiceskaia Politika, iniţiată de Lenin, care, văzând că economia se află în derivă, a încercat să dea oarecare frâu liber iniţiativei particulare. După moartea lui, acest program a fost prompt lichidat de Stalin (nota traducătorului)), au început să se plângă cu făţărnicie autorităţilor de „popa” care efectuează operaţii „iresponsabile”...]

Lucrurile au ajuns până acolo că o comsomolistă, ce se afla în rândul devastatorilor mănăstirii, şi-a ridicat toate fustele şi s-a aşezat pe altar. Pe acele două surori le-am tuns întru monahism şi le-am dat numele ocrotitorilor mei cereşti: pe cea mai

în vârstă am numit-o Lucia, pe cea mai tânără Valentina.

Nu cu multă vreme înainte de Buna Vestire, am fost trimis în locul de exil ce îmi fusese desemnat: satul Haia de pe râul Ciuna, un afluent al Angarei.

[Haia este un cătun cu opt case, în jurul căruia se află o nemărginită întindere de taiga nelocuită. În martie, acolo este încă miez de iarnă. Casele sunt adesea troienite până la acoperiş, încât trebuia să aştepţi până dimineaţa, când făceau cerbii cărare, ca să poţi aduce vreascuri pentru a face focul. În spălătorul din prispă, îngheţa apa.

Vlădica Luca îndura cu adâncă răbdare creştinească toate greutăţile exilului: „Pentru mine să nu-ţi faci griji, nu am nevoie de nimic", îi scria el din Eniseisk fiului Mihail, iar după câteva luni: „Pentru mine să nu vă faceţi griji. Domnul m-a aranjat minunat în Haia. Sunt bucuros, am linişte adâncă, nu încerc nici o lipsă: monahiile se îngrijesc de mine cu mare dragoste"]

Lucia şi Valentina au mers cu lucrurile înaintea mea, iar împreună cu mine au călătorit până la satul Boguceanî protoiereii Ilarion Golubiatnikov şi Mihail Andreev. Am mers pe cai pe Enisei şi Angara, care erau îngheţate, până la Boguceanî, unde ne-au despărţit, trimiţându-i pe Golubiatnikov şi Andreev în sate aflate nu departe de Boguceanî, iar pe mine la o sută douăzeci de verste depărtare, în satul Haia. În Boguceanî, am operat un bolnav cu echinococoză hepatică supurată, şi după câteva luni, întorcându-mă din Haia, l-am găsit complet sănătos.

În Boguceanî mi-a fost arătat un ţăran evlavios din satul Haia, la care am fost sfătuit să trag în gazdă, dar am fost prevenit că bătrâna lui mamă e o femeie rea. În Haia mă aşteptau deja monahiile mele, care se instalaseră la ţăranul cu pricina. Bătrâna lui mamă m-a întâmpinat cu mare bucurie. Mi s-au dat în primire două odăi: într-una din ele săvârşeam slujbele împreună cu monahiile, în cealaltă dormeam. Bătrâna cea rea a venit la

slujbele noastre doar în primele zile, iar după aceea nu doar că rămânea în partea sa de casă, ci se şi străduia din răsputeri să ne pună beţe în roate cu slujbele.

Ea a început să ne strâmtoreze din ce în ce mai tare, ajungând să ne dea de-a dreptul afară din casă. Lucrurile au ajuns până-ntr-acolo că am scos lucrurile din casă împreună cu monahiile şi ne-am aşezat pe ele lângă perete. Văzând că am fost alungaţi din casă, oamenii s-au tulburat şi au pus-o pe bătrână să ne primească înapoi în casă.

În Haia, am ajuns să operez de cataractă un bătrân, în împrejurări excepţionale. Aveam cu mine o trusă de instrumente pentru chirurgie oculară şi un sterilizator mic. Într-o izbă pustie, nelocuită, l-am întins pe bătrân pe o laviţă îngustă sub o fereastră şi, în singurătate deplină, i-am efectuat extracţia de cataractă. Operaţia s-a desfăşurat cu succes deplin. Pentru ea am primit zece piei de veveriţă, care preţuiau câte o rublă fiecare. Am săvârşit de asemenea împreună cu monahiile mele şi înmormântarea unui ţăran, după rânduiala pascală.

În Haia am petrecut două luni, după care a venit ordin să fiu trimis înapoi la Eniseisk. Ni s-au dat doi ţărani, ca însoţitori, şi cai de călărit. Monahiile călăreau pentru prima dată. Strechele [insectă mare de culoare galben-brună, păroasă, care îşi depune ouăle pe corpul sau pe coama cailor, de unde larvele ajung în intestin (nota traducătorului)], care erau foarte mari, înţepau caii atât de crunt că acestora li se prelingea sângele pe coaste şi picioare. Calul pe care călărea monahia Lucia s-a culcat şi s-a rostogolit pe pământ nu o dată ca să scape de streche, prinzându-i până la urmă piciorul sub el şi strivindu-l destul de urât.

La jumătatea drumului până la Boguceanî, am înnoptat într-o izbă mică din pădure, în ciuda pretenţiei însoţitorilor de a merge mai departe întreaga noapte. Asupra lor n-a avut înrâurire (influență) decât ameninţarea mea că vor răspunde înaintea tribunalului pentru purtarea lor neomenoasă faţă de mine, care eram profesor. La zece verste de Boguceanî, călătoria noastră călare s-a întrerupt. Însoţitorii au fost nevoiţi să mă dea jos

pe braţe de pe cal, fiindcă nu mai mersesem niciodată călare şi eram foarte obosit. Până la Bogucean am mers în teleagă. După aceea, am plutit pe Angara în bărci, fiind nevoiţi însă să ocolim pragurile primejdioase. Seara, pe malul Eniseiului, în dreptul gurii Angarei, am slujit sub cerul liber, împreună cu monahiile, o vecernie de neuitat.

După sosirea în Eniseisk, am fost dus la închisoare şi vârât într-o celulă de o singură persoană. Noaptea am suferit un atac de neînchipuit al ploşniţelor. Am adormit repede, însă m-am deşteptat nu după multă vreme, am aprins lampa electrică şi am văzut că toată perna, patul şi pereţii camerei erau acoperiţi cu un strat aproape compact de ploşniţe. Am aprins o lumânare şi am început să ard ploşniţele, care au început să cadă pe podea de pe pereţi şi pat. Efectul acestei pârjoliri a fost uimitor. După un ceas nu rămăsese în celulă nici o ploşniţă. Acestea, după câte se pare, îşi spuseseră cumva: „Fraţilor, scapă cine poate! Aici se arde!”. În zilele următoare, nu am mai văzut ploşniţe: toate plecaseră în alte celule.

În închisoarea din Enisei n-am fost ţinut mult timp. M-au trimis mai departe, pe Enisei în jos, când a venit din Krasnoiarsk un convoi alcătuit dintr-un vaporaş care trăgea câteva barje. Am fost îmbarcat pe una din barje împreună cu social-revoluţionarii trimişi în regiunea Turuhansk. Monahiile Lucia şi Valentina au vrut să mă însoţească, dar nu li s-a îngăduit.

Calea pe largul Enisei, care curgea prin taigaua nemărginită, era plictisitoare şi monotonă. La jumătatea drumului până la Turuhansk, a fost făcut un mic popas într-o localitate destul de însemnată, al cărui nume nu mi-l amintesc. Pe ţărm, m-a întâmpinat un grup mare de exilaţi care veneau la fiecare vapor cu nădejdea de a mă vedea, fiindcă se auzise - nu ştiu în ce fel - despre exilarea mea în Turuhansk. Din acest grup, s-a apropiat de mine, ca să se prezinte, presbiterul comunităţii baptiste din Leningrad, pe nume Şilov, care mă aşteptase cu o deosebită nerăbdare. Mai târziu avea să vină la mine, în Turuhansk, pentru a purta îndelungi discuţii.

Ceva mai departe stătea un alt grup de oameni, care tot pe mine mă aşteptau. Erau tunguşi, toţi bolnavi de trahom. Unuia dintre ei, care era pe jumătate orb din pricina entropionului [entropionul cicatriceal, sechelă a trahomului, se caracterizează prin faptul că marginea pleoapei cu genele este întoarsă spre ochi, producând inflamarea acestuia prin fricţiune (nota traducătorului)], i-am propus să vină la mine la spital, în Turuhansk, să se opereze. Mi-a urmat sfatul în scurtă vreme şi i-am făcut transplant de mucoasă labială pe pleoape.

În Turuhansk, când am ieşit din barjă, mulţimea de popor care mă aştepta s-a lăsat deodată în genunchi, aşteptând binecuvântare. Am fost cazat îndată în apartamentul medicului spitalului şi mi s-a propus să lucrez ca medic.

[După spusele unei bătrâne simple, fostă infirmieră a spitalului raional, în Turuhansk, „pe profesorul Luca îl ştie şi acum tot poporul”, aducându-şi cu recunoştinţă aminte cum a înapoiat el sănătatea multora în ciuda faptului că dotarea spitalului era în anii 1920 cât se poate de primitivă: de exemplu, înainte de operaţie instrumentele erau fierte în samovar (vas de făcut ceai)...

Se povesteşte că Vlădica Luca trăia în mare sărăcie şi aproape că n-avea alte lucruri, afară de cărţi]

Nu cu multă vreme în urmă, medicul spitalului, descoperindu-şi tardiv un cancer al buzei de jos, plecase la Krasnoiarsk, unde a fost operat - dar prea târziu, după cum avea să se dovedească. În spital rămăsese felcerul, şi cu mine venise din Krasnoiarsk o asistentă tânără, care abia terminase şcoala de felceri (ucenici medicali) şi pe care o emoţiona foarte tare perspectiva de a lucra cu un profesor. Cu aceste două ajutoare, am făcut operaţii majore cum ar fi rezecţia de maxilar superior, laparotomii mari, operaţii ginecologice şi, nu puţine, oftalmologice.

Pe Enisei începuse deja plutirea gheţurilor când, spre uluirea mea, a venit la mine cu barca, de la şapte sute de verste depărtare, presbiterul baptist leningrădean Şilov. Şilov întreprinsese această călătorie grea şi primejdioasă doar pentru a discuta cu mine. Înaintea lui, venise în Turuhansk un evreiaş firav, care venise la Moscova din America în calitate de comunist, dar stârnise, din oarecare pricini, bănuieli şi fusese închis în mănăstirea desfiinţată de la Soloveţ.

Acest evreiaş s-a nimerit de faţă la una din convorbirile mele cu Şilov şi i-am îngăduit, la rugămintea lui, să asiste la discuţiile noastre care s-au prelungit vreme de trei zile, câteva ceasuri în fiecare zi. Şilov mi-a cerut să explic o serie întreagă de texte din Sfânta Scriptură şi, fireşte, i le-am explicat în duh ortodox. În mod ciudat însă, Şilov m-a considerat, precum se va vedea în continuare, convins de adevărul baptismului. Convorbirile noastre au luat sfârşit. Şilov a reuşit să se întoarcă la Krasnoiarsk cu un vapor întârziat.

În Turuhansk era o mănăstire de călugări care fusese închisă, dar în care un bătrân preot săvârşea totuşi slujbele.

[Numele preotului era Martin Rimşa. Înainte de preoţire acesta fusese aproape patruzeci de ani învăţător în satele Bielorusiei natale. Era un om profund credincios şi intelectual. Din durerea inimii, a părăsit activitatea didactică, a absolvit la Moscova cursurile de pastoraţie pentru Siberia ale protoiereului Ioan Vostorgov (mort în 1917) şi cu toată familia sa mare a plecat pe Enisei nu cu mult timp înainte de primul război mondial. Ţăranii din Turuhansk îl respectau pe părintele Martin; adeseori veneau la el bolşevicii exilaţi în Turuhansk ca să discute.

Aflând de la Vlădica Luca din ce „aluat” politic este frământată „Biserica

Vie”, părintele Martin a priceput totul şi s-a întors din schismă cu uşurinţă. În viaţa părintelui a fost un necaz mare. El se străduia din răsputeri să-şi crească fiica în credinţă şi evlavie. A dat-o la şcoala eparhială, iar apoi, pentru continuarea studiilor, în mănăstirea Eniseisk. Vera era bine înzestrată pentru învăţătură, îşi însuşea bine Istoria sfântă şi catehismul - însă (pesemne din pricina studierii creştinismului mai mult după literă decât după duh) fata, precum s-a întâmplat de multe ori la începutul revoluţiei, şi-a pierdut cu desăvârşire credinţa în Dumnezeu, a devenit activistă, a plecat de la părinţi în Krasnoiarsk, s-a măritat, a devenit atee-comsomolistă.

Venind după moartea mamei să-şi viziteze tatăl şi fraţii, Vera a adus câteva numere din revista „Ateul”, în care se tipărea pe atunci „Biblia pentru necredincioşi” a lui Emelian Iaroslavski.

[Emelian Iaroslavski era pseudonimul lui Gubelman Minei Izrailevici, lucrător de partid, ce a condus „Uniunea ateilor militanţi - SVB”, întemeiată în 1925, pornindu-se de la nucleul format din personalul revistei „Bezbojnik (Ateul)”. Această organizaţie de distrugere a adus pagube ireparabile culturii naţionale. Folosindu-se de monopolul pe care îl avea în sfera ideologiei, posedând o vastă reţea de publicaţii periodice (ziarul „Bezhojnik”, revistele „Bezbojnik”, „Ateist”, „Antirelighioznik”, „Iunâie bezbojniki (Tinerii atei)” ş.a.), având editură proprie, uniunea ducea o campanie pe scară largă de calomnie, hulă, defăimare a Sfintei Biserici, îndemna la pogromuri (jefuire și ucidere) „ateii” de rând şi „masele populare” amăgite. Pângărirea lucrurilor sfinte, închiderea şi demolarea bisericilor, arderea icoanelor, jignirea aproape zilnică a simţămintelor poporului ortodox - iată lista, departe de a fi completă, a fărădelegilor SVB. Cu Uniunea colaborau Krupskaia, Krasikov, Skvorţov-Stepanov, Demian Bednâi şi alţii. În timpul războiului SVB şi-a încheiat practic ignobila existenţă. În 1947, funcţiile ei au fost transmise Societăţii unionale de răspândire a cunoştinţelor politice şi ştiinţifice (Societatea „Cunoaşterea”)].

Tatăl Verei numea aceste scrieri „filozofie satanică”.

La scurtă vreme după aceasta, a apărut în Turuhansk Vlădica Luca. Vera Martinovna Savinskaia îşi amintea: „Una dintre primele întrebări pe care le-a pus tatei a fost: „Cui te supui, batiuşka, celor din „Biserica Vie” sau Patriarhului Tihon?”. „Atât unii cât şi ceilalţi îmi scriu şi trebuie să le dau răspuns ambelor părţi” a răspuns părintele Martin. „Credinţa dreaptă este la Patriarhul Tihon, iar cei din „Biserica Vie” sunt lingăi ai puterii sovietice”, a spus episcopul”.

Pe atunci, fiicei părintelui Martin îi era neplăcut că tatăl ei se afla sub înrâurirea (influența) unui partizan exilat al Patriarhului Tihon - însă şi mai mult s-a necăjit când Vlădica Luca, după propriile ei spuse, „fără să îşi dea seama, a anihilat toată propaganda ei antireligioasă”. Vera Savinskaia scrie: „Înainte de a veni el, foarte puţină lume mergea la biserică, însă, după venirea lui, afluxul enoriaşilor a sporit mult. Oamenii din Turuhansk îmi spuneau că de cele douăsprezece praznice împărăteşti credincioşii îi aşterneau drumul de la spital până la biserică cu stofă roşie, covoare şi carpete. Iar mie tata chiar a încetat să-mi mai răspundă la scrisori...”

După mulţi ani, Verei Martinovna i-a părut rău că nu a vrut să se întâlnească cu Vlădica Luca în 1926, când el, aflându-se în Krasnoiarsk la întoarcerea din exil, a invitat-o să treacă pe la el. Părintele Martin a fost arestat mai apoi pentru nesupunere faţă de autorităţi, care consta în aceea că preotul refuzase să fie prezent la deschiderea moaştelor sfântului mucenic Vasile al Mangasiei, care odihneau în fosta mănăstire din Turuhansk. Părintele Martin a suferit doisprezece ani de exil şi lagăre. În 1936 îi scria fiicei că ar vrea să vină în Krasnoiarsk. Pe atunci îşi socotea tatăl mort demult. Vera îşi amintește: „Când ne-am întâlnit, tata mi-a arătat un teanc întreg de mandate poştale. Vlădica Luca îi trimisese în tot acest răstimp câte treizeci, uneori şi câte cincizeci de ruble pe lună”. Părintele Martin Rimşa a murit în 1941, în casa fiicei sale]

Acesta (părintele Martin) era în supunere faţă de arhiereul „Bisericii Vii” din Krasnoiarsk, încât am fost nevoit să îl întorc pe el şi toată turma din Turuhansk pe calea credincioşiei faţă de vechea Ortodoxie. Am atins acest scop propovăduind despre marele păcat al schismei. Preotul a făcut pocăinţă înaintea poporului, iar eu am putut lua parte la slujbe, predicând aproape întotdeauna. Ţăranii din Turuhansk îmi erau foarte recunoscători şi mă duceau la mănăstire în sănii căptuşite cu covoare. La spital, fireşte, nu refuzam nimănui binecuvântarea, pe care tunguşii o preţuiau mult şi o cereau întotdeauna. Pentru aceasta şi pentru predici aveam să plătesc scump.

[În sala de operaţii a Vlădicăi Luca, la fel ca în Taşkent, pe dulap se afla o icoană, iar sub aceasta o candelă aprinsă. Se povesteşte că, înainte de operaţie, Vlădica făcea cu tinctură de iod cruce pe trupul bolnavului]

Fusesem prevenit că preşedintele sovietului regional Turuhansk este un mare vrăjmaş şi urător al religiei (aceasta, totuşi, nu l-a împiedicat să strige către Dumnezeu după ajutor când l-a prins furtuna cumplită într-o bărcuţă pe Enisei). La cererea acestui preşedinte, împuternicitul GPU m-a convocat şi mi-a declarat că mi se interzice cu stricteţe să binecuvântez bolnavii în spital, să predic în mănăstire şi să merg acolo în sănii căptuşite cu covoare. Am răspuns că datoria arhierească nu-mi îngăduie să refuz oamenilor binecuvântarea şi i-am propus să atârne el la poarta spitalului un anunţ în care să scrie că este interzis bolnavilor să-mi ceară binecuvântare. Asta, bineînţeles, n-a putut s-o facă. Iar cu privire la cealaltă problemă, i-am propus, de asemenea, să le interzică ţăranilor să mă ducă în sănii căptuşite cu covoare. Nici asta n-a făcut-o.

Totuşi, dârzenia mea nu a fost suportată multă vreme. Clădirea GPU se afla chiar lângă spital. Am fost chemat acolo şi la intrare am văzut o sanie trasă de doi cai şi un miliţian. Împuternicitul GPU m-a întâmpinat cu multă răutate, declarându-mi că pentru nesupunere faţă de cerinţele comitetului executiv sunt obligat să plec imediat din

Turuhansk, având o jumătate de ceas ca să mă pregătesc. M-am mulţumit să întreb liniştit unde anume sunt trimis - şi am primit răspunsul iritat: „La Oceanul îngheţat”.

[Lucru echivalent cu un asasinat. În toiul iernii, care în acel an era deosebit de aspră, să trimiţi la un drum de o mie cinci sute de verste, într-o sanie deschisă, un om fără îmbrăcăminte călduroasă, însemna să-l sorteşti un morţi sigure. Preşedintele sovietului regional Turuhansk (partizan roşu, erou al războiului civil, F.I. Babkin), ca om al locului, îşi dădea bine seama de acest lucru]

Am plecat liniştit la spital, cu miliţianul după mine. Acesta mi-a şoptit la ureche: „Vă rog, vă rog, profesore, pregătiţi-vă cât mai repede: trebuie doar să plecăm de aici şi să ajungem cât mai repede la satul cel mai apropiat, iar mai departe o să mergem în tihnă”. Am ajuns repede la satul Selivaniha, nu departe de Turuhansk, ce îşi primise numele de la capul sectei scopiților, Selivanov, care îşi petrecuse acolo exilul. [sectă în care era obiceiul ca bărbaţii, după ce lăsau urmaşi, să se castreze la o anumită vârstă. Din această sectă făceau parte celebrii birjari „moscali” din Bucureştiul antecomunist (nota traducătorului)]

În scurtă vreme, s-au adunat tovarăşi de exil - social-revoluţionari, care mi-au arătat un mare interes şi au discutat cu mine vreme îndelungată. Ei m-au aprovizionat cu bani şi îmbrăcăminte din blană, care avea să-mi prindă foarte bine. După ce am înnoptat în izba pentru călători, am plecat mai departe.

[Evreu din Bielorusia, eserul („eseri” se numeau membrii Partidului Socialist-Revoluţionar) Rosenfeld era ateist şi materialist din principiu. Pe acest motiv a purtat nu o dată dispute aprige cu episcopul, însă îndată ce a aflat că Voino-Iaseneţki este exilat, Rosenfeld s-a apucat să meargă pe la casele tovarăşilor săi eseri, reuşind până la urmă să adune un braţ întreg de lucruri călduroase şi chiar ceva bani]

Calea pe Eniseiul îngheţat, în condiţii de ger cumplit, a fost foarte anevoioasă pentru mine. Totuşi anume în acest răstimp greu simţeam foarte limpede, aproape aievea, că alături de mine este Însuşi Domnul Iisus Hristos, sprijinindu-mă şi întărindu-mă.

Înnoptând în cătunele de pe maluri [numele acestor cătune este în original „stanki". Este vorba de minusculele localităţi aflate de-a lungul drumurilor, care constituie şi popasuri pentru cei ce parcurg imensele depărtări siberiene (nota traducătorului)], am ajuns până la Cercul polar de nord, dincolo de care se afla un sătuc al cărui nume nu mi-l mai amintesc. Acolo trăise în exil I.V. Stalin.

Când am intrat în izbă, stăpânul ei mi-a întins mâna. L-am întrebat: „Oare tu nu eşti ortodox? Nu ştii că de la arhiereu se cere binecuvântare, nu i se dă mâna?". Lucrul acesta, precum avea să se lămurească mai târziu, a făcut foarte mare impresie asupra miliţianului care mă însoţea. Acesta (milițianul) îmi spusese şi mai înainte, pe drumul de la Selivaniha până în cătunul următor: „Mă simt parcă aş fi Maliuta Skuratov ducându-l pe mitropolitul Filip în mănăstirea Otroci". [este vorba de Sfântul Filip al Moscovei, închis în mănăstirea Otroci şi apoi omorât pentru că îndrăznise să-l mustre pe Ivan cel Groaznic pentru fărădelegile săvârşite de acesta, şi de asasinul lui, Maliuta Skuratov, favorit al ţarului (nota traducătorului)]

Următorul popas de noapte l-am făcut într-un cătun cu două case în care asprul bătrân Afinoghen trăia cu cei patru fii ai săi în poziţia unui baron medieval. Acesta îşi însuşise în exclusivitate dreptul de a pescui pe Enisei pe o întindere de patruzeci de kilometri şi nimeni nu cuteza să îi conteste acest drept. Cel mai tânăr dintre fiii bătrânului, constituia un exemplu neobişnuit de lenevie patologică. Refuza orice muncă şi zăcea cu zilele. Îl bătuseră în numeroase rânduri cu sălbăticie, lăsându-l pe jumătate mort, dar asta nu ajutase cu nimic. Moşul Afinoghen se socotea un creştin exemplar şi îi plăcea să citească Sfânta Scriptură. Stăteam de vorbă cu el până noaptea târziu, lămurindu-i ceea ce

el înţelegea greşit. [Aici se contravin două informații total diferite, citate din aceeași sursă, și anume: în lucrarea prezentă, „Am iubit pătimirea”, se menționează că **moșul Afinoghen** se considera un creştin exemplar, pe când în cartea „Viața Sfântului Luca al Crimeii - Chirurgul fără de arginți”, se menționează că **tânărul leneş** se considera un creştin exemplar, iar nu bătrânul (la capitolul „Exil la Cercul polar de Nord - Plahino”). Cu totul ciudat este că sursa celor două informații diferite este aceeași: autobiografia Sfântului Luca al Crimeii] [Am rezolvat problema: în ediția rusă a cărții „Am iubit pătimirea” (Moscova, 1999. Capitolul ПЕРВАЯ ССЫЛКА) se specifică clar că este vorba de bătrânul Afinoghen]

În continuare, drumul a fost şi mai greu. Unul din cătunele, în care trebuia să facem oprire, arsese nu demult. Nu am putut să înnoptăm acolo şi cu greutate am găsit nişte reni slăbiţi din pricina hranei neîndestulătoare. Cu aceştia a trebuit să mergem până în cătunul următor. Străbătând fără popas nu mai puţin de şaptezeci de verste, am slăbit mult şi îngheţasem în aşa hal că m-au adus în izbă pe braţe şi m-au încălzit acolo vreme îndelungată. Calea în continuare până în cătunul Plahino, aflat la două sute treizeci de kilometri depărtare de Cercul polar de nord, am străbătut-o fără peripeţii. Comsomolistului meu, după cum mi-a spus-o chiar el, i se încredinţase sarcina de a-mi alege chiar el locul de exil, şi el s-a hotărât să mă lase în Plahino.

Acesta era un cătun deloc mare, alcătuit din trei izbe şi încă două (mi s-au părut mie) grămezi mari de bălegar şi paie, care de fapt erau locuinţele a încă două familii mai mici. Am intrat în izba principală, unde s-au arătat în scurtă vreme unul după altul şi locuitorii, foarte puţini la număr, din Plahino. Toţi s-au închinat adânc şi preşedintele cătunului mi-a zis: „Prea Sfinţia voastră! Binevoiţi a nu vă face griji pentru nimic, noi vom aranja totul pentru dumneavoastră”. Mi i-a prezentat unul după altul pe ceilalţi săteni, bărbaţi şi femei, spunând: „Binevoiţi a nu vă face griji pentru nimic. Noi am chibzuit deja totul. Fiecare mujic ia asupra lui sarcina să vă dea câte o jumătate de sajen

de lemne pe lună [un sajen este echivalent cu trei arşini, adică 2,13 m (nota traducătorului)]. Uitaţi, femeia asta o să vă gătească, iar asta o să vă spele. Binevoiţi a nu vă face griji pentru nimic”.

Toţi mi-au cerut binecuvântare şi mi-au arătat locuinţa pregătită pentru mine în altă izbă, împărţită în două jumătăţi. Într-una din jumătăţi locuia un ţăran tânăr cu soţia sa. Aceştia au fost mutaţi în cealaltă jumătate a izbei, înghesuindu-i pe cei ce locuiau acolo. Comsomolistul care mă escortase observa cu luare-aminte cum făceam cunoştinţă cu locuitorii cătunului. El trebuia să plece imediat ca să înnopteze în punctul comercial aflat la câţiva kilometri de Plahino. Se vedea că îl emoţionează despărţirea de mine. L-am scos însă din încurcătură binecuvântându-l şi sărutându-l. Lucrul acesta, precum vom vedea mai încolo, i-a făcut o puternică impresie.

Am rămas singur în locuinţa mea. Aceasta era o jumătate de izbă destul de spaţioasă, cu două ferestre în care, pe post de al doilea rând de geamuri, erau lipite dinafară de ger straturi groase de gheaţă. Crăpăturile din ferestre nu erau astupate cu nimic, iar în colţul dinafară se vedea pe alocuri, printr-o crăpătură mare, lumina zilei. Pe podea zăcea într-un colţ o grămadă de zăpadă. O a doua grămadă, care la fel ca prima nu se topea niciodată, zăcea înăuntrul izbei în pragul uşii de la intrare. Pentru somn şi odihna din timpul zilei, ţăranii făcuseră laviţe largi şi le acoperiseră cu piei de ren. Pernă îmi luasem cu mine. În apropierea laviţelor se afla o sobă de fier pe care seara o umpleam cu lemne şi o aprindeam, iar întinzându-mă pe laviţă mă acopeream cu şuba mea din blană de enot şi cu plapuma de blană care îmi fuseseră dăruite în Selivaniha. Noaptea mă speriau scânteile care ţâşneau pe neaşteptate în sobă, iar dimineaţa, când mă sculam din pat, mă lua gerul din izbă care făcea ca apa din hârdău să se acopere cu un strat gros de gheaţă.

Chiar din prima zi am încercat să astup crăpăturile din fereastră cu clei şi hârtie groasă din aceea în care erau împachetate cumpărăturile făcute în punctul comercial şi tot aşa am încercat să astup crăpătura din colţul dinafară al izbei. Ţineam aprinsă soba

zi şi noapte. Când mă aşezam la masă în hainele călduroase, deasupra brâului îmi era cald, mai jos de brâu îmi era frig. Odată am fost nevoit să mă spăl în frigul acela. Mi s-au adus un lighean şi două hârdaie cu apă: într-unul apa era rece, cu bucăţi de gheaţă, în celălalt fierbinte; şi dacă stau acum să mă gândesc nu pricep cum am reuşit să mă spăl în astfel de condiţii. Câteodată mă trezea noaptea un tunet foarte puternic, însă nu era tunet, ci trosnea gheaţa de-a curmezişul Eniseiului, cât e fluviul de larg.

Nu am primit prea multă vreme mâncare de la femeia care îşi luase obligaţia să-mi gătească. Aceasta s-a certat cu iubitul şi a refuzat să îmi mai facă de mâncare. Am fost nevoit pentru prima dată în viaţă să încerc să îmi gătesc singur, neavând nici o idee despre gătit. Peşte mi-au adus ţăranii, iar celelalte alimente le-am cumpărat de la punctul comercial. Nu-mi mai aduc aminte ce curiozitate mi-a ieşit la prima tentativă de a prăji peşte, dar îmi aduc bine aminte cum am făcut kiseli (kiseli este o mâncare tradiţională rusească, un fel de fiertură gelatinoasă (n. tr.)). Am fiert răchiţele şi am început să torn peste ele amidon. Oricât turnam, tot mi se părea că fiertura este prea diluată, aşa că am continuat să torn amidon până când totul s-a transformat într-o masă tare. Suferind un astfel de fiasco în privinţa artei mele culinare, trebuia să găsesc o izbăvire. Până la urmă s-a îndurat de mine altă femeie, şi a început să îmi gătească.

Aveam cu mine Noul Testament, de care nu m-am despărţit nici în timpul exilurilor mele. Şi, în Plahino, le-am propus ţăranilor să le citesc şi să le tâlcuiesc Evanghelia. Ei au părut că răspund îndemnului meu cu bucurie, dar bucuria n-a fost lungă: cu fiecare nouă lectură, auditoriul se împuţina din ce în ce mai mult şi, în curând, citirea şi predicile au încetat.

Voi mai povesti încă un lucru al lui Dumnezeu pe care am ajuns să-l săvârşesc în Plahino. Acum, când scriu aceste amintiri, am mai mult de treizeci şi şapte de ani în treapta preoţiei şi mai mult de treizeci şi cinci în cea a arhieriei, dar, oricât ar părea de ciudat, am botezat doar trei copii. Pe unul, care era aproape de moarte, cu rânduiala pe

scurt, iar pe ceilalţi doi într-un chip cu totul neobişnuit.

Tocmai în exilul meu cel mai îndepărtat, la două sute treizeci de verste dincolo de Cercul polar de nord, în cătunul Plahino, am ajuns să botez doi micuţi în împrejurări absolut ieşite din comun. Precum am spus deja, în afara celor trei izbe mai erau în cătun două locuinţe omeneşti, dintre care pe una o luasem drept stog de fân, iar pe cealaltă drept morman de bălegar. Şi iată că tocmai în aceasta din urmă am ajuns să botez. N-aveam nimic - nici veşminte, nici molitfelnic - şi neavând molitfelnic, am alcătuit rugăciunile eu însumi, făcând dintr-un cearşaf o imitaţie de epitrahil. Locuinţa sărăcăcioasă era atât de scundă că nu puteam sta în picioare decât încovoiat. Drept cristelniţă a slujit o copaie din lemn, iar în tot răstimpul săvârşirii Tainei m-a încurcat viţelul care se învârtea lângă cristelniţă.

Acum eu, arhiereu, nu mai ajung să botez, căci botează preoţii mei.

În Plahino sunt deseori geruri năprasnice, încât acolo nu trăiesc ciori şi vrăbii, căci, pe friguri ca acelea, ele pot să îngheţe în zbor şi să se prăvălească la pământ ca nişte bolovani. În două luni cât am trăit în Plahino am văzut o singură dată o păsărică ce şedea pe un tufiş, asemeni unui mare ghemotoc de puf rozaliu. Odată am trecut printr-un ger foarte aspru, când vreme de câteva zile la rând a bătut necontenit vântul de miazănoapte, căruia localnicii îi spun „siver”. Este un vânt de gheaţă, lin, dar care nu încetează nici noaptea, nici ziua şi pe care caii şi vacile abia îl suferă. Sărmanele animale stau nemişcate zi şi noapte, întorcându-se cu spatele către nord.

În prispa izbei mele erau atârnate năvoade pescăreşti cu plutitori mari din lemn. Când bătea „siver”-ul plutitorii clincăiau fără încetare şi clincăitul lor îmi amintea „Dansul morţilor” de Grieg. Bineînţeles că eram silit să ies din izbă atât ziua cât şi noaptea, pe zăpadă şi ger, din pricina fireştilor trebuinţe. Acesta era un lucru foarte anevoios şi pe vreme obişnuită, dar când bătea „siver”-ul situaţia devenea deznădăjduită. În Plahino am petrecut ceva mai mult de două luni - până la începutul lui martie - şi între

timp nu a mai trecut nimeni prin cătun.

[Episcopul Luca a fost vizitat în Plahino de A.K. Konstantinov, fost funcţionar poştal şi comercial, iar în anii 1920 împuternicit al întreprinderii de prelucrare a pufului din Moscova. Prin acesta, directorul biroului poştal din Turuhansk, căruia Vlădica Luca îi salvase copilul bolnav, i-a transmis episcopului exilat corespondenţa, încălcând interdicţia strictă a autorităţilor.

Konstantinov a trecut pragul acoperit de zăpadă şi a văzut o izbă afumată, demult nematurată, cu soba nespoită. Tot acolo zăcea un braţ de lemne. Sărăcia locuinţei se vedea în toate amănuntele. Pe masa nevopsită se aflau o cană cu apă şi o bucată de pâine neagră. Nu se vedea nici o altă hrană. Episcopul Luca se ruga. Cu un semn din mână, acesta l-a rugat pe oaspete să aştepte. După zece minute, făcându-şi ultima metanie înaintea icoanei mari şi vechi, s-a întors către oaspete şi a zis: „Iar acum să facem cunoştinţă".

Aflând că femeile refuzaseră să mai gătească pentru Vlădica Luca şi că în general nici nu era nimic de gătit, Konstantinov a scris două note pentru cele mai apropiate puncte comerciale, ca profesorului să i se vândă făină albă, zahăr, pesmeţi, păsat de grâu. S-a vădit că Vlădica n-avea nici bani, aşa că oaspetele i-a propus să ia de la el cu împrumut o sută de ruble. După aceea, la rugămintea episcopului, Konstantinov a reuşit pe drum să dea o telegramă rudelor acestuia, deşi telegrame personale nu erau primite în acei ani.

Stând de vorbă cu Konstantinov, Vlădica Luca i-a vorbit despre întoarcerea în Turuhansk şi a adăugat: „Domnul Dumnezeu mi-a dat de veste: peste o lună voi fi în Turuhansk".

Pe faţa lui Konstantinov se citea nedumerirea, însă Vlădica, clătinând din cap, a spus: „Văd, văd, sunteţi necredincios. Cuvintele mele vi se par de necrezut, însă aşa va

fi”. După o lună şi jumătate, Konstantinov a venit din nou în Plahino, însă Vlădica Luca nu mai era acolo: fusese dus în Turuhansk]

Doar la începutul lui martie, Domnul mi-a trimis pe neaşteptate izbăvire. La începutul Postului Mare a sosit în Plahino un curier din Turuhansk aducându-mi o scrisoare în care împuternicitul GPU îmi propunea respectuos să mă întorc în Turuhansk. Nu pricepeam ce se întâmplase, de ce sunt adus înapoi în Turuhansk, şi am aflat abia după întoarcerea acolo. S-a arătat că în spitalul din Turuhansk murise un ţăran care avea nevoie imediată de o operaţie ce nu putea fi făcută fără mine. Lucrul acesta i-a stârnit atât de tare pe ţăranii din Turuhansk încât aceştia s-au înarmat cu furci, coase şi topoare, punând la cale un pogrom (acțiune de ucidere) împotriva GPU şi a sovietului sătesc. Autorităţile din Turuhansk s-au speriat atât de tare că au trimis îndată după mine un curier în Plahino.

Calea întoarsă până în Turuhansk n-a fost prea grea, şi numai în cătunul lui Afinoghen am cunoscut neplăceri. Ca să mă ducă în cătunul unde trăise Stalin, Afinoghen l-a trimis pe unul dintre fiii săi. Calul mergea tot timpul la pas şi vizitiul nu voia să îi dea zor. N-am mai răbdat, i-am smuls frâiele din mâini şi am început să dau bice calului. Vizitiul a sărit din sanie şi a dat fuga înapoi. Nu mi-a rămas altceva de făcut decât să întorc calul şi să merg la pas până la izba lui Afinoghen. Acest „adevărat creştin” m-a ocărât din cale afară de grosolan pe mine, arhiereu, însă mânia lui s-a potolit îndată ce a primit de la mine o monedă din aur de cinci ruble. Atunci mi-a dat o pereche de cai buni, iar ca vizitiu pe un alt fiu al său.

Într-unul din cătunele următoare, am făcut experienţa călătoriei cu un echipaj de câini: la sanie au fost înhămaţi şase dulăi zdraveni siberieni. Aceştia fugeau bine, dar dintr-o dată unul dintre ei l-a muşcat pe altul, acesta pe un al treilea şi toţi au sfârşit prin a se încăiera la grămadă. Vizitiul a coborât şi a început să-i altoiască pe câini cu joarda din lemn pe care o folosea pentru a-i cârmui pe câini. Ordinea a fost restabilită şi câinii ne-au

dus cu bine până la destinaţie.

Primul care m-a întâmpinat în Turuhansk cu braţele deschise şi cu neprefăcută bucurie a fost chiar miliţianul-comsomolist ce mă dusese din Turuhansk în Plahino.

Am început iarăşi lucrul în spital. Împuternicitul GPU, care cu multă răutate şi scrâşnire a dinţilor mă trimisese din Turuhansk în nord, pe Enisei în jos, pentru nesupunerea mea, m-a întâmpinat cu o politeţe căutată, informându-se despre sănătatea mea şi felul în care o dusesem în Plahino.

Odată s-a întâmplat un incident picant. Împuternicitul venise la mine la spital cu oarecare treabă. În timp ce discutam cu el, s-a deschis uşa şi în cameră a intrat un şir întreg de tunguşi cu mâinile împreunate spre a primi binecuvântare de la mine. M-am ridicat şi i-am binecuvântat pe toţi, iar împuternicitul s-a făcut că nu bagă de seamă. Şi la mănăstire, fireşte, am continuat să merg în sănii acoperite cu covoare.

Această a doua petrecere a mea în Turuhansk s-a prelungit opt luni: de la Buna Vestire a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu până în noiembrie.

[În acest răstimp, Vlădica Luca i-a scris celebrului fiziolog, şi om de adâncă credinţă, academicianului Pavlov:

„Iubite în Hristos frate şi profund stimate coleg, Ivan Petrovici!

Surghiunit pentru Hristos la capătul lumii (am petrecut trei luni la 400 verste nord de Turuhansk), aproape cu totul rupt de lume, am aflat de curând despre sărbătorirea dumneavoastră care a avut loc cu prilejul aniversării a 75 de ani de viaţă acoperită de slavă şi despre sărbătorirea care urmează să aibă loc a 200 de ani de existenţă a Academiei de ştiinţe. Vă rog să primiţi şi felicitarea mea întârziată. Dau slavă lui Dumnezeu, Care v-a dat o atât de mare putere a minţii şi a binecuvântat ostenelile dumneavoastră. Mă închin

adânc înainte-Vă pentru măreaţa Dumneavoastră operă. Pe lângă profundul meu respect, primiţi dragostea mea şi binecuvântarea mea pentru evlavia Dumneavoastră, a cărei veste a ajuns la mine prin cei ce vă cunosc.

Regret că felicitarea mea nu poate ajunge la timp la festivitatea academică.

Harul şi mila Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu Dumneavoastră.

Smeritul Luca, episcop de Taşkent şi Turkestan (fost profesor de anatomie şi chirurgie topografică Iaseneţki-Voino),

Turhansk, 28.08.1925".

Această scrisoare a fost scrisă pe o foaie ruptă dintr-un caiet, deasupra fiind desenată cu cerneală o cruce. Ca răspuns la felicitarea episcopului, I.P. Pavlov a scris în Turuhansk:

„Prea Sfinţia Voastră şi dragă tovarăşe!

Sunt adânc mişcat de calda Dumneavoastră felicitare şi vă aduc recunoştinţa mea din inimă pentru ea. În vremuri grele, pline de necazuri cu neputinţă de ocolit pentru cei care gândesc şi simt omeneşte, rămâne un singur sprijin în viaţă: împlinirea după putere a datoriei luate asupra noastră. Sunt alături de Dumneavoastră cu tot sufletul în mucenicia Dumneavoastră.

Al Dumneavoastră sincer devotat, Ivan Pavlov"]

La mijlocul verii, nu îmi aduc aminte exact în ce chip, am avut o prevestire de la Dumnezeu - aşa mi s-a părut mie - despre grabnica întoarcere din exil. Aşteptam cu

nerăbdare împlinirea acelei făgăduinţe, dar săptămânile treceau una după alta şi totul rămânea la fel ca înainte. Am căzut în descurajare şi odată, în altarul bisericii de iarnă, care dădea printr-o uşă în biserica de vară, mă rugam cu lacrimi în faţa icoanei din fundul altarului. În rugăciunea mea era, e limpede, şi cârtire împotriva Domnului Iisus pentru îndelunga neîmplinire a făgăduinţei de slobozire. Şi dintr-o dată am văzut că Iisus Hristos zugrăvit în icoană Și-a întors preacurata Sa faţă de la mine. Am căzut în groază şi deznădejde şi n-am cutezat să privesc mai mult icoana. Ca un câine bătut am mers din altar în biserica de vară, unde am văzut în strană Apostolul. L-am deschis maşinal şi am citit primul lucru ce mi-a căzut sub ochi.

Spre marele meu necaz, nu-mi amintesc textul pe care l-am citit, dar acel text a avut asupra mea o înrâurire (influență) de-a dreptul minunată. Prin aceasta erau înfierate nechibzuinţa mea şi obrăznicia cârtirii împotriva lui Dumnezeu şi totodată era întărită făgăduinţa slobozirii pe care o aşteptam cu nerăbdare.

M-am întors în altarul bisericii de iarnă şi am văzut cu bucurie, privind icoana, că Domnul Iisus caută iar spre mine cu o privire dătătoare de har şi luminoasă.

Oare n-a fost aceasta o minune?

Înaintea celui de-al doilea exil

Se apropia sfârşitul exilului meu din Turuhansk. De la gura Eniseiului veneau unul după altul vapoarele ce aduceau pe numeroşii mei tovarăşi de exil, care primiseră o dată cu mine acelaşi termen. Termenul nostru se încheiase, şi ultimele vapoare trebuiau să ne ducă în Krasnoiarsk. Câte unul şi în grupuri veneau vapoarele zi de zi, iar eu nu eram chemat la GPU pentru primirea documentelor.

Odată, într-o seară de la sfârşitul lui august, a venit ultimul vapor, ce trebuia să plece a doua zi dimineaţa. N-am fost chemat şi mă tulburasem, neştiind că exista ordin să fiu reţinut încă un an.

În dimineaţa zilei de 20 august, citeam ca de obicei Utrenia, iar din cazanul vaporului ieşeau aburi. Primul răsunet prelung al sirenei de pe vapor... Citesc a patra catismă din Psaltire... Ultimele cuvinte ale psalmului 31 mă izbesc ca trăsnetul... Le primesc cu toată fiinţa mea ca pe glasul lui Dumnezeu către mine. Acolo spune: „Înţelepţi-te-voi şi te voi îndrepta în calea aceasta în care vei merge; aţinti-voi spre tine ochii Mei. Nu fi ca un cal şi ca un catâr, la care nu este pricepere; cu zăbală şi cu frâu fălcile lor vei strânge, ale celor ce nu se apropie de Tine” (Psalmi 31, 9-10).

Şi, dintr-o dată, vine o linişte adâncă în sufletul meu tulburat... Sirena răsună pentru a treia oară şi vaporul se depărtează încet de chei. Îl urmăresc cu un zâmbet lin şi bucuros până ce dispare din ochii mei. „Mergi, mergi, nu-mi faci trebuinţă... Domnul mi-a pregătit o altă cale - nu calea într-o barjă murdară pe care o tragi tu, ci luminoasa cale arhierească!”.

După trei luni (noiembrie), iar nu după un an, Domnul a poruncit să mi se dea drumul, trimiţându-mi un mic ulcer varicos al gambei, însoţit de o inflamaţie violentă a tegumentelor din jur. Au fost nevoiţi să mă trimită la Krasnoiarsk.

Eniseiul îngheţase într-o haotică îngrămădire de gheţuri enorme. Drumul cu sania pe el trebuia să devină sigur doar la mijlocul lui ianuarie. Doar unul dintre exilaţi, eserul Ciudinov, mai fusese reţinut când plecaseră ultimele vapoare şi a fost nevoit să plece împreună cu mine. La acesta veniseră soţia şi fiica de zece ani, care a murit pe neaşteptate în Turuhansk.

În ultima vreme, băgasem de seamă că Ciudinov vine mereu la biserică, ascultându-mi cu luare-aminte predicile. Pe Enisei, călătorii erau duşi doar cu nartele (un fel de sănii înguste), dar pentru mine ţăranii au făcut o sanie mare şi acoperită. A venit mult aşteptata zi a plecării... Am trecut pe lângă biserica mănăstirii, ce se afla la ieşirea din Turuhansk, unde predicasem mult şi uneori chiar slujisem. În biserică m-au întâmpinat preotul cu crucea şi o mare mulţime de popor.

Preotul mi-a povestit o întâmplare neobişnuită. După încheierea Liturghiei din ziua plecării mele, stinsese împreună cu epitropul toate lumânările, însă când a intrat în biserică pregătindu-se să mă petreacă s-a aprins deodată o lumânare din policandru, a strălucit o clipă şi apoi s-a stins.

Aşa m-a petrecut iubita mea biserică, în care se aflau moaştele sfântului mucenic Vasile de Mangasia.

Calea anevoioasă pe Enisei a fost acea luminoasă cale arhierească pe care, la plecarea ultimului vapor, mi-o prevestise Însuşi Dumnezeu prin cuvintele psalmului 31: *Înţelepţi-te-voi şi te voi îndrepta în calea aceasta în care vei merge; aţinti-voi spre tine ochii Mei*. „Voi privi cum mergi pe această cale, iar tu nu te năpusti spre vapor ca un cal sau ca un catâr fără minte, care trebuie cârmuit cu frâie şi zăbală".

Calea mea pe Enisei a fost cu adevărat cale arhierească, fiindcă la toate popasurile unde erau biserici, unele chiar deschise, eram întâmpinat cu sunet de clopote, slujeam te-deumuri (slujbă de Te Deum) şi predicam.

În locurile acelea nu se mai văzuse arhiereu din cele mai îndepărtate vremuri.

Într-un sat mare, la nici 400 de verste de Eniseisk, am fost prevenit că nu se poate merge mai departe, că drumul este primejdios, fiindcă pe Enisei se făcuse o crăpătură mare în gheaţă, iar lângă maluri apa ieşise deasupra gheţii pe întinderi mari, dând naştere aşa-numitelor „zabereghi”, şi dealtfel nu erau nici drumuri în taigaua de lângă maluri. Şi totuşi, am mers mai departe.

Am ajuns la o crăpătură mare, largă de un metru, ce străbătea de-a curmezişul întreg râul. Am văzut că în ea se scufundau o sanie şi calul înhămat la ea, avutul unei femei sărmane, care se străduia în zadar să îl tragă afară. I-am ajutat femeii să scoată calul şi sania din apă, după care am început să chibzuim ce este de făcut. Vizitiul meu, un flăcău creţ şi aprig, iar în urma acestuia şi vizitiul lui Ciudinov, n-au şovăit. Au spus doar: „Ţine-te bine!”, s-au ridicat în picioare, au urlat sălbatic la cai şi le-au dat bice; caii s-au încordat din răsputeri - şi au trecut în salt peste crăpătură, iar în urma lor au zburat prin văzduh şi săniile noastre.

De la Turuhansk până la Krasnoiarsk am mers o lună şi jumătate. În timpul unei zile străbăteam distanţa între un cătun şi altul - în medie patruzeci de verste. Eram îmbrăcat în haine din blană tunguse, iar picioarele mi le acopeream cu o şubă din enot. Odată vizitiul m-a rugat să ţin frâiele până ce avea să îndrepte el hamaşamentul de pe cai. În mâini aveam mănuşi din blană de iepure, însă îndată ce mi-am scos mâinile de sub şubă şi am luat frâiele mâinile au început să-mi ardă ca în foc, aşa cumplit era gerul.

În unele cătune veneau la mine foşti pacienţi pe care îi operasem în Turuhansk. Îmi aduc aminte în special de un bătrânel tungus, pe jumătate orb în urma trahomului, căruia îi corectasem entropionul prin transplant de mucoasă. Rezultatul operaţiei fusese atât de bun încât bătrânul împuşca la fel ca înainte vreme veveriţe nimerindu-le drept în ochi. Un băieţel operat pentru osteomielită femurală extrem de avansată, a venit la mine sănătos. Au fost şi alte întâlniri asemănătoare.

Am ajuns cu bine la Eniseisk, unde clerul, care mai înainte era pe de-a-ntregul sub ascultarea „Bisericii Vii”, dar fusese întors de mine pe calea dreptăţii înainte să plec la Turuhansk, mi-a organizat o primire triumfală. Au făcut slujbă de mulţumire şi, după ce am străbătut încă trei sute treizeci de verste, am ajuns în Krasnoiarsk, cu două zile înainte de praznicul Naşterii lui Hristos.

În Krasnoiarsk, poporul, aşteptându-mi sosirea, aştepta în zadar fiecare vapor venit de la gurile Eniseiului. Şi aşa n-au reuşit să îmi iasă în întâmpinare.

Am mers la episcopul Amfilohie. Slujitorul lui de chilie, monahul Meletie, era orb de un ochi în urma unui leucom central al corneei şi trebuia să i se facă iridectomie optică. L-am trimis la medicul-şef al spitalului cu o scrisoare în care îi solicitam permisiunea să efectuez operaţia cu pricina în secţia de oftalmologie. Cererii mele i s-a dat curs cu multă solicitudine şi, în ziua următoare, venind cu Meletie la spital, am văzut în secţia de oftalmologie, spre surprinderea mea, o mulţime întreagă de medici care veniseră să privească operaţia efectuată de mine.

Terminând repede cu iridectomia, mi-am arătat părerea de rău pentru faptul că nu pot să le demonstrez medicilor operaţia de extirpare a sacului lacrimal, care prezintă pentru ei un mult mai mare interes. Mi s-a spus imediat că există în spital un bolnav care aşteaptă această operaţie. L-au pregătit repede şi le-am relatat medicilor cum am de gând să fac această operaţie. Am început cu descrierea amănunţită a anatomiei topografice a sacului lacrimal, le-am povestit despre metoda mea de anestezie regională şi, după ce am început operaţia, le-am demonstrat pas cu pas ceea ce tocmai le spusesem. Operaţia s-a desfăşurat fără nici o durere pentru bolnav şi aproape fără hemoragie.

În ziua următoare, eu şi Ciudinov eram obligaţi să ne prezentăm la GPU, aşa că am mers acolo şi aşteptam pe un coridor de la etajul întâi să fim chemaţi. Am fost chemat primul, la etajul doi. Un cekist tânăr a început respectuos interogatoriul, însă după scurt timp a intrat adjunctul şefului GPU, a întrerupt interogatoriul şi l-a încredinţat altui

lucrător. Acesta a scos foaia de anchetă şi a început să mă întrebe despre nesupusele şi îndrăzneţele mele încontrări cu împuternicitul GPU din Turuhansk. Am răspuns în aşa fel că nu mă scuzam, ci îi învinovăţeam eu pe împuternicit şi pe preşedintele comitetului executiv raional. Cekistul ce consemna în scris răspunsurile mele s-a tulburat şi era într-o vădită încurcătură.

A intrat iarăşi adjunctul şefului GPU, a citit peste umărul cekistului ce mă interoga însemnările acestuia, după care le-a aruncat în sertarul mesei. Spre uluirea mea, şi-a schimbat brusc tonul dur de dinainte şi, arătând pe fereastră spre catedrala „Bisericii Vii", mi-a zis: „Iată, pe aceştia îi dispreţuim, iar pe cei ca dumneavoastră îi respectăm mult". M-a întrebat unde am de gând să merg, lucru ce m-a mirat. „Cum, pot oare să merg unde vreau?". „Da, bineînţeles". „Chiar şi în Taşkent?". „Bineînţeles, şi în Taşkent. Numai că vă rog: plecaţi cât mai repede". „Dar mâine este marele praznic al Naşterii lui Hristos şi trebuie neapărat să fiu la biserică". Cekistul însă a acceptat aceasta cu mare greutate, rugându-mă ca totuşi să plec imediat după Liturghie. „Veţi primi bilet de tren şi veţi fi dus la gară. Vă rog, vă rog, o să vă ducem noi". Împreună cu cekistul ce mă interogase, m-a condus foarte respectuos jos, în curtea aceea de pomină pentru mine din care o uşă dădea în beciul mare plin de excremente în care eu şi tovarăşii mei de drum fusesem ţinuţi până la plecarea în Eniseisk, iar altă uşă dădea într-un alt beci unde avusese loc împuşcarea cazacilor.

În acea curte, adjunctul GPU m-a pus cu o politeţe căutată într-un automobil, ordonându-i cekistului să mă conducă la locuinţa unde trăsesem.

Ştiam din experienţă ce periculos este să crezi în spusele cekiştilor şi aşteptam cu grijă să văd încotro va întoarce automobilul acolo unde drumul o ia la stânga spre puşcărie, iar la dreapta spre catedrala ortodoxă. Odată ajunşi, cekistul a sunat la uşă, iar după ce gazda a ieşit, i-a spus acesteia să nu îşi facă griji cu privire la viza mea de flotant. Salutându-mă cu respect, a plecat, apoi am trecut strada îndreptându-mă spre catedrală,

unde locuia Prea Sfinţitul Amfilohie.

Chiar de la începutul discuţiei, a intrat monahul Meletie spunând că a venit, gâfâind, în fugă, un oarecare domn şi cere îngăduinţa de a mă vedea. După cum am ghicit îndată, era vorba de Ciudinov, care fugise îngrijorat în urma automobilului în care eram dus, aşteptând la fel de înfrigurat ca mine să vadă în ce parte va întoarce maşina - la dreapta, spre catedrală, ori la stânga, spre puşcărie.

După ce Prea Sfinţitul Amfilohie a dat permisiunea, în cameră a intrat în fugă Ciudinov, din cale-afară de emoţionat, şi s-a aruncat în genunchi la picioarele mele, tânguindu-se. După ce a primit binecuvântare de la mine şi de la episcopul Amfilohie, ne-a rugat pe amândoi să ne rugăm pentru odihna sufletului fiicei sale de zece ani, care murise pe neaşteptate în Turkestan.

După privegherea şi Liturghia de Crăciun, pe care le-am slujit împreună cu episcopul Amfilohie al Krasnoiarskului, cei de la GPU mi-au dat o trăsurică trasă de cai şi am plecat la gară cu Ciudinov. La jumătatea drumului ne-a oprit pe neaşteptate un tânăr miliţian şi a sărit pe treapta trăsurii, începând să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute. Era acelaşi miliţian ce mă dusese din Turuhansk în cătunul Plahino, la 230 verste nord de Cercul Polar.

La gară mă aştepta deja o mulţime de oameni care veniseră să mă petreacă.

În Taşkent m-am întors prin oraşul Cerkassk din regiunea Kiev, unde locuiau părinţii mei şi Vladimir, fratele meu mai mare. Din Krasnoiarsk am ajuns, cu bine s-ar putea spune, până la Cerkassk.

Călătoream împreună cu Ciudinov, şi la Omsk trebuia să telegrafiez în Cerkassk. Oprirea era scurtă, iar telegraful la etaj, şi nu am reuşit să dau fuga jos înainte ca trenul să pornească. În urma unei telegrame date de mine, Ciudinov mi-a lăsat lucrurile în staţia următoare, unde le-am şi primit - însă cu bunul meu tovarăş de drum, care mergea

în regiunea Arhanghelsk, nu m-am mai întâlnit.

Mişcătoare a fost întâlnirea bătrânilor mei părinţi cu fiul lor, profesor de chirurgie devenit episcop. Au sărutat cu dragoste mâna fiului lor, au ascultat cu lacrimi panihida (slujba parastasului) pe care am slujit-o pe mormântul răposatei mele surori, Olga.

În fine, din Cerkassk m-am întors în Taşkent - asta s-a întâmplat la sfârşitul lui ianuarie 1926. În Taşkent am rămas în locuinţa unde trăia Sofia Beleţkaia cu copiii mei, pe care îi crescuse, îi educase şi îi ţinuse în şcoli pe timpul exilului meu.

Cei dintâi care au venit la mine să mă felicite au fost patru membri principali ai comunităţii baptiste. Aceştia erau în mod evident jenaţi, în timp ce pentru mine era de neînţeles scopul vizitei lor. Mai târziu am aflat că primiseră de la Şilov, presbiterul comunităţii lor leningrădene, o telegramă în care acesta le recomanda să mă salute ca pe un nou frate al baptiştilor. Fireşte, am fost nevoit să îi dezamăgesc în această privinţă printr-un oarecare Nalivaiko, fost enoriaş plin de râvnă al catedralei şi trecut mai apoi în comunitatea baptistă.

Pe atunci, catedrala era deja demolată, iar în biserica cu hramul Cuviosului Serghie de Radonej, a slujit de câteva ori un episcop exilat, trecut în „Biserica Vie” cât fusesem eu exilat.

Protoiereul Mihail Andreev, care împărţise cu mine greutăţile exilului în ţinutul Eniseiului, apoi în Boguceanî, şi care se înapoiase nu cu mult înaintea mea, pretindea să sfinţesc biserica Sfântului Serghie după episcopul trecut în schismă. Am refuzat să îndeplinesc pretenţia lui, fapt care a slujit drept început al unei grele amărăciuni. Protoiereul Andreev a ieşit din supunerea faţă de mine şi a început să slujească la el acasă pentru un grup mic de partizani ai săi.

El i-a scris de mai multe ori despre mine locţiitorului patriarhal, mitropolitul

Serghie şi a reuşit să îl monteze împotriva mea pe locţiitor, de la care am primit, în luna septembrie a aceluiaşi an, trei hotărâri care s-au succedat rapid despre transferul meu de la catedra eparhială a Taşkentului în oraşul Râlsk din regiunea Kursk ca vicar, apoi în oraşul Eleţ ca vicar al episcopului de Orlov şi, în fine, ca episcop titular în Ijevsk.

Voiam să mă supun fără cârtire acestor mutări, însă Arsenie, mitropolitul Novgorodului, care trăia pe atunci în Taşkent ca exilat şi era în mare prietenie cu mine şi copiii mei, m-a sfătuit stăruitor să nu plec nicăieri, ci să dau cerere pentru a fi scos la pensie.

Mi s-a părut că trebuie să urmez sfatul venerabilului ierarh, care fusese unul dintre cei trei candidaţi la scaunul patriarhal în Sinodul din 1917. Aşa am şi făcut, şi am fost scos la pensie în anul 1927. Acesta a fost începutul unei căi păcătoase şi al pedepselor dumnezeieşti pentru urmarea ei. La catedra Taşkentului m-a înlocuit mitropolitul Nicandru, care făcea parte tot dintre exilaţii din Taşkent.

Ocupându-mă doar cu primirea bolnavilor la mine acasă, fireşte că nu am încetat să mă rog în biserica Sfântului Serghie la toate slujbele, stând în altar împreună cu mitropolitul Arsenie.

[Vlădica Luca locuia nu departe de biserica Sfântul Serghie. În ziua fixată pentru înscrierea bolnavilor, oamenii se adunau sub ferestre dinainte de a răsări soarele. La cinci dimineaţa începea înscrierea şi după un ceas şi jumătate-două, pe lista pentru luna următoare se adunau peste patru sute de nume.

K.F. Pankratieva, pensionară din Taşkent, îşi aminteşte următoarea întâmplare. Când avea şaisprezece ani, la dispensar i s-a spus că suferă de tuberculoză pulmonară, fapt în urma căruia ea s-a umplut de tulburare. Oameni buni au sfătuit-o să se adreseze episcopului-profesor. Fata a şovăit multă vreme să se înscrie pentru consult la celebrul chirurg. Educată într-o familie de necredincioşi, ea nu purta cruce la gât. Până la urmă s-a

înscris la consult, dar rândul ei a venit abia după o lună. Plin de bunăvoinţă, doctorul a examinat-o şi a ascultat-o cu multă atenţie pe pacientă. I-a spus că plămânii sunt într-adevăr slabi, dar că până la tuberculoză mai are mult. I-a recomandat o dietă strictă, sfătuind-o să meargă într-un loc unde se face cumâs (băutură fermentată obţinută din lapte de iapă) pentru a se trata cu cumâs. A întrebat-o: „Dar mijloace aveţi pentru călătorie?”. Tânăra auzise, nu o dată, că Vlădica Luca nu numai că tratează, ci şi ajută material bolnavii nevoiaşi. S-a grăbit să spună că are bani pentru tratament şi drum, iar Vlădica a lăsat-o să plece, dându-i mai înainte binecuvântare pentru drum.

Odată, Vlădica Luca a văzut pe treptele spitalului orăşenesc o adolescentă şi un băieţel. Sensibil la necazurile străine, a bănuit îndată o nenorocire şi s-a apropiat de copii. S-a dovedit că tatăl lor murise, iar singurul om din oraş care le era apropiat - mama lor - era în spital, evident pentru multă vreme. Luca i-a dus pe copii la el acasă şi a angajat o femeie care să aibă grijă de ei până ce avea să li se însănătoşească mama.

Fata (o chema Şura Kojuşko), care avea avea pe atunci cincisprezece-şaisprezece ani, a început să îl ajute pe Vlădica Luca la consultaţii. Ea şi-a însuşit repede bazele medicinii şi, după un an, fără să fi făcut nici o şcoală de specialitate, a devenit o bună asistentă medicală. Vlădica Luca o trimitea mereu pe Şura în oraş să caute bolnavi aflaţi în nevoie de ajutor şi susţinere materială. Una dintre orfanele descoperite de ea a fost Raia Purtova.

Această fată venise în Taşkent îndată după terminarea gimnaziului în nădejdea de a-şi continua studiile. Din păcate, ea s-a îmbolnăvit de pneumonie. Zăcea într-o casă străină, iar să o trateze şi să o îngrijească nu avea cine. Raia era epuizată. În acele vremuri, când încă nu existau antibiotice, ar fi putut foarte uşor să moară. La rugămintea episcopului Luca, fata a început să primească mâncare bună într-o familie de credincioşi. Raia s-a întărit, s-a pus pe picioare. A mers de câteva ori ca pacientă la doctorul care o salvase, apoi s-a împrietenit cu Şura Kojuşko şi a devenit de-a casei. Trimisă de Vlădica,

ea îi căuta cu bucurie pe cei la fel ca ea - săraci chinuiţi de boală vreme îndelungată. Pe cei descoperiţi de ea şi Şura, Vlădica îi vizita apoi în persoană, îi ajuta cu bani. Casa de pe strada Ucitelskaia a devenit pentru mult timp cel mai drag loc al Raiei.

După ce îşi terminau treburile, fetele veneau în cabinetul plin cu rafturi de cărţi Vlădicăi Luca. Episcopul şedea în fotoliu, fetele pe taburete în jurul lui. Stăteau de vorbă despre feluritele întâmplări ale vieţii, despre cărţile citite. Raia îşi amintea cuvintele pe care le rostise odată Vlădica Luca: „Principalul în viaţă este să faci întotdeauna bine oamenilor. Dacă nu poţi să faci pentru oameni un bine mare, străduieşte-te să faci măcar unul mic”.

„Orice discuţie cu el lua parcă de la sine o asemenea întorsătură încât am început să înţelegem valoarea omului, importanţa vieţii duhovniceşti”, îşi amintea mai apoi Raisa Petrovna. „Pentru ce vii la mine?” - a întrebat-o Vlădica pe Raia. „Se vede că vii la mine după mângâiere. În viaţa ta a fost, se pare, puţină mângâiere...”

Uzbecii care trăiau în Taşkent îl cinsteau foarte mult pe episcopul-medic. O mulţime de bolnavi uzbeci veneau în casa de pe Ucitelskaia. Traducător era Şura, care vorbea fluent uzbeca. Toţi îl cinsteau pe Vlădica Luca, luându-l şi ca judecător în conflictele dintre ei.

După Liturghie, pe episcopul Luca îl petrecea de obicei o mulţime mare de oameni. Dragostea lor faţă de Vlădica se revărsa mai ales în ziua lui de nume, 31 octombrie. În biserică se săvârşea o slujbă sărbătorească. Mulţimile de credincioşi nici nu încăpeau sub bolţile bisericii Sfântului Serghie, umpleau curtea bisericii şi chiar o parte din strada Puşkin. De la casa episcopului înspre biserică, strada era acoperită pe întinderea a două blocuri cu flori târzii de toamnă. Iar în curtea casei unde trăia familia Voino-Iaseneţki, de la cerdac până la poartă, stăteau crizanteme albe în ghivece]

În primăvara anului 1930, s-a aflat că şi biserica Sfântului Serghie este menită

demolării. Nu am putut îndura acest gând şi, când s-a apropiat sorocul şi fusese deja fixată data pentru închiderea bisericii, am luat hotărârea nestrămutată de a sluji în acea zi ultima Liturghie, după care, atunci când aveau să se arate vrăjmaşii lui Dumnezeu, să zăvorăsc uşile bisericii, să îngrămădesc în mijlocul bisericii toate icoanele pe lemn mai mari, să le stropesc cu benzină, să mă sui pe ele în mantia arhierească, să aprind benzina cu chibritul şi să ard pe rug... Nu puteam să rabd demolarea bisericii... Să rămân în viaţă trecând prin grozăviile pângăririi şi dărâmării bisericilor lui Dumnezeu, era pentru mine un lucru absolut insuportabil. Gândeam că, în urma jertfei mele, vrăjmaşii lui Dumnezeu - vrăjmaşii religiei - se vor speria şi se vor potoli, oprind distrugerea bisericilor, care se revărsa peste toată faţa pământului rusesc ca un colosal val al diavolului.

Totuşi, a plăcut lui Dumnezeu ca eu să nu pier chiar la începutul slujirii mele arhiereşti şi, prin voinţa Lui, închiderea bisericii Sfântului Serghie a fost amânată din oarecare pricină pentru o scurtă vreme. Iar eu am fost arestat chiar în ziua cu pricina.

Pe 23 aprilie 1930 am fost pentru ultima dată la Liturghie în biserica Sfântului Serghie şi, în timp ce se citea Evanghelia, m-am întărit deodată cu deplină încredinţare în gândul că voi fi arestat în seara acelei zile. Aşa s-a şi întâmplat, iar biserica a fost demolată când eu eram în închisoare.

În vestita sa omilie pascală, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu nu numai „faptele le primeşte”, ci şi „gândul îl ţine în seamă”. Pentru hotărârea mea de a primi moarte mucenicească, să-mi ierte Domnul Dumnezeu mulţimea păcatelor mele!

Exilul din Arhanghelsk

În ziua de 23 aprilie 1930, am fost arestat din nou.

[Autorităţile oraşului voiau să scape de Vlădica Luca, episcop pensionat, profesor lipsit de auditoriu studenţesc, savant ale cărui cărţi nu se publicau; voiau să-l izgonească din oraş pe încă un creştin cu coloana vertebrală nefrântă. În anul 1929, au început să caute un pretext pentru a-l exila pe Vlădica. GPU nu avea nevoie de încălcări reale ale legilor statului şi, în curând, s-a prezentat ocazia pentru arestarea influentului episcop, pe care folosind-o, puteau dobândi şi un oarecare câştig politic. A fost fabricată o acuzaţie stupidă împotriva episcopului.

Profesorul fiziolog I.P. Mihailovski, care îşi pierduse în 1924 fiul, s-a îmbolnăvit de o psihoză însoţită de crize furioase. El a cerut să fie omorât; fiind mai înainte vreme om credincios, a ajuns să cârtească nebuneşte împotriva lui Dumnezeu şi să hulească, spărgând icoanele cu toporul. A refuzat să îşi înmormânteze fiul, declarând că îl va învia şi se ocupa cu experienţe implicând transfuzii sanguine. Profesorul a formolizat cadavrul băiatului şi l-a pus într-un dulap din sediul catedrei sale, înfăşurându-l într-o împletitură de răchită. Îi cumpăra mortului haine, încălţăminte, dulciuri. Mihailovski a devenit grosolan şi crud, se întâmpla să-şi bată soţia şi copiii. Soţia l-a părăsit. După cinci ani el a luat în căsătorie o fată cu douăzeci de ani mai tânără şi s-a cununat cu ea la biserică. Nu după multă vreme, nefericitul profesor s-a împuşcat.

În aceeaşi zi, tânăra lui văduvă a venit la episcopul Luca, i-a povestit despre sinucidere şi l-a rugat cu lacrimi pe Vlădica să intervină ca Mihailovski să fie prohodit şi înmormântat creştineşte. Vlădica Luca nu mai era arhiereul locului şi ca atare nu putea da dezlegare pentru o astfel de înmormântare. Făcându-i-se milă de nefericita femeie, el i-a

scris un bilet mitropolitului Arsenie. Vlădica Arsenie a răspuns: „După legile dinainte, se cerea adeverinţă medicală care să ateste anormalitatea psihică a celui care s-a împuşcat, în care caz este posibil să i se facă înmormântare creştinească”. Episcopul Luca a scris pe o foaie parafată: „Adeveresc că profesorul Mihailovski, pe care l-am cunoscut personal, şi-a pus capăt vieţii prin sinucidere, într-o stare de neîndoielnică boală psihică, de care suferea de mai bine de doi ani. Doctor în medicină, episcop Luca. 5 august 1929”.

Anchetatorul sovietic care conducea cazul Mihailovski a preferat, din considerente politice, să considere că are de-a face nu cu o sinucidere, ci cu un asasinat, şi acuzată a fost văduva profesorului. În presă au apărut foiletoane despre această tragedie în care, ca pricină a omorului, era indicată religiozitatea celei de-a doua soţii (creștină ortodoxă) a lui Mihailovski, care el ar fi fost pasămite ateu înverşunat, şi se făceau aluzii politice făţişe. De caz s-au interesat şi cei din Moscova fiind trimis acolo pentru a fi studiat. La GPU s-a hotărât să fie transformat într-un caz politic şi antibisericesc. În el a fost implicat şi Vlădica Luca. Adeverinţa eliberată de el a devenit probă de bază pentru acuzare.

Din celulă, episcopul Luca i-a trimis anchetatorului următorul bilet: „Vă rog să luaţi la cunoştinţă că nu cred absolut deloc în seriozitatea acuzării mele în cazul Mihailovski. Drept motiv al arestării mele a servit, fără îndoială, răspunsul dat de mine procurorului G. (Goldovski) cu prilejul ultimei vizite pe care mi-a făcut-o...”.

La acest bilet, ca şi la cel de-al doilea, nu a urmat nici un răspuns. Anchetatorul GPU i-a convocat unul după altul în cabinetul său pe cei mai importanţi medici ai oraşului, dorind să capete dovezi „fundamentate ştiinţific” cu privire la conflictul dintre Voino-Iaseneţki şi „materialistul” Mihailovski. Savanţii însă vorbeau cu încăpăţânare despre instabilitatea psihică a lui Mihailovski, iar despre episcopul Luca dădeau referinţe foarte respectuoase şi chiar admirative. Nu existase nici un conflict şi nici nu avea cum să existe.

Un oarecare ajutor de autopsier de la catedra profesorului Mihailovski, băiat agramat de la ţară, care era totuşi activist de partid, implicat în caz de noul şi perspicacele anchetator, a dat mărturia dorită, în care printre altele se spunea: „Experienţele profesorului Mihailovski lovesc puternic în principiile religioase, soţia profesorului este religioasă. Adeverinţa clar mincinoasă despre „boala psihică” a profesorului Mihailovski pe care a eliberat-o profesorul-medic Iaseneţki (Luca) poate fi interpretată în primul rând ca având scopul ascunderii unei crime - asasinarea lui Mihailovski - punându-se ca paravan sinuciderea din motive de boală psihică veche de doi ani, crima având ca scop înlăturarea lui Mihailovski în vederea apărării principiilor religioase ş.a.m.d.”.

Profesorii Slonim şi Ragoza i-au dat anchetatorului Pleşanov o adeverinţă autentificată oficial care atesta faptul că V.F. Voino-Iaseneţki suferă de scleroză aortică, cardioscleroză şi dilataţie semnificativă a inimii. Cei doi, cei mai buni internişti din Taşkent, au scris că „natura afecţiunii de care suferă Voino-Iaseneţki impune un regim de repaus strict şi tratament sistematic de lungă durată”. Acelaşi lucru a scris şi doctorul în medicină V.A. Sokolov, care trata insuficienţa cardiacă a Vlădicăi. Declaraţiile medicilor nu au fost luate în seamă. Fiica acuzatului, Elena Valentinovna, a cerut permisiunea să-şi vadă tatăl spre a-i transmite medicamentele necesare pentru boala lui de inimă. A urmat rezoluţia: „A se lăsa fără consecinţe”. Episcopul Luca l-a rugat pe anchetator să-i îngăduie primirea de cărţi ştiinţifice. Pe cerere s-a scris: „A se refuza”. În celula supraplină, unde nu era aer, Vlădica Luca şi-a pierdut cunoştinţa după interogatoriu. Administraţia închisorii s-a făcut că nu vede nimic.

La câteva zile după leşin, Vlădica Luca a fost ridicat de pe laviţa din celulă şi dus în cabinetul anchetatorului Pleşanov. I s-a citit din nou protocolul de acuzare:

„Oraşul Taşkent, anul 1930, 6 iulie.

...Şi luând în considerare faptul că:

1) Voino-Iaseneţki... este demascat în privinţa faptului că pe data de 5 august 1929, adică în ziua morţii lui Mihailovski, dorind să ascundă urmele crimei asasinei de facto a lui Mihailovski - soţia lui, Ekaterina, a eliberat o adeverinţă premeditat falsă în care atesta că cel ucis era anormal din punct de vedere psihic, cu scopul de a adormi vigilenţa expertizei medico-legale;

2) că acest fapt este confirmat de mărturisirile acuzatului şi documentele anexate la dosar;

3) aceste acţiuni criminale sunt prevăzute în art. 10-14, punctul 1, din Codul Penal al RSF Uzbekistan.

...S-A HOTĂRÂT:

ca cetăţeanul Voino-Iaseneţki Valentin Felixovici... să fie inculpat pentru infracţiunea de tăinuire a ucigaşului, prevăzută în art. 10-14, punctul 1, din Codul Penal al RSF Uzbekistan.

Împuternicitul Pleşanov.

Sunt de acord: Butenko, Şeful Secţiei Secrete.

Confirm: Karuţki, împuternicit al Secţiei Secrete".

Vlădica Luca a ascultat în picioare toate aceste nerozii. De pe el curgeau şiroaie de sudoare, de slăbiciune îi tremurau mâinile, genunchii i se îndoiau, dar a găsit destulă putere pentru a scrie, înmuind tocul în cerneală, sub textul bătut la maşină: „Acuzaţia mi-a fost prezentată pe data de 13 iunie 1930. Nu mă recunosc vinovat". După câteva ceasuri, episcopul Luca era deja în spitalul închisorii. Inima îi cedase.

Vlădica Luca a petrecut un an în celulele închisorii, lipsit de cărţi, fără să primească pachete, fără să se vadă cu cei apropiaţi. Ancheta a fost închisă, însă la GPU tot mai discutau problema. Iarna, în strâmtele celule ale închisorii era umed şi rece. Arhiepiscopul Luca era bolnav. De câteva ori a fost dus la spital, apoi din nou la interogatorii. După aceea, din închisoarea internă a GPU a fost dus în cea comună.

Numai pe data de 15 mai a anului următor, 1931, a urmat un protocol al Consfătuirii Speciale a colegiilor GPU. Trei necunoscuţi (este vorba de unul din celebrele tribunale formate din trei persoane ale poliţiei secrete numite troiki) au stabilit, fără nici o confruntare cu acuzatul, următoarele: „...Voino-Iaseneţki Valentin Feliksovici să fie exilat prin punctul de frontieră GPU pentru o perioadă de trei ani calculaţi începând cu data de 6 mai 1930”. Ekaterina Mihailovskaia a fost lipsită de dreptul de reşedinţă în 12 localităţi şi a fos exilată în raionul Cita sau Oinsk pentru trei ani.

Vlădica Luca a scris de trei ori anchetatorului şi şefilor acestuia cu rugămintea de a i se înlocui exilul în Siberia cu cel în Asia Centrală sau Turkestanul Chinez, dar a fost refuzat.

În presa „muncitoresc-ţărănească”, cazul Mihailovski a luat o amploare nemaivăzută. Au fost scrise la comandă o serie întreagă de producţii artistice: romanul „Graniţa” al lui Borisoglebski, piesa „Experienţa” a lui Treniov, drama „Vom trăi!” a lui Lavrenev. În fiecare dintre acestea, genialul savant materialist, care prin experienţele sale ajunsese gata să descopere cum pot fi înviaţi morţii, cădea jertfă fanatismului religios. Erau chiar cazuri de savanţi care reacţionau în presă împotriva caracterului absolut neştiinţific al acestor producţii]

La interogatorii, m-am convins că vor de la mine să mă lepăd de cinul arhieresc. Atunci am declarat greva foamei în semn de protest. De obicei aceste declaraţii

nu sunt luate în seamă şi deţinuţii sunt lăsaţi să flămânzească în celulă până când starea lor devine periculoasă, şi doar atunci sunt transferaţi în spitalul închisorii. Pe mine însă m-au trimis la spital dis-de-dimineaţă, îndată după ce am intrat în greva foamei. Am răbdat de foame şapte zile. Insuficienţa cardiacă devenea din ce în ce mai pregnantă şi, în cele din urmă, am început să vomit sânge. Acest fapt l-a alarmat foarte tare pe medicul-şef al GPU, care mă vizita în fiecare zi.

În a opta zi de greva foamei, pe la prânz, dormitam. În starea de somnolenţă în care eram, am simţit că lângă patul meu se află un grup de oameni. Deschizând ochii, am văzut un grup de cekişti şi medici, între care celebrul internist, profesorul Slonim. Medicii mi-au examinat inima şi i-au şoptit şefului cekiştilor că lucrurile stau prost. S-a dat ordin să fiu dus cu pat cu tot în cabinetul medicului închisorii, unde nu i s-a permis să rămână nici măcar profesorului Slonim.

Şeful cekiştilor mi-a spus: „Daţi-mi voie să mă prezint - nu mă cunoaşteţi - sunt locţiitorul şefului GPU din Asia Centrală. Noi ţinem foarte mult cont de marea popularitate de care vă bucuraţi atât ca mare chirurg, cât şi ca episcop. Nu putem permite sub nici o formă să continuaţi greva foamei. Vă dau cuvântul de onoare ca activist politic că veţi fi eliberat dacă încetaţi greva foamei”. Tăceam. „De ce tăceţi? N-aveţi încredere în mine?”. Am răspuns: „Ştiţi doar că sunt creştin, iar legea lui Hristos ne porunceşte să nu gândim rău despre nimeni. Bine, vă cred”.

Am fost dus, nu în locul dinainte, ci într-o cameră de spital mare şi pustie. Încuietoarea a bubuit şi mi s-a părut că am rămas singur. Deodată însă am auzit tânguiri surde, din ce în ce mai puternice, şi am întrebat: „Cine plânge? Pentru ce plângeţi?”. Şi am auzit următoarele cuvinte, întretăiate de suspine: „Cum să nu plâng văzându-vă? De mult timp urmărim cu încordare soarta dumneavoastră şi vă preţuim mult lupta eroică. Eu sunt un membru al comitetului central al partidului socialist-revoluţionarilor”. N-a reuşit să îşi termine vorba că încuietoarea a bubuit şi în cameră a intrat şeful departamentului

secret al GPU. Acesta i-a spus eserului că îl vor duce în Samarkand, unde fusese arestat, şi acolo îl vor elibera. Până şi un om care avusese mult de-a face cu GPU, ca eserul, a crezut în spusele cekistului. El era în a nouăsprezecea zi de greva foamei şi ajunsese în acea stare de slăbire a voinţei de rezistenţă, de autocompătimire şi frică de moarte care este inevitabilă la cei ce flămânzesc vreme îndelungată. L-au lăsat în Samarkand câteva zile şi bineînţeles că nu l-au eliberat, ci l-au dus la Moscova. Ce s-a mai întâmplat cu el după aceea, nu ştiu.

Fireşte că nici pe mine nu m-au eliberat, în ciuda cuvântului de onoare al „activistului politic”.

Timp de două-trei zile am primit pachete îmbelşugate de la copiii mei, după care am refuzat să le mai accept şi am declarat din nou greva foamei. Aceasta s-a prelungit două săptămâni, la capătul cărora ajunsesem în aşa o stare că de-abia puteam umbla pe coridorul spitalului ţinându-mă de pereţi. Încercam să citesc ziarul, dar nu înţelegeam nimic, căci parcă mi se aşternuse pe creier un văl greu.

Din nou a venit la mine adjunctul şefului departamentului secret şi mi-a zis: „Am comunicat la Moscova faptul că faceţi greva foamei şi de acolo a venit verdictul în cazul dumneavoastră, dar nu putem să vi-l comunicăm până nu încetaţi greva foamei”. Rămăşiţa de încredere pe care o mai aveam în spusele cekiştilor s-a încălzit şi am căzut de acord să încetez greva foamei. Atunci mi s-a declarat că trebuie să merg în oraşul Kotlas, nu dus sub pază din etapă în etapă, ci liber - însă şi de această dată am fost înşelat. După aproximativ o săptămână am fost trimis din etapă în etapă şi am mers în vagonul pentru deţinuţi până la Samara, unde ne-au lăsat cam o săptămână în închisoare. Cu privire la acea săptămână, mi-au rămas amintiri întunecate şi apăsătoare.

La Moscova am fost transferaţi în alt vagon pentru deţinuţi şi am mers în continuare până în oraşul Kotlas.

În vagon erau atât de mulţi păduchi, că dimineaţa şi seara scoteam de pe mine

toată lenjeria, găsind în fiecare zi în ea în jurul a o sută de păduchi; printre ei se aflau păduchi negri de o mărime cum nu mai văzusem. Ca merinde pentru drum, am primit câte o bucată de pâine şi un peşte sărat la doi oameni. Eu nu le-am mâncat.

După sosirea în Kotlas, am fost duşi la trei verste de acesta, pe malul nisipos al Dvinei de Nord, într-un lagăr care primise numele de „Makariha”, alcătuit din două sute de barăci, în care trăiau familii întregi de ţărani „deschiaburiți” din foarte multe gubernii ale Rusiei. Acoperişurile în pantă, din scândură, ale barăcilor, răsăreau de-a dreptul din pământul nisipos. În barăci erau două rânduri de laviţe, iar în mijloc un loc de trecere. Când ploua, prin acoperişurile putrede în barăci se revărsau torente de apă.

Într-o dimineaţă, am văzut cum în piaţeta din centrul lagărului au fost adunaţi două sute de deţinuţi şi, după înregistrare, au fost mânaţi în nişte barje trase de un vaporaş pe râul Vâcegda, care se varsă nu departe de Kotlas în Dvina de Nord.

Vâcegda curge prin locuri pustii, codri deşi, neumblaţi. Precum aveam să aflu mai târziu, toţi cei trimişi cu barjele au fost debarcaţi în adâncul codrului la câteva zeci de verste de Kotlas, li s-au dat topoare şi ferăstraie şi li s-a ordonat să construiască izbe. Nu ştiu ce s-a mai întâmplat cu ei. Eu am fost mutat la scurt timp din Makariha în Kotlas şi mi s-a propus să consult bolnavii în ambulatoriu, iar ceva mai târziu am fost transferat în calitate de chirurg în spitalul din Kotlas.

Chiar înainte de a fi mutat în Kotlas din Makariha, a izbucnit o epidemie de tifos exantematic. Locuitorii Kotlasului mi-au povestit că în Makariha bântuiau cu un an înainte tifosul exantematic şi alte varietăţi de tifos, precum şi epidemii de mai toate bolile contagioase ale copilăriei. În acea perioadă cumplită, în Makariha se săpa zilnic câte o groapă mare în care se îngropau la sfârşitul zilei cam şaptezeci de cadavre.

Nu mi-a fost dat să operez decât foarte scurt timp în spitalul din Kotlas: am fost anunţat că trebuie să merg cu vaporul la Arhanghelsk. În primul an de viaţă în Arhanghelsk am întâmpinat mari greutăţi cu locuinţa şi eram aproape pe drumuri. Nu

numai medicii din spital, ci şi - spre marea mea mirare - însuşi episcopul de Arhanghelsk m-au întâmpinat destul de duşmănos.

Mi s-a propus să lucrez ca chirurg în ambulatoriul mare. Acolo am avut posibilitatea să văd femei operate insuficient de radical pentru cancer al glandei mamare şi, de aceea, când venea la mine o bolnavă cu cancer de sân, nu o trimiteam la spital, ci îi efectuam în ambulatoriu o operaţie foarte radicală. Aflând de acest lucru, medicii din spital au făcut plângere împotriva mea la directorul Departamentului regional pentru sănătate, însă acesta i-a întrebat: „Ei bine, operaţia a decurs cu succes, bolnava este vie, nu au apărut nici un fel de complicaţii: ce mai vreţi?".

Locuind în Arhanghelsk, am observat că mi-a apărut o formaţiune tumorală proeminentă ce mă făcea să suspectez un cancer, lucru pe care l-am comunicat şefului departamentului secret, cerând permisiunea să plec la Moscova pentru operaţie. Acesta a întrebat la Moscova şi după două săptămâni am primit permisiunea de a pleca să mă operez, dar nu la Moscova, ci în Leningrad. Am fost mirat de acest lucru, dar am văzut în trimiterea la Leningrad calea arătată mie de Dumnezeu.

În vagon am făcut cunoştinţă cu un tânăr medic, care după sosirea în Leningrad m-a invitat să stau la el, scăpându-mă de dificultăţile care mă aşteptau într-un oraş necunoscut.

El m-a dus departe, pe insula Vasilievski, într-un mare spital clinic, în secţia de chirurgie a profesorului N.N. Petrov, cel mai bun specialist în oncologie. Profesorul Petrov mi-a acordat multă atenţie şi m-a operat. Tumora excizată s-a dovedit a fi benignă (lipsită de gravitate).

După externare, am mers în mănăstirea Novo-Devicii, deja închisă, şi am fost primit cu multă prietenie de mitropolitul Serafim, ce locuia acolo.

Din clinică m-a condus în mănăstire fostul meu student, doctorul Jolondz. Am

stat de vorbă cu el pe teme medicale, fiind foarte departe de orice gânduri şi dispoziţii sufleteşti cât de cât mistice. Iată însă ce s-a întâmplat în continuare. La mitropolit am ajuns într-o sâmbătă, nu cu mult timp înaintea privegherii de toată noaptea, şi m-am îndreptat spre biserica mare a mănăstirii cu cea mai banală stare sufletească. Slujea un ieromonah, iar eu stăteam în altar. Când s-a apropiat vremea citirii Evangheliei am simţit deodată o tulburare neînţeleasă, care creştea foarte repede şi care a ajuns să aibă o putere uriaşă în timp ce ascultam cuvintele sfinte. Era a unsprezecea Evanghelie a Învierii. Am primit cuvintele Domnului Iisus Hristos către apostolul Petru: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubeşti tu mai mult decât aceştia?... Paşte oile Mele” (Ioan 21, 16) cu negrăit cutremur şi emoţie, ca fiind spuse nu lui Petru, ci ,nemijlocit, mie. Tremuram cu tot trupul; nu am putut să mai aştept sfârşitul privegherii, am mers la mitropolitul Serafim şi i-am povestit despre cele întâmplate. El m-a ascultat cu multă luare-aminte, spunându-mi că şi în viaţa lui se întâmplaseră lucruri asemănătoare.

Vreme de încă două-trei luni, de fiecare dată când îmi aduceam aminte de cele trăite la citirea celei de-a unsprezecea Evanghelii, începeam iar să tremur şi lacrimile îmi curgeau şiroaie.

La un destul de scurt răstimp de la întoarcerea mea din Leningrad în Arhanghelsk, am fost chemat la Moscova de împuternicitul special al Colegiului GPU şi, după sosirea mea acolo, acesta a purtat cu mine vreme de trei săptămâni discuţii zilnice foarte îndelungate. I se dăduse sarcina de a revizui cazul meu întrucât, după spusele lui în Taşkent, fusesem judecat de „cretini cu cap de tablă”. Se înţelege că avea misiunea de a mă studia temeinic. În cuvintele lui era multă linguşire, mă ridica în slăvi în fel şi chip. Mi-a promis o catedră de chirurgie în Moscova şi era cât se poate de limpede că vrea ca eu să mă lepăd de slujirea arhierească.

Cum spuneam mai devreme, înaintea celui de-al doilea arest fusesem scos la pensie de locţiitorul patriarhal, mitropolitul Serghie. Fără să bag de seamă, cuvintele

mieroase ale împuternicitului special îmi otrăveau inima şi cu mine s-a întâmplat o cât se poate de grea nefericire şi un mare păcat, fiindcă am scris o asemenea declaraţie: „Nu activez ca arhiereu şi sunt la pensie. În actualele condiţii nu consider că este posibil să continui slujirea, şi ca atare, dacă cinul meu duhovnicesc nu va împiedica aceasta, aş vrea să capăt posibilitatea de a lucra în domeniul chirurgiei. Totuşi, nu mă voi lepăda niciodată de cinul arhieresc”.

Nu înţeleg, nu înţeleg deloc cum am putut să uit atât de repede porunca Însuşi Domnului Iisus Hristos ce mă cutremurase atât de adânc în Leningrad: „Paşte mieluşeii Mei... Paşte oile Mele...”.

Singura explicaţie pe care o pot găsi e faptul că îmi era din cale afară de greu să mă desprind de chirurgie.

După această declaraţie a mea, a cărei copie am lăsat-o mitropolitului Serghie, nu numai că nu am fost eliberat înainte de termen, cum se întâmplă de obicei cu exilaţii chemaţi la împuternicitul special ci, după ce m-au dus înapoi în Arhanghelsk, mi-au mai adăugat o jumătate de an la termen.

Doar la sfârşitul anului 1933 am fost eliberat şi am plecat la Moscova. Fireşte, Domnul Dumnezeu ştia că am de gând să fac un nou pas păcătos şi m-a prevenit printr-un accident de tren care, din păcate, m-a speriat doar, fără să mă înveţe minte. Primul lucru pe care l-am făcut la Moscova a fost să mă prezint la cancelaria locţiitorului, mitropolitul Serghie. Secretatul acestuia m-a întrebat dacă nu doresc să ocup una dintre catedrele arhiereşti rămase libere. Părăsit de Dumnezeu şi lipsit de judecată, mi-am sporit greul păcat dând poruncii lui Hristos: „Paşte oile Mele” cumplitul răspuns: „Nu”.

Ceva mai devreme hotărâsem să plec la Taşkent şi îi scrisesem în acest sens mitropolitului Arsenie, dar din răspunsul lui am priceput că nu se bucură deloc de venirea mea.

Încă dinainte de încheierea exilului din Arhanghelsk, i-am trimis lui Vladimirski, comisarul poporului pentru ocrotirea sănătăţii, o scrisoare cu rugămintea de a-mi da posibilitatea să mă ocup cu elaborarea studiilor de chirurgie septică într-un institut special de cercetare. Spre pierzania mea, de la mitropolitul Serghie am mers la Ministerul pentru ocrotirea sănătăţii pentru a face personal demersuri în această privinţă. Comisarul poporului, Vladimirski nu m-a primit, ci m-a trimis la adjunctul său. I-am cerut adjunctului să se organizeze pentru mine un institut ştiinţific special de cercetări în domeniul chirurgiei septice. Acesta a arătat multă înţelegere faţă de cererea mea şi a promis că va vorbi despre ea cu Feodorov, directorul institutului de medicină experimentală, care urma să vină la el curând. Spre bucuria diavolului, spre pierzania mea, m-am bucurat foarte mult de acest lucru. Dumnezeu însă, Care m-a păzit şi a îndreptat cărările mele, m-a păzit de pieire, căci Feodorov a refuzat să dea pe mâinile unui episcop conducerea unui institut de cercetări ştiinţifice.

Nu aveam încotro s-o mai apuc, însă, în vreme ce prânzeam la mitropolitul Serghie, unul dintre arhierei m-a sfătuit să merg în Crimeea. Fără nici un scop raţional, am urmat acest sfat şi am plecat la Feodosia. Acolo am simţit că m-am abătut de la calea dreaptă şi că am fost părăsit de Dumnezeu; mâneam într-un birt murdar, înnoptam în casa unui ţăran şi am sfârşit prin a lua o altă hotărâre fără noimă: să mă întorc în Arhanghelsk. Acolo am primit din nou bolnavi în ambulatoriu vreme de două luni. În Arhanghelsk s-a deschis pe atunci un institut de medicină şi mi s-a propus catedra de chirurgie. Am refuzat şi, venindu-mi întrucâtva în fire, am plecat la Taşkent.

Să rămân însă în Taşkent, făcând probleme mitropolitului Arsenie, nu era cu putinţă. Am decăzut în aşa măsură că am îmbrăcat haine civile şi în Ministerul pentru ocrotirea sănătăţii am primit postul de consultant pe lângă spitalul de boli exotice.

Şi acolo simţeam că harul lui Dumnezeu m-a părăsit. Operaţiile pe care le

făceam erau nereuşite. Am intrat în rolul, nepotrivit pentru un episcop, de lector de oncologie şi în curând am fost greu pedepsit de Dumnezeu. M-am îmbolnăvit de febra tropicală Papatacci, care s-a complicat cu desprindere de retină la ochiul stâng.

Plecând la Taşkent, am primit conducerea unei mici secţii de chirurgie septică, având douăzeci şi cinci de paturi, de pe lângă spitalul clinic orăşenesc. Mai târziu, această secţie a fost extinsă la cincizeci de paturi.

Nu după multă vreme, am aflat de operaţia oftalmologului elveţian Gopin, prin care se vindecau între 60 şi 80 de procente din cazurile de dezlipire de retină. Această operaţie s-a răspândit rapid în toate ţările, şi în Moscova o efectua profesorul Odinţov. Am lăsat munca în domeniul chirurgiei septice şi am plecat la Moscova, în clinica lui Odinţov. Acesta mi-a făcut de două ori operaţia Gopin, fiindcă prima dată nu identificase exact toate punctele de dezlipire. După operaţie zăceam cu ochii bandajaţi şi seara târziu m-a cuprins iarăşi dorinţa pătimaşă de a continua munca în domeniul chirurgiei septice. Chibzuiam cum să-i scriu din nou comisarului poporului pentru ocrotirea sănătăţii şi cu aceste gânduri am adormit. Mântuindu-mă, Domnul Dumnezeu mi-a trimis un somn prevestitor cu totul neobişnuit, pe care mi-l aduc aminte cu desăvârşită limpezime şi acum, după mulţi ani.

Visam că sunt într-o bisericuţă pustie, în care era luminat puternic doar altarul. În bisericuţă, nu departe de altar, lângă perete, se afla racla unui oarecare cuvios, acoperită cu un capac greu din lemn. În altar, pe Sfânta Masă, era pusă o scândură lată, iar pe aceasta era întins un cadavru omenesc gol. De amândouă părţile mesei şi înapoia acesteia stăteau în picioare studenţi şi medici, care fumau în timp ce eu le ţineam un curs de anatomie pe cadavru. Deodată m-a cutremurat un bubuit greu şi, întorcându-mă, am văzut că a căzut capacul de pe racla cuviosului, acesta s-a aşezat pe raclă şi, întorcându-se, mă priveşte cu dojană mută. M-am trezit plin de groază.

Nu pot să înţeleg de ce, dar acest vis înfricoşător nu mi-a băgat minţile în cap.

După externare m-am întors în Taşkent şi am continuat încă doi ani munca în secţia de chirurgie septică, muncă legată deseori de necesitatea efectuării de studii pe cadavre. Şi nu o dată mi-a trecut prin cap că o asemenea muncă este de neîngăduit pentru un episcop. Mai bine de doi ani am continuat această muncă şi nu puteam să mă rup de ea, fiindcă ea îmi oferea, una după alta, descoperiri ştiinţifice foarte importante, iar observaţiile acumulate în secţia de chirurgie septică aveau să alcătuiască mai apoi cel mai important fundament pentru cartea mea „Studii de chirurgie septică”.

În rugăciunile mele de pocăinţă, am cerut cu osârdie iertare de la Dumnezeu pentru continuarea vreme de doi ani a lucrului în chirurgie, însă odată rugăciunea mea a fost oprită de un glas din lumea nepământească: „Pentru aceasta nu te pocăi!”. Şi am înţeles că „Studiile de chirurgie septică” au fost plăcute lui Dumnezeu, fiindcă au mărit nespus de mult puterea şi însemnătatea mărturisirii numelui lui Hristos de către mine în focul propagandei antireligioase.

Pe data de 10 februarie 1936, a murit subit, în urma unei hemoragii cerebrale, mitropolitul Arsenie. Cu Prea Sfinţitul Arsenie întreţineam cele mai apropiate şi mai prieteneşti relaţii. El îi iubea pe copiii mei şi pe Sofia Sergheevna şi mergea deseori la ei. Mi-a dăruit două fotografii ale sale, scriind pe una dintre ele: „Jertfei pentru jertfă” (Filipeni 2, 17), iar pe cealaltă: „Prin tine, frate, s-au odihnit inimile sfinţilor” (Filimon 1, 7). S-a fotografiat şi împreună cu mine. Îmi asculta predicile cu multă luare-aminte şi le preţuia mult. Despre sine spunea că a împlinit tot ce îl menise Dumnezeu să împlinească şi, ca atare, aştepta moartea.

Al treilea arest

După un an, în 1937, a început o perioadă cumplită pentru Sfânta Biserică - perioada stăpânirii lui Ejov ca şef al GPU-ului de la Moscova. A început reprimarea în masă a clerului şi a tuturor celor suspectaţi de duşmănie împotriva puterii sovietice. Bineînţeles, am fost arestat şi eu.

[În ajunul arestării, la Vlădica Luca s-a făcut percheziţie. Aceasta a avut loc, ca de obicei, noaptea. Au venit câţiva oameni în civil, un miliţian, portarul. Au luat icoanele, şi-au băgat nasul în sertarele mesei şi în dulapuri. Un tânăr cekist a spintecat cutia cu scrisorile răposatei Anna Lanskaia. Vlădica Luca şedea într-un colţ fără să rostească o vorbă. În mijlocul odăii zburau la grămadă cărţile, hainele, manuscrisele medicale. Tânărul cekist a cerut permisiunea să fumeze. Episcopul a răspuns: „Vă băgaţi nasul în scrisorile soţiei mele, faceţi nu se ştie-ce în casa mea. Aşadar, faceţi ce vreţi şi în continuare...”

Pe atunci Vlădica împlinea şaizeci de ani, iar de ochiul drept orbise cu desăvârşire]

Regimul lui Ejov era într-adevăr înfricoşător. La interogatorii se foloseau chiar şi torturi [observaţia Sfântului Luca pare oarecum naivă dacă ne gândim la binecunoscutele metode prin care bolşevicii au pus mâna pe putere şi şi-au consolidat-o chiar de la început, dar trebuie să luăm în considerare faptul că în timpul precedentelor arestări nu suferise torturi. O altă explicaţie posibilă ar fi aceea că autobiografia aceasta, fiind scrisă în timpul stăpânirii sovietice, ea nu abundă în expresii dure la adresa puterii sovietice deoarece Vlădica nu dorea distrugerea ei în cazul în care ar fi căzut în mâna

poliţiei secrete (n. tr.)].

A fost inventat aşa-numitul interogatoriu pe bandă rulantă, cu care am făcut şi eu cunoştinţă de două ori. Această bandă rulantă a groazei continua fără întrerupere zi şi noapte. Cekiştii luau interogatoriul cu schimbul, în schimb cel interogat nu era lăsat să doarmă.

Am început din nou greva foamei şi am continuat-o timp de mai multe zile. În pofida acestui fapt, am fost pus să stau în picioare la colţ, dar curând am căzut pe podea de epuizare. Începusem să am puternice halucinaţii vizuale şi tactile, care veneau una după alta. Ba mi se părea că prin cameră aleargă puişori aurii de găină şi eu îi prindeam, ba mă vedeam pe mine însumi stând pe marginea unei râpi imense în care se afla un întreg oraş, luminat puternic de felinare electrice. Simţeam limpede cum sub cămaşă mi se încolăcesc pe spinare şerpi.

Mi se cerea cu stăruinţă să recunosc că sunt spion. Singurul meu răspuns însă era să arate pentru care stat fac spionaj, la care bineînţeles că n-aveau ce să spună. Interogatoriul pe bandă rulantă a continuat unsprezece zile şi unsprezece nopţi şi nu o dată am fost băgat sub robinet, de unde îmi revărsau peste cap apă rece. Nevăzând capătul acestui interogatoriu, m-am gândit să îi sperii pe cekişti. Am cerut să fie chemat şeful secţiei Secrete şi, când acesta a venit, i-am spus că voi semna ce vor, afară poate de atentat la viaţa lui Stalin. Am declarat că voi înceta greva foamei şi am cerut să mi se trimită masa.

Aveam de gând să-mi secţionez artera temporală punându-mi un cuţit la tâmplă şi lovind cu putere peste dosul lamei. Pentru oprirea hemoragiei ar fi trebuit ligaturată artera temporală, lucru imposibil de realizat în condiţiile GPU, aşa că ar fi fost siliţi să mă ducă într-un spital sau într-o clinică de chirurgie. Aceasta ar fi stârnit mare scandal în Taşkent.

Cekistul, care era de rând, şedea la celălalt capăt al mesei. Când au adus masa

am pipăit pe nebăgate de seamă lama boantă a cuţitului de masă şi m-am convins că nu voi reuşi să-mi secţionez cu el artera temporală. Atunci am sărit de pe scaun şi, fugind repede în mijlocul camerei, am început să îmi ferăstruiesc gâtul cu cuţitul - însă n-am reuşit să-mi tai nici pielea.

Cekistul s-a aruncat asupra mea ca o pisică, mi-a smuls cuţitul şi m-a lovit în piept cu pumnul. M-au dus în altă cameră şi mi-au propus să dorm puţin pe masa goală, cu un teanc de gazete sub cap în loc de pernă. În ciuda puternicului şoc prin care trecusem, am adormit şi nu ţin minte dacă am dormit vreme îndelungată.

Mă aştepta deja şeful secţiei Secrete, ca să semnez minciuna alcătuită de ei despre spionajul meu. Eu însă doar am râs de pretenţia lui.

Suferind un fiasco cu „banda rulantă” de aproape două săptămâni, m-au dus înapoi în beciul GPU. Eram cu totul istovit de interogatorii şi când ni s-a dat drumul la closet, am leşinat pe podeaua umedă şi murdară. În cameră am fost adus pe braţe. În ziua următoare, am fost mutaţi cu „corbul negru” (obişnuita Volgă neagră a poliţiei secrete) în închisoarea centrală regională. Acolo am petrecut cam opt luni în condiţii foarte grele.

[O mărturie despre perioada petrecută acolo de Vlădica Luca, ne-a lăsat vărul emirului afgan, Muhammad Raim (Raim Omarovici Muhammad), musulman, care se refugiase pe teritoriul sovietic în timpul tulburărilor din Kabul şi fusese arestat sub acuzaţia de spionaj. În anul 1938, acesta era deţinut în închisoarea regională, în celula şapte din corpul doi, împreună cu Vlădica Luca.

Muhammad Raim vorbeşte cu respect despre episcopul ortodox. Potrivit relatărilor lui, în celulă se aflau la un loc generali „albi” şi „roşii”, secretari de comitet regional, membri ai comitetului central, profesori, cadeţi, anarhişti, comunişti şi apartinici. Acolo aveau, deseori, loc dispute, se auzeau învinuiri reciproce. Ateii cei mai înverşunaţi încercau să îl atragă în dispută pe episcopul „inconştient şi reacţionar”, însă Vlădica

refuza să polemizeze pe teme religioase. În cursurile sale de medicină (şi alţi profesori ţineau cursuri) el nu atingea probleme de politică. În celulă, era imparțial faţă de toţi şi reţinut, gata să dea oricui ajutor medical; ajungea să-şi împartă şi raţia de pâine. Atitudinea faţă de Vlădica a celor din celulă era în general respectuoasă. Până şi conducerea închisorii îi acorda un tratament oarecum preferenţial: îl scuteau de spălatul toaletei şi vărsarea hârdaielor cu excremente. „Era un om cu care nu te puteai purta altfel”, lămureşte Muhammad Raim.

Episcopul Luca i-a povestit acestuia multe despre viaţa sa din trecut. Lui Muhammad Raim i-a rămas în minte o istorisire despre felul în care a ajuns Vlădica să opereze în Siberia, cu briceagul, un ţăran şi apoi să coasă rana cu... păr de femeie, fără ca plaga să se infecteze!

Tot acesta povestea că Vlădica Luca i-a scris din închisoare comisarului poporului pentru apărare, K.E. Voroşilov, despre cartea sa, despre faptul că ea este extrem de necesară patriei noastre şi în vreme de pace, dar în vreme de război de-a dreptul indispensabilă. Nu cerea să fie pus în libertate, ci vroia numai să primească de acasă materialele ştiinţifice necesare şi să aibă timp de, măcar două ceasuri pe zi, singurătatea şi liniştea necesare pentru a lucra.

Vlădica Luca îşi mărturisea făţiş credinţa. Nu ascundea nici faptul că este prigonit pentru ea - spunea: „Mi se tot spune: «Dă jos rasa». Eu nu voi face asta niciodată. Ea, rasa, va rămâne cu mine până la moarte”. Şi mai spunea: „Nu ştiu ce vor de la mine. Eu sunt om credincios. Ajut oamenii ca doctor, îi ajut şi ca slujitor al Bisericii. Cui îi face rău asta? Ca nişte hoitari se aruncă asupra mea lucrătorii GPU. Pentru ce?”.

În celula unde stătea Vlădica Luca s-a întâmplat ca unii deţinuţi, înainte de a merge la interogatoriu, să facă plecăciune episcopului cerând binecuvântare. Faptul a fost denunţat şi Vlădica a fost chemat în spitalul închisorii, unde doctorul Oboev a încercat vreme îndelungată să îl convingă să lepede rasa şi în general „să nu atragă asupra sa

atenţia mai mult decât este nevoie”. Oboev avea să recunoască mai apoi în faţa unui cunoscut că nu a reuşit să îndeplinească însărcinarea pe care i-o dăduse, în privinţa episcopului, directorul închisorii. Episcopul Luca i-a făcut observaţie colegului în mod politicos, dar ferm, spunându-i că şi-a luat asupră-şi o misiune peste puterile sale.

A.A. Akovdian, profesor dermatolog din Taşkent, care audiase cândva la universitate cursurile profesorului Voino-Iaseneţki şi mai apoi ajunsese în aceeaşi celulă cu Vlădica, observa că necazurile prin care trecuse episcopul Luca nu-l doborâseră nicidecum, ci, dimpotrivă, îi întărise sufletul şi-l căliseră. De două ori pe zi Vlădica se punea în genunchi, întorcându-se către răsărit, şi se ruga fără să ia aminte la nimic din jurul său. În celula plină până la refuz cu oameni istoviţi de chinuri şi înrăiţi, se făcea dintr-o dată linişte. Toţi oamenii ce îl înconjurau - iar printre ei se aflau şi musulmani, şi atei - începeau să vorbească în şoaptă şi certurile abia începute se potoleau de la sine.

În timpul împărţirii raţiei de dimineaţă, când atmosfera din celulă se încingea până la limită, Vlădica Luca şedea de obicei într-o parte, dar în cele din urmă cineva îi întindea un codru de pâine cu nimic mai prejos decât cele căpătate de ceilalţi, iar uneori chiar şi câte un colţ. Mai târziu, la începutul anului 1939, după sfârşitul perioadei Ejov, au fost permise pachetele. După spusele lui Armais Aristagesovici (Akovdian), când primea pachete, Vlădica le împărţea până la ultima fărâmă tovarăşilor de celulă.

Vlădica Luca nu se plângea niciodată şi niciodată nu povestea despre acuzaţiile împotriva lui. Nu s-a plâns nici după interogatoriul de treisprezece zile pe bandă rulantă. Se spune că mai mult de treisprezece zile nu rezistase nimeni. După „banda rulantă”, Vlădica a fost târât în cameră ca o zdreanţă. Potrivit mărturiei fiicei episcopului Luca, Elena Valentinovna Jukova-Voino, în timpul unuia dintre aceste interogatorii, în camera de anchetă a dat buzna de câteva ori un cekist îmbrăcat pestriţ ca un măscărici, care vărsa un potop de înjurături respingătoare şi batjocorea credinţa, prezicându-i episcopului un sfârşit groaznic.

Din câte îşi aminteşte A.A. Akovdian, doar în momentul plecării în exil Vlădica s-a adresat pentru prima dată medicilor şi celorlalţi savanţi din Taşkent, care stăteau cu el în închisoare, cu rugămintea ca cei cărora Dumnezeu le va da să ajungă în libertate să mijlocească împreună cu ceilalţi profesori pentru îmblânzirea sentinţei lui: „Doar nu am făcut nimic rău. Poate că autorităţile îşi vor pleca urechea la rugăminţile voastre...”. După o jumătate de an, în vara lui 1940, Armais Aristagesovici i-a transmis această rugăminte profesorului M.I. Slonim - dar bătrânul prieten al Vlădicăi Luca, acum deja decorat, deputat, medic emerit, a dat înspăimântat din mâini: „Ce tot spuneţi, ce tot spuneţi, nu, nu...”

Elena Valentinovna istoriseşte că, la aproape doi ani după arestarea Vlădicăi Luca, copiii lui nu ştiau nimic despre soarta lui. Primele veşti s-au scurs din spitalul închisorii: episcopul zăcea cu picioarele umflate de edeme iar din pricina grevelor foamei inima îi cedase. După aceea, rudelor li s-a permis să îi aducă pachete. În vara anului 1939, stând lângă porţile de fier ale curţii închisorii, Elena Valentinovna şi-a văzut de două ori tatăl, în timpul programului de plimbare al arestaţilor, printr-o gaură făcută cu un cui. Un deţinut persan, pe care îl cunoştea, ducând un cazan cu zeama botezată „supă”, striga în gura mare: „Faceţi loc! Faceţi loc!”, iar trecând pe lângă Elena i-a şoptit: „Este sănătos, este sănătos”. După aceea avea să afle că Vlădica Luca declarase greva foamei şi fusese dus în spital. Odată a primit de la tatăl său un bilet: „În 24 de ore voi fi acasă”. Nu a venit acasă nici după 24 de ore, nici după o săptămână. Următorul bilet transmis prin sanitar glăsuia astfel: „M-au amăgit, nu îmi dau drumul, fac din nou greva foamei”. De această dată a răbdat de foame optsprezece zile]

Celula mare în care ne aflam era plină până la refuz cu deţinuţi care stăteau culcaţi pe laviţele suprapuse câte trei şi pe podeaua de piatră a spaţiilor dintre acestea. La toaletă, ce se afla lângă uşa de la intrare, trebuia să mă strecor nopţile străbătând toată

camera printre oamenii care stăteau întinşi pe podea, poticnindu-mă şi căzând peste ei.

Pachetele erau interzise şi eram foarte prost hrăniţi. Până acum îmi amintesc de prânzul din ziua Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, prânz alcătuit dintr-un castron mare de apă fierbinte în care era amestecată foarte puţină hrişcă.

Nu-mi mai aduc aminte din ce motiv am ajuns în spitalul închisorii. Acolo am reuşit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să scap viaţa unui tânăr escroc grav bolnav. Vedeam că tânărul medic al închisorii nu-i înţelege defel boala. L-am examinat eu şi am descoperit un abces al splinei. Am reuşit să obţin consimţământul medicului închisorii pentru a-l trimite pe acel bolnav într-o clinică unde lucra elevul meu, doctorul Rotenberg. I-am scris acestuia ce şi cum avea să găsească la operaţie şi el mi-a scris mai apoi că s-a confirmat ad litteram ceea ce îi comunicasem în epistola mea.

Viaţa escrocului a fost salvată şi multă vreme după aceea, în timpul plimbărilor noastre prin curtea închisorii, criminalii îmi adresau de la etajul doi saluturi şi mulţumiri răsunătoare.

Din păcate, am uitat multe din cele trăite în închisoarea regională. Îmi amintesc doar că m-au dus la GPU pentru noi interogatorii şi încercau din răsputeri să stoarcă de la mine recunoaşterea faptului că aş fi spion. A fost repetat interogatoriul pe bandă rulantă, în timpul căruia la un moment dat cekistul a adormit; a intrat şi l-a trezit şeful secţiei Secrete. Cekistul intrat în belea, care mai înainte fusese totdeauna foarte respectuos cu mine, a început să mă lovească peste fluierele picioarelor cu cizmele din piele. La scurtă vreme, când eram deja sleit de interogatoriul pe bandă rulantă şi şedeam cu capul plecat adânc, am văzut că în dreptul meu stau trei cekişti de vază şi mă observau. La ordinul acestora am fost dus în beciul GPU şi vârât într-o carceră foarte strâmtă. Soldaţii de pază, schimbându-mi hainele, au văzut hematoame foarte mari pe picioarele mele şi m-au întrebat de unde au apărut. Am răspuns că m-a bătut cu picioarele cekistul cutare. În beci, în carceră am fost chinuit câteva zile în condiţii foarte aspre. Mai târziu

aveam să aflu că rezultatele primului meu interogatoriu fuseseră considerate neconcludente de GPU-ul moscovit şi de acolo venise ordin să se întreprindă o nouă anchetă. Pe cât se pare, prin aceasta se explică îndelungatul meu sejur în închisoarea regională şi al doilea interogatoriu pe bandă rulantă.

Cu toate că şi a doua anchetă a rămas fără rezultat, tot am fost exilat în Siberia pentru trei ani.

De astă dată nu m-au mai dus prin Moscova, ci prin Alma-Ata şi Novosibirsk. Pe drumul până la Krasnoiarsk am fost prădat în chip foarte ticălos de escrocii din vagon. În faţa tuturor deţinuţilor s-a apropiat de mine un tânăr escroc, fiu de procuror leningrădean, şi m-a „dus cu preşul” vreme îndelungată, în timp ce sub acoperirea lui alţi doi îmi făceau curăţenie prin geamantan.

În Krasnoiarsk, ne-au ţinut pentru un scurt răstimp într-o oarecare închisoare de tranzit de la periferia oraşului şi de acolo ne-au dus în satul Bolşaia Murta, la vreo 130 de verste depărtare de Krasnoiarsk.

[În centrul raional Bolşaia Murta de pe drumul Eniseiului, trăiau înainte de război 3500 de oameni. În registrul de consultaţii, Vlădica Luca îi înregistra ca „agricultori”.

Medicul-şef al spitalului raional, A.V. Barski, care avea pe atunci 26 de ani, îşi aduce aminte cum, într-o seară târzie de la începutul lui martie, episcopul Luca a venit în spitalul lui: „A intrat un bătrân înalt cu barba albă, frumoasă, şi s-a prezentat: „Eu sunt profesorul Voino-Iaseneţki”. Acest nume îmi era cunoscut doar după cărticica „Studii de chirurgie septică”. El mi-a spus că numai ce sosise din Krasnoiarsk cu căruţa împreună cu un lot foarte mare de foşti deţinuţi, victime ale anului 1937, care au fost trimişi în raionul Bolşaia Murta pentru a locui acolo în libertate... În calitate de chirurg, el hotărâse să

meargă mai întâi la spitalul raional. M-a rugat să îi asigur doar lenjeria şi hrana, făgăduind să mă ajute în munca de chirurg. Am fost întrucâtva uluit şi m-am bucurat de un asemenea ajutor şi o asemenea întâlnire”.

Doctorul Barski spunea că în răstimpul cât au lucrat împreună, profesorul Voino-Iaseneţki i-a ţinut în fapt un întreg curs practic de chirurgie. Cu mare greutate a reuşit să capete pentru episcopul-profesor exilat permisiunea de a lucra în spital.

Doctorul Barski își amintește: „Şefa raională pe probleme de sănătate era o femeie foarte energică, dar fără nici o pregătire medicală şi aproape complet analfabetă, care ştia numai să se semneze. Probabil că, pe atunci, cazuri ca acesta erau dese. Când am istorisit că iată, la mine este cutare profesor... ea a început să dea din mâini spre mine şi a zis că nu, nu se poate admite ca el să lucreze în spitalul raional”.

Doctorul Barski a mers la preşedintele comitetului executiv raional, însă n-a obţinut nimic. A fost apoi la secretarul comitetului de partid raional; acesta, după ce s-a sfătuit puţin cu şeful secţiei NKVD raionale, a hotărât în cele din urmă că, sub supravegherea tovarăşului Barski, profesorul exilat poate totuşi să lucreze în spitalul raional. Doctorul Barski a fost obligat, neputând să-l treacă pe profesor pe statul de plată al spitalului, să scoată pentru el câte două sute de rable pe seama posturilor vacante ba de infirmieră, ba de spălătoreasă. Vlădica Luca putea primi la consult bolnavi numai la indicaţia medicului-şef.

Locuitorii Murtei îşi amintesc că episcopul exilat trăia în mare sărăcie, chiar şi hrana îi era neîndestulătoare, „nu se bucura de nici un respect”. Ca şi alţi exilaţi, Vlădica Luca era tratat prost.

Chirurgul B.I. Honenko, ce a lucrat în Murta după război, a auzit de la colaboratorii mai în vârstă că profesorul locuia într-o cămăruţă minusculă a spitalului, alături de bucătărie. Trăia foarte modest. Colaboratorii lui îl iubeau iar bucătăreasa Ekaterina Timofeevna se străduia să îi aducă profesorului câte ceva mai gustos, dar el

ruga să nu i se aducă nimic. Copiilor, Vlădica Luca le scria: „Bani să nu trimiteţi... Dulciuri şi alte lucruri de-ale gurii să nu-mi trimiteţi...”

Infirmiera T.I. Starodubţeva îşi aminteşte: „Noi, asistentele şi infirmierele, îl iubeam. Profesorul n-a suferit nici un necaz din partea noastră”.

Cu mare dragoste îşi aminteşte de episcopul-profesor o altă infirmieră a spitalului din Murta. El vorbea pe faţă despre credinţa sa, spunea: „Oriunde m-ar trimite, peste tot este Dumnezeu”. Vlădica Luca mergea în fiecare dimineaţă în crângul din apropiere şi se ruga, punând pe o buturugă mică un diptic. (icoană alcătuită din 2 părți, ca o carte, care se deschide și se închide)

Vlădica Luca scria foarte mult, continuând să lucreze cu multă râvnă la „Studiile de chirurgie septică”. În scrisorile către copii, el îi ruga să-i trimită cărţile, revistele, istoricele de cazuri de care avea neapărată nevoie. Opera nu numai în Murta, ci şi în Krasnoiarsk. Vlădica Luca ajunsese extrem de epuizat ca urmare a muncii în domeniul ştiinţific şi considera că îi este indispensabilă o jumătate de zi de muncă practică, efectuată în mod regulat, pentru a nu lucra întreaga zi numai cu creierul]

Acolo am trăit la început în nevoi, fără locuinţă stabilă, însă destul de repede mi s-a dat o cameră pe lângă spitalul raional şi mi s-a oferit posibilitatea de a lucra acolo alături de medicul locului şi de soţia lui, de profesie tot medic. Mai târziu, aceştia aveau să-mi spună că de-abia mă ţineam pe picioare când m-au văzut pentru prima dată (asta în urma hranei foarte proaste primite în închisoarea din Taşkent) şi mă crezuseră un moşneag decrepit (ramolit). M-am întărit totuşi destul de repede şi am dezvoltat o intensă activitate chirurgicală în spitalul din Murta.

Din Taşkent mi se trimiteau foarte multe istorice de cazuri din secţia septică a spitalului de acolo, aşa încât am avut posibilitatea să scriu numeroase capitole din cartea

mea „Studii de chirurgie septică”.

La un moment dat, am fost chemat pe neaşteptate la sediul GPU din Murtinsk unde, spre marea mea uimire, mi s-a declarat că am permisiunea să merg în oraşul Tomsk pentru a lucra în foarte cuprinzătoarea bibliotecă a facultăţii locale de medicină. Este de crezut că aceasta s-a întâmplat în urma petiţiei trimise de mine în timpul detenţiei din Taşkent pe numele mareşalului Kliment Voroşilov, petiţie în care ceream să mi se dea posibilitatea de a-mi finaliza lucrarea în domeniul chirurgiei septice, lucrare de mare necesitate pentru chirurgia militară de teren.

La Tomsk m-am aranjat minunat într-o locuinţă pe care mi-a pus-o la dispoziţie o credincioasă. În două luni am reuşit să parcurg toată literatura mai nouă privitoare la chirurgia septică apărută în limbile germană, franceză şi engleză şi am făcut extrase mari din ea. După întoarcerea în Bolşaia Murta am terminat complet marea carte „Studii de chirurgie septică”.

A venit vara anului 1941, când armatele hitleriste, terminând cu ţările occidentale, au pătruns între hotarele URSS.

[Când a început războiul, satul a rămas pustiu, în spital nu mai erau nici cele mai importante medicamente, asistentele erau silite să spele bandajele folosite. În acea perioadă, Vlădica Luca îi scria fiului: „Aveam un imbold foarte puternic de a trimite o cerere să mi se dea un post în domeniul îngrijirii răniţilor, însă apoi am hotărât să aştept până la sfârşitul cărţii mele, cerând să fie editată cât mai urgent, dată fiind marea ei importanţă pentru chirurgia militară de teren. În Murta s-a găsit un specialist grafician... Acesta mi-a făcut schiţe minunate ale ilustraţiilor pentru carte...”. Şi după o lună de la începutul războiului: „După terminarea cărţii, voi trimite la Comisariatul poporului pentru sănătate şi la Burdenko, chirurgul-şef al armatei, cerere să mi se dea un post de consultant

în domeniul îngrijirii răniţilor”]

La sfârşitul lui iulie, a sosit cu avionul la Bolşaia Murta chirurgul principal al ţinutului Krasnoiarsk şi m-a rugat să merg împreună cu el la Krasnoiarsk, unde fusesem desemnat chirurg principal al spitalului pentru evacuaţi 15-15. Acest spital ocupa trei etaje ale unei clădiri mari unde fusese mai înainte localul unei şcoli. Acolo am lucrat doi ani şi în legătură cu munca aceea mi-au rămas amintiri luminoase şi îmbucurătoare.

[Această întoarcere, prin mila lui Dumnezeu, a episcopului-profesor de la locul de exil în nişte vremuri atât de cumplite i-a uluit pe mulţi. La scurtă vreme după începutul războiului, comisariatul militar a primit ordinul de a folosi profesorii în domeniile lor de specialitate. Vlădica Luca socotea că va fi poate chemat sub arme: „La şaizeci şi patru de ani voi îmbrăca pentru prima dată uniforma militară”, scria el.

La început episcopul a primit numai permisiunea de a se muta în centrul raional, deocamdată tot în calitate de exilat, pentru a lucra într-o instituţie medicală.

Fostul şef al transportului fluvial de pe Enisei, I.M. Nazarov, povesteşte că, la începutul războiului, Vlădica Luca i-a trimis o telegramă Preşedintelui Prezidiului Sovietului Suprem, M.I. Kalinin: „Eu, episcopul Luca, profesorul Voino-Iaseneţki, execut o condamnare la exil în baza articolului... în satul Bolşaia Murta din ţinutul Krasnoiarsk... Fiind specialist în chirurgie septică, îi pot ajuta pe militari în condiţii de front sau în spatele frontului, oriunde mi se va încredinţa un post. Rog ca exilul meu să fie întrerupt şi să fiu trimis într-o unitate spitalicească. Sunt gata ca după încheierea războiului să mă întorc în exil. Episcop Luca”.

Când aceasta a ajuns la telegraful orăşenesc, ea nu a fost trimisă la Moscova, ci - în concordanţă cu dispoziţiile existente - la comitetul de ţinut. La comitet au chibzuit îndelung: să o trimită, să n-o trimită. Nazarov a văzut-o şi pe masa primului

secretar, tovarăşul Golubiov. La discutarea problemei au luat parte şi lucrătorii NKVD. Aceştia au spus că profesorul Voino-Iaseneţki este savant de renume mondial, că lucrările lui sunt editate chiar şi la Londra. Până la urmă s-a hotărât să se trimită totuşi telegrama lui Kalinin. Răspunsul de la Moscova a venit fără întârziere. S-a dat ordin ca profesorul să fie mutat în Krasnoiarsk.

După spusele lui Nazarov, mai multe instituţii se băteau pe un chirurg bun: spitalul lucrătorilor din transporturile navale, statul-major al Cercului Militar. Krasnoiarskul era destinat să devină punctul terminus de evacuare a răniţilor în Răsărit. Acolo a fost organizată o instituţie gigant: MEP (Mestnâi Evakopunkt - Punctul local de evacuare), compus din zeci de spitale şi cuprinzând, după calculele oficiale, zece mii de paturi. De pe front veneau deja în Siberia primele trenuri sanitare. MEP avea nevoie de clădiri, lenjerie, alimente, doctori, însă în primul rând de conducere medicală calificată. Pe o rază de o mie de kilometri nu exista specialist mai calificat şi mai necesar decât Vlădica Luca, profesorul Voino-Iaseneţki.

Chirurgul principal al MEP a plecat cu avionul la Bolşaia Murta. Şefului organelor raionale ale Ministerului de Interne i-a fost înmânată o hârtie prin care profesorul exilat Voino-Iaseneţki era transferat în Punctul local de evacuare, mai exact în spitalul 15-15. Vlădica Luca comunica din Krasnoiarsk: „Chiar de mâine începem să operăm”. Iar după zece zile: „Am fost numit consultant al tuturor spitalelor din ţinutul Krasnoiarsk şi după cât se pare voi fi eliberat din exil. M-am aranjat minunat...”

Vlădica Luca a mai rămas încă doi ani în poziţia de exilat. Potrivit mărturiei profesorului Maximovici, el era obligat să se prezinte la miliţie de două ori pe săptămână. Să meargă la conferinţe ştiinţifice care aveau loc în alt oraş putea numai cu permisiunea cekiştilor şi era nevoit să scrie rapoarte.

În iarna anului 1942, Vlădica Luca a locuit într-o cameră umedă şi rece unde, mai înainte de război, stătea portarul şcolii. Episcopul trăia aproape la limita de jos a

sărăciei. În cantina spitalului, unde se pregătea mâncare pentru o mie două sute de oameni, nu era prevăzut să fie hrănit şi chirurgul-consultant - iar întrucât el nu avea nici timp pentru a-şi fierbe cartofii, nici bani pentru a-şi cumpăra alimente la negru, răbda mereu de foame. Infirmierele spitalului se strecurau pe furiş în cămăruţa portarului ca să lase pe masă o farfurie de caşă (un fel de pilaf cu multă grăsime). Mai târziu, Vlădica Luca avea să-i scrie fiului său Mihail: „La începutul perioadei cât am lucrat în Krasnoiarsk, atitudinea faţă de mine a fost dubioasă”.

Ca şi mai înainte, în anii de închisoare şi exil, Vlădica răbda totul cu adâncă încredinţare în voia lui Dumnezeu. Într-una din scrisorile sale din acel timp, îi scria aceluiaşi Mihail: „**Am iubit pătimirea, fiindcă minunat curăţeşte sufletul**”]

Ofiţerii şi soldaţii răniţi mă iubeau mult. Când făceam turul camerelor dimineaţa, răniţii mă salutau cu bucurie. Unii dintre ei, care fuseseră operaţi fără succes în alte spitale, ca urmare a rănilor primite în articulaţiile mari şi fuseseră vindecaţi de mine, mă cinsteau totdeauna ridicându-şi picioarele în echer.

[Fosta chirurgă V.A. Suhodolskaia îşi aminteşte:

„Noi, chirurgii tineri, la începutul războiului, nu ne pricepeam la mai nimic. La Voino-Iaseneţki ne uitam de-a dreptul cu evlavie. El ne-a învăţat multe lucruri. Osteomielitele nu le putea opera nimeni afară de el, iar bolnavi septici erau cu grămada! Ne învăţa şi în timpul operaţiilor, şi la remarcabilele cursuri pe care le ţinea o dată pe săptămână în şcoala 10”.

Doctoriţa Braniţkaia povesteşte: „În sala de operaţie, Voino-Iaseneţki lucra liniştit, cu personalul vorbea domol, cu glas egal, la obiect. Surorile medicale şi medicii asistenţi nu erau niciodată nervoşi la operaţiile lui”.

Pe lângă faptul că episcopul Luca opera mult, el trebuia să dea consultaţii în numeroase spitale. Potrivit listei de consultaţii date de chirurg într-o perioadă de trei săptămâni ale anului 1942, profesoral mersese în şapte spitale, consultase mai mult de optzeci de bolnavi. Adeseori examinarea se încheia cu următoarea rezoluţie în foaia bolnavului: „Rănitul cutare să fie transferat în şcoala nr. 10” (acolo se afla spitalul lui).

Vlădica Luca îi lua la el pe răniţii cu leziunile cele mai grave. Radiologul V.A. Kluege din Krasnoiarsk îşi aminteşte cum chirurgul-consultant îi trimitea pe el şi pe alţi medici tineri ai spitalului 15-15 la staţia de cale ferată unde erau descărcate trenurile sanitare. El ruga să fie aleşi bolnavii cu leziuni infectate, complicate ale articulaţiei coxofemurale, pe cei care în ochii majorităţii chirurgilor erau condamnaţi. Dările de seamă ale spitalului 15-15 mărturisesc că mulţi răniţi dintre cei „fără speranţe” au fost vindecaţi de el.

O dată cu venirea lunii ianuarie a anului 1943, toate cele zece mii de paturi din spitalele MEP-49 erau ocupate cu răniţi, iar frontul trimitea din ce în ce mai multe trenuri sanitare. Krasnoiarskul era cel mai îndepărtat oraş unde ajungea evacuarea medicală iar, până când trenurile sanitare, biruind cei şapte mii de kilometri până acolo, aduceau răniţii pe malurile Eniseiului, multe răni apucau să se infecteze, leziunile osoase degenerau în osteomielite avansate.

Priorov, inspectorul tuturor spitalelor de evacuare, spunea după ce a vizitat spitalul 15-15 că în nici unul din foarte multele spitale pe care le colindase nu a văzut rezultate atât de strălucite în tratamentul rănilor articulare infectate ca la Vlădica Luca Voino-Iaseneţki.

Chirurga V.N. Zinovieva, discipolă a lui Voino-Iaseneţki în spitalul 15-15, îşi aminteşte că Vlădica Luca îşi învăţa ajutoarele şi „medicina umană”: cu fiecare rănit el intra într-o legătură sufletească, îşi amintea toate figurile lor, le ştia numele de familie, ţinea minte toate amănuntele legate de operaţie şi de perioada postoperatorie ale fiecărui

caz. Acum au devenit binecunoscute cuvintele Vlădicăi Luca: „Pentru chirurg nu trebuie să existe „caz”, ci numai omul viu care suferă”. Manifestările de indiferenţă faţă de datoria medicală îl tulburau pe Vlădica Luca.

Munca lui era însoţită câteodată de suferinţe sufleteşti adânci. „Suport cu greu moartea bolnavilor după operaţie”, îi scria fiului său episcopul Luca. „Au fost trei morţi în sala de operaţie, care efectiv m-au dărâmat. Tu, care eşti teoretician, nu cunoşti chinurile acestea; eu însă le îndur din ce în ce mai greu... M-am rugat pentru morţi acasă, căci în Krasnodar nu este biserică...”

Despre felul în care Vlădica Luca trăia morţile survenite în sala de operaţie, s-au păstrat istorisiri ale medicilor din Taşkent. Obstetriciana Antonina Alekseevna Şorohova, care a lucrat în Uzbekistan încă dinainte de revoluţie, îşi aminteşte: „Pe Valentin Felixovici îl durea sufletul pentru fiecare nereuşită. Odată, fiind reţinută la lucru după ce toţi medicii plecaseră din spital, am intrat nu mai ştiu de ce în secţia preoperatorie. Deodată, prin uşa deschisă a sălii de operaţie, a ajuns la mine o voce mormântală: „Uite un chirurg care nu ştie ce înseamnă să-i moară un bolnav. Iar la mine e cel de-al doilea pe ziua de astăzi...”. M-am întors şi l-am văzut pe Valentin Felixovici, care mă privea stăruitor şi trist. M-a uimit figura lui abătută: stătea încovoiat, sprijinindu-se cu mâinile de marginea mesei de operaţie. Pe masă zăcea un bolnav mort în timpul operaţiei...”

Dacă nu exista altă posibilitate de a salva bolnavul, Vlădica Luca făcea operaţii riscante, în ciuda marii responsabilităţi pe care o implicau acestea... Dacă intra în salon şi vedea că bolnavul pe care îl operase cu o zi în urmă nu mai este acolo, mergea fără să spună nimic la etajul întâi şi se închidea în camera sa.

Despre aceasta îşi aminteşte discipola lui, A.I. Beniaminovici: „După o asemenea întâmplare, nu-l mai vedeai cu ceasurile în secţie. Noi ştiam că fiecare deces - pentru care el se considera vinovat - îi provoca suferinţe adânci”.

Vlădica Luca era de părere că bolnavilor aflaţi pe moarte trebuie neapărat să li se aducă la cunoştinţă cât de gravă e starea lor, pentru a le da posibilitatea să moară creştineşte.

Grele erau şi condiţiile de lucru din spitalul de evacuare. „Spitalul 15-15 este în mare înapoiere”, raportau lucrătorii de partid comitetului de ţinut „situaţia economică grea a acestui spital, nivelul sanitar nesatisfăcător, calitatea scăzută a îngrijirii bolnavilor din secţii, în ciuda remarcabilelor capacităţi ale specialistului calificat care este profesorul Voino-Iaseneţki, disciplina scăzută la locul de muncă, îl aşază în rândul spitalelor proaste...”.

Într-o scrisoare către fiul său cel mare, Vlădica Luca se plângea că trebuie să lucreze în condiţii insuportabile: personalul auxiliar este nepriceput şi grosolan, medicii nu cunosc fundamentele chirurgiei. Protestele lui n-au fost luate în seamă vreme de un an întreg, deşi era vorba literalmente de crime.

„Am devenit foarte irascibil şi, acum câteva zile, am avut o izbucnire de mânie atât de puternică încât a trebuit să iau o doză de brom, să-mi fac o injecţie cu camfor, căci aveam dispnee cu frisoane. În astfel de condiţii nu am mai lucrat niciodată”, scrie episcopul Luca.

Chirurgul, cu aproape patruzeci de ani de experienţă, nu se mai ciocnise nicicând cu o asemenea dezordine generală: nici în spitalele din vremea războiului ruso-japonez, nici în cele din primul război mondial. Vlădica se enerva, uneori chiar îşi dădea afară din sala de operaţie ajutoarele neglijente. Împotriva lui s-au ridicat plângeri. S-au făcut anchete, spitalul a fost vizitat de numeroase comisii de verificare.

Toate acestea, fireşte, s-au răsfrânt într-un chip cât se poate de dăunător asupra sănătăţii Vlădicăi. În timpul operaţiilor, era nevoit să se aşeze din ce în ce mai des pe scaun: nu-l mai ţineau picioarele. Îi era greu să urce scările spitalului, căci emfizemul îşi făcea simţită prezenţa. Şi mai apăsător era însă pentru Vlădica faptul că nu putea să

meargă la biserică.

În Krasnoiarsk, oraş cu multe mii de locuitori, ultima din numeroasele biserici fusese închisă înainte de război. După spusele Vlădicăi Luca, de bucuria slujbelor erau lipsiţi în oraş sute, poate chiar mii de oameni. Din câte se povesteşte, credincioşii i-au adus episcopului numeroase icoane, aşa încât unul dintre pereţii camerei portarului strălucea de la îmbrăcăminţile icoanelor şi lumina candelelor.

În primăvara anului 1942, atitudinea autorităţilor faţă de Vlădica Luca s-a îmbunătăţit. Chirurgul-consultant a început să capete micul dejun, prânzul şi cina de la bucătăria spitalului şi s-au luat măsuri pentm îmbunătăţirea condiţiilor lui de muncă. În Irkutsk, la consfătuirea interregională a chirurgilor-şefi, arhiepiscopului Luca „i s-a organizat un veritabil triumf", din câte îi scria el lui Mihail. „Cercurile conducătoare au despre mine cea mai bună părere şi se încred total în mine. Slavă lui Dumnezeu!".

Vlădica Luca a făcut o serie de noi descoperiri; operaţiile, cursurile lui, comunicările prezentate de el la conferinţe se bucurau de o înaltă preţuire din partea medicilor simpli, docenţilor, profesorilor. „Sunt foarte respectat: când intru în adunări mari ale funcţionarilor sau comandanţilor, toţi se ridică în picioare", scria pe atunci episcopul Luca.

Despre această perioadă a vieţii sale, Vlădica Luca îi scria lui N.P. Puzin, cu care se cunoscuse după venirea în Krasnoiarsk (amintirile lui N.P. Puzin despre arhiepiscopul Luca şi scrisorile către el ale Vlădicăi au fost publicate în „Vestnik RHD" nr. 170/1994):

„20 iunie 1942,

Mult stimate Nikolai Pavlovici!

Şi mie îmi pare rău că aţi plecat din Krasnoiarsk. Cu mitropolitul Serghie am început să port o intensă corespondenţă pe teme religios-filozofice, bisericeşti-politice şi tactice, corespondenţă care v-ar stârni, nu mă îndoiesc, un mare interes. Desigur, nu există posibilitatea de a vă transmite această corespondenţă.

Am o mare amărăciune: din Novosibirsk mi s-a comunicat că nu pot edita cartea mea din lipsă de hârtie... Mi se poartă o excepţională grijă: pacienţii cu funcţii de conducere l-au convocat pe directorul fabricii de încălţăminte, i-au comandat pentru mine ghete pe măsură, i-au ordonat să-mi facă rost cu orice preţ de cizme din cauciuc pentru operaţii. Au mai comandat pentru mine două rânduri de lenjerie, două cearşafuri, batiste. Ei le fac observaţie surorilor dacă mă văd ducându-mi singur farfuria. MEP, sovietul militar revoluţionar, m-au propus pentru decorare. Cu adevărat, rapidă evoluţie de la *persona odiosa* la *persona grata*! Slavă lui Dumnezeu!

Mă hrănesc atât de bine încât jumătate din hrană o dau celor din jur sau cunoscuţilor, în timp ce bietul arhiereu al „Bisericii Vii” din Murta flămânzeşte în aşa hal că a făcut edeme de inaniţie, trăind numai cu 400 gr. de pâine. Mâine mă voi muta într-o locuinţă nouă (unde era farmacia). Acolo vor fi cele mai bune condiţii pentru meditaţiile pe teme religioase cu care sunt ocupat acum: izolare deplină, linişte, tihnă, însingurare.

Domnul să vă binecuvânteze şi să vă păzească.

Arhiepiscop Luca.”

„25 decembrie 1942

Lui Nikolai Pavlovici, bucuraţi-vă în Domnul!

...Sunt deja trei săptămâni de când nu mai lucrez din pricina surmenajului foarte puternic, mai ales cerebral. Trei săptămâni am zăcut în spitalul comitetului de ţinut, iar acum zac la mine acasă. Medicii spun că după ce mă voi însănătoşi nu trebuie să lucrez mai mult de trei-patru ore pe zi şi să nu fac mai mult de două operaţii - iar până acum lucram până la opt-nouă ore şi făceam patru-cinci operaţii.

...Intensa mea corespondenţă cu Mitropolitul Serghie continuă.

Să vă ajute Domnul să înduraţi timpurile grele de război şi să vă binecuvânteze.

Arhiepiscop Luca"

În acea perioadă, Vlădica Luca l-a chemat la el pe primul secretar al comitetului regional de partid şi i-a spus că relaţiile dintre Biserică şi stat se vor îmbunătăţi în curând, iar el se va putea întoarce la slujirea de arhiereu. Prin mila lui Dumnezeu, în scurtă vreme, Vlădica a fost într-adevăr numit la catedra Krasnoiarskului, iarăşi a răsunat deschis propovăduirea lui despre Hristos.

„De mult au făgăduit să deschidă la noi o biserică, dar tot amână, iar eu rămân din nou fără slujbe de marele praznic al Naşterii lui Hristos", îi scrie trist episcopul fiului său Mihail la sfârşitul anului 1942. În fine, pe data de cinci martie îi aduce la cunoştinţă: „Domnul mi-a trimis o negrăită bucurie. După şaisprezece ani de dor chinuitor după biserică şi de tăcere, Domnul a deschis gura mea din nou. S-a deschis o bisericuţă în

Nikolaevka, o suburbie a Krasnoiarskului, şi eu am fost numit arhiepiscop de Krasnoiarsk... Bineînţeles, voi continua munca în spital, nu există nici o piedică în această privinţă”.

Vlădica Luca scria: „Puţină lume a ştiut despre cea dintâi slujbă ce s-a făcut, dar tot au venit două sute de oameni. Mulţi stăteau în curte”.

„Cea dintâi slujbă... a îmbunătăţit îndată starea mea nervoasă - iar neurastenia mea era atât de severă încât medicii mi-au prescris repaus total vreme de două săptămâni. Eu nu am început acest repaus şi sunt convins că mă voi descurca şi fără el”, scrie Vlădica Luca.

După încă o lună confirmă: „Nevroza mea a trecut complet de când s-a redeschis biserica iar capacitatea mea de muncă s-a refăcut”.

Pe uşa locuinţei arhiepiscopului a apărut din nou tăbliţa ce anunţa că în probleme bisericeşti primeşte marţea şi vinerea de la şase până la opt seara. Lui N.P. Puzin, Vlădica Luca îi scria:

„Foarte mult timp nu am putut să vă răspund din două pricini:

1) eram foarte ocupat cu încheierea grabnică a monografiei mele despre rezecţiile tardive în rănile articulare prin împuşcare;

2) mă simţeam foarte rău şi câteodată zăceam la pat zile întregi ca urmare a puternicei suprasolicitări a creierului care ţinea de mai bine de patru luni. Mi se cere să nu merg la biserică dacă nu muncesc la spital, aşa că lucrez peste puteri.

Până la minusculul paraclis de cimitir din Nikolaevka este un ceas şi jumătate de mers pe jos pe un drum în pantă abruptă, aşa încât obosesc până la completa epuizare.

Biserica este atât de mică încât în ea încap în mod normal patruzeci-cincizeci de oameni, iar acum vin două, trei sute, drept care până în altar este la fel de greu să străbaţi, exact ca ca de Înviere.

Să slujesc în ea aş putea doar după rânduiala preoţească, dar şi lucrul acesta e deocamdată imposibil din lipsă de veşminte. Pe cât se pare, o să primim veşminte de la teatru. Nu este diacon, nu sunt cântăreţi, nici măcar un dascăl. Slujeşte un protoiereu de şaptezeci şi trei de ani, iar eu predic. Predica este, atât pentru mine cât şi pentru popor, o bucurie uriaşă.

Sunt mari speranţe că la primăvară vor deschide biserica Acoperământul Maicii Domnului (pe strada Stalin colţ cu Surikov)...

Prea Fericitul a avut o pneumonie periculoasă dar, slavă lui Dumnezeu, s-a însănătoşit. Din pricina bolii nu mi-a mai scris demult. Vă doresc reușită în muncă, sănătate şi mântuirea sufletului.

Arhiepiscop Luca
17 martie 1943”.

În biserica din Nikolaevka a fost cu neputinţă să se slujească după rânduiala arhierească. Autorităţile făgăduiau că vor deschide altă biserică abia peste un an. „La teatru sunt o mulţime de veşminte arhiereşti, dar nu vor să ne dea, socotind că e mai important să-i îmbrace în ele pe actori şi să le ciopârţească, cosându-le pentru comedii”, scria Vlădica Luca.

Mai apoi a reuşit să primească veşminte arhiereşti în Novosibirsk, unde prezentase o comunicare la conferinţa chirurgilor spitalelor militare, iar în Krasnoiarsk a

fost deschisă după oarecare vreme încă o biserică.

Arhiepiscopul scrie într-o scrisoare din acea perioadă că relaţiile conducerii de stat cu Biserica s-au schimbat net: „Peste tot se deschid şi se repară bisericile, pe cheltuiala sovietelor orăşeneşti, sunt numiţi episcopi”. Iar despre sine: „Adu-ţi aminte, Mişa, că monahismul meu, cu făgăduinţele lui, rangul meu, slujirea adusă de mine lui Dumnezeu, sunt pentru mine cel mai sfânt lucru şi prima datorie. M-am lepădat în chip adevărat şi adânc de lume şi de slava medicală (care, bineînţeles, ar fi putut fi foarte mare în ce mă priveşte), aşa încât pentru mine nici un lucru lumesc nu are acum vreun preţ. Iar în slujirea lui Dumnezeu e toată bucuria mea, toată viaţa mea, căci adâncă este credinţa mea. Totuşi sunt hotărât să nu părăsesc munca medicală şi ştiinţifică”.

După câteva luni, îi aducea lui Mihail la cunoştinţă: „În Krasnoiarsk, despre mine se vorbeşte în „cercuri” la modul următor: «N-are decât să slujească, este un lucru indispensabil din punct de vedere politic». Ţi-am scris că a fost dat ordin de sus să nu fiu urmărit pentru convingerile mele religioase. Chiar dacă situaţia Bisericii nu s-ar fi schimbat atât de substanţial, chiar dacă nu m-ar fi ocrotit înalta mea valoare ştiinţifică, nu aş fi şovăit să purced iarăşi pe calea slujirii active a Bisericii, fiindcă voi, copiii mei, n-aveţi nevoie de ajutorul meu, iar cu închisoarea şi exilurile sunt obişnuit şi nu mă tem de ele. O, de-ai ştii tu cât de prostesc şi mărginit este ateismul, cât de vie şi de reală este împărtăşirea cu Dumnezeu a celor ce Îl iubesc pe El...”

În ziua când se împlineau douăzeci de ani de la hirotonia întru episcop a Vlădicăi Luca, acesta i-a scris fiului său mai mare amintindu-i de călătoria de atunci între Taşkent şi Pendjikent: „Acela a fost începutul căii spinoase pe care trebuia să o străbat. Ea a fost însă şi calea slavei înaintea lui Dumnezeu. Cred că pătimirile s-au sfârşit...”

Arhiepiscopul Luca depunea multe stăruinţe ca să vadă ieşită la lumină a doua

ediţie a „Studiilor de chirurgie septică”, ştiind că această carte avea să aducă medicilor un mare folos practic, că aceştia au nevoie de ea. În anul 1943 a reuşit, în fine, să primească aprobarea pentru editarea ei. Iată ce îi scria în legătură cu aceasta lui N.P. Puzin:

„1 iulie 1943

Lui Nikolai Pavlovici, pace şi binecuvântare.

Am o mare bucurie. Pe 2 mai i-am trimis lui Stalin o scrisoare despre cartea mea la care erau anexate recenziile ultraelogioase ale profesorilor Manuilov şi Priorov. Rezultatul: o scrisoare de la Editura Medicală, din data de 26 iunie, care cuprindea rugămintea de a le trimite manuscrisul în vederea editării. Şi monografia despre articulaţii, pe care editura locală de aici o tot amâna, a fost cerută la Moscova. Spre iarnă vor apărea şi cartea, şi monografia.

Spitalul nostru a fost restrâns la 250 de paturi şi munca s-a împuţinat. Nu vor să mai deschidă biserici în oraş, în timp ce din Taşkent primesc scrisori că a venit acolo un arhiereu al „Bisericii Vii” şi pentru el deschid o mulţime de biserici... Iar la Nikolaevka este cu neputinţă să mergi toamna şi primăvara. Nu demult, am mers pe jos după o ploaie, am căzut în noroi şi m-am întors. Sănătatea mea, slavă lui Dumnezeu, este bună. Nu demult, am primit o scrisoare de mulţumire şi o diplomă de la sovietul militar al Armatelor Siberiene.

Să fiţi sănătos şi să aveţi spor. Domnul să vă păzească.

Arhiepiscop Luca.
1 iulie 1943”.

„Lui Nikolai Pavlovici, pace şi binecuvântare.

Am o noutate mare şi neaşteptată. Pe 2 martie am primit telegramă de la Moscova. Comitetul panslav cere să le trimit, pentru presa slavă din străinătate, un articol despre activitatea mea pe timpul Războiului pentru Apărarea Patriei în calitate de arhiepiscop al Krasnoiarskului şi de chirurg al spitalelor Armatei Roşii. Fără îndoială că dumneavoastră puteţi aprecia sub toate aspectele importanţa acestei propuneri şi însemnatele urmări pe care ea ar putea să le aibă. După două zile le-am şi trimis articolul, pe care din păcate nu am timp să-l copiez pentru dumneavoastră.

Slujesc şi predic la fiecare praznic şi în fiecare duminică. Munca în spital merge la fel ca înainte... Nevroza mea recidivează câteodată iar pe 8 august nici nu am putut să slujesc Liturghia din pricina ei.

Furunculoza de care suferiţi se va vindeca, probabil, doar prin autovaccin.

Domnul să vă ajute şi să vă binecuvânteze.

Arhiepiscop Luca.
16 august 1943"

Despre corespondenţa sa cu Locţiitorul Scaunului Patriarhal, Mitropolitul Serghie, Vlădica Luca amintea în următoarele cuvinte:

„În anul 1942, am purtat o intensă corespondenţă privitoare la problemele fundamentale ale vieţii contemporane iar scrisorile lui m-au impresionat prin profunzime şi prin corecta înţelegere a esenţei creştinismului, prin cunoaşterea Sfintei Scripturi şi a istoriei Bisericii. Unele dintre ele pot fi chiar numite tratate de teologie în miniatură. Nu în toate privinţele a fost de acord cu mine şi adeseori a trebuit să recunosc că avea multă

dreptate”.

Corespondenţa dintre mitropolitul Serghie şi arhiepiscopul Luca a avut multă însemnătate pentru pregătirea Sinodului din 1943 al episcopatului Bisericii Ortodoxe Ruse. Arhiepiscopul Luca a luat parte nemijlocit la alcătuirea documentelor Sinodului, fiind membru al lui.

După ce mitropolitul Serghie a devenit Patriarh, l-a determinat pe Vlădica Luca să colaboreze la *Jurnal Moskovskoi Patriarhii* (Revista Patriarhiei Moscovei). Colaborarea Vlădicăi cu JMP a continuat vreme de zece ani.

Spre sfârşitul războiului, am scris cartea (nu prea mare) „Despre rezecţiile tardive în cazuri de răni infectate ale articulaţiilor mari”, pe care am prezentat-o la concursul pentru *premiul Stalin* împreună cu cartea mare „Studii de chirurgie septică”.

După terminarea lucrului în spitalul pentru evacuaţi 15-15, am primit o diplomă de mulţumire din partea cercului militar al Siberiei de Vest, iar după încheierea războiului am fost răsplătit cu medalia „Pentru efort eroic în Marele Război pentru Apărarea Patriei 1941-1945”.

Sfântul Sinod, în frunte cu locţiitorul patriarhal, mitropolitul Serghie, a echivalat munca mea de tratare a bolnavilor cu slujirea arhierească eroică şi m-a ridicat la rangul de arhiepiscop.

În Krasnoiarsk am îmbinat tratarea răniţilor cu slujirea arhierească în eparhia Krasnoiarskului şi, în toate duminicile şi sărbătorile, mergeam departe la periferia oraşului, într-un paraclis mic de cimitir, fiindcă altă biserică în Krasnoiarsk nu se afla. Eram nevoit să merg printr-o asemenea mocirlă încât odată m-am împotmolit şi am căzut în noroi, aşa încât am fost nevoit să mă întorc acasă.

Să slujesc după rânduiala arhierească era cu neputinţă, întrucât nu aveam pe

nimeni pe lângă mine afară de un preot bătrân, aşa încât mă mulţumeam doar cu propovăduirea plină de râvnă a cuvântului lui Dumnezeu.

După terminarea exilului, în anul 1943, m-am întors la Moscova şi am fost numit în Tambov, pe teritoriul căruia se aflau, înainte de revoluţie, o sută zece biserici, în timp ce eu am găsit doar două: una în Tambov şi una în Miciurinsk. Având mult timp liber, şi în Tambov am îmbinat vreme de vreo doi ani slujirea bisericească cu munca din spitale pentru bolnavi.

[După încheierea exilului, Vlădica Luca a început să facă demersuri pentru a fi mutat din Siberia. Factorii de răspundere din Krasnoiarsk nu vroiau să-i dea drumul. Atât autorităţile civile cât şi cele militare se străduiau în fel şi chip să-i intre în voie. Pe lista celor mai buni medici, numele Voino-Iaseneţki ocupa primul loc. Problema mutării a fost negociată timp de câteva luni între Patriarhie şi Comisariatul poporului pentru sănătate. În cele din urmă, comisarul poporului, Tretiakov, a telegrafiat: „Intenţionăm să vă mutăm în Tambov, unde este un câmp larg de activitate şi un spital important”.

Sanctitatea Sa, Patriarhul Serghie, l-a numit printr-un decret special pe Vlădica Luca arhiepiscop de Tambov şi Miciurinsk. La începutul anului 1944, Vlădica Luca s-a mutat în Tambov.

Multe osteneli îl aşteptau pe arhiepiscop în noua sa eparhie. El a continuat să îmbine slujirea de arhipăstor cu cea de medic.

„Oraşul nu e rău, a păstrat aproape în întregime înfăţişarea unui vechi oraş de provincie”, îi scria Vlădica Luca fiului său. „Am fost primit foarte bine... La rugămintea Prezidiului (Societăţii chirurgicale) am susţinut un referat despre osteomielită la conferinţa chirurgilor, aparţinând de Cercul militar Orlov. Am apărut şi am luat loc în prezidiu îmbrăcat în rasă, cu cruce şi cu panaghie”.

V.A. Poliakov, candidat în ştiinţe medicale (titlu ştiinţific în Rusia imperială, contemporană şi în Uniunea Sovietică), îşi aminteşte despre întâlnirea sa cu Vlădica Luca (la o adunare a chirurgilor) din anul 1944:

„La consfătuire se adunase multă lume. La masa prezidiului se ridicase deja preşedintele pentru a anunţa numele comunicării - însă deodată amândouă canaturile uşii s-au deschis larg şi în sală a intrat un om de statură uriaşă, cu ochelari. Pletele cărunte îi cădeau pe umeri. O barbă albă, diafană, străvezie, îi odihnea pe piept. Sub mustăţi buzele îi erau strânse. Mâinile mari şi albe prefirau nişte mătănii negre, mate. Omul a intrat fără grabă în sală şi s-a aşezat în rândul din faţă. Preşedintele i-a adresat rugămintea de a lua loc în prezidiu. El s-a ridicat, a străbătut podiumul şi a luat loc în fotoliul ce i se oferise. Era profesorul Valentin Felixovici Voino-Iaseneţki...”

În ce priveşte conducerea eparhiei, arhiepiscopul Luca a avut de înfruntat chiar de la început numeroase dificultăţi. Biserica din Tambov, care timp de mulţi ani adăpostise sub acoperişul său un cămin muncitoresc, fusese adusă în ultimul hal de pustiire. Locatarii ei despicaseră icoanele, sfărâmaseră şi aruncaseră iconostasul, scriseseră pe pereţi măscării. Vlădica Luca a luat în primire fără să se plângă moştenirea ateilor, a început să repare biserica, să adune clerici, să facă slujbe, continuând totodată şi munca medicală. În grija arhiepiscopului de Tambov se aflau acum o sută cincizeci de spitale, fiecare având între cinci sute şi o mie de paturi. El dădea şi consultaţii pentru secţiile chirurgicale ale spitalului principal orăşenesc. Vlădica Luca era, ca şi mai înainte, gata să muncească zile în şir, în ciuda faptului că în curând avea să împlinească şaptezeci de ani.

„Vom aduce biserica la o înfăţişare cuviincioasă... Munca în spitale merge excelent... Ţin cursuri medicilor despre artritele septice... Zile libere aproape că nu am. Sâmbetele dau consultaţii câte două ore la policlinică. Acasă nu primesc, fiindcă deja nu

mai am deloc putere pentru aşa ceva. Bolnavii însă, mai ales cei de la ţară, care vin de departe, nu înţeleg lucrul acesta şi mă numesc *arhiereu nemilostiv*, ceea ce îmi vine foarte greu. În cazuri excepţionale ajung să primesc şi acasă”, scria el fiului şi familiei acestuia.

Învăţătoarea pensionară O.V. Strelţova din Tambov, povesteşte următoarea întâmplare pe care o ştie de la răposata ei prietenă, doctoriţa V.P. Dmitrievskaia:

„În timp ce Vlădica Luca vizita în calitate de medic militarii bolnavi din spital, un ostaş şi-a permis să-l jignească întrebând de ce umblă *pletosul* pe acolo. Ce credeţi că s-a întâmplat? În aceeaşi seară, neruşinatul şi-a primit răsplata spre învăţătură de minte. La douăsprezece noaptea a avut o criză ce l-a adus în pragul morţii - şi el, bolnavul, l-a rugat pe doctor să-l cheme la el pe profesor, adică pe Vlădica Luca.

Acesta a venit în aceeaşi noapte şi a intrat în salon la bolnav, care şi-a cerut cu lacrimi iertare de la episcopul-medic pentru jignirea pe care i-o adusese şi l-a rugat să-i salveze viaţa, întrucât el, bolnavul, îşi simţea moartea aproape. Vlădica Luca a dat dispoziţie să se facă neîntârziat toate pregătirile ca pacientul să fie operat de urgenţă. Acesta a fost adus, l-au pregătit de operaţie. Vlădica, precum făcea de obicei în astfel de situaţii, l-a întrebat pe bolnav dacă crede în Dumnezeu, dat fiind că viaţa i-o va înapoia nu profesorul, ci Dumnezeu prin mâna doctorului.

Bolnavul, fără a înceta să plângă, a răspuns că acum crede şi a mărturisit că şi-a primit plata pentru batjocorirea grosolană a episcopului. Acesta, făcând o operaţie foarte serioasă, l-a readus pe bolnav la viaţă. Acest caz a avut o foarte mare influență pozitivă asupra tuturor bolnavilor din spital”.

Când Vlădica Luca a venit în Tambov, vederea lui era deja foarte slăbită. Acele incizii elegante, care stârneau admiraţia în trecut, acum nu îi mai reuşeau întotdeauna. Din pricina înrăutăţirii vederii, Vlădica a fost nevoit să abandoneze cele mai

complicate operaţii.

S-au păstrat o mulţime de mărturii despre faptul că Vlădica Luca era iubit cu adevărat: îl iubea turma, îl iubeau colaboratorii, îl iubeau pacienţii - adeseori atei. Cu fierbinte dragoste şi recunoştinţă îşi amintesc de arhiepiscopul lor enoriaşii catedralei arhiereşti din Tambov:

„A venit la noi chiar la începutul anului 1944. În primele zile nu avea nici veşminte pentru slujbe. Acestea i s-au trimis înainte de Postul Mare. Prima oară când a slujit, a rostit pentru credincioşi un cuvânt scurt: «După o îndelungă foamete duhovnicească, putem din nou să ne adunăm şi să dăm mulţumită lui Dumnezeu... Am fost numit păstor la voi». După aceea a binecuvântat pe fiecare om din biserică”.

„Vlădica începea ziua cu cartea în mână, cu cartea şi cu rugăciunea o şi termina. Bibliotecă îi lăsase monahia Liubov din familia cnejilor Şirinski-Şihmatov, care se afla exilată în Tambov”.

„Odată, în timp ce Vlădica mergea la slujbă, a văzut lângă biserică o femeie văduvă. „De ce eşti, soro, aşa de tristă?” - a întrebat-o Vlădica. La care ea: „Am cinci copii mici, iar căsuţa mea s-a dărăpănat cu totul”. „Aşteaptă până la sfârşitul slujbei, vreau să vorbesc cu tine”. După slujbă, a luat-o pe văduvă la el acasă, a aflat cât de prost îi merg treburile şi i-a dat bani să-şi construiască locuinţă”.

Olga Vladimirovna Strelţova îşi aminteşte că predicile Vlădicăi atrăgeau la biserică numeroşi medici, bibliotecari, profesori. În biserică, nota predicile o profesoară de limba engleză foarte devotată arhiepiscopului Luca, Natalia Mihailovna Feodorova, după care o altă enoriaşă, dactilografă, le culegea pe hârtie fină şi le împărţea credincioşilor. În Tambov au fost aşternute în scris şaptezeci şi şapte de predici.

Părintele arhidiacon Vasili Malin, pe care îl hirotonise întru diacon în 1945 Vlădica Luca, istoriseşte:

„Între enoriaşi se afla un bătrân, casier de meserie, I.M. Fomin. Citea la strană ceasurile. Citea prost, pronunţa incorect cuvintele. Vlădica l-a îndreptat de câteva ori. Odată, după slujbă, când arhiepiscopul Luca s-a apucat pentru a cincea sau a şasea oară să-i explice cum se pronunţă anumite expresii din slava bisericească, între ei s-a pornit o dispută aprinsă. Vlădica Luca, temperamental, agita cartea şi, evident, l-a atins pe Fomin. Acesta s-a tulburat, a spus că arhiereul l-a lovit şi a încetat în mod demonstrativ să mai meargă la biserică. După oarecare răstimp, punându-şi crucea şi panaghia, Vlădica Tambovului a străbătut întreg oraşul ca să îşi ceară iertare de la enoriaşul jignit. Fomin nu l-a primit pe arhiepiscop. Vlădica a mers din nou la el şi n-a primit iertare. Casierul pur şi simplu şi-a bătut joc de el. L-a iertat pe Vlădica doar cu câteva zile înainte de plecarea din Tambov a arhiepiscopului".

S-au păstrat foarte interesantele amintiri despre Vlădica Luca ale profesoarei Sofia Ivanovna Borisova. Nemţoaică de naţionalitate, ea era luterană şi, în vremea cât a fost arhiepiscop de Tambov Vlădica Luca, a dorit să treacă la ortodoxie. Vlădica a poftit-o la el acasă, a stat de vorbă cu ea, a pregătit-o pentru trecerea la credinţa ortodoxă. Ea i-a devenit un om foarte apropiat şi, după plecarea Vlădicăi Luca la Simferopol, a purtat cu el o îndelungată corespondenţă.

La sfârşitul anului 1944, Vlădica a spus într-una din predici că atrocităţile nemţilor nu sunt întâmplătoare, că cruzimea este o caracteristică a poporului german; această trăsătură naţională s-a arătat nu o dată la nemţi în veacurile trecute şi oglindeşte duhul poporului german. Sofia Ivanovna a fost jignită de aceste cuvinte. Biruindu-şi tulburarea, ea s-a apropiat după predică de arhiepiscop şi i-a spus că nemţii, ca și ruşii, sunt de tot felul şi că ea nu cunoaşte nici un duh de cruzime la poporul german. Vlădica

Luca i-a ascultat în tăcere spusele şi tot în tăcere a părăsit biserica. După câteva zile, în faţa unei mari mulţimi de enoriaşi, Ie-a spus acestora că a descoperit în trecuta sa predică o greşeală de neîngăduit, că a vorbit greşit despre caracterul crud al tuturor nemţilor în general şi că îi roagă, pe cei pe care i-a jignit prin spusele sale, să îl ierte, căci de acum înainte îşi va chibzui predicile mai bine.

Cei ce îl cunoşteau pe Vlădica Luca au remarcat că el are multă încredere în oameni.

Arhiepiscopul Inochentie al Kaliningradului (Leoferov), care a fost în Tambov secretar eparhial al Vlădicăi Luca, îşi amintea: „Era un om foarte corect Vlădica Luca, uneori caraghios de corect, şi presupunea că în jurul lui toţi sunt la fel de corecţi, iar oamenii ştiţi cum sunt... Când pleca din Tambov, îl conduceam pe tren până la Miciurinsk. Odată eram singuri în compartiment şi Vlădica m-a întrebat:

- Spuneţi-mi, care este cel mai mare viciu de care credeţi că trebuie să fug?

- Vă rog să nu aveţi încredere în clevetitori, am zis eu. Dând urmare plângerilor unor mincinoşi, câteodată aţi pedepsit, Prea Sfinţia voastră, oameni întru totul nevinovaţi.

- Da? - s-a mirat el. După care, gândindu-se puţin, a adăugat: Aici nu am ce face. Nu pot să n-am încredere în oameni”.

Arhiepiscopul Luca încerca să obţină pentru credincioşi restituirea catedralei. Îndată după venirea în Tambov, i-a scris fiului său: „Aproape sigur ne vor da înapoi catedrala mare cu două etaje”. Îi mai scria: „La Moscova au refuzat să ne deschidă catedrala, ceea ce pentru mine este o mare amărăciune”. Mai târziu, Karpov i-a promis Vlădicăi că va deschide catedrala sau altă biserică mare din Tambov, dar împuternicitul cu problemele Bisericii Ortodoxe din Tambov a refuzat să facă acest lucru. În august,

Vlădica Luca scria: „Catedrala va fi redeschisă doar în urma demersurilor făcute de credincioşi, dar până acum nu sunt iniţiatori, se tem cu toţii".

Într-adevăr, Karpov a vrut să deschidă catedrala din Tambov, dar Kozârkov, preşedintele de atunci al comitetului executiv regional, şi Volkov, primul secretar al comitetului regional de partid (comsomoliştii din anii 1920) se împotriveau din răsputeri. Kozârkov a murit în curând (Vlădica Luca i-a diagnosticat un cancer de stomac inoperabil), însă Volkov n-a îngăduit până la sfârşitul războiului ca în oraş să se deschidă o a doua biserică, iar după război ,la Moscova, problema nu a mai fost luată în considerare.

Kozârkov nu se purta rău cu Vlădica Luca, considerându-l un medic nimerit din întâmplare în „capcana bisericii". Odată, l-a invitat pe Vlădica la el în cabinet şi, dorind să-i arate prietenia sa, l-a întrebat:

- Cum să vă premiez pentru remarcabila muncă pe care o faceţi în spital?

- Deschideţi catedrala oraşului.

- A, nu, catedrala n-o s-o vedeţi niciodată.

- Atunci eu nu doresc altceva de la dumneavoastră, a răspuns arhiepiscopul şi a părăsit sediul comitetului executiv regional.

Noul preşedinte, înlocuitorul lui Kozârkov, a avut cu arhiepiscopul Luca următoarea păţanie. La sfârşitul anului 1945, Vlădica şi secretarul său au fost chemaţi la comitetul executiv regional pentru a li se înmâna medaliile „Pentru efort eroic în Marele Război pentru Apărarea Patriei 1941-1945". După înmânarea medaliilor, preşedintele a spus că, deşi munca lui Voino-Iaseneţki în calitate de consultant al spitalelor de evacuare este încheiată (spitalele acestea părăsiseră Tambovul în toamna lui 1944, mutându-se spre vest), el nădăjduieşte că profesorul îşi va împărtăşi marea experienţă şi în continuare

medicilor oraşului.

Arhiepiscopul Luca a răspuns următoarele:

„Eu i-am învăţat pe medici ceea ce ştiu şi sunt gata să-i învăţ şi în continuare; am redat viaţa şi sănătatea a sute, poate mii de răniţi şi probabil că aş fi fost de ajutor multor altora dacă dumneavoastră (a apăsat cuvântul „dumneavoastră”, lăsându-i pe ascultători să înţeleagă că dă cuvântului un sens larg) nu m-aţi fi înhăţat fără pricină şi nu m-aţi fi târât unsprezece ani prin puşcării şi exiluri. Iată câtă vreme s-a pierdut şi câţi oameni nu au fost salvaţi, şi asta nicidecum din voia mea”.

Cuvintele acestea au produs conducerii regionale un adevărat şoc. Câtăva vreme, în prezidiu şi în sală, a domnit o linişte apăsătoare. Venindu-şi cât de cât în fire, preşedintele a îngăimat că trecutul trebuie uitat, trebuie trăit prezentul şi viitorul - la care a răsunat din nou basul Vlădicăi Luca: „A, nu, scuzaţi-mă, n-am să uit niciodată!”

După moartea Patriarhului Serghie, a început pregătirea pentru Sinodul Local al Bisericii Ortodoxe Ruse şi alegerea noului Patriarh. Vlădica Luca a mers la Moscova şi a luat parte la adunarea episcopală care a avut loc pe data de 21 noiembrie 1944, pentru alegerea Comisiei presinodale. Arhiepiscopul Luca le-a amintit celor de faţă procedura alegerii Patriarhului prin tragere la sorţi, care fusese elaborată la Sinodul Local al anului 1917. Potrivit hotărârii acelui Sinod, alegerea candidaţilor la rangul de Patriarh trebuie să fie lăsată în seama participanţilor înşişi la Sinod şi votul trebuie să fie secret. Vlădica Luca a declarat că întrucât numirea mitropolitului Alexie ca unic candidat la rangul de Patriarh încalcă această hotărâre, el va vota împotriva lui. Urmarea? Vlădica Luca a fost singurul arhiereu rus neinvitat la Sinod, la care au luat parte patruzeci şi unu de arhierei ruşi şi cinci străini]

În anul 1946, am primit premiul Stalin clasa întâi pentru lucrările mele „Studii

de chirurgie septică” şi „Rezecţii tardive în cazuri de răni infectate ale articulaţiilor mari”.

[„O mulţime de felicitări din toate părţile”, scria Vlădica Luca după primirea premiului. „Patriarhul, mitropoliţii, ceilalţi arhierei, Karpov (Preşedintele sovietului pentru problemele Bisericii Ortodoxe Ruse), Mitiarev, Tretiakov (Comisarul poporului pentru sănătate), Academia de ştiinţe medicale, Comitetul pentru problemele învăţământului superior, Institutul teologic, profesorii ş.a.m.d. îmi aduc laude extraordinare... Patriarhul mi-a telegrafiat că slava de care mă bucur este un mare triumf pentru Biserică”.

Înalt Prea Sfinţitul Luca a împărţit aproape toţi banii primiţi o dată cu premiul pentru ajutorarea orfanilor de război.

Vlădica Luca îi trata pe bolnavi pentru Dumnezeu şi tot întru slava lui Dumnezeu îi ajuta adeseori pe nevoiaşi şi îi mângâia pe nefericiţi. Desele consultaţii particulare pe care le dădea, erau gratuite. În ce priveşte activitatea sa ştiinţifică, publicarea de cărţi şi articole, primirea premiului de Stat, acestea erau privite de Vlădica Luca drept un mijloc de a ridica autoritatea Bisericii. Fără îndoială că în acele vremuri cumplite propovăduirea făţişă despre Hristos a celebrului savant şi chirurg nu putea să nu pună pe gânduri numeroşi oameni.

Vlădica Luca considera că munca sa ştiinţifică va atrage la ortodoxie numeroşi intelectuali. Aşa s-a şi întâmplat. Într-una din emisiunile din acea perioadă ale postului de radio BBC, se comunica faptul că un grup de tineri francezi a trecut la ortodoxie, aceştia făcând în declaraţia lor trimitere la savanţii creştini din URSS: Ivan Pavlov, Vladimir Filatov (celebru oftalmolog din Odessa, prieten al Sfântului Iona din Odessa) şi arhiepiscopul Luca Voino-Iaseneţki.

„Astăzi s-a confirmat părerea mea, şi anume că sunt un as deloc neînsemnat în

mâneca conducerii noastre”, îi scria Vlădica Luca fiului său. „A venit un corespondent special al TASS ca să îmi facă fotografii pentru presa de peste hotare, iar mai devreme mi s-a cerut de la Patriarhie să trimit o biografie pentru revista lor şi pentru biroul de informaţii. Doi pictori de aici îmi fac portretul. Arhiepiscopul de Iaroslav, care numai ce s-a întors din America, citise deja în gazetele de acolo articole despre mine, arhiepiscop laureat al premiului Stalin... Mâine va veni de la Moscova un sculptor să-mi facă bustul...”

Pentru mari merite faţă de Biserica Rusă, arhiepiscopul Luca al Tambovului şi Miciurinskului a fost răsplătit de Patriarhul Alexie în februarie 1945 cu dreptul de a purta cruce cu briliante pe potcap.

În eparhia Tambovului, Vlădica Luca a restaurat şi a sfinţit câteva biserici, concentrându-şi eforturile în vederea refacerii vieţii parohiale. Slujbele săvârşite de arhiepiscopul Luca se distingeau prin înalta lor duhovnicie, prin adânca trăire a rugăciunii.

El îşi închina o mare parte din puteri catehizării turmei. „Acolo am propovăduit foarte mult şi am încercat să le insuflu tuturor o mare dragoste faţă de Cuviosul Serafim, drept care după fiecare slujbă cântam cu tot poporul troparul Cuviosului în faţa icoanei lui”, spune arhiepiscopul Luca într-un cuvânt rostit în ziua pomenirii Cuviosului Serafim de Sarov.

În anul 1946, Vlădicăi Luca i s-a interzis definitiv să mai apară în faţa unui auditoriu ştiinţific îmbrăcat în rasă, cu cruce şi panaghie. El îi scria fiului: „Am primit din partea comisariatului poporului pentru sănătate al URSS, propunerea de a face o prezentare fundamentală a rezecţiilor tardive ale articulaţiilor mari în cadrul unui mare congres unde trebuie trase concluziile activităţii chirurgilor militari în timpul războiului. Mi-am dat cu plăcere acordul, însă am scris că Comisariatul poporului îmi interzice să apar în rasă, iar Patriarhul fără rasă.

I-am scris şi Patriarhului despre asta, mi-a răspuns printr-o scrisoare... părerea lui coincide cu a mea: să apar în costum civil şi să îmi ascund pletele într-o adunare unde toţi ştiu că sunt arhiereu înseamnă să mă ruşinez de demnitatea mea episcopală.

Dacă adunarea consideră că pentru ea este inacceptabilă şi chiar jignitoare prezenţa unui arhiereu, atunci arhiereul trebuie să considere că este sub demnitatea sa să apară într-o astfel de adunare... Am vorbit la telefon cu organizatorul congresului, doctorul Dedov. Acesta s-a tulburat şi a spus că toţi, inclusiv comisarul poporului, dau o mare însemnătate comunicării mele şi au promis să facă demersuri pe lângă toată conducerea. Peste o zi însă mi-a spus că toată conducerea a fost ocupată întreaga zi cu această problemă, au vorbit cu Tretiakov şi cu Karpov, că afacerea ar fi ajuns la cunoştinţa Comitetului Central de Partid, însă nu au fost de acord să apar în rasă. Am cerut să se transmită comisarului poporului că primesc această decizie ca pe o excludere a mea din comunitatea ştiinţifică”]

În mai 1946, am fost numit ca arhiereu al Simferopolului şi Crimeii. Tineretul studenţesc m-a aşteptat la gară cu flori, dar întâlnirea nu a reuşit, fiindcă am venit cu avionul. Asta s-a întâmplat în ziua de 26 mai a anului 1946.

(Aici, amintirile se curmă. Ele au fost dictate secretarei E.P. Leichfeld de arhiepiscopul Luca, ce orbise cu desăvârşire, la Simferopol, în anul 1958. Arhiepiscopul Luca a murit în ziua de 11 iunie a anului 1961 şi a fost înmormântat în Simferopol, unde a ocupat scaunul arhieresc vreme de cincisprezece ani)

Anexă privitoare la păstorirea Sfântului Luca în Crimeea

Această anexă aparţine tot redacţiei ruse şi are scopul de a-l edifica pe cititor în legătură cu evenimentele petrecute de la momentul în care se opreşte autobiografia şi până la adormirea în Domnul a Înalt Preasfinţitului Luca (nota traducătorului).

În această ultimă perioadă a vieţii sale, sănătatea arhiepiscopului Luca se resimţea din ce în ce mai mult în urma încercărilor pe care le suferise în viaţa sa şi a muncii excepţional de încordate. Îşi pierde vederea, inima refuză din ce în ce mai des să lucreze cum trebuie: aritmii, decompensare. El scrie: „Amărăciunea şi lacrimile turmei (din Tambov), care mă iubeşte fierbinte, m-au tulburat şi iarăşi îmi e mai rău cu inima. Ieri şi astăzi, în duminica Tomei, nu am slujit".

În mai 1946, Vlădica a fost mutat în Crimeea.

„Oricât a plâns turma mea din Tambov, oricât l-a rugat pe Patriarh să mă lase acolo, am fost nevoit să plec la Simferopol. Aceasta s-a întâmplat, fără îndoială, din voia lui Dumnezeu, fiindcă şi aici este mare nevoie de mine. Trebuie să pun pe picioare o eparhie pustiită".

Războiul făcuse Crimeii răni înfricoşătoare. Oraşele erau în ruine, satele prefăcute în cenuşă. Pe locul multor biserici din Crimeea rămăseseră numai dărâmăturile. În Chersones, vechiul Korsun, unde a primit botezul sfântul cneaz Vladimir, fusese distrusă măreaţa catedrală a creştinătorului Rusiei. Multă osteneală şi-a dat arhiepiscopul Luca pentru refacerea bisericilor şi reînceperea slujbelor în ele.

Situaţia economică era extrem de dificilă. Un sfert de pâine costa la piaţă 50 de ruble. Gospodinele cumpărau cereale de la ţărani cu păhăruţul de cincizeci de grame şi

îl duceau în săculeţe ca pe un bun de mare preţ. Reşedinţa arhierească de pe strada Gospitalnaia se afla la etajul întâi al unei case vechi, demult nerenovate. În afară de arhiereu şi de secretarul lui eparhial, pe etaj mai stăteau câteva familii străine. În casă erau ploşniţe. La singurul robinet existent, se făcea dimineaţa coadă.

Vlădica Luca era gata să le ajute tuturor. La bucătăria arhierească se gătea prânzul pentru 15-20 de oameni: un prânz frugal, alcătuit adeseori doar dintr-o zeamă, dar mulţi simferopoliţi nu aveau în anii 1946-1948 nici atât. Vera Prozorovskaia, nepoata arhiepiscopului Luca, îşi aminteşte că la prânz veneau mulţi oameni flămânzi, bătrâne singure, săraci cărora le lipseau mijloacele de existenţă. „În fiecare zi fierbeam un cazan mare, pe care îl curăţau până la fund. Seara unchiul mă întreba: „Câţi au fost astăzi la masă? I-ai hrănit pe toţi? Le-a ajuns tuturor?”

În ce-l privea, Vlădica Luca mânca foarte prost. Micul dejun era alcătuit dintr-un singur fel. Dacă i se punea şi al doilea, se supăra. Se îmbrăca mai mult decât modest. Profesoara Iudina, căreia Vlădica i-a dat bani să îşi cumpere casă, îşi aminteşte că Prea Sfinţitul umbla totdeauna în rase peticite cu coatele roase. De fiecare dată când nepoata Vera îi propunea să-i facă haină nouă, auzea răspunsul: „Cârpeşte, cârpeşte, Vera, sunt mulţi săraci”. Într-adevăr, în jur erau mulţi săraci. Secretarul eparhial făcea liste lungi cu cei aflaţi în nevoie. La sfârşitul fiecărei luni, erau trimise treizeci-patruzeci de pachete celor mai urgente cazuri înscrise în acele liste.

Situaţia din eparhia Crimeii era complicată. Vlădica Luca a început să inspecteze cele 58 de parohii ale Crimeii. Majoritatea bisericilor fuseseră deschise relativ recent (înainte de război în Crimeea rămăsese o singură biserică deschisă). În parohii i se plângeau arhiereului de lipsa unor lucruri indispensabile: veşminte, cărţi de slujbă, tămâie, lumânări, ulei de candelă.

Vlădica punea foarte mult la inimă atunci când vedea că nu toţi păstorii sunt un exemplu vrednic de urmat pentru credincioşi. Nu obosea să le repete: „Ce răspuns voi

da în faţa lui Dumnezeu pentru voi toţi?". Fostul secretar al cancelariei eparhiei Crimeii, părintele Vitali Karvovski, îşi aminteşte că nemulţumirea Prea Sfinţitului era stârnită nu numai de preoţii beţivi, ci şi de cei fumători. Pe unii ca aceştia îi punea sub epitimie aspră - îi oprea de la slujire timp de trei luni. Tot atât de categoric cerea ca preoţii să poarte întotdeauna şi pretutindeni hainele cuvenite cinului lor. „Cel necredincios în cele mici va fi necredincios şi în cele mari", cita el din Evanghelie şi îi pedepsea pe preoţii care îşi rădeau barba şi îşi tundeau părul. Unii dintre aceştia încercau să ocolească împlinirea cerinţelor arhiereului, însă Vlădica Luca rămânea neînduplecat.

În arhiva eparhiei s-a păstrat următoarea epistolă din anul 1947:

„Nu demult mi-a căzut în mâini liturghierul ferfeniţit al unui preot, în care toate colţurile de jos ale paginilor erau negre de murdărie. O, Doamne! Înseamnă că acel preot fără frică de Dumnezeu lua Trupul lui Hristos cu mâinile murdare, cu murdărie neagră sub unghii! Cum nu le e ruşine preoţilor să nu se spele, să fie îmbrăcaţi murdar, să stea în faţa Sfintei Mese în galoşi?!

În eparhia noastră nu mai sunt preoţi bărbieriţi şi tunşi, dar cât sunt de numeroşi aceştia în alte locuri! Ce mulţi sunt şi aceia care se ruşinează să poarte îmbrăcăminte preoţească, aceia care se îmbracă după modă nu se deosebesc cu nimic de oamenii lumeşti!

Iar marele scriitor al pământului rusesc, care a fost N.V. Gogol, scria cu multă vreme în urmă despre îmbrăcămintea clerului: „Ce bine că chiar prin îmbrăcămintea lor, nesupusă nici unei schimbări şi nici unui capriciu al modelor noastre prosteşti, ei (clerul) se deosebesc de noi! Îmbrăcămintea lor este măreaţă şi minunată. Nu este rococoul idiot rămas din al optsprezecelea veac şi nici îmbrăcămintea peticoasă, care nu lămureşte nimic, a preoţilor romano-catolici. Ea are noimă, ea este după chipul îmbrăcămintei pe care o purta Însuşi Mântuitorul..."

Iată încă o pastorală a arhipăstorului către preoţii din eparhia lui:

„Oare mulţi sunt printre noi preoţii care se aseamănă medicilor serioşi? Oare ştiţi voi câtă osteneală şi luare-aminte le acordă celor grav bolnavi doctorii buni şi încercaţi? Iar sarcina doctorului este doar vindecarea bolilor trupeşti, în vreme ce sarcina noastră este neasemuit mai însemnată, fiindcă noi suntem rânduiţi de Dumnezeu pentru marea lucrare a vindecării sufletelor omeneşti, a izbăvirii lor de chinurile veşnice!”

Vlădica Luca îi oprea de la slujire pe cei care călcau rânduielile canonice ale slujirii: care, de exemplu, cădeau fără să aprindă tămâie în cădelniţă, care nu săvârşeau după rânduiala cuvenită Taina Botezului, care foloseau surogate de tămâie ş.a.m.d., amintindu-le de înfricoşătoarele cuvinte ale prorocului Ieremia: *Blestemat tot cel ce face lucrul Domnului cu nebăgare de seamă* (Ieremia 48, 10).

Într-una din pastoralele sale, arhiepiscopul Luca arată cu durere cazurile de simonie (trafic cu lucruri considerare de biserică bunuri spirituale, sfinte şi pedepsit cu excomunicarea, caterisirea), numindu-i pe cei ce prefăceau slujirea celor sfinte în sursă de îmbogăţire personală: „Ce să fac cu un asemenea preot? Voi încerca să-i trezesc simţul ruşinii, să ating corzile cele mai bune ale inimii lui; îl voi muta în altă parohie avertizându-l cu asprime, iar dacă nu se va îndrepta îl voi caterisi şi voi aştepta ca Domnul să trimită în locul lui un păstor bun” (*Jurnal Moskovskoi Patriarhii* nr. 6/1948, pag 8).

Fiind plin de râvnă pentru statornicia în credinţă a creştinilor, Vlădica Luca vorbeşte în dispoziţiile sale eparhiale: „A se aduce la cunoştinţa tuturor preoţilor că acei creştini care, din puţinătate de suflet, s-au declarat în formularele din trecut atei trebuie socotiţi drept apostaţi (Matei 10, 33) şi opriţi de la împărtăşanie pe timp de patru ani” (Dispoziţia nr. 16-1 din 24.01.1947).

„Indulgenţa faţă de păcătoşi, canonisirea cu epitimii blânde (metanii şi celelalte) sunt socotite indispensabile ca pogorământ faţă de slăbiciunea oamenilor vremii noastre, lucru care este profund neadevărat. Tocmai prin severitatea spovedaniei, prin frica de Dumnezeu trebuie lucrat asupra oamenilor destrăbălaţi duhovniceşte. Inimile lor trebuie cutremurate. Oamenii care nu au primit dezlegare să se împărtăşească se ruşinează? Această ruşine este neapărat trebuincioasă pentru ei şi mântuitoare, şi ei nu pot fi sloboziţi din puţinătate de suflet de această ruşine pentru a li se face pe plac... Preoţilor care consideră de dorit păstrarea vechii practici a aplicării doar de epitimii uşoare le amintesc că ei sunt datori să împlinească, fără să critice, indicaţiile episcopului lor, asupra căruia a fost pusă de Dumnezeu răspunderea pentru turma sa din eparhie şi îndrumarea tuturor preoţilor...” (Dispoziţia eparhială nr. 16-7 din 07.06.1947).

Pe atunci, începuseră iarăşi să închidă peste tot bisericile. Pentru crearea unei aparenţe de legitimitate, KGB-ul elaborase o serie de reguli după care putea fi închisă o biserică. Una dintre ele spunea că biserica este supusă închiderii dacă în ea nu a fost preot vreme de şase luni. În Crimeea, ca dealtfel în toată ţara, nu erau destui preoţi, şi spre toamna anului 1949 împuternicitul din Simferopol a stins candelele din biserica oraşului Starâi Krâm, apoi a celor din satele Jeliabovka şi Beşarani. S-au trezit în primejdie bisericile din încă vreo câteva puncte populate ale Crimeii.

Vlădica Luca se străduia din răsputeri pentru salvarea bisericilor. El îi muta pe preoţi în bisericile pustii, trimiţându-i de la oraş la ţară. Unii preoţi erau nemulţumiţi de asta. Arhiepiscopul a scris într-o pastorală adresată tuturor preoţilor şi diaconilor din eparhia Simferopolului:

„Este oare cu putinţă ca un militar să refuze trecerea în altă unitate? Îndrăznesc oare cei aflaţi în serviciul statului să refuze transferul într-un alt post, chiar

dacă transferul cu pricina vatămă interesele lor personale şi familiale? Şi atunci, de ce ar fi cu neputinţă un astfel de transfer în Biserică? Dacă severa disciplină militară este absolut indispensabilă în armată, ea este cu atât mai indispensabilă în Biserică, întrucât are sarcini mult mai însemnate decât sarcina apărării Patriei prin forţa armată, fiindcă Biserica este însărcinată cu ocrotirea şi mântuirea sufletelor omeneşti”.

Arhiepiscopul Luca se străduia să atragă în Crimeea clerici din alte regiuni ale ţării, dar şi aici i se puneau piedici: miliţia nu le dădea vize de şedere celor veniţi de aiurea. Împuternicitul alcătuia dosare ba împotriva unui preot, ba împotriva altuia, cerând ca arhiereul să îi alunge pe „netrebnici”. Vlădica Luca îi apăra până în pânzele albe pe preoţii vrednici. Orice ar fi binecuvântat arhiepiscopul, împuternicitul anula imediat. Această luptă s-a prelungit ani de zile.

Arhiepiscopul Luca scria cu amărăciune Sanctităţii Sale, Patriarhul Alexie, despre situaţia din satele eparhiei:

„În zilele de duminică şi chiar de praznice, bisericile şi casele de rugăciune sunt aproape pustii. Poporul s-a dezvăţat de slujbe şi se păstrează, de bine-de rău, doar formalismul ritual. De cununie, de prohodirea morţilor - poporul aproape a uitat. Sunt foarte mulţi copii nebotezaţi. Şi totuşi, după părerea generală a preoţilor, nu se poate vorbi deloc de pierderea credinţei în popor. Pricina înstrăinării oamenilor de Biserică, de slujbe şi de predici stă în aceea că credincioşilor le lipseşte posibilitatea de a merge la slujbe, fiindcă duminicile şi chiar în sărbătorile mari ei sunt siliţi pe timpul slujbelor să muncească în colhoz, ori sunt scoşi de la biserică pentru a duce vitele la controlul veterinar sau la aşa-zisa muncă voluntară... Această nenorocită stare a Bisericii poate fi schimbată doar prin măsuri hotărâte ale Conducerii Centrale”.

Se ştie că Sanctitatea Sa, Patriarhul Alexie, avea o anumită reţinere faţă de

arhiepiscopul Luca. Cu toate acestea, Vlădica Luca arăta totdeauna deplină ascultare faţă de conducerea supremă bisericească. „Patriarhul nu trebuie osândit, ci compătimit”, scria el într-o scrisoare. Şi într-una din predicile sale, arhiepiscopul Luca îşi încredinţa, cu înflăcărare, turma de faptul că trebuie să aibă o adâncă cinstire faţă de Patriarh, să îşi aducă aminte cât de mari sunt ostenelile şi pătimirile acestuia.

În anul 1948, Biserica Ortodoxă Rusă a sărbătorit cinci sute de ani de autocefalie, însă arhiepiscopul Luca nu a fost invitat la Moscova.

El scria:

„La foarte importantul congres al reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe au fost invitaţi numeroşi arhierei eparhioţi, însă nu eu. Iată dovada definitivă a faptului că s-a ordonat să fiu ţinut sub obroc”. Când Vlădicăi Luca i s-a refuzat mutarea la Odessa, el a scris că Sanctitatea Sa, Alexie, „nu are stăpânire”, că „după antecedentele de unsprezece ani, locul meu este doar într-o fundătură”.

S-a păstrat, de asemenea, următoarea mărturie a celor apropiaţi despre smerenia şi neagonisirea lui. În anul 1951, Vlădica a mers la Odessa, unde Patriarhul se odihnea la vila sa. Sofia Sergheevna Beleţkaia îi scria fiicei Vlădicăi: „Din păcate, tata este iarăşi îmbrăcat foarte prost: rasa este veche, din doc, iar dulama foarte veche, dintr-un material ieftin. Atât una, cât şi cealaltă au trebuit să fie spălate în vederea vizitei la Patriarh. Aici tot clerul de rang înalt este minunat îmbrăcat: rase scumpe, frumoase, şi dulame minunat cusute, în timp ce tata - un om atât de remarcabil - este îmbrăcat mai prost de cât toţi, pur şi simplu te apucă supărarea...”

În această perioadă, Vlădica Luca se ocupă din ce în ce mai puţin de activitatea medicală. „Se stinge chirurgia mea şi răsar marile probleme bisericeşti”, îi scria

el fiului său mai mare. Într-o altă scrisoare spune: „Chirurgia este incompatibilă cu slujirea arhierească, întrucât atât una cât şi cealaltă solicită întreaga fiinţă a omului, întreaga lui energie, şi Patriarhul scrie că trebuie să las chirurgia”.

Nu cu multă vreme înainte de plecarea din Tambov, Vlădica Luca scria: „Stau prost cu inima; toţi profesorii şi ceilalţi medici, care au examinat-o, consideră că este absolut indispensabil pentru mine să părăsesc chirurgia activă”.

Când arhiepiscopul Luca a fost mutat în Crimeea, directorul Institutului medical din Simferopol şi consiliul său ştiinţific au crezut că este mai bine să se prefacă neştiutori de venirea lui. Studenţii medicinişti, care l-au primit cu flori în Simferopol pe Vlădica Luca, au fost pedepsiţi pentru acest lucru.

La începutul lui 1947, Vlădica îi scria fiului său: „Comunicările pe care le-am făcut în Societatea chirurgicală şi la două congrese ale medicilor au avut un succes enorm. La Societate se ridicau toţi în picioare când intram în sală. A început obstrucţionarea. Mi s-a dat de înţeles, fără ocolişuri, că nu trebuie să mai fac rapoarte cu înfăţişarea mea arhierească. În Aluşta, comunicarea mea a fost ruptă (la rugămintea medicilor!)...

Mi-am dat acordul să ţin de două ori pe lună cursuri de chirurgie septică şi să îndrum munca medicilor din ambulatoriile de chirurgie. Şi acesta a fost rupt. Atunci am încetat complet să mai merg la Societatea chirurgicală”.

În acelaşi timp, Vlădica a anunţat că dă consultaţii gratuite, drept care sute de bolnavi din întreaga Crimee roiau în reşedinţa arhierească de pe Gospitalnaia.

În afara slujbelor, predicilor, consultaţiilor şi muncii administrative pe problemele eparhiei, în anul 1949 Vlădica Luca s-a îndeletnicit cu adunarea de materiale pentru o monografie: dizertaţia refăcută „Anestezia regională”, care trebuia să aducă un

neîndoielnic folos chirurgilor.

Medicii militari din Simferopol l-au trimis la arhiepiscopul Luca pe reprezentantul lor, M.F. Avercenko, cu rugămintea de a le împărtăşi experienţa sa medicală. Vlădica s-a învoit cu bucurie să dea consultaţii în spitalul lor. Pentru consultant, toate secţiile spitalului pregăteau de obicei bolnavii cu problemele cele mai grave. În iunie 1951 însă, Vlădica Luca scria deja: „De chirurgie am fost despărţit din pricina rangului meu arhieresc şi nu mai sunt chemat nici la consultaţii. Din această pricină se prăpădesc bolnavi cu afecţiuni septice grave...”

Vlădica Luca era în legături de prietenie cu academicianul V.P. Filatov, om profund credincios. Filatov l-a internat la el în institut pe Valentin Voino-Iaseneţki şi tot el supraveghea ochiul bolnav al arhiepiscopului Luca. Vlădica îi scria fiului Alexei: „Filatov... este un om foarte bun, pe de-a-ntregul credincios. Am fost la el de două ori şi el venea la mine la hotel să se spovedească”. Iar în altă scrisoare: „Cu Filatov am stat de vorbă multă vreme despre munca lui ştiinţifică şi despre problemele lui sufleteşti. Este un om pe de-a-n-tregul religios”.

Programul bătrânului arhiepiscop era supraîncărcat. Ziua începea pentru el la ora şapte dimineaţa. De la opt la unsprezece dimineața săvârșea Liturghia. Vlădica Luca predica În fiecare zi. În timpul micului dejun extrem de modest, secretara Evghenia Pavlovna Leichfeld citea zilnic câte două capitole din Vechiul Testament şi două din Noul Testament. După aceea, începeau problemele eparhiale: dispoziţiile Patriarhiei, poşta, primirea clerului, numirile şi transferurile, pretenţiile autorităţilor. Cancelaria se afla tot în apartament. Secretarul eparhial - un preot în vârstă, părintele Vitalie - se obişnuise cu faptul că arhiereul cerea rapoarte exacte şi răspunsuri limpezi la întrebări. Arhiepiscopul Luca lua hotărârile fără întârziere şi şovăială.

Secretara personală a Vlădicăi, Evghenia Pavlovna Leichfeld era un om foarte apropiat lui, o intelectuală în vârstă, profesoară de literatură cu educaţie universitară. Ea a scris, cu multă hărnicie, sute de scrisori şi predici și „Amintirile”, revizuite nu o dată, ale arhiepiscopului. În timpul cât a lucrat la Vlădica, ea a citit de patru ori şi jumătate Biblia cu voce tare, a citit nenumărate gazete, reviste (unele în limbile germană şi franceză), tratate teologice.

Citirea presei şi a cărţilor continua până la prânz. După prânz Vlădica se odihnea, iar de la patru la cinci primea bolnavi. Spre seară făcea o mică plimbare pe bulevard, în josul râuleţului Salghir. La plimbare era însoţit adesea de nepoţii Gheorghii şi Nikolai. Arhiepiscopul Luca nu pierdea nici acest răstimp: le povestea băieţilor capitole din Sfânta Scriptură. După mulţi ani, Gheorghii şi Nikolai Sidorkin spuneau că şi-au adus aminte toată viaţa de acele lecţii predate ca în treacăt. După aceea - iarăşi muncă de cabinet: Vlădica Luca se apleca asupra predicilor, scrisorilor, atlaselor chirurgicale până la unsprezece seara.

Zilele de praznic erau de asemenea foarte încărcate pentru arhiereu. „Îţi scriu seara târziu, după ce m-am întors din Djankoi (de la Simferopol la Djankoi sunt o sută de kilometri), unde am slujit în ziua Acoperământului Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Liturghia (cu predică cu tot) a ţinut patru ceasuri şi un ceas întreg am binecuvântat poporul. Am obosit. N-am dormit toată noaptea”, îi scria el fiului Mihail în 1951.

„Nu puţină este şi munca mea, mai ales acum în Postul Mare. Am slujit cinci ceasuri la rând. Sunt foarte ostenit...”

Încă de la Tambov se găsiseră cârtitori: „Ce e la noi, mănăstire ?”

Însă Vlădica Luca, oricât i-ar fi fost de greu din punct de vedere fizic, slujea

după rânduiala întreagă.

Vara, Vlădica se muta din oraş într-o căsuţă de lângă Aluşta, dar şi acolo continua zi de zi aceeaşi muncă încordată. Singura deosebire consta în faptul că pe ţărmul de sud al Crimeii el îşi îngăduia plimbări ceva mai lungi şi înota cu plăcere în mare.

Prieten şi sfătuitor duhovnicesc al arhiepiscopului Luca era arhimandritul Tihon (Bogoslaveţ), care se bucura de mare cinstire în Ucraina şi Crimeea şi la care veneau oamenii de departe pentru poveţe duhovniceşti. Arhimandritul Tihon fusese întâi-stătător al mănăstirii din Inkerman (Crimeea), mănăstire aflată într-o peşteră, iar după ce aceasta a fost închisă, locuia în Simferopol. S-au păstrat mărturii despre darul vederii duhovniceşti pe care îl avea părintele Tihon.

Arhimandritul Tihon s-a săvârşit în anul 1950. În cuvântul rostit la parastasul de un an al stareţului, arhiepiscopul Luca spunea:

„Am avut fericirea ca, în primii trei ani şi mai bine de cârmuire a eparhiei Crimeii, să-l am ca cel mai apropiat prieten şi cel mai preţios şi scump sfătuitor. Toate sfaturile lui privind problemele bisericeşti, sfaturi de care eu aveam nevoie atunci când păreau una după alta tulburări grele în felurite locuri ale eparhiei noastre, erau întotdeauna nu numai înţelepte, ci erau pătrunse de adevăratul duh creştinesc. El mi-a dat sfaturi pe care le putea da numai un adevărat ucenic al lui Hristos". Pomenirea părintelui Tihon este cinstită în Crimeea până în ziua de astăzi.

Propovăduirea arhiepiscopului Luca despre Hristos era îndreptată şi către rudele sale. Fiicei Elena, Vlădica îi scria:

„Oare vă amintiţi, tu şi Ana (nepoata), de greaua răspundere pe care o veţi avea înaintea lui Dumnezeu dacă nu le veţi învăţa pe Irocika şi pe Katiuşa cu legea lui

Dumnezeu şi cu rugăciunea? Doar le ameninţă cumplita primejdie a propagandei antireligioase. Aş putea să îţi trimit Noul Testament cu Psaltirea, ediţia Patriarhiei, dacă tu şi Ana promiteţi că le veţi citi strănepoatelor mele. Cu greu am reuşit să fac rost de Noul Testament în patru exemplare pentru toţi copiii”.

Vlădica Luca mărturisea, într-una din predicile sale, că pe atunci erau chiar şi preoţi care nu puteau face rost de Biblie.

Fiii Vlădicăi au ajuns savanţi cu renume: Mihail - anatomist, doctor în ştiinţe medicale, profesor; Valentin s-a ocupat cu oftalmologia şi anatomia patologică, fiind de asemenea profesor şi doctor în ştiinţe medicale; Alexei a fost unul dintre colaboratorii ştiinţifici principali şi unul dintre întemeietorii institutului de fiziologie şi biochimie evoluţionistă „I.M. Secenov”, doctor în ştiinţe biologice.

Felicitându-l pe Mihail cu prilejul zilei de nume, Vlădica Luca scria într-o telegramă: „...Mucenicul Mihail, cneazul de Cemigov, să-ţi fie pildă de credincioşie faţă de Hristos”.

Propovăduind întotdeauna cuvântul lui Dumnezeu, arhiepiscopul Luca nu se temea de cei ce ucid trupul. Când a rostit cea dintâi predică în Tambov (era februarie 1944), enoriaşii au fost chiar speriaţi. Părintele diacon Vasili Malin povestea că, plecând în acea seară de la biserică, mulţi nu mai nădăjduiau să-l mai audă şi să-l mai vadă vreodată pe arhipăstorul lor. Atunci însă Vlădica nu a fost arestat, deşi conducerea din Tambov i-a arătat de câteva ori predicatorului nemulţumirea lor.

În anul 1948, împuternicitul cu problemele Bisericii Ortodoxe din Simferopol a raportat la Moscova că arhiepiscopul Luca ţine în catedrală o serie de predici cu caracter antimaterialist.

La mijlocul anilor 1950, Karpov s-a pronunţat cu duritate la adresa

cuvântărilor arhiepiscopului Crimeii. Când Vlădica Luca s-a plâns de faptul că Revista Patriarhiei Moscovei nu îi publică predicile, preşedintele Sovietului pentru problemele Bisericii a răspuns: „Dumneavoastră tulburaţi apele acolo, în catedrala din Simferopol. Bine, tulburaţi-le, dar în arena internaţională nu o să vă lăsăm”.

Curajoasele predici şi gesturi ale arhiepiscopului, ce îi speriau pe medicii necredincioşi, deşteptau temeri şi în comitetul regional de partid al Crimeiii, atrăgând totodată către Vlădica inimile multora. Cu dragoste şi cu recunoştinţă vorbeau despre el pacienţii credincioşi şi necredincioşi. Veneau pe ascuns, la biserică, studenţi, profesori, ingineri, bibliotecari. Şeful serviciului arheologic al Crimeii, profesorul Pavel Nikolaevici Schultz, savant de renume şi fost partizan în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, îşi aminteşte cum mergea la catedrală împreună cu soţia ca să asculte propovăduirea Vlădicăi despre relaţia dintre religie şi ştiinţă. Pentru aceasta a fost chemat la comitetul regional, interogat, ameninţat, lipsit de decoraţia pe care o meritase.

În anii 1950, Vlădica Luca a încercat, împreună cu Schultz, să salveze de la demolare biserica din secolul al 14-lea aflată pe drumul Simferopol-Starâi Krâm. La rugămintea arhiepiscopului, arheologii au cercetat clădirea şi au ajuns la concluzia că biserica poate să mai reziste încă două-trei secole. Vlădica a primit concluzia specialiştilor şi a cerut pe loc ca biserica vechilor creştini să fie dată creştinilor de acum, ca aceştia să poată relua în ea slujbele. Monumentul de arhitectură a fost, bineînţeles, demolat fără întârziere, iar pe profesorul Schultz aproape că l-a costat carnetul de partid toată istoria aceasta - în comitetul regional au ţipat la el: „Eşti membru de partid şi ajuţi obscurantiştilor! Te împotriveşti propagandei antireligioase?!”

La începutul anului 1951, arhiepiscopul Luca, care mersese la Moscova cu oarecare treburi, s-a întors la Simferopol cu avionul. În urma unei neînţelegeri, nu a venit nimeni să îl aştepte la aeroport. Arhiereul, care era pe jumătate orb, stătea pierdut în faţa

clădirii aeroportului, neştiind cum să ajungă acasă. Orăşenii îl cunoşteau, l-au ajutat să suie şi să se aşeze în autobuz. Cel mai uimitor lucru s-a petrecut însă când arhiepiscopul Luca se pregătea să coboare în staţie. La rugămintea pasagerilor, şoferul s-a abătut de la traseu şi, mergând trei străzi mai încolo, a oprit autobuzul chiar în pragul casei de pe Gospitalnaia. Vlădica a coborât din autobuz în aplauzele unor oameni despre care cu greu se putea spune că frecventează biserica.

Aşa cum se întâmplă deseori în vieţile celor sfinţi şi drepţi, Vlădica Luca era respectat chiar şi de cei de altă credinţă, în particular de evrei. De praznicele mari, pe arhiepiscopul-medic venea să îl felicite epitropul sinagogii din Simferopol, pe care Vlădica Luca îl salvase cândva de la moarte. Pentru arhipăstorul ortodox chiar se rugau la sinagogă, mai ales de când aflaseră că e bolnav. Vlădica Luca îi scria, în 1957, fiului că a primit felicitări „de la Patriarhii Moscovei şi Gruziei, de la treizeci de arhierei şi de la comunitatea evreiască, ce mă respectă pentru relaţia bună cu evreii".

Vlădica Luca a început să îşi piardă definitiv vederea. Ochiul sănătos începuse să vadă prost încă de la Tambov. În toamna lui 1947, arhiepiscopul a fost silit să meargă în Odessa, la Filatov. Celebrul oftalmolog l-a examinat îndelung pe Vlădica şi a spus că până la orbire mai este cale lungă. „Filatov mi-a descoperit o opacifiere a cristalinului care va progresa lent, aşa încât capacitatea de a citi se va mai păstra câţiva ani (între trei şi zece)", scria Vlădica Luca.

Şi, într-adevăr, după patru ani arhiepiscopul Luca încă putea - deşi cu greu - să citească şi să scrie. În primăvara lui 1952, supraapreciindu-şi puterile, Vlădica a petrecut din nou câteva săptămâni - ca de obicei de dimineaţa până seara - în bibliotecile de medicină din Moscova. El şi-a extenuat ochii şi a început să îşi piardă vederea literalmente de la o săptămână la alta. Nu mai vedea culorile, obiectele se prefăceau în umbre. Acum, când consulta, trebuia să o întrebe pe secretară ce culoare are tumefacţia,

cum arată tegumentele şi mucoasele pacientului. Până la urmă Vlădica a fost nevoit să renunţe şi la consultaţii, şi la pregătirea celei de-a doua ediţii din „Anestezia regională”.

În toamna anului 1952, profesorul Filatov, care întreţinea corespondenţă cu Vlădica Luca, i-a propus o operaţie preliminară - iridectomie. Vlădica nu a fost de acord, întrucât la el, diabetic fiind, operaţia se putea complica cu o infecţie. Cei apropiaţi erau îndureraţi. Arhiepiscopul Luca a învăţat să se mişte prin cameră pe pipăite şi tot pe pipăite semna hârtiile pregătite de secretari.

Tânărul episcop Mihail (Ciub) al Lujskului, venit în Simferopol pentru a face cunoştinţă cu Vlădica Luca, îşi aminteşte:

„Am trecut pragul şi l-am văzut pe Vlădica. Stătea în mijlocul cabinetului. Mâinile îi pipăiau prin văzduh neajutorate; era limpede că se străduie să găsească fotoliul şi masa pe care nu le vedea. M-am prezentat şi am auzit o voce joasă, fermă, care nu se potrivea deloc cu înfăţişarea stăpânului casei: «Să trăiţi, Prea Sfinţite. Vă aud vocea, dar nu vă văd. Apropiaţi-vă, rogu-vă». Ne-am îmbrăţişat. S-a înnodat o discuţie. Îl interesa şi unde lucrasem, şi unde învăţasem, cine fuseseră profesorii mei. În timpul convorbirii, s-a ridicat şi a aprins o lampă mare şi puternică din spatele unui orologiu cu cadranul transparent. Încordându-se în mod evident, s-a uitat singur cât e ora. După aceea am observat: tot ce putea, făcea singur. Orbirea nu îi frânsese voinţa şi nu îi distrusese acuitatea percepţiei. Când l-am întrebat dacă visează noaptea, Vlădica a răspuns: «O, şi încă ce mai vise! În culori!»”

În ziua de nume a Vlădicăi, episcopul Mihail a fost de faţă la slujba solemnă de Te Deum. El îşi aminteşte că în biserică preoţii îl duceau pe arhiereu de subsuori, iar după ce s-au sfârşit te deumul şi cuvântările festive, Vlădica Luca, parcă recăpătându-şi vederea, a ieşit singur în pridvor. La ieşire îl aştepta o mulţime de oameni cu flori:

„Scumpul nostru doctor...” Vlădica stătea zâmbind în mijlocul celor ce până nu demult îi fuseseră pacienţi, binecuvântându-i pe acei copii ai săi, ca şi pe cei care se aflau în biserică.

În anul 1954, după decretul din iulie al CC al PCUS „cu privire la îmbunătăţirea propagandei ateiste”, a început un nou val de prigoane împotriva Bisericii lui Hristos. Şicanarea şi arestarea credincioşilor, jignirile aduse în public preoţilor, închiderea bisericilor, împiedicarea desfăşurării praznicelor bisericeşti de către „oamenii de bine” le aminteau celor din generaţia veche de evenimentele anilor 1920-1930.

Există mărturii despre faptul că erau urmăriţi oamenii care întreţineau corespondenţă cu Vlădica Luca. Inginerul I.Ia. Borisov a fost convocat la KGB-ul din Tambov din pricina corespondenţei întreţinute de soţia lui cu arhiepiscopul Luca al Crimeii. Corespondenţa atingea probleme atât religioase, cât şi personale, dar inginerului i s-a spus că dacă soţia lui, Sofia Ivanovna, nu va înceta să corespondeze cu omul bisericii, el va fi dat afară din uzina de cazane şi nu va mai găsi nicăieri de lucru în Tambov, iar copiii lui, studenţi, vor fi de asemenea daţi afară din facultate. Ilia Iakovlevici a văzut pe masa anchetatorului un volum gros: „Dosarul Voino-Iaseneţki”, în care se aflau copii după scrisorile trimise de Vlădica în Tambov şi cele trimise de Sofia Ivanovna în Simferopol.

Iar în Simferopol, unde erau de asemenea deschise scrisorile arhiereului şi îi erau ascultate convorbirile telefonice, după decretul din iulie al CC-ului, a apărut un nou post: fotograful de biserică. Acesta făcea zilnic turul bisericilor şi îi fotografia din faţă pe cei aflaţi acolo. Cei slabi cu duhul, temându-se de persecuţii, au încetat să se mai arate la biserică, iar celor mai tari li se făceau dosare la „organele competente” în vederea unor noi persecuţii.

În decembrie 1954, la Simferopol a avut loc un congres al preoţilor din

eparhia Crimeii. Arhiepiscopul Luca a prezentat o comunicare în care arăta că din 58 de biserici mai rămăseseră în Crimeea 49 (celelalte fiind închise de împuternicitul cu problemele Bisericii) şi că erau în primejdie încă două biserici. Vlădica Luca a vorbit pe faţă despre faptul că propaganda, formele disimulate şi făţişe de presiune asupra credincioşilor îşi fac efectul: bisericile rămân pustii. Punctul al nouălea de pe lista cu problemele de discutat era formulat chiar astfel: „Felul în care s-a reflectat propaganda antibisericească asupra numărului rugătorilor din biserici”.

Despre decretul CC al PCUS şi declaraţiile lui Hruşciov din ziare, arhiepiscopul a spus scurt: „Nu am considerat necesar să combat aceste declaraţii. M-am mărginit doar la o predică pe tema: «Nu te teme, turmă mică»”! După două decenii, credincioşii din Simferopol încă îşi aminteau acea predică rostită în ziua prăznuirii Acoperământului Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, în anul 1954:

„...Eu ştiu că cei mai mulţi dintre voi sunt foarte alarmaţi de întărirea neaşteptată a propagandei antireligioase şi că sunteţi mâhniţi... Nu vă tulburaţi, nu vă tulburaţi! Lucrurile acestea nu au cu ce să vă atingă.

Spuneţi-mi, rogu-vă, mai ţineţi minte cuvintele lui Hristos din Evanghelia după Luca: Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă Împărăţia (Luca 12, 32)? Despre mica Sa turmă Domnul nostru Iisus Hristos a vorbit nu o dată. Mica Lui turmă şi-a avut începutul în sfinţii Lui apostoli, iar după aceea s-a tot înmulţit... Ateismul a început să se răspândească în toate ţările, în primul rând în Franţa la începutul veacului al optsprezecelea, dar pretutindeni, în ciuda propagandei din ce în ce mai puternice a ateismului, s-a păstrat mica turmă a lui Hristos şi se păstrează până acum. Voi, voi, voi toţi, cei ce mă ascultaţi, sunteţi această turmă mică.

Şi să ştiţi, şi să credeţi că mica turmă a lui Hristos este de neînvins, ei nu are ce-i face nimeni, ea nu se teme de nimic, fiindcă ştie şi păzeşte totdeauna marile cuvinte

ale lui Hristos: „Voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui”. Aşa că dacă nici porţile iadului nu vor birui Biserica Lui, mica Lui turmă, pentru ce să ne tulburăm, pentru ce să ne facem griji, pentru ce să ne întristăm?! N-avem de ce, n-avem de ce! Mica turmă a lui Hristos, adevărata turmă a lui Hristos nu poate fi vătămată de nici o propagandă”.

Aşa vorbea arhiepiscopul Luca la nici patru luni după ce şeful statului proclamase necesitatea de a termina definitiv cu Biserica. Vorbea nu pe ascuns, ci făţiş - în biserică. Şi pe mulţi i-a liniştit, pe mulţi i-a întărit atunci.

La începutul anului 1955, Vlădica a orbit cu desăvârşire. La scurtă vreme după asta a venit în Crimeea discipolul cel mai apropiat al lui Filatov - docentul Şeveliov. Vlădica Luca le scria rudelor: „Cred cu tărie că Domnul îmi va da înapoi vederea...”. Şi totuşi, oftalmologul întârziase cu cel puţin doi ani. „Şeveliov mi-a găsit un glaucom avansat. Operaţia, pe care el a numit-o riscantă şi foarte riscantă, ar fi putut să-mi dea în cel mai bun caz foarte puţin din vedere, însă în nici un caz putinţa de a citi”.

Cu mult timp înainte de pierderea vederii, arhiepiscopul Luca scria: „Cneazul Vasili Tiomnâi i-a spus celui ce l-a orbit: «Îmi dai mijloc de pocăinţă!»”.

După ce Vlădica şi-a pierdut vederea, nimeni n-a auzit din partea lui vreo plângere sau cârtire. „Am primit ca pe voia lui Dumnezeu faptul că trebuie să fiu orb până la moarte, şi l-am primit liniştit, chiar cu recunoştinţă faţă de Dumnezeu... Îmi îndur orbirea cu seninătate şi cu deplină încredinţare în voia lui Dumnezeu”, scria el.

După un an, arhiepiscopul Luca îi scria lui Alexei: „Fireşte că orbirea este un lucru foarte greu de îndurat - dar pentru mine, care sunt înconjurat de oameni iubitori, ea este neasemuit mai uşoară decât pentru nefericiţii orbi singuri, pe care nimeni nu-i ajută. Pentru lucrarea mea arhierească, orbirea nu este o piedică deplină şi cred că voi sluji până la moarte”.

Urmând sfinţilor arhipăstori, Vlădica Luca se îngrijea fără încetare de turma sa. Ca şi mai înainte, în anii 1950, dispoziţiile date de el privitor la problemele eparhiale înfierează neglijenţa şi indiferenţa, lăcomia şi neascultarea. La scurtă vreme după decretul CC al PCUS, Vlădica pedepseşte o serie de preoţi ce preferau „varianta simplificată" a Botezului. El i-a chemat pe rând pe preoţi la Simferopol ca să verifice personal dacă păstorii nu săvârşesc greşeli în slujire. Greşeli se făceau multe şi Vlădica arată acest lucru într-o pastorală a sa.

În „Apelul către toţi preoţii ai eparhiei Crimeii" din anul 1955, arhiepiscopul scrie: „Cu mare durere aud şi aflu că mulţi preoţi slujesc doar de sărbătorile mari şi duminicile. Este foarte important să se slujească în zilele de sâmbătă. Preoţii care nu vor să slujească în zilele când tipicul prevede slujbe cu polieleu şi slujbe în zilele de sâmbătă, obişnuiesc să spună - spre a se dezvinovăţi - că aceste slujbe cer cheltuieli suplimentare pentru lumânări, untdelemn, vin, şi mai ales că nu sunt rugători în biserică...".

Pe arhiepiscop îl aşteptau noi necazuri: se prelungea greaua luptă pentru biserici cu împuternicitul în problemele Bisericii. A fost fabricat un protocol „ingineresc" în vederea închiderii catedralei din Evpatoria: clădirea, pasămite, era în pericol şi nu întrunea condiţiile necesare pentru exploatare. Brigada de muncitori trimisă de împuternicit a săpat lângă fundaţia bisericii aproape până la bază până şi au „descoperit" nu ştiu ce avarie. Vlădica Luca a început să protesteze, a telegrafiat la Patriarhie. Au venit doi ingineri, au examinat catedrala, au alcătuit un nou act, care glăsuia că fundaţia este absolut integră şi sigură. Cu toate astea, împuternicitul a închis catedrala, autorităţile locale au dat jos în pripă cupolele şi au plasat în clădirea „periculoasă" propriile depozite şi birouri.

Asemenea nelegiuiri se petreceau adesea. Vlădica Luca îşi trimitea secretarul cu proteste la împuternicit, dar acesta nici nu voia să stea de vorbă. Arhiepiscopul a făcut

plângere la Sovietul pentru problemele Bisericii Ortodoxe, iar Karpov a trimis la Simferopol o „comisie” alcătuită din doi prieteni apropiaţi ai împuternicitului. Bisericile erau închise şi în urma denunţurilor calomniatoare împotriva preoţilor şi a celorlalţi membri ai clerului.

Vlădica îi scria fiului său în vara anului 1956:

„...Treburile bisericeşti merg din ce în ce mai greu, bisericile sunt închise una după alta, preoţi nu sunt îndeajuns şi numărul lor se tot împuţinează”. El i-a scris fiului deseori: „Sunt ocupat până peste cap cu probleme eparhiale din cele mai împovărătoare şi neplăcute”. „Treburile eparhiei merg din ce în ce mai greu, ajungând pe alocuri până la răzvrătiri făţişe împotriva autorităţii mele arhiereşti. Îmi este greu să îndur toate acestea la cei optzeci şi doi de ani şi jumătate ai mei - însă, nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu, continui să port această grea povară”. „A venit un membru al Sovietului pentru problemele Bisericii Ortodoxe pentru a verifica plângerile împotriva împuternicitului; nici această venire a lui n-a adus ceva bun. Am înţeles: plângerile mele dau slabe rezultate”.

Într-o scrisoare din 1960:

„Problemele bisericeşti sunt chinuitoare. Împuternicitul nostru, vrăjmaş crunt al Bisericii lui Hristos, îşi însuşeşte din ce în ce mai mult drepturile mele arhiereşti şi se amestecă în treburile interne ale Bisericii. M-a istovit de tot”. „Am avut de luptat mai bine de două luni cu un preot din cale-afară de rău... O răzvrătire în Djankoi împotriva autorităţii arhiereşti, care dura de un an şi ceva, fiind încurajată de împuternicit”. „Eu am mult mai multe trăiri ce îmi scurtează zilele decât tine”, îşi înştiinţa fiul episcopul.

O lungă scrisoare a Vlădicăi vorbeşte în întregime de feţele duhovniceşti „care s-au răzvrătit împotriva autorităţii arhiereşti şi au făcut mari necuviinţe, supunându-se în chip nelegiuit doar împuternicitului...”.

În această vreme grea, s-a arătat dragostea faţă de Vlădica Luca a oamenilor care îl respectau. Faimosul fiziolog L.A. Orbeli, discipol şi continuator al lui I.P. Pavlov, era dintre acei savanţi care aveau o adâncă cinstire faţă de Vlădica Luca.

Alexei Valentinovici Voino-Iaseneţki îşi aminteşte: „Cu Leon Abgarovici am vorbit despre tata în august 1958. Pe atunci Orbeli deja nu se mai ridica din pat şi a murit la trei luni după aceea. Nu mă voi apuca să reproduc aici întreaga noastră convorbire, însă îmi amintesc că m-a uimit prin spontaneitate şi sentiment. Orbeli şi-a arătat profundul respect faţă de tata, admiraţia pentru statornicia convingerilor lui, pentru faptul că a rămas întotdeauna atât doctor trupesc, cât şi duhovnicesc. Era firesc ca tăria de caracter, verticalitatea tatei să îi impună în mod deosebit lui Leon Abgarovici, întrucât şi el refuzase în anii de distrugere a fiziologiei să abjure de la convingerile sale ştiinţifice.

Chiar şi atunci când, cu două luni înainte de moartea lui Stalin, a început pregătirea comunităţii ştiinţifice pentru declararea lui Orbeli „duşman al poporului” şi arestarea lui, el aştepta aceasta cu bărbăţie”.

[După sesiunea din august 1948 a VASHNIL (Academia Unională de Ştiinţe Agronomice „V.I. Lenin”), în urma căreia trei mii de biologi au rămas fără loc de muncă, iar mulţi şi fără libertate, Stalin s-a hotărât să mai organizeze câteva din aceste sesiuni de epurare. Scopul era dezbinarea, învrăjbirea savanţilor, transformarea instituţiilor de cercetare în cuiburi ale răutăţii, invidiei, vanităţii şi urii naţionaliste. În ianuarie 1950, a început cumplitul joc politic în ştiinţă: s-a ţinut o sesiune reunită a Academiei Medicale şi a Academiei mari, în cadrul căreia a fost declarată lupta „pentru triumful doctrinei fiziologice a academicianului Pavlov”. O parte din discipolii marelui fiziolog - academicianul Orbeli şi şcoala lui - au fost acuzaţi de deformare, incompletă înţelegere, înjosire a doctrinei lui Pavlov. La acea sesiune s-a ales Orbeli cu boala de inimă care avea să-l bage în mormânt. „Josnica şicanare a lui Orbeli m-a tulburat până într-atât că i-am

scris astăzi o scrisoare”, îl înştiinţa Vlădica Luca pe fiul său Alexei după faimoasa sesiune]

Vlădica Luca i-a scris lui L.A. Orbeli:

„Sunt foarte mişcat de faptul că într-o lungă convorbire despre mine cu fiul meu Alexei l-aţi rugat să îmi transmită adânca dumneavoastră plecăciune înaintea savantului şi omului care sunt... Ştiţi, bineînţeles, cât de greu îmi este să plutesc împotriva curentului viforos al propagandei antireligioase, cât de multe suferinţe mi-a adus aceasta şi câte îmi mai aduce încă... Vă preţuiesc foarte mult ca savant eminent şi luptător plin de curaj împotriva nevrednicilor lingăi ai slavei marelui fiziolog Pavlov.

Fie ca Domnul Dumnezeu să lungească luminoasa şi foarte folositoarea dumneavoastră viaţă şi să uşureze marea greutate a muncii inimii dumneavoastră bolnave. Pentru aceasta, Îl voi ruga în rugăciunile mele.

Arhiepiscop Luca,
5 septembrie 1958.”

În anii cât a condus eparhia Crimeii, Înalt Prea Sfinţitul Luca a rostit cea mai mare parte din predicile sale. El începuse să predice încă din Taşkent, însă din pricina arestării şi a exilului a fost silit timp de mulţi ani să tacă. Din primăvara anului 1943, când s-a deschis biserica din Krasnoiarsk, lucrurile au luat o altă întorsătură şi arhiepiscopul Luca a propovăduit neîncetat până la sfârşitul vieţii. Scria predici, le rostea, le bătea la maşină, le îndrepta, trimitea foi cu textul lor prin oraşele ţării. „Consider că îndatorirea mea arhierească de căpetenie este să propovăduiesc pretutindeni şi totdeauna despre

Hristos”, a spus el în catedrala din Simferopol pe data de 31 octombrie 1952.

În treizeci şi opt de ani de preoţie, Vlădica Luca a rostit o mie două sute cincizeci de predici, dintre care şapte sute cincizeci au fost însemnate în scris şi alcătuiesc 12 volume groase bătute la maşină (în jurul a 4500 de pagini). Consiliul Academiei Duhovniceşti din Moscova a numit această culegere de predici „un fenomen excepţional în viaţa bisericesc-teologică contemporană” şi l-a ales pe autor membru de onoare al său.

Arhiepiscopul Manuil al Kuibâşevului scria că predicile Vlădicăi „se disting prin simplitate, sinceritate, tonul direct şi originalitate”. Discutând un fragment dintr-un cuvânt la Vinerea Mare al arhiepiscopului Luca, el spune: „Pe această temă au vorbit în cursul a o 1900 de ani atât de mulţi din cei mai buni predicatori creştini încât s-ar fi părut că nu se mai poate spune nimic nou. Şi totuşi, cuvintele arhiepiscopului Luca mişcă sufletul ca un lucru neaşteptat: «Domnul a luat cel dintâi Crucea, cea mai cumplită Cruce, şi în urma Lui au luat pe umerii lor cruci mai mici, însă adeseori tot cruci cumplite, nenumăraţii mucenici ai lui Hristos... Oare nu ne vom lua şi noi crucile şi nu vom merge după Hristos?»”.

Dacă ne amintim că aceste cuvinte au fost rostite în primăvara anului 1946, când orbirea se apropia deja şi arhiepiscopul Luca era silit să părăsească chirurgia, primind cu smerenie această nouă şi grea cruce, spusele lui capătă un nou sens.

Protoiereul Aleksandr Vetelev, profesor de omiletică al Academiei Duhovniceşti din Moscova, care îl cunoştea pe Vlădica Luca şi întreţinea cu el corespondenţă, considera predicile lui „comori ale tâlcuirii Sfintei Scripturi”.

„Fiecare predică a lui respiră duh şi putere, apropiindu-se de binevestirea Apostolilor şi Sfinţilor Părinţi, atât prin puterea sentimentului lor sincer, cât şi prin duhul grijii pastorale, precum şi prin simplitatea şi accesibilitatea conţinutului şi expunerii”,

scria părintele Aleksandr (JMP, 1961, nr. 8, pag 37).

Totuşi, opera apologetică „Duh. Suflet. Trup” (sub titlul „Puterea inimi” în ediția modernă) a arhiepiscopului Luca, operă care prezintă un neîndoielnic interes din punct de vedere ştiinţific, este socotită de numeroşi teologi ortodocşi ca discutabilă din punct de vedere dogmatic.

Potrivit amintirilor lui I.P. Puzin, în anii de cârmuire a eparhiilor Tambovului şi Crimeii arhiepiscopul Luca venea câteodată la Moscova şi slujea în diferite biserici: „Îi plăcea foarte mult să predice şi considera predica drept lucrul cel mai important din slujirea sa arhierească. De câteva ori l-am vizitat la hotelul „Moscova”, unde se caza, şi am fost de faţă la slujbe săvârşite de el în diferite biserici din capitală... sunt fericit că a fost scris în viața mea să mă întâlnesc cu acest om uimitor”, scria I.P. Puzin.

În cei din urmă ani ai vieţii sale, Vlădica Luca a început să obosească puternic în urma slujbelor, predicilor, problemelor eparhiale. În acea perioadă, în viaţa Bisericii Ruse s-au petrecut întâmplări triste, tragice, care l-au tulburat adânc pe bătrânul arhiepiscop.

Anul 1960 a început în ţară printr-un nou val de prigoane împotriva Bisericii. A urmat decretul CC al PCUS în care se spunea: „Conducătorii unora dintre organizaţiile de partid nu duc o luptă insistentă împotriva ideologiei străine, nu dau replica cuvenită... ideologiei idealiste religioase...”.

Au fost publicate nenumărate articole, broşuri şi monografii antireligioase.

În martie 1960, Sovietul pentru problemele Bisericii Ortodoxe a prezentat Sfântului Sinod un proiect de reformă bisericesc-parohială în urma căruia episcopii şi preoţii parohi erau lipsiţi de orice autoritate. Pe 18 iulie 1961, când Vlădica Luca era deja răposat, s-a întrunit un Sinod la care s-a consfinţit schimbarea situaţiei Bisericii.

Iată ce scria Vlădica nu cu multă vreme după moartea uneia dintre fiicele sale duhovniceşti:

„Sunt pe de-a-ntregul absorbit şi apăsat de însemnatele evenimente din Biserica Rusă, care răpesc tuturor arhiereilor o parte însemnată din drepturile lor. De acum înainte, adevăraţii stăpâni în Biserică vor fi doar consiliile bisericeşti - fireşte, în unire cu împuterniciţii statului. Clericii de rang înalt şi mijlociu vor rămâne doar ca săvârşitori năimiţi ai slujbelor, lipsiţi de cea mai mare parte din putere în privinţa dispunerii de clădirile, avutul şi banii bisericeşti. Înţelegeţi, desigur, că nu mă pot gândi acum la nimic altceva...”.

Se apropia sfârşitul arhiepiscopului; devenise palid, refuza hrana - apăsătoarele trăiri sufleteşti îşi spuneau cuvântul în ce priveşte sănătatea Vlădicăi. E.P. Leichfeld îşi amintea: „Îl chinuia nespus prin acţiunile sale, mereu nedrepte, împotriva Bisericii împuternicitul statului, un om crud şi absolut neprincipial”. „Ultima sa Liturghie a săvârşit-o de Naşterea Domnului, ultima predică a rostit-o în Duminica Iertării (la noi, Duminica Lăsatului sec de brânză). Nu şi-a părăsit datoria de propovăduitor până în ultima clipă; pe cât se vede, se ruga mult...”, scria E.P. Leichfeld.

În dimineaţa zilei de 11 iunie 1961, în Duminica pomenirii tuturor Sfinţilor care au strălucit pe pământ rusesc, arhiepiscopul Luca s-a săvârşit din această viaţă.

„N-a cârtit, nu s-a plâns. Dispoziţii testamentare n-a lăsat. A plecat dintre noi la şapte fără un sfert dimineaţa. A început să respire mai greu, după care a suspinat de două ori, încă o dată abia auzit - şi gata...”, îi scria Evghenia Pavlovna surorii Vlădicăi, V.F. Dzenkovici.

„Viaţa lui s-a stins la o vârstă înaintată, după o lungă boală, care i-a ros

puterile trupeşti şi i-a pregătit duhul pentru un sfârşit creştinesc, neruşinat, cu pace”, scria în necrologul din Revista Patriarhiei Moscovei protoiereul Aleksandr Vetelev.

„Sfârşitul Prea Sfinţitului Luca a cutremurat nu numai turma lui, ci şi pe toţi cei care l-au cunoscut. Deosebit de mare este pierderea pentru turmă, căci el a păscut turma lui Dumnezeu, purtând grijă de dânsa, nu cu sila, ci de bună voie, nu pentru agoniseli urâte, ci cu osârdie, nici ca şi cum ar fi stăpânit peste moştenirea lui Dumnezeu, ci pildă făcându-se turmei (1 Petru 5, 2-3)”.

E.P. Leichfeld scrie: „Panihidele se ţineau lanţ, casa se umpluse de popor până la refuz, curtea era ticsită de oameni, jos era o coadă imensă. Prima noapte, trupul Vlădicăi a rămas acasă, a doua, a fost dus în Biserica Buna Vestire, a treia - în catedrală. Tot timpul răsuna citirea Evangheliei, întreruptă de panihide, preoţii făceau cu schimbul, iar oamenii tot veneau şi veneau în şir neîncetat să se închine Vlădicăi... Erau oameni din felurite raioane, erau unii veniţi din locuri îndepărtate: din Melitopole, Genisk, Skadovsk, Herson. Veneau unii după alţii, se vărsau lacrimi line, se auzea: «acum nu mai avem rugător», «nu mai e sfântul nostru». Şi îndată îşi aminteau ce spunea Vlădica, cum îi vindeca, cum îi mângâia...”.

Încetase să bată inima care ardea de dragoste înflăcărată şi lucrătoare faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni. În toată Crimeea se vorbea despre sfârşitul arhiepiscopului. Se transmiteau din gură în gură amănunte despre viaţa lui ascetică, despre faptele lui bune, despre înaltele lui cerinţe morale faţă de credincioşi şi cler. Chiar şi oamenii depărtaţi de Biserică înţelegeau că plecase din această viaţă un suflet care nu era de rând.

Înţelegeau aceasta şi comitetul regional de partid, şi în direcţia regională KGB, şi în comitetul executiv regional. Pentru moartea arhiepiscopului Luca se pregătiseră dinainte. În noaptea de 10 spre 11 iunie, când tipografia regională începea deja

să scoată tirajul ziarului, a venit ordinul să fie inclus în numărul de a doua zi un întins articol antireligios.

„Îndată ce a murit tata, eu şi fratele Alexei am fost chemaţi în comitetul executiv orăşenesc”, povesteşte Mihail Valentinovici Voino-Iaseneţki. „Ni s-a explicat că este imposibil să ducem trupul pe strada principală a Simferopolului. Deşi drumul de la catedrală pe magistrala principală este scurt, procesiunea va îngreuna circulaţia din oraş. Ca atare, i-au stabilit traseu pe străzile periferice. Conducerea oraşului nu s-a zgârcit la autobuze. Ne-au propus treizeci de maşini, numai să nu fie procesiune pedestră, numai să-l ducem mai repede pe tata la cimitir. Am fost de acord... Totul însă a ieşit altfel”.

E.P. Leichfeld scrie: „Liniştea acelor zile de sărbătoare a fost stricată de o tulburare cumplită: se purtau tratative cu împuternicitul, care interzicea procesiunea. El încerca să convingă că dacă va permite procesiunea, negreşit vor fi strivite cinci-şase băbuţe... Atât credincioşii, cât şi ceilalţi s-au tulburat cumplit de faptul că este interzisă procesiunea. Un evreu bătrân a zis: «De ce nu ne dau voie să îl cinstim pe acest drept?»”.

Arhiepiscopul Mihail (Ciub), care a fost trimis de Patriarhie la înmormântarea Vlădicăi Luca, îşi aminteşte şi el de nesfârşitele certuri şi tratative legate de înmormântarea arhiepiscopului Crimeii. La început, Vlădicăi Mihail i s-a interzis să slujească panihidă.

După un telefon la Moscova, au permis slujirea panihidei, însă au pus condiţii pentru înmormântarea Vlădicăi Luca. Toţi cei care aveau să-l însoţească pe ultimul drum trebuia să meargă doar în autobuze, în nici un caz să nu se facă procesiune pedestră, în nici un caz sicriul să nu fie purtat pe braţe, nici un fel de cântare, nici un fel de muzică. Încet, rapid, cât mai neobservat şi în aşa fel ca pe 13 iunie la cinci seara (nici un minut mai târziu) trupul arhiepiscopului să fie în pământ.

După tratative care au avut loc în clădirea comitetului executiv orăşenesc, preşedintele acestuia a mers din nou în strada Gospitalnaia şi a repetat iarăşi placa cu ritmul vieţii orăşeneşti care nu poate fi nicidecum încălcat, despre aglomeraţia de pe magistralele centrale ş.a.m.d.

Arhiepiscopul Mihail a săvârşit slujba de îngropare a celui răposat în faţa unei uriaşe mulţimi de credincioşi, având ca împreună-slujitori aproape toţi clericii din Crimeea.

Arhiepiscopul Mihail își amintește:

„Am luat măsuri ca oamenii să-şi poată lua rămas bun de la Vlădica întreaga noapte şi toată noaptea au venit oameni în catedrală. Erau zile fierbinţi, înăbuşitoare, dar cei veniţi să îşi ia rămas-bun parcă nu băgau de seamă lucrul acesta. Poporul s-a îngrămădit în catedrală şi în jurul ei o zi întreagă.

La amiaza zilei de treisprezece, când purtam trupul răposatului Vlădică în jurul catedralei, la intrare se afla deja autocatafalcul şi în urma acestuia o maşină plină vârf cu coroane de flori, apoi o maşină pentru arhiepiscop, autobuze cu rude, cler, cântăreţi. Mai rămâneau câteva maşini pentru mirenii care doreau să îl petreacă pe Vlădica, dar în acele autobuze nu voia să intre nimeni. Oamenii au înconjurat în cerc strâns catafalcul, s-au apucat de el cu mâinile, parcă nevoind să dea drumul arhiereului lor. Mult timp maşinile n-au putut să plece din curte. Asudat, răguşit, împuternicitul fugea de la o maşină la alta, încerca să-i mâne pe oameni la autobuze, să convingă „persoanele străine şi de prisos” să se dea la o parte, să nu încurce. Nimeni nu-l asculta. În fine, până la urmă au pornit cumva.

Pe străduţele înguste ale Simferopolului, catafalcul şi autobuzele puteau merge cu viteza cu care mergeau băbuţele. Cei trei kilometri de la catedrală la cimitir i-am parcurs în vreo trei ore...”.

Anna Dmitrievna Stadnik, care dirija corul catedralei Sfânta Treime din Simferopol, istoriseşte:

„Când Vlădica s-a îmbolnăvit grav, era aproape de moarte, i-a spus nepoatei sale: «Vor lăsa oare să mi se cânte „Sfinte Dumnezeule?» Şi într-adevăr, când a murit, autorităţile oraşului Simferopol s-au împotrivit cumplit procesiunii solemne. În catedrală, oamenii veneau zi şi noapte să îşi ia rămas-bun de la el, zi şi noapte citeau preoţii Evanghelia. A venit ziua înmormântării. Am văzut cum altarul s-a umplut de oameni care vorbeau nu se ştie ce cu preoţii, ordonau, pretindeau nu ştiu ce. Noi simţeam cu sufletul că se pregăteşte ceva.

A sosit şi clipa scoaterii trupului din biserică. Cântând „Sfinte Dumnezeule" am mers cu toţii către poartă. Lângă ea, la stânga, se afla un autobuz mare, gol. Când am ieşit pe poartă şi catafalcul s-a oprit, autobuzul cu pricina a pornit din loc, tăindu-ne calea. Ideea era să ne taie complet de catafalc în aşa fel ca acesta să plece, iar oamenii să rămână în urmă, ca să nu fie procesiune solemnă cu Vlădica, arhiepiscopul Luca. Atunci am strigat: «Oameni buni, nu vă temeţi!» Femeile au început să ţipe de frică, fiindcă autobuzul se îndrepta spre ele. Le-am spus: «Nu vă temeţi, oameni buni, n-o să ne calce, n-o să meargă până acolo - apucaţi-vă de bord!» Şi atunci s-au apucat toţi oamenii, pe cât se putea, s-au lipit din toate părţile de catafalc şi au mers în urma lui.

Am mers poate o sută de metri; trebuia să întoarcem pe strada centrală, dar autorităţile n-au vrut să mergem pe acolo, au vrut iarăşi să ne despartă de catafalc şi să ducă trupul pe la periferia oraşului, ca să nu se poată aduce nici un fel de cinstiri celui răposat - şi atunci femeile, fără să le comande cineva, s-au aruncat la pământ în faţa roţilor maşinii şi au zis: «Doar peste capetele noastre veţi merge pe unde vreţi voi». Atunci ne-au promis că o să meargă cum vrem noi. Şi am mers pe strada centrală a oraşului.

Ce mai procesiune a fost! Era plin peste tot de oameni, străzile ticsite, încetase

absolut orice mişcare. Acea stradă se putea străbate în douăzeci de minute, dar noi am mers trei ceasuri şi jumătate, şi erau oameni în copaci, pe balcoane, pe acoperişurile caselor. Era ceva ce nu mai fusese nicicând în Simferopol şi pesemne că nici nu o să mai fie - asemenea înmormântare, asemenea cinstiri!”.

Farmacistul Overcenko îşi aminteşte: „A fost o adevărată demonstraţie. Părea că tot oraşul ia parte la înmormântare: îmi aduc aminte balcoanele pline de oameni, oamenii cocoţaţi pe acoperişuri, prin copaci...”.

E.P. Leichfeld îşi aminteşte şi ea: „Strada era plină de femei cu basmale albe. Ele mergeau încet, pas după pas, înaintea maşinii cu trupul Vlădicăi; nici cele mai bătrâne nu rămâneau în urmă. Trei rânduri de mâini întinse păreau că poartă maşina. Până la cimitir, drumul era acoperit de trandafiri. Şi până acolo a răsunat neîncetat din mulţimea de basmale albe: *Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi*... Orice i se spunea acestei mulţimi, oricât se străduiau s-o amuţească, răspunsul era unul şi acelaşi: «Noi îl înmormântăm pe arhiepiscopul nostru»”.

Vlădica Luca a hrănit duhovniceşte eparhia Crimeii mai mult de cincisprezece ani. Cinstirea lui nu încetează nici acum. Pe mormântul arhiepiscopului Luca, de lângă biserica Tuturor Sfinţilor, oamenii vin deseori să se roage, aduc flori, aprind lumânări. Mulţi au mare credinţă în rugăciunile arhipăstorului răposat. Se cunosc chiar cazuri de vindecare pe mormântul lui. Ultimul caz de acest fel s-a petrecut pe 24 iunie 1995: unei femei i s-au sudat pe loc două coaste fracturate.

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, arhimandritul Tihon, care în timpul vieţii a fost apropiat duhovniceşte de Vlădica Luca, odihneşte şi după moarte alături de el, mormintele lor aflându-se foarte aproape. Împreună cu părintele Tihon este înmormântat

arhiepiscopul Gurie (Gury Karpov, știut și ca Gurie de Tavryisk, 1815-1882), de asemenea foarte cinstit în Crimeea, a cărui canonizare este acum în curs de pregătire.

Când trupul Vlădicăi Luca a fost mutat în cimitirul Tuturor Sfinţilor, s-a arătat că este nestricat şi s-a petrecut următoarea minune. Dintr-o mână vătămată în timpul mutării a curs sânge.

Sunt cunoscute multe cazuri de vindecări prin rugăciunile arhiepiscopului Gurie.

Preoţii spun că enoriaşii bisericilor din Crimeea scriu totdeauna numele Vlădicăi Gurie, arhimandritului Tihon şi Vlădicăi Luca în pomelnicele date la proscomidie şi parastase; în toate bisericile se înalţă rugăciuni pentru odihna sufletelor drepţilor adormiţi.

În necrologul publicat în Revista Patriarhiei Moscovei (1961, nr. 8), Biserica Rusă cinstea pomenirea arhiepiscopului Luca în astfel de cuvinte:

„Până la sfârşitul zilelor sale şi-a păstrat sufletul viu, gata să ajute, fermecător, plin cu gingaşă dragoste de oameni... Şi iată, a venit vremea plecării lui. A plecat de la noi ca să se poată înfăţişa Domnului şi să dea răspuns pentru sine şi pentru numeroasa lui turmă. Trăind pe pământ, lupta cea bună s-a luptat, călătoria a săvârşit, credinţa a păzit (2 Timotei 4, 7), iar acum, îndrăznim să credem, Domnul i-a gătit în cer cununa dreptăţii... ca unuia ce a iubit arătarea Lui (2 Timotei 4, 8)".

Într-una din predicile sale, arhipăstorul Luca grăia:

„Voi întrebaţi: «Doamne, Doamne, oare uşor este să fii prigonit? Oare

este uşor să mergi prin uşa cea strâmtă şi pe calea cea pietroasă?»

Voi întrebaţi cu nedumerire, poate că în inima voastră se strecoară îndoiala: «Oare chiar este uşor jugul lui Hristos?» Iar eu vă spun: «Da, da! Uşor, din cale-afară de uşor». Dar de ce uşor? De ce este uşor să mergi în urma Lui pe calea cea spinoasă? Fiindcă nu vei fi singur, istovit de puteri, ci te va însoţi Însuşi Hristos; fiindcă harul Lui cel nemăsurat îţi va întări puterile când te vei chinui sub jugul Lui, sub sarcina Lui, fiindcă El Însuşi te va sprijini, te va ajuta să porţi această sarcină, această cruce.

Vă vorbesc nu numai din raţiune, ci din proprie experienţă - fiindcă trebuie să vă mărturisesc că atunci când mergeam pe o cale foarte grea, când purtam sarcina grea a lui Hristos, ea nu era nicidecum grea şi calea aceea era o cale plină de bucurie, fiindcă simţeam în chip cât se poate de real că alături de mine merge Însuşi Domnul Iisus Hristos şi sprijină sarcina mea şi crucea mea.

Grea era această sarcină, însă îmi amintesc de ea ca de o bucurie luminoasă, ca de o mare milă a lui Dumnezeu - fiindcă harul lui Dumnezeu se revarsă din belşug asupra oricui poartă sarcina lui Hristos. Asta anume fiindcă sarcina lui Hristos este nedespărţită de harul lui Hristos, anume fiindcă Hristos nu-l lasă singur pe cel ce a luat crucea şi merge în urma Lui, nu îl lasă lipsit de ajutorul Său, ci merge alături de el, sprijină crucea lui, îl întăreşte cu harul Său.

Amintiţi-vă de sfintele Lui cuvinte, căci mare adevăr este cuprins în ele: „Jugul Meu este bun şi sarcina Mea este uşoară”.

Pe voi toţi, pe toţi cei care aţi crezut în El, vă cheamă Hristos să mergeţi în urma Lui luând sarcina Lui, jugul Lui. Deci, nu vă temeţi, mergeţi, mergeţi cu îndrăzneală. Nu vă temeţi de spaimele cu care vă ameninţă diavolul, care încearcă să vă împiedice mergerea pe această cale. Scuipaţi asupra diavolului, goniţi-l pe diavol cu Crucea lui Hristos, cu numele Lui. înălţaţi-vă ochii către cer, şi-L veţi vedea pe Însuşi Domnul Iisus Hristos, Care merge împreună cu voi, uşurând jugul vostru şi sarcina

voastră. Amin”.

(Predică din 28 ianuarie 1951 asupra cuvintelor: *Veniţi la Mine, toţi cei osteniţi şi împovăraţi*)

Prinos amintirii Arhiepiscopului Luca

- Protoiereu Evgheni Vorşevski, din oraşul Cerkassî -

Fiecare dintre clericii Bisericii noastre considera drept o mare cinste să aibă de-a face cu arhiepiscopul Luca, să primească binecuvântarea lui, să săvârşească împreună cu el Dumnezeiasca Liturghie. Aş vrea să împărtăşesc amintirile mele despre întâlnirea mea cu Vlădica, întâlnire care a avut loc în urma unei întâmplări fericite pentru mine.

În anul 1958, episcopul Inochentie al Kirovogradului (acum răposat) fusese numit să ia parte la o hirotonie arhierească în Odessa, eu însoţindu-l ca secretar eparhial. Slujirea Dumnezeieştii Liturghii l-a avut ca proestos pe Sanctitatea Sa - Patriarhul Alexie. În aceeaşi zi, Sanctitatea Sa l-a trimis pe episcopul Inochentie în Simferopol, cu treburi bisericeşti, la arhiepiscopul Luca. Noi ştiam deja că Vlădica Luca, fiind şi mai înainte nevăzător cu un ochi, orbise acum şi de al doilea.

În Simferopol am ajuns cu maşina noastră eparhială în dimineaţa zilei următoare - în ajunul praznicului Schimbării la Faţă a Domnului. Pe Vlădica nu l-am găsit acasă: se afla într-o căsuţă pe care o închiriase în oraşul Aluşta. La reşedinţa arhierească ni s-a propus să ne întărim puterile cu câte un ceai. Prea Sfinţitul Luca ocupa la etajul întâi un apartament foarte modest, alcătuit din două cămăruţe. Într-una din acestea era amenajată chilia arhierească, iar în cealaltă, care slujea drept cameră de primire, sufragerie şi cabinet, toţi pereţii erau acoperiţi de la podea până la tavan cu cărţi - biblioteca personală a arhiepiscopului.

După ceai, am plecat spre Aluşta unde, la marginea oraşului, pe malul mării, se afla o căsuţă unde îşi petrecea timpul vara Vlădica Luca. Micuţul lui apartament era alcătuit şi aici din două cămăruţe. Îmi aduc aminte că prânzul modest şi cina pe potrivă au fost servite sub cerul liber, într-un chioşc. Arhiepiscopul Luca locuia în Aluşta împreună cu un om care îi slujea.

După o zi, a venit secretarul lui eparhial să dea raportul. Vlădica cerceta cu sârguinţă toate problemele eparhiei. Am fost de faţă la un asemenea raport şi ne-am mirat

de memoria şi gradul de informare al Prea Sfinţitului Luca, de abilitatea lui practică şi neobişnuita capacitate de a lua hotărârea corectă.

Am remarcat îndată că arhiepiscopul Luca merge prin apartamentul, căsuţa şi chioşcul său fără baston. Lua singur lucrurile de care avea nevoie, muta farfuriile, îşi punea de mâncare, lua de pe rafturi cărţile care îi făceau trebuinţă şi aşa mai departe. L-a întrebat în amănunt pe Vlădica Inochentie despre eparhia Kirovogradului, despre călătoria noastră la Odessa, despre slujirea Sanctităţii Sale Patriarhul şi despre hirotonia ce avusese loc.

Pe vremea când l-am vizitat noi în Aluşta, Vlădica Luca nu mai primea bolnavi. Ca medic era un fin diagnostician şi stabilea cu exactitate deznodământul bolii. Ni s-a povestit că policlinicile locale îi trimiteau câteodată pe bolnavii cu problemele cele mai grave la profesorul orb, arhiepiscopul Luca, ca acesta să pună diagnosticul corect. Odată, nişte părinţi şi-au adus fiul bolnav la Vlădica. După ce l-a palpat, Vlădica i-a diagnosticat cu exactitate boala şi apoi a cerut să fie scos din cameră, după care i-a chemat pe părinţii lui şi le-a zis: „Nădăjduiţi în Domnul, trebuie să vă spun adevărul: nu vor trece nici zece zile şi fiul vostru va pleca de la voi în veşnicele locaşuri”. Totul s-a întâmplat după cum prezisese Vlădica Luca.

În seara zilei de 18 august am mers la privegherea de toată noaptea din biserica oraşului Aluşta. Pentru cei doi arhierei, a fost organizată o primire sărbătorească. Vlădica Luca nu a fost dus de mână. După cum se părea, se orienta după sunetul paşilor episcopului Inochentie. După ce a primit de la parohul bisericii sfânta cruce, arhiepiscopul Luca i-a dat-o spre sărutare Prea Sfinţitului Inochentie, iar apoi nouă, clericilor.

A început privegherea sărbătorească de toată noaptea. Vlădica Luca a citit rugăciunile luminilor cu glas scăzut, din aducere-aminte, cu toate că în faţa lui era ţinut

liturghierul, pe paginile căruia îşi purta din când în când degetele. La litie a ieşit episcopul Inochentie, iar la polieleu amândoi arhiereii. Cădirea întregii biserici a săvârşit-o arhiepiscopul Luca, sprijinit de ipodiaconi pe trepte şi în câteva locuri din biserică unde trebuia făcute întoarceri. Evanghelia sărbătorii a citit-o tot Vlădica Luca - a citit-o fără greşeală, din când în când purtându-şi degetele peste litere, care nu erau în relief, ca în cărţile pentru orbi, ci obişnuite. Pe mireni i-a miruit episcopul Inochentie, însă pe clerici arhiepiscopul Luca: pe fiecare îl atingea uşor şi îl miruia chiar pe mijlocul frunţii.

În vremea privegherii, Prea Sfinţitul Luca lua aminte la fiecare cuvânt, la fiecare cântare. Se cufundase cu totul în rugăciune şi cu duhul nu se mai afla pe pământ, ci stătea în cer înaintea Tronului Dumnezeiesc.

Dimineaţa, arhipăstorii au mers la biserică pentru a sluji Dumnezeiasca Liturghie. Biserica era plină de credincioşi, printre care se aflau mulţi vilegiaturişti (sezoniști). Ca şi în ajun, Vlădica însuşi, fără nici un ajutor, a ieşit din maşină şi s-a îndreptat către intrarea în biserică. El a păşit fără şovăială prin mulţimea care se desfăcuse în faţa lui, făcându-i loc să treacă, apoi a ascultat şi a citit rugăciunile intrării în biserică, a sărutat icoanele. Dacă nu ştiai că Vlădica este nevăzător nici nu ai fi putut să crezi că arhipăstorul ce săvârşeşte Dumnezeiasca Liturghie este orb de amândoi ochii. Arhiepiscopul Luca a atins grijuliu discul cu mâna, a binecuvântat după cuviinţă Sfintele Daruri când a fost vremea preschimbării lor, fără să le atingă nici cu mâna, nici cu veşmintele. Vlădica a citit din amintire toate rugăciunile de taină şi doar de două ori şi-a purtat degetul peste textul din liturghier. Vlădica s-a împărtăşit şi i-a împărtăşit şi pe clerici. Noi priveam toate acestea ca pe un semn al călăuzirii lui Dumnezeu, care *înţelepţeşte orbii*.

Arhiepiscopul Luca a scos el însuşi sfântul antimis şi a încheiat slujirea Liturghiei. Înainte de otpust el a ieşit pentru a rosti predica. Toată biserica a încremenit în aşteptare: şi iată, gura propovăduitorului s-a deschis. După ce a povestit istoria Schimbării

la Faţă a Domnului, Prea Sfinţitul Luca a vorbit în continuare despre luminarea omului credincios de o lumină Dumnezeiască la fel cu lumina Taborului. Arhipăstorul a accentuat pe faptul că omul credincios, care şi-a închinat viaţa Domnului şi Îl iubeşte, nu poate fi niciodată orb, fiindcă este luminat de o deosebită lumină a lui Dumnezeu, care îi dă o vedere deosebită, o deosebită bucurie în Domnul Iisus Hristos.

Arhiepiscopul Luca şi-a sprijinit propovăduirea prin spusele Sfintei Scripturi, numind la fiecare citat cărţile, capitolele şi versetele, pe care le citea apoi preotul paroh, care stătea alături de Vlădica. Fiecare cuvânt al propovăduitorului ieşea din adâncul inimii, era plin de credinţă adâncă şi încredinţare în voia lui Dumnezeu. Din toate colţurile bisericii se auzeau plânsete şi suspine înăbuşite. Cuvintele arhipăstorului cădeau ca nişte seminţe şi pătrundeau adânc în inimile ascultătorilor. Fiecare se simţea înnoit după o predică de asemenea putere a duhului şi a credinţei.

Am mai stat în Aluşta la arhiepiscopul Luca încă o zi, cea de 20 august (1958), după care petrecerea noastră la ospitalierul arhiereu din Aluşta s-a încheiat.

Protoiereu Evgheni Vorşevski, din oraşul Cerkassî.

În anul 1996, Sfântul Sinod al Bisericii Ucrainene, atârnătoare de Patriarhalul Moscovei, a hotărât înscrierea Înalt Preaşfinţitului Arhiepiscop Luca în ceata sfinţilor cu cinstire locală, ca Ierarh şi Mărturisitor al credinţei.

În ziua de 18 martie 1996, au fost aflate sfintele lui moaşte, care de 20 martie au fost aduse în Catedrala Sfânta Treime din Simferopol. Acolo a avut loc în ziua de 25

mai 1996 actul solemn de canonizare a înalt Preaşfinţitului Luca în rândul sfinţilor cu cinstire locală.

Sfântul Luca al Crimeii este prăznuit pe 11 iunie.

Acatistul Sfântului Luca al Crimeii, Făcătorul de minuni

Troparul Sf. Ierarh Luca, glasul al III-lea:

„Nou sfânt al Mângâietorului te-a arătat pe tine, Luca, harul, în vremuri de necazuri şi prigoană, că bolile ca un doctor le-ai tămăduit şi sufletele ca un păstor le-ai călăuzit, Părinte cinstite, pildă a călugărilor şi a mirenilor, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre".

Condac 1

Veniţi, iubitorilor de sfinţi, cu căldură să lăudăm pe păstorul cel de Dumnezeu luminat al Simferopolei şi doctorul prea-ales: că în Rusia vieţuind ca un înger, numele cel dumnezeiesc al lui Hristos a mărturisit, pentru care strigăm: Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Icos 1

Înger te-ai arătat, Părinte, în vremurile din urmă, între oamenii necăjiţi: că viaţă îndumnezeită ducând pe pământ, Ierarhe Luca, dreptar te-ai făcut cu adevărat clerului şi mirenilor, pentru care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, cel cu care se laudă toată Rusia;
Bucură-te, vas al cucerniciei;
Bucură-te, dreptar al păstoririi oamenilor;
Bucură-te, că pe Hristos bărbăteşte L-ai mărturisit;
Bucură-te, că vindeci neputinţele muritorilor;
Bucură-te, că legiuita căsnicie ai iubit;
Bucură-te, că odraslele ţi le-ai luminat;
Bucură-te, laudă sfinţită a credincioşilor;

Bucură-te, podoabă a cinstiţilor episcopi;
Bucură-te, carte a cereştilor obiceiuri;
Bucură-te, comoară de vindecări;
Bucură-te, izvor de binecuvântări;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 2

Moaştele sfinţilor din Kiev văzând, desfătările lumeşti ai urât, şi către stadia credinţei îndreptându-te, Sfinte Luca, neabătut, cu bucurie strigai, prealăudate, cântarea îngerească: Aliluia!

Icos 2

Amândouă cunoaşterile având, pe cea lumească şi pe cea dumnezeiască, întunericul celor fără de Dumnezeu ai risipit, şi cu meşteşugul doctorilor îndeletnicindu-te, Sfinte Luca, cu ajutorul harului în nenumărate rânduri ai vindecat neputinţele muritorilor, drept care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, scularea celor ce pătimesc;
Bucură-te, îmbărbătarea celor ce se tânguiesc;
Bucură-te, încetarea durerilor anevoie de vindecat;
Bucură-te, ridicarea oamenilor bolnavi;
Bucură-te, întărirea neclintită a celor cu frică de Dumnezeu;
Bucură-te, turn neclătinat al binecredincioşilor creştini;
Bucură-te, al doctorilor călăuzitor;

Bucură-te, cel ce înaripezi inimile celor nedreptăţiţi;

Bucură-te, cel ce rosteşti cuvintele înţelepciunii;

Bucură-te, cel ce închizi gurile celor fără de Dumnezeu;

Bucură-te, lăudător al Maicii Domnului;

Bucură-te, cela ce dobori pe vrăjmaşii ei;

Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 3

Slava celor trecătoare şi nestatornice urând, ai îndrăgit nectarul înţelepciunii şi - ca o albină iubitoare de osteneală - ai cules, Sfinte Părinte Luca, mierea cunoştinţei dumnezeieşti, preacinstite, lui Hristos, Domnului tău, cântând: Aliluia!

Icos 3

Dumnezeiască râvnă câştigând în sine-ţi, cele mai bune ai voit să cunoşti: că pe Hristos îndrăgind din toată inima, Sfinte Luca, de Dumnezeu cinstite, har de sus ai primit, care insuflă pe toţi să strige ţie:

Bucură-te, prietenul adevărului;

Bucură-te, sfeşnicul cuviinţei dumnezeieşti;

Bucură-te, dreptarul cel întocmai al ştiinţei tămăduirii;

Bucură-te, următor al doctorilor fără de arginţi;

Bucură-te, viţă cu multă roadă a viei lui Hristos;

Bucură-te, carte cu multe foi a înţelepciunii;

Bucură-te, că străluceşti ca o nouă stea;

Bucură-te, că vas al harului eşti;

Bucură-te, îndreptător preacinstit al celor căsătoriţi;
Bucură-te, vas al uşurării celor bolnavi;
Bucură-te, întăritor al celor pe nedrept învinuiţi;
Bucură-te, cădere a potrivnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 4

Cu dumnezeiască râvnă haina preoţiei ai îmbrăcat ca un înger, Sfinte Luca, şi în mijlocul unui neam stricat ai lucrat, de Dumnezeu înţelepţite, poruncile Domnului tău, îndemnând pe cei dimpreună cu tine să cânte pururea cântarea: Aliluia!

Icos 4

Auzit-ai glasul Domnului poruncind să ne ducem crucea cu bucurie: pentru aceasta toate necazurile, temniţele şi chinurile ai răbdat, Sfinte Luca, întărind turma ta, care cântă ţie cu veselie:

Bucură-te, urmaş al Apostolilor;
Bucură-te, slujitor al suferinzilor;
Bucură-te, chirurg al bolilor trupului;
Bucură-te, tămăduitor al bolilor duhului;
Bucură-te, dimineaţă prealuminată a vieţii slobode;
Bucură-te, certare neînduplecată a nedumnezeirii cumplite;
Bucură-te, că fără teamă necazurile ai îndurat;
Bucură-te, că te-ai depărtat cu bună îndrăznire de răutate;

Bucură-te, podoabă a poporului Rusiei;
Bucură-te, cel ce baţi pe amarii demoni;
Bucură-te, cel ce bagi cutremur în făcătorii de rele;
Bucură-te, spaima multor nelegiuiţi;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 5

Nesuferind să fie scoasă icoana Născătoarei de Dumnezeu, ocară ai primit de la cei fără de Dumnezeu: că ai vrut să ai, Sfinte Luca, ajutătoare în meşteşugul tău, puterea ei cea curată şi lui Hristos ai cântat, înţelepte, lauda: Aliluia!

Icos 5

Ierarh al Domnului te-ai arătat, cu dumnezeiască chemare, ca să paşti cetele credincioşilor, şi la tunderea în monahism numele sfântului Luca în chip minunat ai luat, pentru care, veselindu-ne, strigăm ţie din inimă:

Bucură-te, veselia episcopilor;
Bucură-te, cinstea monahilor;
Bucură-te, pildă pentru cei feciorelnici;
Bucură-te, întărire a celor căsătoriţi;
Bucură-te, că ai îmbrăcat haina sfântă;
Bucură-te, că împotrivirile casnicilor tăi nu le-ai luat în seamă;
Bucură-te, cela ce ai săvârşit Jertfa înfricoşătoare;
Bucură-te, cela ce ai dorit Împărăţia Cerurilor;

Bucură-te, dreptar prea-ales al păstorilor;
Bucură-te, turn înalt al credincioşilor din Taşkent;
Bucură-te, fulger care loveşti nebunia necredincioşilor;
Bucură-te, bucuria ortodocşilor;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 6

Ca un leu de puternic, uneltirile necredincioşilor desăvârşit le-ai surpat, Preafericite, şi în trupul tău, ca un rob al lui Dumnezeu, ai purtat rănile lui Hristos şi ai plinit lipsurile necazurilor Lui, strigând: Aliluia!

Icos 6

Neabătut te-ai luptat să păzești Biserica nestricată de vătămarea fraţilor mincinoşi: că tu, ca un episcop al lui Hristos, schismele clericilor ai înlăturat. Pentru aceasta, ortodocşii te cinstesc, Sfinte, strigând:

Bucură-te, limbă a adevărului;
Bucură-te, stricare a necredinţei;
Bucură-te, a clericilor fără de rânduială mustrare;
Bucură-te, îndreptător al sfinţitei preoţimi;
Bucură-te, că înlături fără cruţare necurăţia eresurilor;
Bucură-te, că grabnic ai dat în vileag schisma cea urâtă de Dumnezeu;
Bucură-te, gură a acriviei dogmelor; (acrivie = corectitudine)
Bucura-te, băutura prea-dulce a iconomiei;

Bucură-te, că prin tine a fost biruiţi demonii;
Bucură-te, că de tine s-au veselit îngerii;
Bucură-te, luminător al întregii Biserici;
Bucură-te, izbăvitor al Rusiei din rătăcire;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 7

Singur rămânând în surghiunuri, Sfinte, înălţai lui Hristos cântare, şi sămânţa vieţii, Părinte, ca un înţelept plugar aruncai în suflete, iar secerând belşug de spice, strigai: Aliluia!

Icos 7

Ca pe un nou Ierarh şi doctor dumnezeiesc, vistierie a harului lui Hristos, mărturisitor al dogmelor şi păstor al Crimeii prealăudat, te cinstim cu toţii, Sfinte Luca, strigând întru veselie:

Bucură-te, călăuzitor al Taşkentului;
Bucură-te, hrănitor al celor flămânzi;
Bucură-te, că prin tine a primit sfinţire Siberia;
Bucură-te, că prin tine bărbaţii închişi au primit izbăvire;
Bucură-te, prin multe locuri ale Rusiei ai pribegit;
Bucură-te, că în lanţuri, ca un răufăcător, multe ai pătimit;
Bucură-te, că de tine s-au spăimântat cugetătorii de rele trimişi în taină;
Bucură-te, dumnezeiască linişte a celor osândiţi împreună cu tine;

Bucură-te, că prin tine şi-au căpătat vederea cei orbi;
Bucură-te, că prin tine au fost păziţi pruncii;
Bucură-te, lauda preoţilor cinstiţi;
Bucură-te, cutremur al celor nelegiuiţi;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 8

Ca un străin între străini ai fost socotit, Părinte, viaţă străină petrecând: căci ca un venetic mutându-te dintr-o cetate a Rusiei în alta, Fericite, numele cel mare al lui Hristos l-ai propovăduit cu tărie, strigând: Aliluia!

Icos 8

Socotit-ai sfânta credinţă a lui Hristos, Părinte, bogăţie mai presus de toate bogăţiile, şi ca pe un mărgăritar ai arătat-o credincioşilor, Sfinte. Pentru aceasta, cu dragoste cântăm ţie cântare de mulţumire:

Bucură-te, Arhiereu fără de arginţi;
Bucură-te, împreună-cetăţean al cetelor de sus;
Bucură-te, tovarăş bun în surghiunul amar;
Bucură-te, priceput doctor al bolilor de ochi;
Bucură-te, că ai alungat pe ispititorii cei nevăzuţi;
Bucură-te, vindecarea orbilor;
Bucură-te, că necredincioşii nu te puteau suferi;
Bucură-te, îndreptătorul preotului Martin;

Bucură-te, că ai adus la credinţă ţinuturile din miazănoapte;
Bucură-te, laudă a răbdării întru credinţă;
Bucură-te, cântare de bucurie întru necazuri;
Bucură-te, nimicitorul ereticilor;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 9

Toată cetatea Turuhanskului s-a sculat pentru tine, de Dumnezeu purtătorule, şi te-a cerut: că, aflând de mulţimea faptelor bune şi a vindecărilor săvârşite de tine, slăveau pe Domnul, Cel ce te-a proslăvit pe tine, strigând: Aliluia!

Icos 9

Cuvinte ale cunoştinţei de Dumnezeu, învăţături ale bunei credinţe şi dogme ortodoxe vărsa gura ta, Părinte, şi curgerea neştiinţei, Sfinte Luca, ai oprit-o, luminând pe cei dimpreună cu tine, care strigă unele ca acestea:

Bucură-te, luminătorul celor învăţaţi;
Bucură-te, nimicitorul vrăjmaşilor întunecaţi;
Bucură-te, veselia celor ajutaţi de tine;
Bucură-te, mângâierea slujitorilor lui Hristos;
Bucură-te, pom cu roade multe şi frumoase;
Bucură-te, floare prea-bine înmiresmată a sfinţilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, că peste puterile vrăjmaşe călcat-ai cu îndrăzneală;
Bucură-te, că pe cugetătorii de rele în vileag i-ai dat fără teamă;

Bucură-te, semn de biruinţă al învăţăturii dumnezeieşti;
Bucură-te, că prin tine află odihnă cei suferinzi;
Bucură-te, că în surghiun cu bucurie te-ai nevoit;
Bucură-te, că ai împodobit locaşurile sfinte;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 10

Cugetare sănătoasă având, cu bucurie ai suferit tânguirile trupului, Sfinte Ierarhe: că în focul multor ispite ca aurul te-ai luminat, Luca slăvite, şi cu adevărat pildă te-ai făcut nouă, celor care strigăm: Aliluia!

Icos 10

Îngrădit fiind cu lucrările lui Hristos cele sfinte, nebunia necredincioşilor cea de multe feluri ai surpat-o, Luca slăvite, şi pe culmile harului ai suit, minunate lucruri săvârşind pentru poporul ce cântă ţie:

Bucură-te, că ai fost legat pentru Domnul;
Bucură-te, propovăduitorule al mântuirii;
Bucură-te, că ai îmbrăcat haina celor întemniţaţi;
Bucură-te, că în cumplitele închisori ai sălăşluit;
Bucură-te, că ai risipit uneltirile zbirilor; (zbir = oameni duri ai conducerii)
Bucură-te, că ai nimicit cursele dracilor;
Bucură-te, că pe necredincioşi i-ai întors spre cele mai bune;
Bucură-te, că ai însufleţit pe cei osândiţi împreună cu tine;

Bucură-te, al rasei fierbinte apărător; (rasă = haina lungă și neagră a monahilor)
Bucură-te, al multor minuni mijlocitor;
Bucură-te, iubitor al rugăciunii către Hristos;
Bucură-te, al semnelor rele nimicitor;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 11

Către cele de sus înălţându-ţi ochii, mintea şi inima, Sfinte Ierarhe, iar dimpreună cu ele şi mâinile, mila lui Hristos căutai în rătăcirile din surghiun, Fericite, strigând: Aliluia!

Icos 11

Foc - ce a luminat cu razele sale cetatea Simferopole şi toate ţinuturile din jur - te-ai arătat la bătrâneţe, Sfinte Luca, şi ai sfinţit poporul de Dumnezeu iubitor, cela ce a rămas nestrămutat în credinţă şi aduce ţie laude ca acestea:

Bucură-te, dreptar al purtătorilor de rasă;
Bucură-te, că ai fost de un obicei cu Apostolii;
Bucură-te, părtaş al tainelor lui Hristos;
Bucură-te, că ai certat pe clericii nesupuşi;
Bucură-te, pildă însufleţită a cinului sfinţit;
Bucură-te, icoană prea-aleasă a episcopilor binecinstitori;
Bucură-te, că de săraci ca un iubitor de oameni ţi-ai amintit;
Bucură-te, că pe credincioşi i-ai învăţat cele plăcute lui Dumnezeu;

Bucură-te, că eşti vrednic de bune laude;
Bucură-te, că mijloceşti noi semne;
Bucură-te, pildă de arhipăstor bun;
Bucură-te, păstor al poporului iubitor de Hristos;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 12

Har de sus având, la bătrâneţe ai fost luat de pe pământ la cele de sus şi alergarea bine ai săvârşit, cu cetele puterilor înţelegătoare fiind, slăvite Luca, socotit şi dimpreună cu acestea cântând: Aliluia!

Icos 12

Laudă cântând ţie, cu credinţă ne închinăm moaştelor tale, de Dumnezeu purtătorule, că precum un izvor de har tămăduieşti bolile celor ce cinstim vieţuirea ta, pentru care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, bărbat purtător de semne;
Bucură-te, vindecător al rănilor aducătoare de moarte;
Bucură-te, lance nefrântă a doctorilor;
Bucură-te, lăcaş preafrumos al episcopilor;
Bucură-te, sălaş neprihănit al dragostei lui Hristos;
Bucură-te, nume preadulce casnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, că ai primit cununa ce nu se ofileşte;
Bucură-te, că ai gonit taberele drăceşti;
Bucură-te, alungare a toată răutatea;

Bucură-te, dulce cântare a toată Rusia;
Bucură-te, mângâietor al sfintelor mănăstiri;
Bucură-te, cel ce ne întăreşti şi pe noi, sărmanii;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 13

O, prealăudate Părinte, culme a episcopilor şi rugător pentru toată lumea, nu înceta a mijloci pe lângă Iisus Hristos Dumnezeu ca să ne dăruiască iertare de păcate, încât să strigăm fierbinte: Aliluia! (de 3 ori se citește condacul 13)

RUGĂCIUNE PENTRU BOLNAV

Sfinte Ierarhe mărturisitor, învăţătorule al adevărului şi doctore fără de arginţi, Sfinte Luca, ţie plecăm genunchii sufletului şi ai trupului şi căzând la cinstitele şi tămăduitoarele tale moaşte pe tine te rugăm precum fiii pe tatăl lor: auzi-ne pe noi, păcătoşii, cinstite părinte, şi du rugăciunea noastră la Milostivul şi Iubitorul de oameni Dumnezeu, ca unul care stai înaintea Lui dimpreună cu sfinţii toţi. Credem că ne iubeşti cu aceeaşi dragoste cu care ai iubit pe fraţii tăi când vieţuiai în această lume.

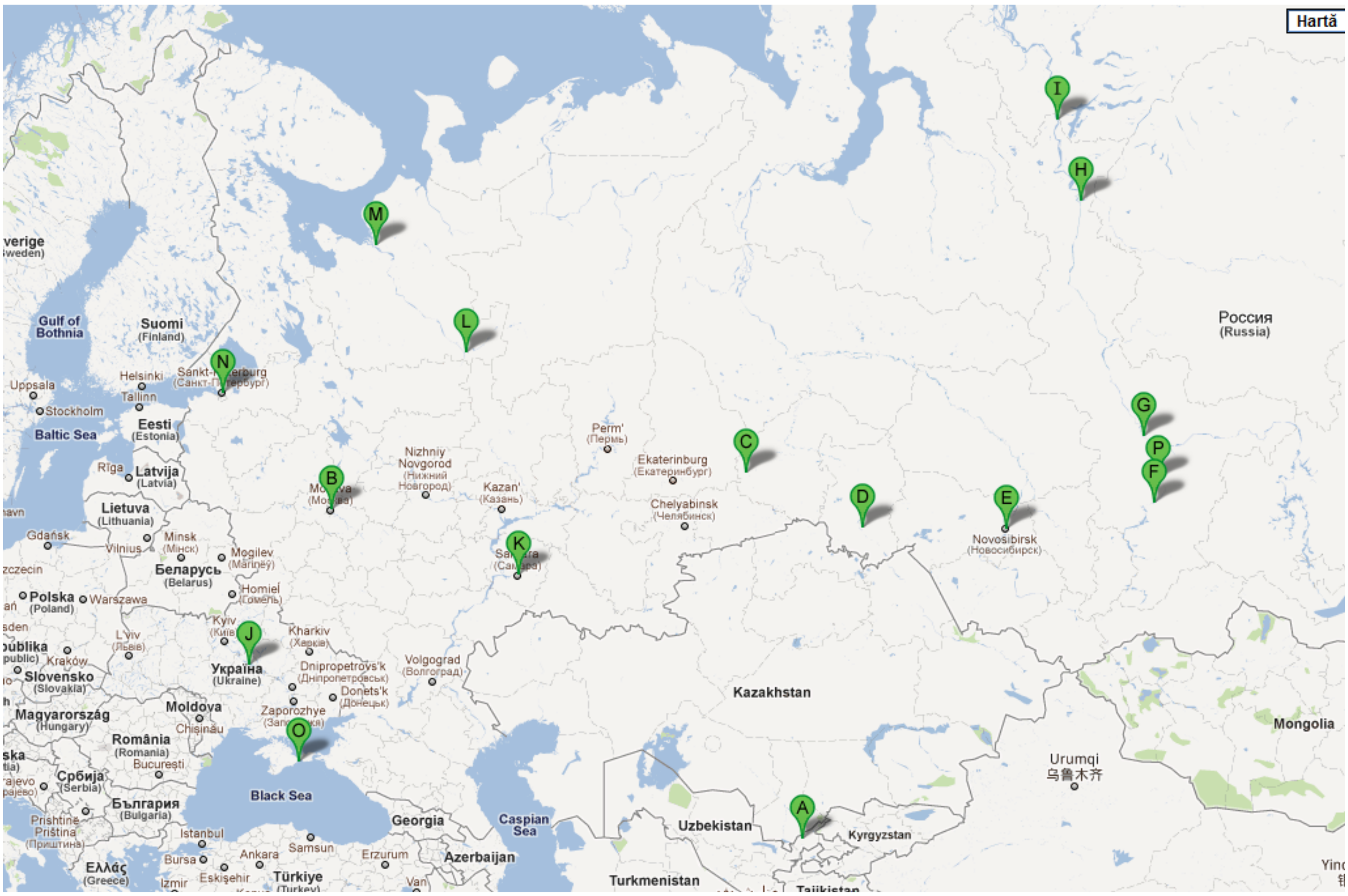
Meşteşugul doctorilor stăpânind, în multe rânduri - cu ajutorul harului - suferinţele celor bolnavi ai vindecat, iar după cinstita ta adormire, Stăpânul tuturor a arătat moaştele tale izvor de tămăduire: că felurite neputinţe se vindecă şi putere se dăruieşte celor ce cu evlavie le sărută şi cer dumnezeiasca ta mijlocire.

Pentru aceasta, ne rugăm cu căldură ţie, care ai primit harul tămăduirilor: pe fratele nostru (numele celui bolnav) cel bolnav şi cumplit înviforat de suferinţă cercetează-l şi vindecă-l de neputinţa ce-l stăpâneşte.

Cu totul cinstite şi preasfinte Părinte Luca, nădejdea celor bolnavi, care zac în patul durerii, nu uita de fratele nostru (numele) şi dăruieşte-i vindecare, iar nouă tuturor cele spre bucurie, ca şi noi dimpreună cu tine să slăvim pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, o Dumnezeire şi o Împărăţie, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

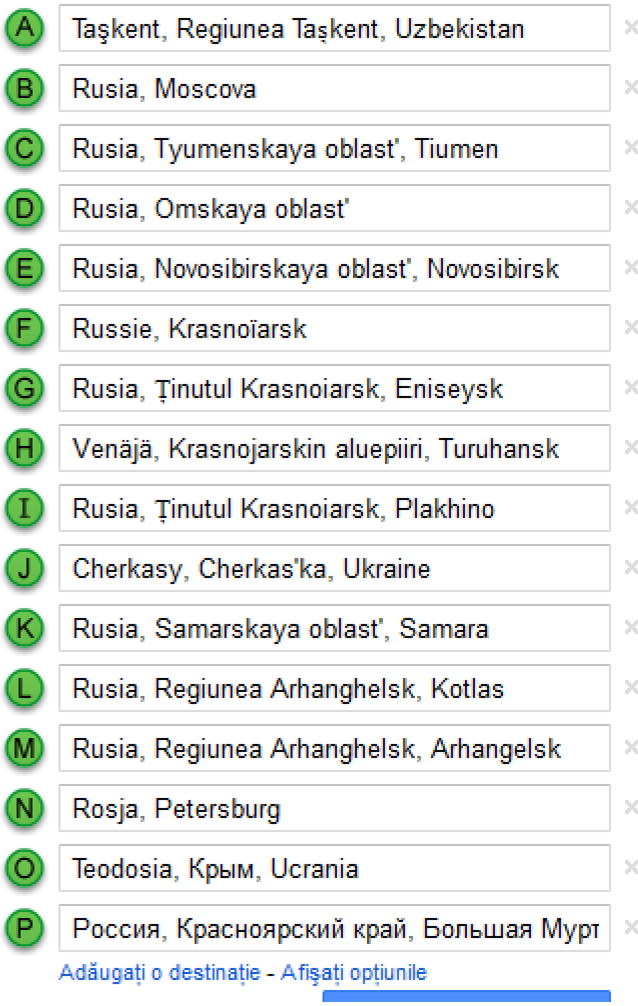
Poze și imagini

Traseul exilului (a se lua în calcul că există situaţii în care Sfântul Luca a făcut drumuri înapoi, de exemplu de la E la F, apoi de la F la E, trasee care nu au putut fi redate grafic pe hartă din cauza suprapunerilor. De asemenea, unele locaţii nu au putut fi reprezentate datorită dispariţiei lor: sate mici și comune vechi).

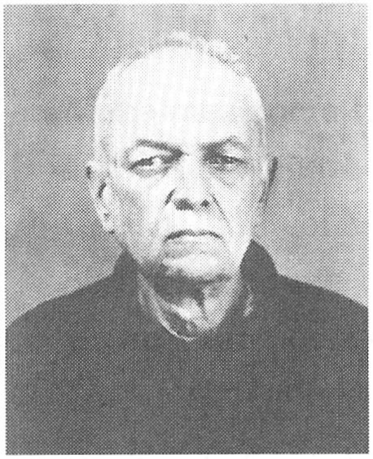

Harta poate fi accesată la următorul link (deși puteţi întâmpina probleme dacă folosiţi Internet Explorer ori va trebui sa o accesaţi de mai multe ori până se încarcă total): http://goo.gl/f6HSo

Locațiile exilului

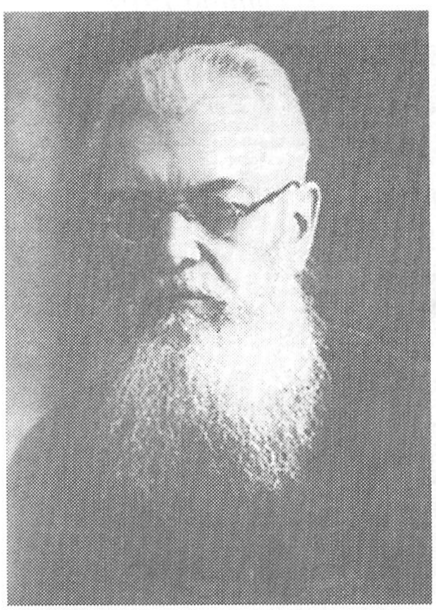
Locaţiile exilului pot fi vizualizate accesând următorul link (cu aceleaşi peripeţii ca şi primul de sus): http://goo.gl/Lc42n

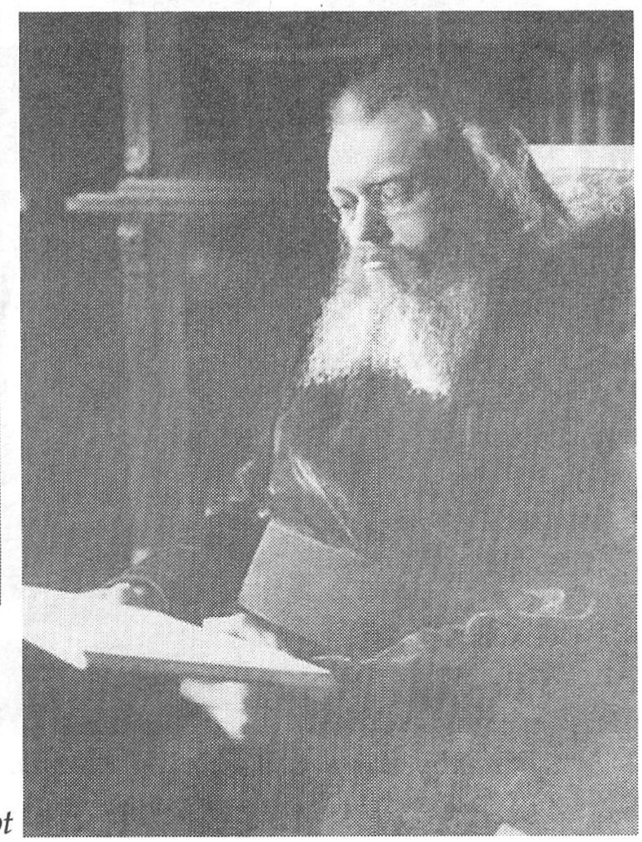

Episcopul Luca. Taşkent, închisoarea NKVD, 1939

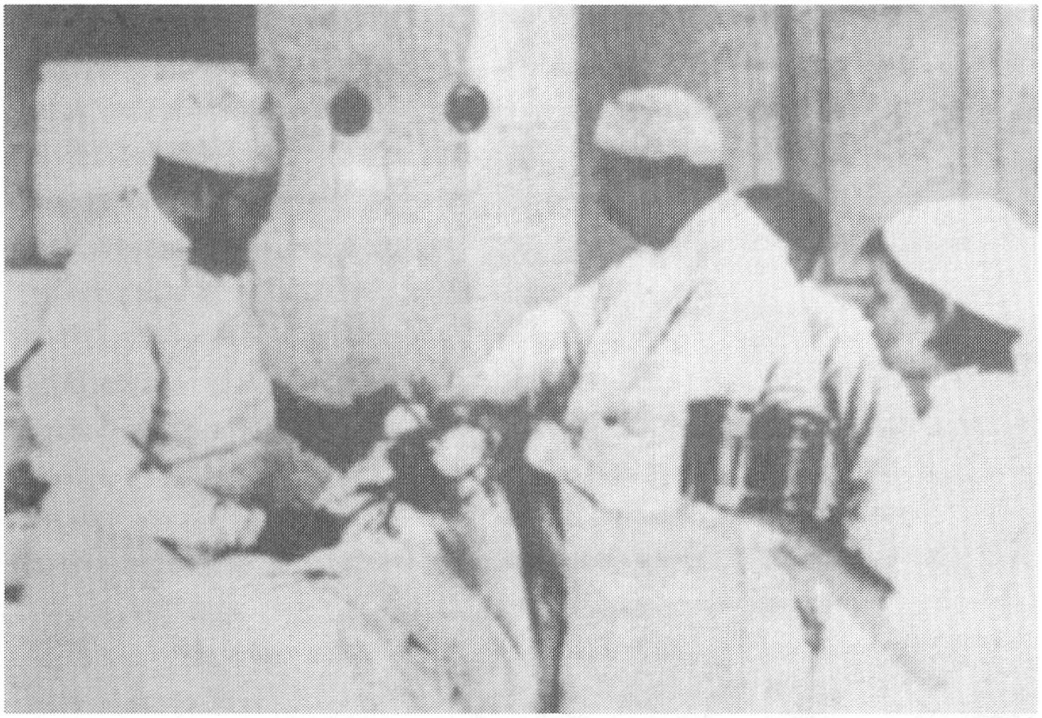

Episcopul Luca, 1923

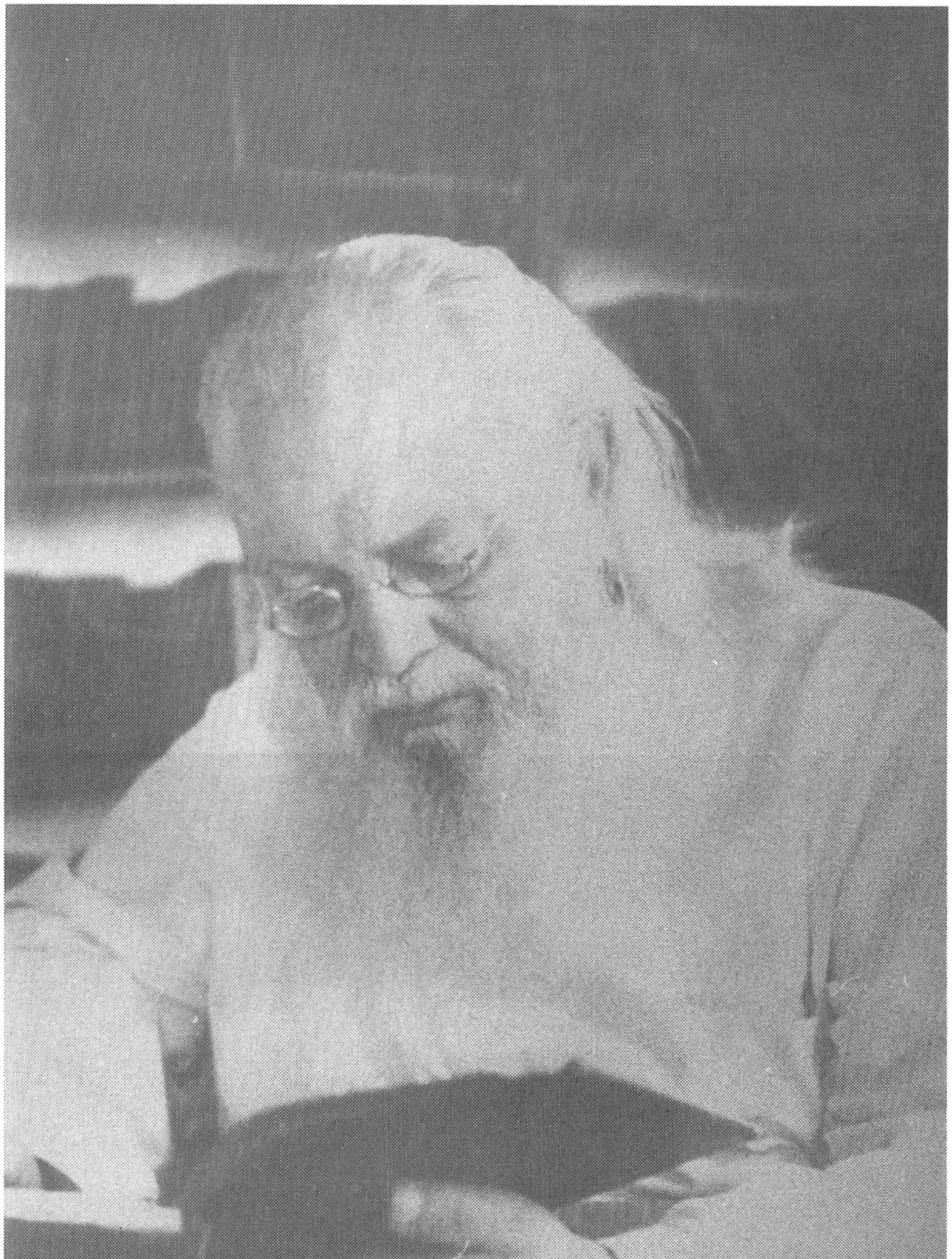
Sfantul Luca preot

Sfântul Luca în sala de operație

Sfântul Luca cu personalul medical, Krasnoiarsk, 15 septembrie 1943

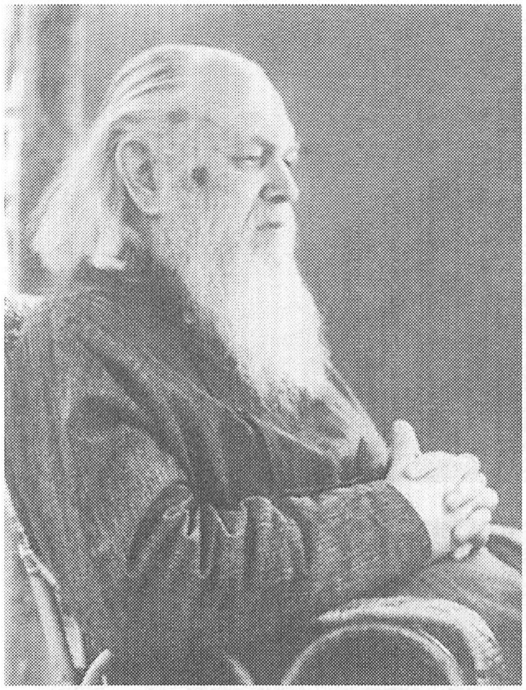
Sfântul Luca citind

Sfântul Luca în biserică, Crimeea, anii '50

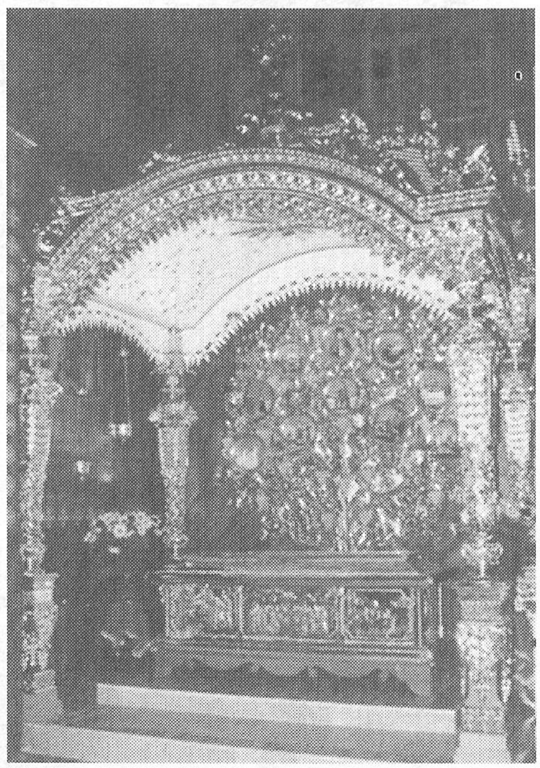
Sfântul Luca rugându-se

Arhiepiscopul Luca al Crimeii în timpul predicii

Mormântul Sfântului Luca

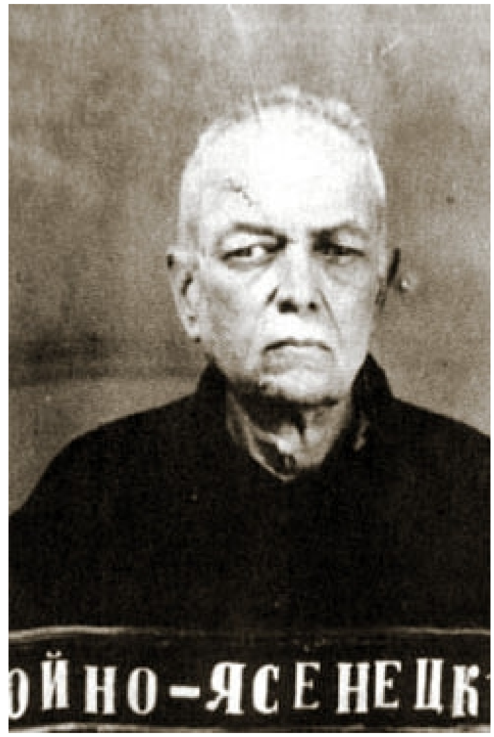

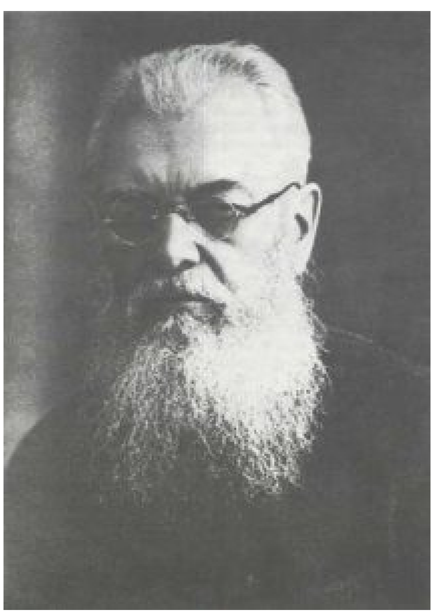
Racla cu moaştele Sfântului Luca al Crimeii

În exil.

La închisoare.

Доктору Василию
Александровичу
Башурову
на добрую память
Архиепископ
Лука
12.IV.46.

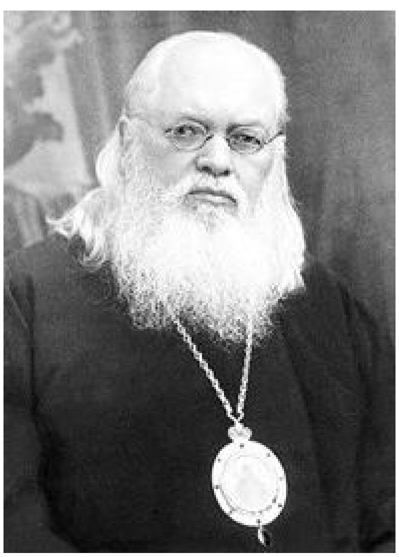

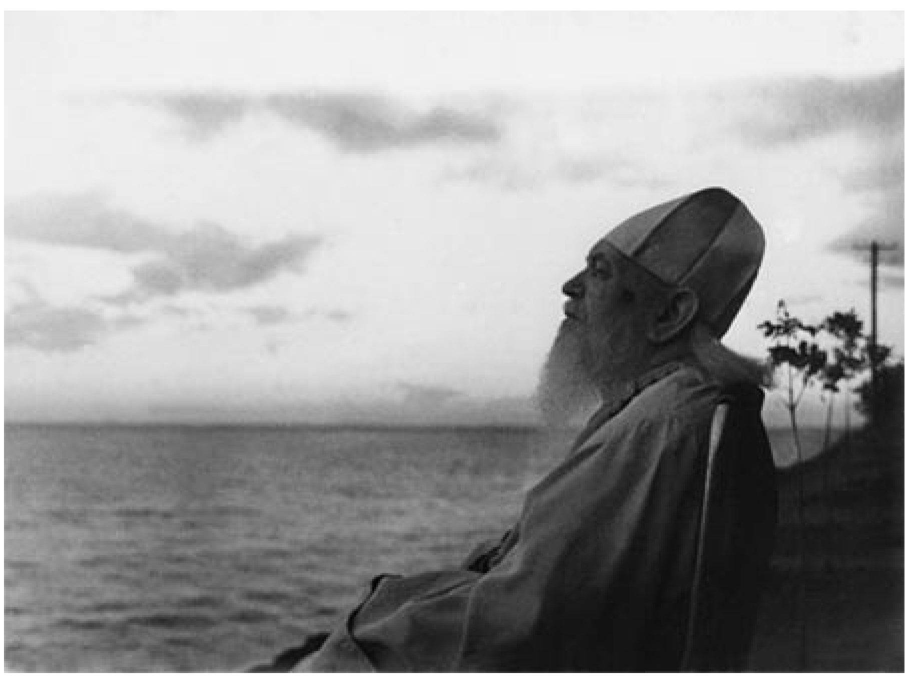

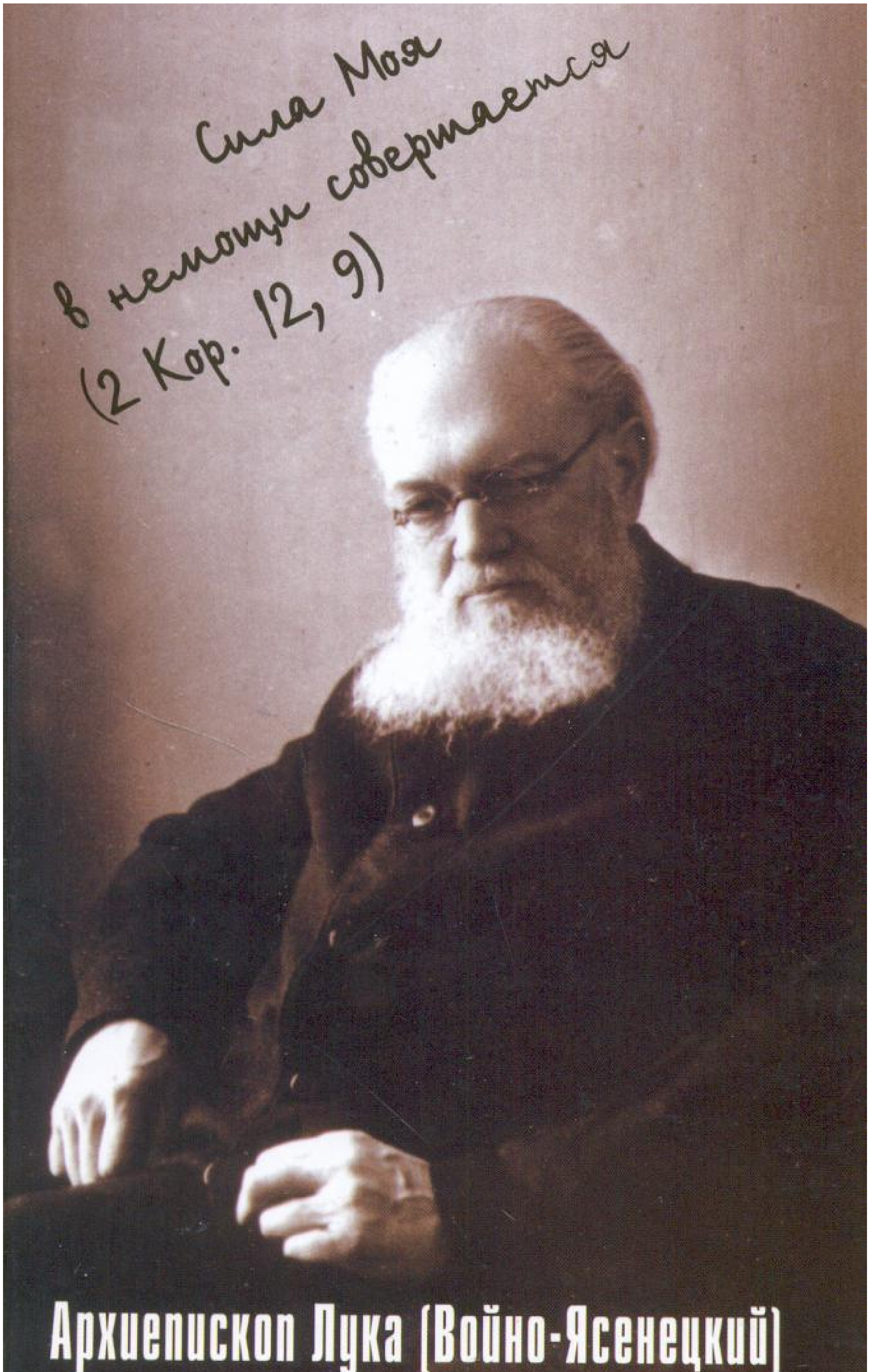

Архиепископ Лука в окружении паствы

Сила Моя
в немощи совершается
(2 Кор. 12, 9)
Архиепископ Лука (Войно-Ясенецкий)

Casa în care a locuit. În prezent, transformată în biserică.

Alte informaţii puteţi găsi aici http://sfantulluca.blogspot.com/